

UNIVERZITET U BANJOJ LUCI
MEDICINSKI FAKULTET

Tibor D. Danelišen

**STEPEN RAŠIRENOSTI I RELEVANTNI
PREDIKTORI PRISUSTVA DROGA U
POPULACIJI ADOLESCENATA U REPUBLICI
SRPSKOJ**

DOKTORSKA DISERTACIJA

Banja Luka, 2021. godine

UNIVERSITY OF BANJA LUKA
FACULTY OF MEDICINE

Tibor D. Danelišen

**DISTRIBUTION AND RELEVANT PREDICTORS
OF DRUG ABUSE IN ADOLESCENT POPULATION
IN REPUBLIC OF SRPSKA**

DOCTORAL DISSERTATION

Banja Luka, 2021.

*Sanctificabo super hoc doctorali thesis ad patrem meum, qui semper clarum
exemplum verae medicinae doctor et academician
Frater meus, qui mihi munus exemplar in academica facta
Et mater mea, quod stetit per latus meum in hoc itinere.*

medicus Tibor D. Danelišen

*Ovu doktorsku disertaciju posvećujem svome ocu koji mi je od uvjek svjetoao
primjer istinskog ljekara i akademika,
Bratu koji mi je od uvjek bio uzor u akademskom rastu
Kao i mojoj majci koja je bila uz mene tokom ovog putovanja.*

dr Tibor D. Danelišen

Mentor: Prof. dr Milan B. Stojaković, redovni profesor, Medicinski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci

STEPEN RAŠIRENOSTI I RELEVANTNI PREDIKTORI PRISUSTVA DROGA U POPULACIJI ADOLESCENATA U REPUBLICI SRPSKOJ

REZIME:

Naučno-istraživački rad je nastao iz potrebe da se razumije odkud izvire interes mladih za psihoaktivne supstance. Zašto, u situaciji relativno lake dostupnosti različitih vrsta droga, neki adolescenti a priori odbacuju drogu, neki probaju pa prestanu, a neki nastave uprkos drastičnim oštećenjima koje trpe? Šta (ko) i kako utiče na odluke ove vrste? Mogućnost eksperimentalanog proučavanja i izravnog uvida u etiologiju zloupotrebe droga ograničena je prirodnom problema i brojnim etičkim barijerama, Ali smo pristupili pažljivom proučavanju ukupanog kontesta drogiranja, nastojeći da utvrdimo „rodbinske veze“ (statistički rečeno korelacije) sa različitim aspektima prilagođavanja, ponašanja, stavova adolescenta i na taj način (indirektno) smo došli do upotrebljivih podataka. Iako je težište istraživanja na uslovjenosti zloupotrebe droga, ono neophodno uključuje i epidemiološki dio koji je obuhvatao 1978 ispitanika stratificiranih po dobi (razred kojeg pohađaju i to 9. razred osnovnih škola kao i 1. do 4. razred srednjih škola kao i profilu škole (kod srednjih škola) za potrebe deskriptivne statistike. Na ovaj način obuhvaćena je populacija adolescenata srednje i kasne adolescencije koja se nalazi u školskom sistemu Republike Srpske. Iz tehničkih razloga jedinica uzorkovanja bila je razred (odjeljenje) a ne pojedinac.

Ključni pojam kojim se operiše pri analizi i interpretaciji rezultata istraživanja jeste već spomenuta korelacija te statistička interpretacija rezultata igra ključnu ulogu u ovom istraživačkom projektu.

Kako bi istraživali relevantne predikatore zloupotrebe psihoaktivnih supstanci kao i kolerate pojave eksperimentisanja istraživanu populaciju smo podjelili u 5 istraživačkih grupa i to: „Zavisnik“ (adolescenti koji su konzumirali psihoaktivnu supstancu više puta tokom posljednjih mjesec dana); „Eksperimentator“ (adolescenti koji su jedanput konzumirali jednu ili više različitih psihoaktivnih supstanci); „Alkohol“ (adolescenti koji konzumiraju redovno alkohol); „Duhan“ (adolescenti koji konzumiraju duhanske proizvode redovno); „Apstinent“ (adolescenti koji nisu konzumirali niti jednu od psihoaktivnih supstanci uključujući duhan i alkohol).

Za potrebe istraživanja korišten je multi-dimenzionalan upitnik, koji se sastoji od tri osnovna dijela:

- Izjave
- Upitnika za ispitivanje stavova
- Testa znanja

Kroz izjavu su prikupljeni osnovni podaci o ispitaniku, njegovom načinu života, porodici, široj okolini i dr. Namjera je dobiti tačne (iskrene) odgovore o svim potencijalno relevantnim parametrima, koje je ispitanik u stanju direktno sagledati i iskazati (imajući u vidu dob, zrelost i mogućnost introspekcije).

Prikazani rezultati istraživanja nedvosmisleno upućuju na izrazitu kontaminiranost životnog okruženja mladih različitim vrstama psihoaktivnih substanci ali i na visoku prijemčljivost današnjeg adolescenta na „sirenski“ zov droge. Prema svjedočenju adolescenata ponuda je droga obilna, raznovrsna i „distributvna mreža“ koristeći „mravlju trgovinu“ nudi istu na svim mjestima okupljanja mladih, uključujući i školu. Sa sigurnošću možemo tvrditi da će današnji adolescent-prije ili kasnije- čuti o drogi, vidjeti je, doći u dodir sa vršnjacima koji je konzumiraju i imati priliku da istu uzme, ako želi. I dok većina još zazire od tzv. „teških“ droga, duhan, alkohol i marihuana snažno su inkorporirani u društvene rituale adolescenata i percipirani kao „cool“ kod mnogih adolescenata. Psihoaktivne supstance su postale poželjne u svijetu zabave gdje su postale „condicio sine qua non“ dobrog provoda. Maturant srednje škole koji nije eksperimentisao sa „lakim“ drogama danas ima status čudaka i rijetko će vidjeti divljenje u očima vršnjaka, a mnogo češće podsmjeh i sumnjičavost.

Čini se da strah od droge slabi iz generacije u generaciju i prva iskustva sa psihoaktivnim supstancama uključujući i duhan i alkohol adolescenti stiču sve ranije, često već u osnovnoj školi. Kakve posljedice će to imati na njihov trajni odnos prema psihoaktivnim supstancama, nemožemo sa sigurnošću reći, ali nemamo osnove za optimizam

Jedan od vrednijih nalaza ovog istraživanja nesumljivo je onaj o međusobnoj povezanosti zloupotrebe različitih psihoaktivnih substanci, te povezanost drogiranja i ostalih oblika socijalno devijantnog ponašanja. Vidjeli smo da pušači duhana pokazuju veću sklonost konzumiranju ostalih droga u poređenju sa vršnjacima nepušačima, među ljubiteljima alkohola nalazimo znatno više pušača (duhan, marihuana) i pobornika teških droga nego među adolescentima koji ne piju i tako u krug. Međusobne veze ne pokazuju se samo na kavlitativnom nivou (konzumira- ne konzumira) nego obuhvataju i kvantitativne aspekte. Tako među teškim pušačima duhana (ili marihuane)

nalazimo višu stopu konzumacije ostalih droga nego među umjerenim pušačima, umjereni prednjače u odnosu na one koji „samo pućkaju“ i ne „uvlače“ dim.

Također smo utvrdili poprilično čvrst hronološki tok u zloupotrebi različitih vrsta droga. Drogiranju skloni adolescenti, gotovo u pravilu, ulaze u svijet opojnih droga kroz alkohol i duhan, nakon kojih je marihuana (90,77%), međutim ono što je bilo iznenadeženje za nas tokom istraživanja visoka zloupotreba sedativa u adolescentskoj populaciji (1.62%), a tek onda ostale ilegalne droge. Oni koji ne pokazuju interesovanje za duhan i alkohol vrlo će rijetko posegnuti za ilegalnim drogama (posebno za onim teže kategorije).

Veza droga- socijalno devijantno ponašanje (u koje smo uvrstili ne samo antisocijalno ponašanje već i svaki oblik devijantnog ponašanja adolescenata po mnogim segmentima) funkcioniše vrlo slično vezi droga-droga: adolescenti skloni zloupotrebi psihoaktivnih supstanci češće praktikuju devijantne forme ponašanja (prilagođavanja) od apstinencija, unutar populacije konzumenata devijantniji su oni sa većim stepenom konzumacije. Konačno postoji i uska povezanost različitih formi devijantnog ponašanja (prilagođavanja).

U želji da operacionalizujemo primarnu prevenciju vidjeli smo da se pod pojmom “sklonost drogi”, zapravo, krije niz deficitova u prilagođavanju i psihičkom razvoju adolescenta, udruženih sa nerazumnim zahtjevima i pritiscima okoline. Suzbiti interes za drogu neznači ništa drugo nego pomoći adolescentu da u povoljnem okruženju unaprjedi i afirmiše svoju kompetentnost za prilagođavanjem. Apstinencija od droga indikator je uspješne prevencije, ali ne i njen smisao. Isto tako, rana konzumacija alkohola i duhana znak je neuspjeha primarne prevencije i signal za akciju onima koji se bave sekundarnom prevencijom

Ključne riječi: adolescenti, zloupotreba droga, alkohol, duhan, psihoaktivne supstance, prevencija

Naučna oblast: Psihijatrija

Naučno polje: Medicina

Klasifikaciona oznaka za naučnu oblast prema CERIF šifrarniku: B650

Tip odbrane licence Kreativne zajednice: CC BY-NC-SA

Mentor: Milan B. Stojaković, MD, PhD, full time professor, Faculty of Medicine, University of Banja Luka

DISTRIBUTION AND RELEVANT PREDICTORS OF DRUG ABUSE IN ADOLESCENT POPULATION IN REPUBLIC OF SRPSKA

ABSTRACT:

The academic project was created to provide an insight into the young population's curiosity for drug use. The study is trying to answer why, in the situation of relatively easy access to the various types of drugs, some adolescents choose to reject drug use, some try drugs and then stop their usage, and some continue the utilization of drugs despite the long-lasting consequences of their behavior? The more comprehensive scientific exploration of the etiology of drug use is limited by common issues and is hindered by various ethical problems. In order to provide the answer to this question, we have utilized the analysis of the overall context of drug use, specifically focusing on the establishment of the "causative causes" (statistical term-correlations) between the different aspects of adjustments, behavior, and general attitudes of the examined population. Through this indirect approach, we were able to produce a specific dataset. Even though the main focus of the study is to investigate the factors involved in drug use, the essential epidemiological portion of the study included 1978 subjects who were stratified according to their age (the school grade they attend). The subjects included students who attend the ninth grade of their elementary school and students who attended the first to fourth grade of high school. The high school population was also stratified according to the general profile of the school, and this data was used in the descriptive statistical analysis of the study results. The subject selection process ensured the inclusion of middle and late adolescents who are enrolled in the school system of the Republic of Srpska. Because of study limitations, the examined unit was a specific class and not an individual student. The primary focus of the study's result interpretation is the presence of the previously stated correlation and statistical confirmation.

Our study population was divided into five groups: Addicts, Experimenters, Alcohol users, Tobacco users, and Abstinent. This division was done to examine the critical predictors of the use of psychoactive substances and correlate the data with the initiation of drug use.

We have used a multidimensional questionnaire to collect our data. The questionnaire consisted of three parts:

- Statement
- Questionnaire examining the general opinions
- Knowledge quiz

The statement portion is used to collect the basic information about the subjects, their way of life, their surroundings, etc. The intention is to obtain correct (sincere) answers about all potentially relevant parameters which can be identified by the subject giving its age, cognitive ability, and maturity.

The results of this study undoubtedly confirm the contamination of young individuals living environment with various types of psychoactive substances. The same results indicate the high level of adolescents' fascination with the "allure of drugs." According to our adolescent subjects, the supply of drugs is abundant. There is access to a variety of narcotics, and "the distribution network" can offer the drugs in various gathering locations, including schools. We can conclude from this study that today's adolescents will now or later receive information about the drugs, be exposed to the various types of drugs, come in contact with their peers who use drugs, and will have a chance to try them (if they choose to do so). While the majority of subjects are adverse towards "heavy drugs," tobacco, alcohol, and marihuana use are firmly incorporated into social rituals of the adolescent population. These types of substance abuse are perceived as "cool" among this segment of the population. Psychoactive substances have become sought after in the nightlife scene where they become "condicio sine qua non" of having a good time. The high school seniors who did not exhibit the experimentation phase with the "light" drugs are perceived as eccentric. These individuals will rarely be looked up to in the eyes of their classmates and would usually attract criticism and would be publicly mocked. It seems that the fear of drugs is becoming weaker and weaker from one generation to another, and the first experiences with psychoactive substances, including tobacco and alcohol, are experienced much earlier than before. The first exposure to these substances is now reported to take place during elementary education. It is hard to say what kind of long-term consequences this easy exposure to psychoactive substances will have on their development. The only conclusion we can make is that there is no room for optimism. One of the essential conclusions of this study is the presence of a correlation between the abuse of various psychoactive substances and the existence of the connection between drug abuse and other forms of socially deviant behavior. Our study has shown that the individuals who smoke also have the tendency to consume other drugs when compared to the members of the same group who do not smoke. Among the adolescents who use alcohol, we were able to identify a larger number of subjects who smoke (tobacco and marihuana) and use heavier narcotics when compared to the adolescents who do not consume alcohol and so on. These correlations are not only identified at the qualitative level (consume vs. not consume). The connection is also identified quantitatively. We have found higher use of drugs among heavy smokers

(or marihuana users) when compared with moderate smokers. Moderate smokers also exhibit the higher use of drugs when compared to the individuals who “puff” and “do not inhale” the smoke.

We have also identified an important chronological course related to the various types of drug abuse. The adolescents inclined to use drugs almost regularly enter the world of narcotics through alcohol and tobacco use. The usage of marihuana (90,77%) is still dominant in adolescent population, what was surprising to us is the high incidence of abuse of sedatives in the adolescent population (1,67%), further followed by the utilization of other illegal drugs. The subject who does not express an interest in tobacco or alcohol will most likely abstain from the usage of illicit drugs (especially the more severe narcotics). The connection between drug use and socially deviant behavior (which includes not only the antisocial behavior but every form of deviant behavior of adolescents according to several segments) is very similar to the connection between drugs and drug use. The adolescents who are also drug users are more prone to deviant behavior patterns (adjustment) when compared to abstinent subjects. There is also a close correlation between the various forms of deviant behavior (adjustment). Our efforts to operationalize primary prevention have led us to discover the fact that the umbrella term “tendency towards the drug use” hides the array of underlying defects in the adjustment and psychological development mechanisms which are very commonly accompanied by the unreasonable pressures and expectations from the environment. The process of inhibition of the tendencies for drug use can be most clearly defined as providing support to adolescents, who are in a tempting environment, to develop and affirm its adjustment mechanisms. Abstinence from drugs is an indicator of successful preventive measures. However, it is not their main cause. We can also state that the early use of alcohol and tobacco is a sign of primary prevention failure, and it presents an indication for the activation of secondary prevention measures.

Keywords: adolescents, drug abuse, alcohol, tobacco, psychoactive substances, prevention

Scientific area: Psychiatry

Scientific field: Medicine

Classification code for the scientific area by CERIF codebook: B650

Typ defence license Creative Communities: CC BY-NC-SA

SADRŽAJ

1.	UVOD	
1.1.	Istorijski pregled zloupotrebe psihoaktivnih supstanci kod nas i u svijetu	1
1.1.1.	Alkohol	2
1.1.2.	Duhan	3
1.1.3.	Opojne droge (narkotici)	3
1.1.4.	Stimulansi (amfetamini, kokain, LSD, Ecstasy)	4
1.1.5.	Inhalanti (ljepilo, bronzana boja, benzin)	6
1.1.6.	Nove psihoaktivne supstance (NPS)	7
1.1.6.	Zloupotreba droga u BiH	9
1.2.	Određenje pojma zloupotrebe i zavisnosti od psihoaktivnih supstanci	10
1.2.1.	Zavisnost	10
1.2.2.	Karakteristike zavisnosti	11
1.2.3.	Zloupotreba	15
1.3.	Epidemiologija zloupotrebe psihoaktivnih supstanci u svijetu	17
1.3.1.	Istraživanja u svijetu	18
1.3.2.	Epidemiologija zloupotrebe psihoaktivnih supstanci u zemljama u Okruženju	23
1.3.3.	Epidemiologija zloupotrebe psihoaktivnih supstanci kod adolescenata	24
1.4.	Epidemiologija zloupotrebe psihoaktivnih supstanci u Republici Srpskoj	29
1.5.	Adolescencija	31
1.5.1.	Rana adolescencija	32
1.5.2.	Srednja adolescencija	35
1.5.3.	Kasna adolescencija	39
1.5.4.	Kada adolescenti postaju odrasli	40
1.5.5.	Zaštitni faktori	40
1.5.6.	Specifičnost zloupotrebe psihoaktivnih supstanci kod adolescenata	41
2.	HIPOTEZE	44
2.1	Nezavisna varijabla	44
2.2	Zavisna varijabla	44
2.3	Kontrolna varijabla	44
3.	CILJEVI ISTRAŽIVANJA	45

4.	ISPITANICI I INSTRUMENTI ISTRAŽIVANJA	47
4.1	Ispitanici	47
4.2	Instrumenti istraživanja	49
	4.2.1 Data science – Statističke metode istraživanja	49
	4.2.2 Data science – Statistička analiza: Analiza rezultata u odnosu na demografska obilježja i istraživačke grupe	50
	4.2.3 Funkcionalna analiza (regresiona – modelovanje odnosa među varijablama i estimacija (predviđanje) stanja u budućnosti)	53
	4.2.4 Neparametarski Hi kvadrat test	53
	4.2.5 Modifikovana faktorska analiza: analiza skorova uticajnih faktora	54
	4.2.6 Prikaz rezultata istraživanja u odnosu na 8. pitanje sa 30 potpitanja	55
	4.2.7 Prikaz rezultata istraživanja u odnosu na 36. pitanje sa 60 potpitanja: Koliko su po tvom mišljenju i kada je o tebi riječ, dolje navedene tvrdnje tačne?	56
5.	REZULTATI	59
6.	DISKUSIJA	222
6.1	Rezime diskusije	230
7.	ZAKLJUČCI	237
8.	LITERATURA	240
9.	PRILOZI	247
9.1	Multidimenzionalni upitnik	247
9.2	Izjava 1	258
9.3	Izjava 2	259
9.4	Izjava 3	260
9.5	Biografija	261

1. UVOD

1.1 Istorijski pregled Zloupotrebe psihoaktivnih supstanci u svijetu i u nas

Već u praistorijsko vrijeme ljudski rod se koristio različitim psihoaktivnim materijama kako bi se smanjio fizički bol ili mjenjala stanja svjesti. Gotovo svi narodi su otkrili neki način intoksikacije koja utiče na centralni nervni sistem, umanjuje duševnu patnju ili proizvodi euforiju. Uvjek to su bile biljke, gljive, koje su sa svojim alkaloidima izazivale euforiju, živopisne halucinacije, vizije i bile su korištene od strane vračeva, šamana, sveštenika u ranim civilizacijama u cilju navodnog kontakta sa božanstvima koje su ti narodi poštivali. Tako susrećemo upotrebu psihoaktivnih tvari od neolitskih kultura do razvijenih civilizacija Maja, Inka, Asteka, Arijevaca, Vavilonaca i drugih. Karakteristika konzumiranja psihoaktivnih supstanci u tom periodu je da su one bile ograničene samo na religiozne manifestacije, a tajna spravljanja opijnih napitaka bila dostupna samo uskom krugu ljudi koji su je strogo čuvali.

Sa druge strane određeni narodi su koristili psihoaktivne supstance i kao pomoćno sredstvo za podnošenje velikih psihofizičkih napora (indijanci koji koriste lišće koke da bi izbjegli efekte visinske bolesti i podnjeli teške fizičke napore na visinama preko 1000 metara). Zanimljivo je istaći da i kod takve upotrebe nije zabilježena pojava zloupotrebe i zavisnosti i da se i danas lišće koke koristi isključivo prilikom teških napora. Imajući sve ovo u vidu možemo prije govoriti o kultnoj i kulturološkoj upotrebi nego zloupotrebi psihoaktivnih supstanci, jer tada se ne susrećemo sa pojmom zavisnosti, i masovne zloupotrebe.

Dolaskom velikih monoteističnih religija (judaizma, budizma, hrišćanstva i islama), mjenja se odnos religije prema kultnoj upotrebi psihoaktivnih supstanci, one bivaju doživljene kao ostaci paganskih rituala, dio idolopoklonstva, te tako i bivaju zabranjene, smatrane za grijeh. Iako i tada u istorijskim analima susrećemo i pojavu zloupotrebe psihoaktivnih supstanci, da navedemo jedan primjer: Hašiš-Hasin je bio naziv za posebnu vojnu jedinicu muslimana koja se borila protiv vitezova krstaša tokom krstaških ratova u Svetoj zemlji. Bili su poznati kao borbeni, neustrašivi ratnici koji su redovno koristili hašiš prije polaska u ratne operacije. Poznati po svojoj borbenosti ostali su u trajnom sjećanju u engleskoj riječi „assassin“ (ubica, atentator) [1].

Sve do 19. vijeka srećemo veoma malo podataka o masovnoj zloupotrebi psihoaktivnih supstanci, od svih njih uglavnom su se na području Evrope u većoj mjeri koristila opojna pića, dok je marihuana, prvenstveno pod vidom hašiša korištena na bliskom istoku, ali u manjoj mjeri i vezana isključivo za određene etničke grupe i male zajednice.

1.1.1 Alkohol

Od oko šest hiljada godina prije nove ere alkohol se pominje u različitim istorijskim dokumentima u kojima se opisuju mjenjanje stanja svijesti i posljedice uzimanja alkohola.

Ekscesivno pijenje i alkoholizam se u svim društvima doživljavao kao pojava dekadencije, mana i porok te su i za društvo i religiozne sisteme bili neprihvatljivi i manje ili više sankcionisani. U nekim religijama sama konzumacija alkohola je zabranjena kao što su Hinduizam, Đajinizam i Islam, dok u drugim religijama je tolerisano ritualno pijenje koje je strogo kontrolisano, umjereno i povremeno [2].

U periodu kada se alkoholizam kao mana i porok preovladavlo je mišljenje da alkoholičare treba kažnjavati pa su mnogi zakoni predviđali drakonske kazne za zločine počinjene u alkoholisanom stanju. Tako u drevnoj Sparti pijancima su izricane surove kazne a količina alkohola kojeg mogu konzumirati tokom jela je bila jasno određena, sa druge strane ostali polisi u drevnoj grčkoj su imali kulturološki utvrđena opijanja kroz συμπόσιον (simposion ili simposio) koje je predstavljalo konzumiranje alkohola do opijanja nakon svečane večere koja je bila glavni obrok u antičkoj Grčkoj [3]. U drevnoj Rimskoj Republici su postojali posebni zakoni kojima je zabranjivana upotreba alkohola mlađima od 30 godina [4].

Dušanov zakonik u srednjovjekovnoj Srbiji ima poseban dio koji se bavi kaznama za zločine počinjene od strane alkoholičara: „Pijanica otkuda ide i ozledi koga, ili poseče, ili okrvavi, a ne ubije, takvome pijancu da se oko iskopa i ruka otseče, ako li u pijanstvu što podere, ili kapu skine, ili drugu sramotu učini, a ne okrvavi, da ga biju sa sto štapova i da se baci u tamnicu, potom da se izvede iz tamnice i da se bije i pusti.“ [5].

Već u srednjovjekovnim spisima alkoholizam počinje da se shvata kao zdravstveni problem. Davne 1778. Tomas Troter, engleski ljekar objavljuje prvu medicinsku studiju o alkoholizmu, a prvi stručni medicinski radovi koji opisuju komplikacije izazvane alkoholom se javljaju u XIX vijeku. Magnus Huss, profesor interne medicine, 1849. opisuje sindrom koji naziva alcoholismus chronicus i u stručnoj literaturi tokom XIX vijeka su sve češći opisi alkoholom izazvanih poremećaja da bi u XX vijeku predstavljala ne samo medicinski, već i društveni problem koji ugrožava biološku egzistenciju najšireg sloja društva. XXI vijek je pokazao da alkoholizam obuhvata sve slojeve društva i jednako je prisutan kako u razvijenim društvima tako i u onima koja su u ekonomsko-socijalnoj ili ratnoj krizi.

O raširenosti alkoholizma na našim prostorima najrječitije govori pater Franz Pfanner, osnivač trapističkog samostana „Marija Zvijezda“ pored Banja Luke, koji u svom pismu iz 1873. piše: „*Ovdje, naime, svi piju, što je zapravo najblaži izraz za uživanje u rakiji, što se ogleda u cjelodnevnom napajanju tim vražjim eliksirom. Piju Turci, piju kmetovi, piju i katolici i pravoslavni podjednako revnosno, a vidjeh i svećenike (od sve tri vjere – neka im Bog oprosti!) kako im nije mrsko to smeće. Svima su od rakije lica zemljane boje, oči se jedva naziru kroz nabubrele kapke, i gotovo da ne možeš sresti čovjeka koji ide pravo, a da ne tetura. Turci – begovi još i nekako (oni i ne hodaju nego jašu na konjima), ali nadničari mogu raditi najviše sat-dva, a onda se svale u jarak (ako ga kopaju) ili, nakon sudaranja sa stablima koja su kanili posjeći, naprsto zamru od rakije.*“ [6].

1.1.2 Duhan

Od otkrića Amerike (1492.) i dolaska prvih moreplovaca i trgovaca sa čudnom biljkom zvanom duhan koja se u početku koristila u medicinske svrhe, njena zloupotreba se veoma brzo širi. Tako se u 16. vjeku duhan u Engleskoj kupovao za srebro i to u omjeru unca za uncu, tako da su siromašni ljudi trošili svoj oskudni imovinu za nekoliko lula duhana dnevno. Sa druge strane važno je istaći da su se skoro sva društva intenzivno borila protiv poroka duhanske zavisnosti, tako naprimjer Ruska Pravoslavna Crkva je čak prijetila ekskuminacijom (isključivanjem) vjernika i raščinjenjem sveštenika koji su koristili duhan i konzumirali kafu, sultan Murat IV je u Turskoj Carevini u 17. vjeku odredio javna mučenja i smaknuća kao kaznu podanicima za konzumiranje duhana [1].

Nažalost duhanska zavisnost je uzimala sve više maha i pojavom industrijalizma postepeno se kroz reklame uvukla u sve pore društva postajući najraširenijom zavisnošću u svijetu i jednim od zdravstvenih problema broj jedan. Sjetimo se samo filmova od 50-tih do 90-tih godina prošlog vijeka u kojima nije postojala scena u kojoj vodeći glumac nije konzumirao cigaretu. U filmskoj industriji, duhanska industrija je vidjela najbolji način reklamiranja i na taj način podsvjesno mjenjala stavove miliona mladih ljudi, i desetina generacija tokom pola vijeka.

1.1.3 Opojne droge (narkotici)

Masovnu zloupotrebu opojnih psihoaktivnih supstanci susrećemo već u 18. i 19. vijeku kada iz kolonijalnih pobuda britanci stimulišu proizvodnju opijuma u Kini, stvarajući tada milione zavisnika, i po prvi put se susrećući sa pojavom da zavisnost o jednoj drogi nemože biti kontrolisana unutar granica zemlje već postaje globalni problem. Vrlo brzo opijumska zavisnost se širi i na teritoriju Engleske i postepeno u sve veće gradove Evrope. Sa druge strane opijum je bilo prva psihoaktivna supstanca čijem raširivanju kao ilegalne droge je pomogla i njena nekontrolisana medicinska upotreba.

1806. je alkaloid **morfín** (nazvan po grčkom bogu snova Morfeju) izdvojen iz sirovog opijuma. Pokazalo se da prah gorkog okusa predstavlja snažno sredstvo za smirivanje i ublažavanje bola tako da prije nego što je shvaćena njegova izrazita sklonost ka stvaranju zavisnosti bio široko korišten u mnogim medicinskim preparatima (čak i u sirupima za djecu). Sredinom 19 vijeka pronalaskom hipodermalnih igala počeo se intenzivno koristiti za smirivanje bola kod bolesnika a kasnije i kod vojnika oboljelih od dizenterije u Građanskom ratu u USA, te su se ti vojnici vraćali kućama kao razvijeni opijumski zavisnici. U želji da izbjegnu stvaranje zavisnosti ljekari su počeli da intenzivnije istražuju morfin te su 1874. otkrili da morfin može biti prerađen u drugu snažnu drogu **heroin**.

Od tog momenta na scenu svijeta nastupa psihoaktivna supstanca koja je za jedan vijek uzela više života nego svi ratovi i zarazne bolesti zajedno. Na žalost nesvesni opasnosti koju heroin predstavlja ljekari ga počinju koristiti kao sredstvo borbe protiv opijumske zavisnosti a počeli su ga stavljati čak i u sirupe protiv kašlja. Tolike bolesti su navodno mogle biti lječene heroinom da je postao poznat kao G. O. M; “God’s own medicine“ ili „Lijek samoga Boga“. Međutim pokazalo se da heroin čak jače stvara zavisnost, da je snažniji od morfina, da djeluje brže i većim intenzitetom. Od tada se svijet susreo sa pošasti opojnih droga tako brzo i tako sveobuhvatno proždiru psihičko a kasnije i fizičko biće čovjeka [1].

Heroinska zavisnost se izrazito širi od 50-tih godina prošloga vijeka kada praćena rok kulturom, hipi pokretom postaje globalni problem čovječanstva.

Na našim prostorima koji predstavljaju dio poznate „Balkanske rute“ za trgovinu narkoticima jača pojava ove zavisnosti biva registrovana od 70-tih godina prošlog vijeka i u stalnom je porastu. Najveću ekspanziju heroinska zavisnost dobija u posljeratnom periodu na području zemalja bivše Jugoslavije koja je nastala kao rezultat veoma lake dostupnosti iste preko distributivnih centara u samoproglašenom Kosovu kao i Crnoj Gori.

1.1.4 Stimulansi (amfetamini, kokain, LSD, Ecstasy)

Tražeći lijek za astmu, amerikanac kineskog porekla, farmakolog Chen proučavao je davne kineske opise lijekova. Pronašao je da je pustinjski grm zvan mahuang često preporučivan kao efikasan lijek. Nakon dugog napora Chen je uspio da izdvoji alkaloid *efedrin* koji se zaista pokazao veoma uspješnim u lječenju astme. Usljed većih potreba za tim alkaloidom došlo je i do njegovog vještačkog sintetisanja kao niz alkaloida nazvanih **amfetaminima** (1927.).

Ubrzo su ih ljekari prepisivali u velikim količinama počev kao inhalatora za otvaranje začepljenog nosa do kontrole blage depresije i poboljšanja apetita. Tokom Drugog svjetskog rata vojnici obe strane snabdjevani su amfetaminima kako bi odagnali umor. Paralelno sa kliničkom upotrebom počinje i široka zloupotreba amfetamina prvo u studentskoj populaciji kasnije i šire. zbog njegovih karakteristika energizira organizam, povećava budnost i daje osjećaj svemoći i snage često je korišten kako kod studenata tako i sportista ali ubrzo počinju se shvatati i opasnosti dugotrajnog uzimanja kao što je brzo razvijanje zavisnosti, stanja slična paranoidnoj shizofreniji, sumanutosti u mišljenju. Ipak najpogubnija je izrazita tolerancija koja se brzo razvija tako da su potrebne „šake“ tableta ili se počinje ubrizgavati u venu, poslje čega nastupa psihički slom organizma, depresija, kao i propadanje ličnosti uslijed oštećenja mozga.

Od kada su ga španski konkvistadori donjeli u Evropu, lišće koke je u početku kuhanod od čega su pravljena pića, ali je tek 1844. iz listova ekstrahovan **kokain**. Od samog početka novootkrivena supstanca je predmet kontraverzi, napomenimo samo da ju je koristio i sam Sigmund Frojd i smatrao je dobrim sredstvom protiv depresije, ali kada je bio svjedok psihotičnog stanja u koje je zapao jedan njegov prijatelj nakon što ga je konzumirao po preporuci Frojda on iz korjena mjenja svoj stav prema novoj supstanci.

Jedan od ranih proizvoda koji je koristio lišće koke u svojoj proizvodnji bila je Coca-Cola, koju je smislio ljekar iz Atlante (USA), 1886. narednih dvadeset godina cola je sadržavala kokain ali od 1906. kada je donesen Akt o čistoj hrani i ljekovima (Pure Food and Drugs Act) proizvođači su se prebacili na lišće koke iz koje je uklonjen kokain [1].

Od sedamdesetih naovamo drastično se širi zloupotreba kokaina uglavnom u bogatijim slojevima i već 80 tih godina se ozbiljno navodi niz štetnih posljedica konzumiranja kokaina kao što su: promjene ličnosti, iritabilnost, paranoja, halucinacije, poremećaj sna i hranjenja. Narko-mafija u želji da zaradi na kokainu počinje da u svojim laboratorijama da proizvodi i jeftinije varijante nastale od baze kokaina (oslobođena baza, „crack“), koje su nažalost daleko pogubnije po zdravlje mlade osobe, rušeći njihovu psihu i nerjetko izazivajući simptome veoma slične teškim duševnim oboljenjima.

Švajcarski farmaceut, alber Hofmann je 1943. godine zabiljžio opis bolesti koja ga je, čini se, snašla: “*Prošlog petka....moraو sam prekinuti rad u laboratoriji....Obuzeo me osjećaj snažne uznenemirenosti i blage ošamućenosti. Kod kuće sam legao i u utonuo u ne baš ugodan delirij, koje su karakterizovale ekstremno zastrašujuće fantazije. U polusvjesnom stanju sa zatvorenim očima...napale su me vizije izvanredne uvjerljivosti, sa intenzivnom kaleidoskopskom igrom boja.*“ [7].

Ranije tog dana dr Hofman je proizveo nekoliko miligrama d-lizergične kiseline, LSD-a čime je počela era jedne od najopasnijih halucinogenih droga današnjice. 1960. Timothy Leary sa Harvardskog univerziteta, počinju eksperimente sa LSD-om i na taj način svjesno u doba razvoja hipi pokreta daju popularnost drogi koja je imala tu prednost što se lako i jeftino mogla prizvesti. Uskoro masa mladih ljudi počinje eksperimentisati sa LSD-om u nadi da će otkriti unutrašnje aspekte svoga ja, ali posljedice su bile katastrofalne: halucinacije, veliki broj samoubistava, panični napadi, međutim „flash back-vi“ će ostati najpogubniji dugoročni efekat droge, a predstavlja sposobnost LSD-a da ispoljava svoje pogubne uticaje i nekoliko godina po uzimanju u vidu iznenadnih halucinacija i „prelivanja boja“ [1].

Od kada se na narko tržištu pojavila nova droga Ecstasy vodi se polemika u naučnim krugovima da li je (iako sintetisana u laboratoriji još 1910.) ova droga izbačena na tržište kao odgovor narko mafije na novi muzički pravac (techno, rave, house), ili je narko-mafija sponzorisala nastanak nove muzike za novu drogu. MDA glavni sastojak ecstasy-a sa svojim svojstvima „podizača“ organizma neizostavan je pratilec skoro svih party-a elektronske muzike. Njeni pogubni efekti su i te kako vidljivi kako u prvih nekoliko sati po uzimanju (poremećaj termoregulacije, napetost mišića, brzi pokreti očiju itd) tako i dugoročni (moždani udari, epilepsija, depresija, anksioznost, tolerancija). Trenutno ecstasy predstavlja jednu od najraširenijih droga obuhvaćajući populaciju veoma mladih osoba (od 14 do 25 god) i predstavlja, po našem iskustvu veoma često uvod u uzimanje heroina. Naime njena sposobnost da izazove nesanicu kod mladih ljudi daje mogućnost dileru da im ponudi heroin kako bi se „spustili“, i tako mladi ljudi veoma brzo postaju klasični heroinski zavisnici.

1.1.5 Inhalanti (ljepilo, bronzana boja, benzin)

Mnogi proizvodi koji se koriste u domaćinstvu ili industriji sadrže psihoaktivne isparljive materije. To su najčešće bronzana boja, ljepilo, benzin. Zloupotrebi ovih najčešće jeftinih i lako dostupnih materija, pribjegavaju djeca i mladi na uzrastu od 9 do 15 godina.

Pored kratkotrajne euforije, ove supstance izazivaju i niz neprijatnih simptoma kao što se agresivnost, nekritičnost i lažan osjećaj svemoći što mlade ljude navode na nepromišljene i opasne postupke pri čemu se često povređuju, fizički nasrću na druge ili čak smrtno stradavaju.

Inhalanti pored direktnе opasnosti od ugušivanja, uslijed gubitka svjesti i nemogućnosti udisanja jer plastična kesa u kojoj je inhalant ostaje na licu, može dovesti i do naglog razvoja aritmije kod mlađih, a inače zdravih osoba i pojave sindroma „iznenadne smrti uslovljene inhalantima“ [8]. Ova vrsta psihoaktivnih sredstava pored neposredne životne ugroženosti ostavlja teška oštećenja mozga uslijed toksične prirode supstance koja se udiše.

1.1.6 Nove psihoaktivne supstance

Rapidna pojava velikog broja novih psihoaktivnih supstanci (NPS) na globalnom tržištu droga predstavlja značajan rizik po javno zdravlje i izazov za policijske snage koje se bave narkoticima. Često, veoma malo se zna o neželjenim efektima i socijalnoj šteti novih psihoaktivnih supstanci, koje predstavljaju veliki izazov za prevenciju i lječenje. Istraživanje i identifikacija velikog broja hemijski različitih supstanci na ilegalnom tržištu u isto vrijeme predstavlja izazov. Praćenje, djeljenje informacija, rana upozorenja i svjesnost o riziku kojeg predstavljaju su ključni za adekvatan odgovor [35].

Nove psihoaktivne supstance (NPS) su poznate na ilegalnom tržištu pod nazivima „legalno sređivanje“, „soli za kupanje“, „orjentalni tamjan“, „rekreativna droga“ kao i „hemikalije koje se istražuju“. Kancelarija Ujedinjenih Naroda za Druge i Kriminal (UNODC) koristi termin „nove psihoaktivne supstance“ (NPS) koje su definisane kao „substance za zloupotrebu, bilo u čistoj formi ili za pripremu, koje nisu kontrolisane Jedinstvenom Konvencijom o Narkotičkim Drogama iz 1961. kao i Konvencijom o Psihotropnim supstancama iz 1971. i koje predstavljaju opasnost po javno zdravlje“. Termin „nove“ se ne odnosi na vrijeme njihovog nastanka- nekoliko novih psihoaktivnih supstanci su sintetizovane prije nekoliko decenija ili su se koristile u obredima plemenskih zajednica stotinama godina unazad ali su tek nedavno dospjele na crno tržište [35].

Zloupotreba novih psihoaktivnih supstanci (NPS) je često direktno povezana sa različitim zdravstvenim problemima. Uopšteno, neželjene reakcije na nove psihoaktivne supstance mogu se kretati od epileptičnih napada preko agitacije, agresije, akutne psihotične reakcije do razvoja zavisnosti. Osobe koje zloupotrebljavaju NPS su često hospitalizovane zbog ozbiljne intoksikacije. Pezbjednosni podaci o toksičnosti i kancerogenom potencijalu za

mnoge NPS nisu dostupni ili veoma oskudni, a informacije o dugoročnim neželjenim reakcijama ili rizicima su u velikom broju do sada nepoznate. Čistoća i sastav raznih vrsta novih psihoaktivnih supstanci su u velikom broju nepoznati, što dovodi konzumente u visok rizik našta ukazuju podaci urgentnih centara o broju prijema i smrti izazvanih zloupotrebotom NPS, najčešće kao posljedica politoksikomanije [35].

NPS su postali globalni fenomen sa 120 zemalja i teritorija iz svih regionalnih svijeta koji su prijavili jednu ili više novih psihoaktivnih supstanci. Do decembra 2019. više od 950 substanci su prijavljene Kancelariji Ujedinjenih Naroda za Druge i Kriminal (UNODC) preko servisa Ranog Uzbunjivanja (EWA) kao nove psihoaktivne supstance od strane Vlada, laboratorija i partnerskih organizacija. Nove psihoaktivne supstance dostupne na crnom tržištu imaju veoma slične efekte kao i kontrolisane supstance pod međunarodnom kontrolom kao što su kanabis, kokain, heroin, LSD, MDMA (ecstasy) ili metamfetamin. Ako pogledamo efekte sintetskih novih psihoaktivnih supstanci koji su bili prijavljeni do decembra 2019. većina njih su stimulansi praćeni sintetskim agonistima kanaboidnih receptora i klasičnih halucinogena sa primjetnim povećanjem sintetskih opoida u prošlim godinama [35].

Nove psihoaktivne supstance se mogu svrstati u sljedeće grupe: **aminoindani** (kao što je 5,6-metilenedioksi-2-aminoindan (MDAI)), **sintetički kanaboidi** (kao što su APINACA, JWH-018), **sintetički kationi** (kao što su 4-metilecatinon (4-MEC) i α -pirolidinopentofenon (α -PVP)), **supstance tipa fenciklidina** (kao što je metoksetamin (MXE)), **fenetilamini** (kao što su 2C-E i 25H-NBOMe), piperazini (kao što su benzilpiperazin (BZP) i 1-(3-hlorofenil) piperazin (mCPP)), **supstance na biljnoj bazi** (kao što su kratom (mitragina speciosa Kort), salvia divinorum i khat (Catha edulis)), **triptamini** (kao što je α -methiltriptamin (AMT)), kao i **druge supstance** (e.g. 1,3-dimethylaminilamin (DMAA)) [35].

Kako nove psihoaktivne supstance nisu kontrolisane pod Međunarodnim Konvencijama za Kontrolu Droga, njihov pravni status značajno varira od zemlje do zemlje. Do 2019. preko 60 zemalja su usvojile zakonske odgovore kako bi stavili pod kontrolu NPS, mnoge zemlje su iskoristile postojeći zakonski okvir i dopunile ga ili su usvojile nove zakonske instrumente. Nekoliko zemalja kod kojih je velika količina novih psihoaktivnih supstanci naglo se pojavila, su usvojili kontrolne mehanizme za cijele grupe supstanci koristeći takozvani generički pristup, ili su uvele analognu administrativnu koja je bazirana na principu „hemijske sličnosti“ sa već kontrolisanom supstancom kako bi kontrolisali supstancu koja nije eksplicitno imenovana u zakonu. Na međunarodnom nivou do marta 2019. Komisija za Narkotičke Druge je donjela odluku da stavi 48 novih psihoaktivnih supstanci pod međunarodnu kontrolu. Ove

kontrolne mjere moraju da budu implementirane i u nacionalnoj legistrativi u svakoj pojedinačnoj zemlji [35].

1.1.7 Zloupotreba droga u BiH

Iz iskustva rada na polju zavisnosti i zloupotrebe evidentno je da je droga prisutna u svim slojevima društva i nažalost uključuje sve mlađe i mlađe osobe. Postavlja se pitanje otkud takva dostupnost narkotika u našoj sredini.

Pored činjenice da se BiH nalazi na poznatoj balkanskoj ruti za krijumčarenje opojnih droga treba imati na umu veću poroznost granice te blizinu centara krijumčarenja narkotika kao i laboratorija za proizvodnju istih koji se nalaze u Albaniji, Crnoj Gori kao i samoproglašenom Kosovu tako da je i prisustvo narkotičkih sredstava u našoj zemlji veoma visoko.

Pored veće dostupnosti došlo je i do promjene stila prodaje („dilanja“) samog narkotika. Prije rata na područiju SFRJ pored veoma jake policijske kontrole kao i kontrole granica, zavisnici su se uglavnom držali u veoma povezanim ali i zatvorenim subkulturnim grupama. Dileri su često bili kriminalci koji su prodavali drogu zavisnicima, ali i jedni i drugi su bili veoma zatvoreni kao grupa. Na zatvorenost narkomanskih grupa uticala je stalna opasnost da ukoliko prime mlađu osobu u svoj krug ista mogla „propjevati“ kada je pritisnuta policijskom istragom i tako bi izgubili dileru a naći novi lanac u predratnoj SFRJ je bila noćna mora za svakog zavisnika. Prednosti ovakvog načina „dilanja“ bile su u tome što se populacija zavisnika sporo širila, svoje kretanje je ograničavala na najčešće poznata mjesta u krugu poznatih „provjerenih“ ljudi.

U posljeratnoj BiH, pored poroznosti granice i priliva ogromne količine narkotika, kao i drugdje u svijetu pojavljuje se globalni fenomen „mravlja trgovina“. Naime sada se sami dileri raslojavaju na velike bosove koji najčešće imaju veze ili su sami članovi političkog establišmenta, finansiraju uvoz velikih količina koje kasnije rasparčavaju dileri „prve i druge ruke“, međutim uslijed siromaštva u dilanje se uključuju i mlađi zavisnici koji nemaju dovoljno novca za svoje potrebe tako da dilaju za svoj dio „pis“ ali i da ponešto zarade. Na ovaj način droga ulazi u škole, partije, zabave, diskoteke, fakultete. Više diler nije nepoznata osoba, već školski drug, poznata „faca“ iz škole i prva doza je uvjek besplatna. Na ovaj način se regrutuje sve više i više mlađih ljudi u pošast koja se zove narkomanija.

Sve počinje jednom ponudom „uzmi, nemoj da budes papan, alkohol je za seljake“ a završava se ili smrću od predoziranja u nekom podrumu ili ako osoba ima sreće mukotrpnim procesom odvikavanja u za to predviđenim ustanovama.

Da zaključimo, mnoge tvari u prirodi čovjeku su date na njegovo dobro, ali iskvareno srce čovjeka ih je iskoristilo na svoju propast kao što kaže sv Maksim Ispovjednik :“Zlo nije u prirodi stvorenog već u nerazumnom i neprirodnom ophođenju sa njim“, navodi nas da se zapitamo zarad kakvog ličnog bogaćenja možemo trgovati sa nečijim životom.

Problem narkomanije je po mom mišljenju teren na kome se otkrivaju pomisli mnogih srca, kako onih koji prodajući drogu uništavaju tuđi život, tako i mnogih koji u prevenciji ili tkz. liječenju zarađuju mnogo pljačkajući i onako opustošene domove. Pravo izlječenje je jedino promjena ličnosti „preumljenje“, ono nije niti lako, niti brzo, već suptilno i dešava se u dubini ljudskog srca i treba joj vremena.

Istinska prevencija je davanje smisla, generaciji koja je izgubila svaki smisao. Kako kaže jedan grčki psihoterapeut i teolog: “Narkomanija je bolest smisla“ (8), dati nekome smisao njegovog postojanja je isto što i podići nekoga iz mrtvih. Za to treba istrajnosti, vjere u dobro u svakom čovjeku, i jedan okean nade jer: Dum spiro, spero! (Dok dišem nadam se!).

1.2 Određenje pojma zloupotrebe i zavisnosti od psihoaktivnih supstanci

1.2.1 Zavisnost

Brojni su lijekovi i supstance koje ljudi uzimaju zbog toga što žele, a ne zbog preporuke ljekara. U visoko-razvijenim zemljama najčešće se koriste kofein, nikotin i alkohol (etanol): oni su legalizovani i nalaze se u slobodnoj prodaji. Međutim postoji veliki broj lijekova-supstanci čija proizvodnja, prodaja i upotreba nisu legalizovani, izuzev za primjenu pod nadzorom medicinskih profesionalaca [9].

Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) definiše zavisnost od lijekova i supstanci kao posebno "duševno, a ponekad i fizičko stanje koje nastaje interakcijom između živog organizma i sredstva koje stvara zavisnost, a karakterišu ga ponašanje i drugi psihički procesi koji uvijek obuhvataju prinudu za povremenim ili redovnim uzimanjem sredstva koje stvara zavisnost, i to u mjeri da se doživi njegovo dejstvo na psihičke procese, a ponekad da bi se izbjegle nelagodnosti uslijed neuzimanja tog sredstva. Tolerancija može, ali ne mora biti prisutna. Osoba može biti zavisna od jednog ili više lijekova koji izazivaju zavisnost..." [10].

U ovoj definiciji treba zapaziti činjenicu da zavisnost postoji onda kada se stvori prinuda ili neodoljiva potreba (želja) da se lijek unese.

Američko udruženje psihijatara (American Psychiatric Association-APA) koristi termin zavisnost od lijekova (substance dependence-addiction) za čitavu paletu simptoma ukazujući da osoba nastavlja sa uzimanjem supstance bez obzira na značajne probleme izazvane njenim uzimanjem (DSM-IV, 1994.) [27]. Drugim riječima, osoba kompulsivno zahtijeva primjenu supstance, a to dovodi do promjenjenog ponašanja da bi se osigurala nabavka supstance. Zavisnost se potvrđuje prisustvom tri ili više odgovarajućih simptoma, dok zloupotreba (abuse) dijagnostikuje postojanjem samo jednog ili dva simptoma [11]. Prema tome, zloupotreba je opštiji termin, koji ukazuje na primjenu nedozvoljenih supstanci.

Svjetska Zdravstvena organizacija (SZO) je 1964. godine donijela zaključak da termin adikcija (addiction) više nije naučno zasnovan i preporučila da se zamjeni terminom zavisnost od droga (drug dependence) [12]. Koncepcija zavisnosti ima dva aspekta: bihevioralni i fiziološki. Bihevioralni aspek podrazumjeva aktivnosti motivisane požudom „craving“ za drogom i obrasce patološke potrebe. Fiziološki aspekt se odnosi na efekte mnogobrojnih intoksikacije i podrazumjeva pojavu kao što su tolerancija i apstinencijalni sindrom. Fizička zavisnost podrazumjeva metaboličko prilagođavanje organizma na stalno prisutvo psihohemikalne supstance, na prvom mjestu neuronskih receptorskog mesta.

Srodnim terminom „adikcija“ u međuvremenu je dobio neprikladno, pežorativno značenje, koje ignoriše koncepciju zavisnosti kao bolesti i vezuje se ne samo za zloupotrebu supstanci već i za druga kompulzivna takozvana adiktivna ponašanja (kockanje, krađa, prejedanje, egzibicionizam itd.), popularno korišćenje ovog termina kao na primjer u frazi TV adikcija doprinjelo je njegovoj trivijalnosti.

1.2.2 Karakteristike zavisnosti

Tri bitne karakteristike zavisnosti od lijekova i drugih psihohemikalnih supstanci su:

1. Psihička zavisnost
2. Fizička zavisnost
3. Tolerancija

Fizička zavisnost i tolerancija biološki su fenomeni, koji mogu biti precizno definisani u laboratorijskim, kao i tačno potvrđeni u kliničkim uslovima. Neki tipovi zavisnosti (npr.

zavisnost od opoida) sadrže sve tri karakteristike, dok neki drugi tipovi zavisnosti mogu imati samo jednu od ovih karakteristika (npr. zavisnost od kokaina).

Psihička zavisnost predstavlja poseban vid potrebe za uzimanjem psihoaktivnog sredstva da bi se djelovalo na raspoloženje. Na primjer ako supstanca stvara snažno prijatno raspoloženje (euforiju) ili neko drugo posebno raspoloženje. Taj "osjećaj zadovoljstva zahtjeva povremeno ili redovno uzimanje psihoaktivne supstance u cilju stvaranja prijatnog raspoloženja, ili pak radi izbjegavanja neprijatnog raspoloženja" (SZO). Drugim riječima, supstanca zadovoljava neku potrebu osobe, kao da njen optimalno duševno i tjelesno stanje zavisi od supstance [13].

Supstance se međusobno razlikuju po svojoj sposobnosti izazivanja prijatnog raspoloženja kod korisnika: one koje izazivaju euforiju češće će biti korištene. Termin „reinforcement“ (pojačanje) označava sposobnost supstance da izazove efekat koji će kod osobe izazvati želju za njenim ponovnim korištenjem [14]. Ukoliko je ta sposobnost supstance veća, šansa da će ona biti zloupotrebljena je veća. Smatra se da je ta osobina supstanci posljedica povećanja koncentracije neurotransmitera u određenim regionima mozga [28]. Kokain, amfetamin, alkohol, opoidi, kao i nikotin povećavaju količinu dopamina u ekstracelularnom prostoru n. accumbens-a. Manji porast količine dopamina u n. accumbens-u mozga pacova zabilježen je i kada se životinji da slatka hrana i/ili obezbjedi seksualni partner. S druge strane, lijekovi koji blokiraju dopaminske receptore izazivaju disforiju.

Fizičku zavisnost karakteriše "prilagođeno (promjenjeno) stanje organizma, koje se, posle prestanka unošenja lijeka koji izaziva zavisnost, manifestuje se fizičkim poremećajima" (26). Fizička zavisnost je stanje koje se razvija kao posljedica adaptacije (tolerancije) izazvane resetovanjem homeostatskih mehanizama u odgovoru na ponovljenu primjenu supstance [28]. Supstance mogu promjeniti brojne sisteme koji su do tada bili u ekvilibrijumu: sistemi moraju postići novi balans u prisustvu inhibicije ili stimulacije pod dejstvom specifičnih supstanci-ljekova. Ukoliko primjena lijeka naglo obustavi, nastupa novi disbalans: nastali fizički poremećaj je *apstinencijalni sindrom* (withdrawal syndrome).

Porjeklo apstinencijalnog sindroma je, u najmanju ruku, dvojako:

1. posljedica je uklanjanja lijeka koji izaziva zavisnosti, kao i
2. hiperreaktivnosti centralnog nervnog sistema (CNS) zbog readaptacije uslijed obustavljanja primjene lijeka koji izaziva zavisnost.

Priroda ovog sindroma specifična je za svaki lijek koji prouzrokuje zavisnost. Daleko najčešći simptomi koji se javljaju u ovom sindromu suprotni su onima koje psihoaktivna

supstanca uobičajeno-redovno izaziva prije nastanka tolerancije na njega. Tako, agonisti opijatnih receptora izazivaju miozu i usporavaju frekvencu srca. Međutim, apstinencijalni sindrom je različit kod zavisnih osoba dovodi do midrijaze i tahikardije. Stepen apstinencijalnog sindroma je različit, a ponekad može ugroziti život. Ponovnim unošenjem lijeka, apstinencijalni sindrom brzo nestaje, pa je strah od neprijatnih apstinencijalnih pojava osnovna pokretačka snaga koja zavisnu osobu tjeranju da stalno uzima psihoaktivnu supstancu, kao i da ga nabavi po svaku cijenu, bilo legalnim, bilo ilegalnim-sredstvima.

Najveću sposobnost izazivanja fizičke zavisnosti imaju opoidni ljekovi; kod zavisnika apstinencijalni sindrom može se izazvati primjenom naloksona, opoidnog antagoniste.

GRUPA LJEKOVA	PSIHOAKTIVNE SUPSTANCE	POTENCIJAL ZA IZAZIVANJE ZAVISNOSTI
Narkotički analgetici	Heroin	veoma veliki
	Morfin	veoma veliki
Depresori CNS	Akohol (etanol)	veliki
	Barbiturati	veliki
	Glutetimid	umjeren
Anksiolitici	Opšti anestetici	umjeren
	Rastvarači (organski)	veliki
	Benzodiazepini	umjeren
Psihomotorni stimulansi	Amfetamin	veliki
	Kofein	slab
	Kokain	veoma veliki
	Nikotin	veoma veliki
Halucinogeni	Cannabis	slab
	Fenciklidin	umjeren
	LSD	slab
	Meskalin	slab

Tabela 1.1 Grupa opoidnih lijekova – Psihoaktivne supstance i Potencijal za izazivanje zavisnosti

Tolerancija je najčešći odgovor na ponovljenu primjenu iste psihoaktivne supstance i Grupa opoidnih lijekova – Psihoaktivne supstance i Potencijal za izazivanje zavisnosti definiše se kao smanjen odgovor supstancu nakon njene ponovne primjene. Tako, Diazepam tipično izaziva sedaciju u dozi od 5-10mg kod osobe koja ga prvi put uzima, ali za postizanje istog odgovora kod tolerantnih osoba potrebne su stotine miligramma, pa čak i veće od 1.000 mg/dan. Postoje brojne vrste tolerancije, zavisno od mehanizma koji leže u njihovoj osnovi: urođena, stečena, farmakokinetička, farmakodinamska, naučena, akutna, obrnuta, unakrsna. U zavisnosti, razvija se tolerancija prema supstanci, tako da zavisna osoba podnosi sve veće i veće doze. Drugim riječima, zavisna osoba mora da unosi sve veće i veće doze jer prethodne manje doze nemaju više efekta, ili ga nemaju u dovoljnoj mjeri. Tolerancija prema jednoj psihoaktivnoj supstanci istovremeno znači i toleranciju prema svim lijekovima iste grupe, ovaj fenomen je poznat kao *unakrsna tolerancija* (npr. opiodi). Ona se razvija brže prema nekim efektima supstance; tolerancija prema euforiji koju izaziva heroin brzo nastaje, pa zavisne osobe povećavaju dozu, sa druge strane, tolerancija na gastrointestinalna dejstva opoida razvija se sporije.

Fizička zavisnost, apstinencijalni sindrom i tolerancija biološki su fenomeni: prirodna posljedica zloupotrebe psihoaktivne supstance. Mogu se izazvati i kod eksperimentalnih životinja, kao i kod ljudi koji uzimaju određene supstance. te pojave same po sebi ne znače da određena osoba zloupotrebljava supstancu (najčešće lijek) ili da je zavisnik od nje.

Bolesnici koji uzimaju ljekove za odobrene medicinske indikacije u propisanim dozama mogu imati sva tri biološka fenomena. Tako naglo obustavljanje primjene blokatora beta adrenergičkih receptora, dovodi do apstinencijalnog sindroma koji se manifestuje hipertenzijom uslijed ushodne regulacije beta adrenergičkih receptora [15].

Za postavljanje dijagnoze „sindrom zavisnosti“ u MKB-10 klasifikaciji neophodno je da budu zadovoljena bar 3 od ponuđenih 6 dijagnostičkih kriterijuma [16, 17]:

1. Snažna žudnja ili kompulsija da se uzme supstanca;
2. Gubitak kontrole ponašanja u odnosu na supstancu (supstanca se uzima češće i u većim količinama nego što osoba to namjerava; iako postoji želja, pokušaji da se smanji ili kontroliše njen koriscenje uglavnom su bezuspješni);
3. javljanje apstinencijalnog sindroma kada se smanji doza ili obustavi koriscenje supstance;

4. tolerancija na efekte supstance (potreba za značajnim povećanjem doze da bi se postigli željeni efekti ili slabljenje efekata iste doze),
5. preokupiranost supstancom i njenim korišćenjem i zapostavljanje alternativnih zadovoljstava i interesovanja. Znatan dio vremena se troši na aktivnosti vezane za nabavku supstance; njen korišćenje ili oporavak od njenih efekata;
6. kontinuirano korišćenje supstance uprkos štetnim posljedicama

Dijagnostički kriterijumi u DSM-IV suštinski se ne razlikuju od ovih, što ukazuje da se danas pri postavljanju dijagnoze sve veći akcent stavlja na dinamiku odnosa osobe prema supstanci, na njene reakcije i ponašanje kao i na uticaj koji korištenje supstance ima na kvalitet života. U obe klasifikacije moguće je bliže odrediti tok zavisnosti i da li postoji ili ne fizička zavisnost. Dijagnozu zavisnosti moguće je znači postaviti i u odsustvu fizičke zavisnosti ukoliko su zadovoljeni drugi kriterijumi (postojanje žudnje, kompulzija, gubitak kontrole i nastavak upotrebe uprkos štetnim posljedicama). Sve više se prepoznaje značaj koji fenomen kompulzije, odnosno prinude da se uzima supstanca, ima u dinamici zavisnosti, te onda, ovaj kriterijum postaje osnova za definisanje zavisnosti. Drugi bihevioralni i kognitivni fenomeni kao što su preokupiranost, opsjednutost drogom, gubitak kontrole i nastavak upotrebe uprkos štetnim posljedicama su u tjesnoj vezi sa fenomenom kompulzije ili direktno proističu iz njega. I sama zavisnost se, u skladu sa tim definiše kao opsesivno-kompulzivna bolest. Kompulzija potiče iz hipotalamus-a, iz onog dijela mozga gdje se generišu nagoni. Žudnja i kopulzija po kvaliteti su slične nagonskoj potrebi, a po intenzitetu mogu se mjeriti sa ukupni zbirom svih nagonskih potreba.

1.2.3 Zloupotreba

U MKB-10 definisana je i štetna upotreba kao obrazac upotrebe koji izaziva oštećenja fizičkog i/ili mentalnog zdravlja. Sa obzirom na to da je ovakva upotreba supstanci češća i socijalno neprihvatljiva, posljedice se javljaju i na socijalnom planu [16, 17, 18].

U DSM-IV definisana je zloupotreba supstanci kao „maladaptivni“ obrazac korišćenja supstance koji izaziva štetne posljedice po zdravlje pojedinca, njegovo profesionalno i socijalno funkcionisanje i personalne odnose [16, 17, 18, 19]. To može biti neuspjeh u ispunjavanju obaveza na radnom mjestu, školi ili kući, ponavljanje korišćenje supstanci u situacijama u kojima to može biti opasno (npr. vožnja u stanjima intoksikacije), svađe u kući i slično.

Pošto su pojmovi zloupotreba i zavisnost ključne za razumjevanje mehanizama nastanka a samim tim, terapijskog pristupa i njegove uspješnosti neophodno je razjasniti dva različita oblika tumačenja ovih pojmova:

Biološko tumačenje

Zloupotreba dolazi kao posljedica procesa koji se odvijaju u prefrontalnom korteksu u centru „zaduženom“ za logične procese. Dakle, ličnost koja zloupotrebljava psihoaktivne supstance „kontroliše“ i početak i prestanak uzimanja supstance pri tome angažujući racionalno voljne kapacitete. Nasuprot tome, zavisnik je kontrolisan supstancom. Zavisnik „naloge“ da koristi psihoaktivne supstance dobija iz nižih, instiktivnih centara mozga i ne može racionalno-voljnim kapacitetima ličnosti kontrolisati niti početak, a još manje prekid uzimanja određene psihoaktivne supstance. Zato kažemo da je zavisnik u potpunosti „kontrolisan“ psihoaktivnom supstancom.

Ovakav pristup i tumačenje dalo je odgovor na pitanje kako se od nekoga koji zloupotrebljava psihoaktivnu supstancu tokom vremena postaje zavisnik od iste. Uzimajući u obzir protok vremena, tj. dužina zloupotrebe psihoaktivne supstance i samim tim povećavanje stepena oštećenja i ili fiziološke adaptacije moždanog tkiva dolazi do postepenog preuzimanja kontrole od strane nižih centara (filogenetski starijih) što stvara zavisnost. Međutim ovo tumačenje ne daje odgovor na drugo pitanje zašto postoje ljudi koji povremeno ili relativno trajno konzumiraju psihoaktivnu supstancu i nikada ta zloupotreba ne preraste zavisnost.

Tumačenje Terapijskih zajednica

Tumačenje mehanizama nastanka zavisnosti kao i zloupotrebe kod različitih osoba u Terapijskim zajednicama počiva na iskustvenom principu tj. kroz dugogodišnji rad sa zavisnicima kao i konzumentima. Terapijske zajednice ne negiraju važnost biološkog tumačenja bilo da predstavlja predispoziciju zloupotrebi ili zavisnosti ili nastaje kao posljedica zloupotrebe psihoaktivnih sredstava kroz izmjenu ili adaptaciju nervnog tkiva na prisustvo droge. Međutim u svom radu polaze od suštinske filozofske postavke da zavisnost ne predstavlja oboljenje u širem smislu te riječi već simptom, takva filozofska postavka ne samo da daje osnov za terapijsko djelovanje već i omogućava jasno tumačenje različitih mehanizama nastanka zavisnosti u odnosu na zloupotrebu istih. Naime pod pojmom „simptom“ u filozofskom tumačenju Terapijskih zajednica podrazumjevaju se svi nedostaci psiho-socijalnog razvoja pojedinca, te manjkavosti, praznine u razvoju dovode do različitih simptoma kao što su socijalna anksioznost, neasertivnost, manjak samopouzdanja itd. Na ljudsku ličnost

Terapijske zajednice gledaju kao na mozaik koji čini jednu sliku, kod zavisnika taj mozaik obiluje prazninama koje do uzimanja droge popunjavaju različiti nezdravi kompenzacioni mehanizmi ili mehanizmi Ego odbrane. Uzimanjem droge pojavljuje se specifični „aha“ ili „eureka“ efekat, budući zavisnik osjeća da konzumiranjem droge rješava sebe napetosti i konflikata, dobija rješenje svojih egzistencijalnih, ličnonosnih problema. Razlika između „probatora“ ili povremenog konzumenta i zavisnika na ovaj način postaje očigledna, prvi će konzumirati psihoaktivnu supstancu u društvu koristeći njene farmakološke karakteristike a drugi će prema psihoaktivnoj supstanci imati ličnonosni odnos, ona će za njega predstavljati izvor psiho-socijalne stabilnosti i sigurnosti.

1.3. Epidemiologija zloupotrebe psihoaktivnih supstanci u svijetu

Bolesti zavisnosti spadaju u grupu najčešćih bolesti savremenog čovjeka. Njihova rasprostranjenost varira u odnosu na brojne faktore, a posebno su značajni socio-ekonomski (češća pojava u postratnim i zemljama u tranziciji), pol, uzrast, geografski položaj (zemlje koje se nalaze na tzv. narko-ruti).

Objektivni pokazatelji svjedoče o trendu porasta upotrebe psihoaktivnih suptanci, ali pri pokušaju da se utvrdi tačan broj mladih koji zloupotrebljavaju psihoaktivne supstance, nailazi se na prepreke koje taj zadatak praktično onemogućavaju. Ponekad i sami društveni režimi zbog aktuelne politike negiraju i samo postojanje problema a bilo kakvo istraživanje na ovu temu smatraju sabotažom.

Ispitivanja Američkog Instituta za Medicinu pokazuju da oko 2,4 miliona osoba starosti preko 12 godina treba lečiti od poremećaja nastalih upotrebom supstanci, dok 3,1 milion vjerovatno treba liječiti zbog bolesti zavisnosti, što ukupno čini 5,5 miliona ljudi, tj 2,7% ukupne populacije SAD-a [20].

Utvrđena je direktna povezanost između pacijenata sa nekim oblikom zavisnosti i postojanja komorbiditetnog psihiatrijskog oboljenja. Tako 12% pacijenata koji su bolovali od nekog drugog psihiatrijskog oboljenja nije bila zabilježena bolest zavisnosti za razliku od 22% kod osoba koje su bile zavisne o nikotinu, 30% kod zavisnika o alkoholu i 45% kod zavisnika o drogama. Statistički značajne razlike utvrđene su kod postojanja dva ili više komorbiditetnih oboljenja; populacija zavisnika imala je prevalencu od 12% dok je u grupi ispitanika bez zavisnosti taj procenat iznosio tek 1% [21].

U cilju sticanja što realnije epidemiološke slike potrebna su sveobuhvatna istraživanja koja kako u BiH tako i u većini zemalja u okruženju nisu obavljena, a pružila bi nam veoma

značajnu sliku kretanja bolesti zavisnosti u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini. Važno je napomenuti da od kraja ratnih zbivanja do danas imamo samo sporadična ispitivanja koja obuhvataju regije, gradove ili institucije koje se bave bolesti zavisnosti kako vladine tako i nevladine (terapijske zajednice i savjetovališta).

1.3.1. Istraživanja u svijetu

Evropski projekat istraživanja alkohola i drugih psihoaktivnih supstanci u školama (ESPAD studija) prvi put je sprovedena 1995. godine od strane Švedskog savjeta za informisanje o alkoholu i ostalim drogama u 30 evropskih zemalja. Istraživanje se odnosi na konzumiranje alkohola, cigareta i droga u školama. Plan je da se istraživanje ponavlja svake četvrte godine. Tako je 1999. godine sprovedeno drugo po redu istraživanje, a rezultati pokazuju da je u svih 30 zemalja povećana zloupotreba supstanci među mladima u odnosu na prethodno istraživanje. Trend je u pomjeranju težišta sa zemalja zapadne Evrope ka povećanju upotrebe psihoaktivnih supstanci u zemljama centralne i jugoistočne Evrope, gdje se nalazi i veliki broj ilegalnih laboratorijskih za proizvodnju sintetičkih droga ili prolaze stare rute za šverc opijuma, heroina i marihuane (poznata Balkanska ruta). Visoke stope prevalence i dalje su u zapadnoevropskim zemljama. Kada je riječ o duhanu, više od polovine učenika u istraživanju barem jednom je u životu probalo cigarete. Ali među njima je puno onih koji su probali, ali nisu razvili zavisnost. Pušenje među učenicima ima trend stagnacije. U više od polovine zemalja stope upotrebe supstanci su nepromjenjene u odnosu na 1995. godinu. Mala povećanja su zabilježena uglavnom u skandinavskim zemljama. Istočnoevropskim zemljama- Češkoj i Litvaniji, na vrhu su se pridružila Farska ostrva, Finska i Irska. Najveće stope prevalence, po 85% su na Farskim ostrvima i Grenlandu. Stope su identične kod oba pola.

Konzumiranje alkohola i psihoaktivnih supstanci je u primjetnom porastu u mnogim zemljama, naročito centralne i istočne Evrope. Visoke stope prevalence i dalje su u zapadnoevropskim zemljama. Kao i 1995. godine, konzumiranje alkohola je i dalje rasprostranjeno u Danskoj, Velikoj Britaniji, Češkoj, Malti i Irskoj, u nekim zemljama sa većom prevalencom u odnosu na 1995. godinu. Smanjenje je zabilježeno u dve zemlje koje su imale visoke prevalence- Italiji i Kipru. Povećanje konzumiranja alkohola i droga očigledno je kod učenika u zemljama centralne i istočne Evrope, naročito u Litvaniji, Poljskoj, Sloveniji i Slovačkoj.

Rezultati iz 1999. godine pokazuju povećano korišćenje zabranjenih droga u skoro svim zemljama učesnicama u odnosu na 1995. godinu, osim u Velikoj Britaniji i Irskoj, gdje je

korišćenje manje. Kada su u pitanju inhalanti, sedativi i „trankilizeri“, kupljeni bez recepta, stanje je uglavnom nepromjenjeno. Najveće povećanje korišćenja „trankilizera“ i sedativa je u Češkoj, koja je zajedno sa Poljskom na vrhu.

Stope prevalence zloupotreba droga trebalo bi da budu obrnuto srazmjerne nivou informisanosti o njima, ali podaci ukazuju na suprotno. U Danskoj, Irskoj, Italiji, Norveškoj, Švedskoj i Velikoj Britaniji između 84% i 89% učenika je veoma dobro informisano o svim drogama, a upravo te zemlje imaju visoke stope prevalence zloupotrebe psihoaktivnih supstanci. O drogama najmanje znaju na Grenlandu i u Rumuniji (34% i 39%). Najopoznatije su marihunana i njen derivat hašiš za koje je čulo 91% učenika i heroin (89,6%). Metadon je najmanje poznata supstanca za koju je u prosjeku čulo 36% učenika. Marihuana je prva droga koju mladi probaju, slede trankilizeri i sedativi, koji se kao prva probana droga pominju u 6 zemalja. Marihuana je najčešće prva droga koju probaju dječaci, dok djevojčice započinju sa „trankilizerima“ [22].

Prema istraživanju američkog Nacionalnog instituta za zloupotrebu droga (NIDA), od ilegalnih droga najčešće je zloupotrebljavana marihuana. Njeno korišćenje je prediktor za kasniju zloupotrebu kokaina i drugih droga sa jačim potencijalom za razvoj zavisnosti. Marihuanu je probalo 10% učenika osmog razreda, 23% učenika desetog razreda, 36% učenika dvanaestog razreda. Marihuanu svakodnevno konzumira 0,2% učenika osmog, 0,6% učenika desetog i 2% učenika dvanaestog razreda.

Kokain je probao znatno manji broj učenika, i to: 1,3% učenika osmog, 4,1% učenika desetog i 7,8% učenika dvanaestog razreda dok ga svakodnevno konzumira 0,1% učenika sva tri razreda. LSD je probalo 2,7% učenika osmog, 5,6% učenika desetog i 8,8% učenika dvanaestog razreda, a svakodnevno ga konzumira 0,1% učenika završne godine. Što se tiče inhalanata probao ih je veliki broj adolescenata, skoro podjednako u svim razrednim grupama što u prosjeku iznosi 17% učenika, a svakodnevno ih koriste 0,2% učenika osmog i dvanaestog razreda, 0,1% desetog razreda.

Od adolescenata koji zloupotrebjavaju psihoaktivne supstance, a bili su na lječenju, njih 96% je koristlo više droga, a od tog broja 97% uz drogu konzumira i alkohol [23].

Prema izvještaju PRIDE (National Parents Resource Institute for Drug Education) zavisnost od droge među učenicima porasla je do neslućenih razmjera. Statistički podaci odnose se na cigarete, marihuanu, kokain, stimulanse, trankilizere, inhalante i halucinogene. Skoro petina učenika završne godine (18,3%) koristi ilegalne droge bar jednom nedeljno ili češće; više od jedne četvrtine navodi da bar jedanput nedeljno konzumira alkohol (25,8%);

7,1% zloupotrebljavalo je kokain u proteklog godini; 11,6% stimulativna sredstva; 12,1% halucinogene, a 3,5% zloupotrebljavalo je heroin u protekloj godini [11].

Prema podacima jedne šestomjesečne studije rađene u Velikoj Britaniji u kojoj je bilo uključeno 62.790 ispitanika od kojih je 33.093 ili 64% koristilo je više droga istovremeno, i to 28% dve droge, 15% tri, 7% četiri i 4% pet. Najzastupljenija je zloupotreba benzodiazepina nakon kojeg slijedi kokain [12].

Ujedinjene Nacije (UN) procjenjuju, u svom godišnjem izvještaju za 2019. godinu, da je oko 271 milion ljudi širom svijeta (5,5% ukupne svjetske populacije) konzumiralo drogu u kasnim dvadesetim, uključujući kanabis (12.6 miliona), amfetamin (28.9 miliona), kokain (18.1 milion), opijate (53.4 miliona) i heroin (29.2 miliona). Prema navedenom izvještaju uočljiva su dva glavna problema- opoidska i kokainska zloupotreba i zavisnost koje su na globalnom nivou najodgovornije za visok broj hospitalizacija, smrtnih ishoda, predoziranja, nasilja i umješanosti u organizovani kriminal.

Opoidi predstavljaju značajan problem u mnogim zemljama zbog ozbiljnih zdravstvenih posljedica njihove zloupotrebe. U 2017. opoidima uzrokovane smrti su činile 110,000 (66%) od ukupno 167,000 smrtnih ishoda uslijed zloupotrebe opojnih droga. Procjenjuje se da je u 2017. godini u svijetu bilo 53.4 miliona osoba koje upotrebljavaju/zloupotrebljavaju opoide, što čini 1.1% ukupne svjetske populacije starosti 15-64 godine. Ovaj broj onih koji upotrebljavaju/zloupotrebljavaju opoide na globalnom nivou je za 56% nego za 2016. godinu koji je bio 34.3 miliona.

Paralelno sa tim u 2017. je registrovano da 18.1 milion ljudi zloupotrebljava kokain što čini 0,4% ukupne svjetske populacije starosne grupe od 15 do 64 godine. Prošle godine došlo je do porasta zloupotrebe kokaina u Okeaniji (2.2 % za Australiju i Novi Zeland), Sjevernoj Americi (2.1 %), Zapadnoj i Centralnoj Evropi (1.3 %) i Sjevernoj Americi (1.0 %).

O kombinovanoj zloupotrebi supstanci kod mladih govori i Levi-jeva studija u kojoj navodi da 125 mladih na uzorku od 1935 ispitanika pored alkohola koristi i marihanu. Do sličnih podataka došao je i Cantebery koji je na uzorku od 750 studenata jednog koledža u Virdžiniji (SAD) našao da 10% ispitanika koristi kokain u kombinaciji sa alkoholom [25].

Marihuana je po učestalosti u potrebe treća korišćena supstanca u američkoj populaciji. Tako 33% mladih, starijih od 12 godina, koristilo je marihanu u toku života, dok redovni konzumenti čine 5% od ukupne populacije. Od drugih supstanci najčešće se zloupotrebljavaju supstance koje se izdaju na recept (prevalenca 12,5%) i kokain (11,5%). Prevalenca zloupotrebe drugih supstanci (halucinogeni, inhalanti, heroin) iznose 9% [26].

Zloupotreba kanabisa je najraširenija u populaciji mladih ljudi. Procjenjuje se na globalnom nivou da je 2017. godine od 12.6 miliona mladih ljudi uzrasta 15-16 godina koji su zloupotrebjavali PAS njih 11.3 miliona koristilo kanabis. Navedeni podatak govori u prilog da je godišnja prevalenca zloupotrebe kanabisa 4,7% u ovoj starosnoj grupi i značajno je viša u odnosu na prevalencu zloupotrebe kanabisa u opštoj populaciji 15-64 godine koja iznosi 3.8%. Zloupotreba kanabisa u populaciji 15-16 godina u 2017. godini je bila u porastu za 13,2% u Okeaniji za 12,4% i u obe Amerike za 11,4% [24].

Tokom 1995. godine u Americi je bilo 140.000 novih korisnika heroina, koji su mlađi od 26 godina. Istraživanje urađeno 1996. godine o zloupotrebi heroina pokazuje da korišćenje ove droge među tinejdžerima prvi put pokazuje trend opadanja od 1992. godine [27].

Na prostorima Sjeverne Amerike, zemljama Zapadne Evrope, istočnog mediterana i Jugoistočne Azije, u toku posljednje decenije registrovano je oko 750.000 zavisnika od heroina iz redova adolescenata i mladih. Najugroženija je starosna grupa između 18-te i 25-te godine života.

Među osobama koje zloupotrebjavaju opoide u 2017. godini, 29.2 miliona je koristilo opijate (heroin i opijum) što čini 0,6% svjetske populacije starosti 15-64 godine. Ukupan broj opijatnih zavisnika je za 50% veći i odnosu na pretpostavljeni broj od 19.4 miliona u 2016. godini. Regioni sa najvišom prevalencom zloupotrebe opijata su Bliski i Srednji Istok kao i Jugozapadna Azija (1,6%), južna Azija sa 1.3% i centralna Azija (0.9 %) [24].

Zavisnost od kanbisa je široko rasprostranjena. Pretpostavlja se da u svijetu ima oko 29 miliona zavisnika, a 4,8 miliona ljudi u svijetu je zavisno od kokaina [17].

1.3.2. Epidemiologija zloupotrebe psihoaktivnih supstanci u zemljama u Okruženju

U *Republici Srbiji* do sada nisu sprovedena sveobuhvatna epidemiološka istraživanja već se radilo uglavnom o pojedinačnim istraživanjima na relativno malom uzorku ispitanika. Ipak navešćemo neka od njih jer pokazuju indirektno i epidemiološka kretanja i u Bosni i Hercegovini pogotovo ako imamo na umu da samih istraživanja koja se bave epidemiologijom bolesti zavisnosti nije bilo kod nas.

Tokom 2002 godine sprovedeno je istraživanje Komisije za prevenciju bolesti zavisnosti među omladinom pod nazivom „Upotreba supstanci među učenicima osnovnih i srednjih škola u Republici Srbiji“ u šest okruga Srbije. Na uzorku od 1459 učenika, njih 9,9% je izrazilo želju da proba neku od droga. Najčešća droga pri prvom kontaktu je marihuana koju je

probalo 8,4% ispitanika sa prosječnom starosti od 15,3 godine. Ekstazi je probalo 0,4% ispitanika prosječne starosti od 15,4 godine. Alkohol u kombinaciji sa tabletama je konzumiralo 1,5% ispitanika, a 3,1% alkohol sa marihanom. 90,1% učenika navodi da nije imalo kontakt sa drogom. Što se tiče informisanosti ispitanika o drogama i njihovim stavovima, tri najpoznatije droge su marihuana, kokain i heroin. Najveći broj učenika je čuo za marihanu njih 90,3% dok je za amfetamine čulo 15,5% učenika. Djevojčice su informisane o drogama i ranije počinju da ih zloupotrebljavaju. Podaci iz ovog istraživanja pokazuju da je pušenje među mladima veoma zastupljeno 47,3% učenika je probalo cigarete dok se njih 57,3% se ne protivi povremenom uzimanju cigareta. Između dječaka i djevojčica ne postoji značajna razlika u odnosu na konzumaciju cigareta. Još veću toleranciju ispitanici su pokazali prema upotrebi alkoholnih pića njih 76,7% je probalo barem jedno alkoholno piće. Već u 11-toj godini života ostvaruje se značajan kontakt sa alkoholnim pićem u značajnom procentu. Kod dječaka postoji veća tolerancija, izraženija sklonost i raniji početak uzimanja alkoholnih pića u odnosu na djevojčice [29].

Da zloupotreba alkohola konstantno raste kod mlađih ukazuju i podaci dobijeni iz niza istraživanja od kojih ćemo navesti istraživanje Dimitrijevića i saradnika koje je sprovedeno od 1991.-1992. godine. Istraživanje je jasno pokazalo da konzumacija alkohola počinje na vrlo ranom uzrastu tj. još u osnovnoj školi. Takođe navodi da je 26,3% učenika srednjih škola bilo pijano barem jedanput u životu. Utvrđeno je da veliki broj učenika osnovnih škola (31,8% u gradu i 34% na selu) i 41% učenika srednjih škola u gradu donosi alkohol u školu [30].

U *Republici Hrvatskoj* do sada je bilo par veoma ozbiljnih istraživanja koje se bavilo zlouprebom droga među mlađima, ova istraživanja se intenziviraju uspostavljanjem „Vladinog ureda za zlouporabu opojnih droga“ kao Vladine kancelarije koja se bavi istraživanjem i projektima prevencije, apliciranjem za donatorska sredstva te raspodjelu istih kroz konkurse, kao i nadzorom nad psihosocijalnim tretmanom zavisnika o drogama.

Jedno od sveobuhvatnijih istraživanja vezano za zloupotrebu droga među adolescentima je i istraživanje Galića i saradnika obavljeno 2001. godine pod nazivom „Zlouporaba droga među adolescentima“ koje je obuhvatilo 2404 učenika 8 razreda osnovne i svih razreda srednjih škola što predstavlja reprezentativan uzorak od 5% populacije. U istraživanju su između ostalog bile obrađene teme eksperimentalno i redovno konzumiranje, polne i starosne karakteristike, dostupnost droge, odnos mlađih prema drogi, međusobna povezanost psihosocijalnih supstanci kao i socio-ekonomski status porodica i kvalitet odnosa u porodici. Istraživane je jasno pokazalo da do kraja srednje škole gotovo svi učenici probaju

duhan i alkohol a više od polovine ispitanika i marihuanu. Podaci koji se odnose na redovnu zloupotrebu PAS pokazuju da svaki treći srednjoškolac svakodnevno konzumira duhan dok njih 40% povremeno (više puta mjesečno) konzumira alkohol, a 11% (u 3. razredu srednje škole čak 19%) povremeno puši marihuanu dok dok je 1,7% jedanput konzumirao Ecstasy u zadnjih mjesec dana.

Distribucija po polu je jasno pokazala da je svakodnevna zloupotreba PAS daleko više zastupljena kod mladića nego kod djevojčica. Podaci vezani za dostupnost droge su jasno pokazali da životno okruženje današnjih adolescenata karakteriše visoka dostupnost droge (čak i unutar školskih prostorija) kao i spremnost mladih da probaju drogu uglavnom samoinicijativno ili na nagovor vršnjaka. Što se tiče odnosa mladih prema drogi istraživanje pokazuje selektivnost i nekritičnost mladih u procjeni opasnosti od droga što ako se sagleda u svjetlu saznanja da mladima izvor informacija o drogi jeste „ulica“ (28%) ili mas-mediji, na prvom mjestu internet, (29%) pokazuje na loš kvalitet informacija važnih pri odluci da li ili ne konzumirati PAS.

Prva iskustva sa PAS adolescenti dobijaju sa alkoholom sa prosječnim godinama 13,2 ubrzo slijedi duhan 13,6. godini te marihuana u 16. godini. Istraživanje je takođe pokazalo da adolescenti skloni zloupotrebi jedne PAS obično pokazuju interes i za druge vrste PAS. Hronološki gledano zloupotrebi marihuane, u pravilu, prethodi konzumacija duhana i alkohola, a teže droge ulaze „u igru“ nakon marihuane.

Istraživanje je uzimalo u korelaciju i bračni status roditelja kao predikator zloupotrebe PAS ali su rezultati pokazali da u cjelini bračni status bioloških roditelja, odnosno cjelovitost primarne porodice se ne pokazuje kao relevantni faktor za zloupotrebu droga kod adolescenata. Isto statističku ne signifikantnost su pokazale i kategorije redoslijeda rođenja, brojnost članova porodice, radni status roditelja. Zanimljivo je istaći da je istraživanje nasuprot tome pokazalo da adolescenti čiji roditelji imaju višu ili visoku stručnu spremu nešto češće potežu za drogama u odnosu na vršnjake čiji roditelji su niže stručne spreme, kao i da materijalni status porodice utiče na zloupotrebu PAS i to da je zloupotreba češća u bogatim i siromašnim porodicama nasuprot porodicama koje pripadaju srednjem ekonomskom sloju.

Posebno je važno istaći da konzumiranje PAS, na prvom mjestu duhana i alkohola, od strane roditelja u velikoj mjeri povećava učestalost zloupotrebe PAS od strane adolescenata iz tih porodica. Takođe je važno istaći da je evidentno da adolescenti koji imaju lična iskustva sa drogom doživljavaju drogu znatno manje štetnom u odnosu na vršnjake koji istu nisu probali [31].

1.3.3 Epidemiologija zloupotrebe psihoaktivnih supstanci kod adolescenata

Bolest zavisnosti spadaju u grupu najčešćih bolesti savremenog čovjeka. Njihova rasprostranjenost varira u odnosu na brojne faktore od kojih su posebno značajni pol i uzrast.

Svi dosadašnji podaci istraživanja svjedoče o trendu porasta zloupotrebe psihoaktivnih supstanci, ali kada se pokušaju utvrditi podaci o broju adolescenata koji zloupotrebljavaju PAS nailazi se na niz prepreka koji taj zadatak čine praktično nemogućim.

Ispitivanja Američkog Instituta za Medicinu pokazuju da oko 2.4 miliona osoba starosti preko 12 godina treba liječiti od poremećaja nastalih zloupotrebom psihoaktivnih supstanci, dok 3.1 milion treba liječiti što je ukupno 5.5 miliona ljudi tj 2,7% ukupne populacije SAD-a [20].

Posljedice konzumacije alkohola predstavljaju veliki izdatak za društvo. Tako se procjenjuje da 6% svih smrtnih slučajeva osoba mlađih od 75 godina je prouzrokovano zloupotrebom alkohola. Također alkohol je bitan uzročni faktor traumatizma na radu, u domaćinstvu ili rekreaciji čijom se prekomjernom upotrebom povećava učestalost opštug nasilja, homicida, suicida, nasilja u porodici, posebno zlostavljanja djece [32].

Kada govorimo o zloupotrebi alkohola, duhana i PAS kod adolescenata u SAD najrječitije nam govori studija Centra za kontrolu bolesti (Center for Disease Control) iz 2017. godine koja je obuhvatala populaciju učenika od 9-tog do 12-tog razreda (14-19 godina starosti) iz 50 država SAD kako državnih tako i privatnih škola [33].

Na nacionalnom nivou 28,9% učenika je probalo da konzumira duhan (čak i „par dimova“). Prevalenca za duhan u populaciji od 14-19 godina starosti bila je veća među muškom populacijom (30,7%) u odnosu na žensku populaciju (27,3%). Trend analiza za period 1991.-2017. ukazuje na značajani linearni pad (70.1%-28.9%) ukupne prevalence na prvi pokušaj konzumacije duhana ili početka pušenja. Prevalenca prvog probanja duhana nije se značajno promjenila tokom 1991.-1999. (70.1%-70.4%) da bi se smanjila u periodu 1999.-2017. (70.4%-28.9%). U USA 9.5% učenika je probalo prvu cigaretu prije 13-te godine starost. Prevalenca konzumiranja prve cigarete prije 13-te godine bila je viša u muškoj populaciji (10.9%) u odnosu na žensku populaciju (8.0%). Na državnom nivou, 42.2% učenika je bar jednom koristilo električne isparivače (kao što su e-cigarete, e-cigare, e-lule, električne nargile) [33].

U SAD na osnovu istraživanja, 60.4% učenika je konzumiralo alkohol najmanje jednom tokom svog života. Prevalenca konzumiranja alkohola je veća u ženskoj učeničkoj populaciji

(62.6%) nego muškoj (58.1%). Što se tiče opijanja alkoholom prevalence je bila najviša kod učenika 10-tog razreda (15.-16. godina) i iznosila je 58,0%, zatim 10-tog razreda 66,4% i 12-tog razreda (18.-19. godina) 71,7%. Trend analiza upućuje daje tokom 1991.–2017. došlo do signifikantnog linearног smanjenja ukupne prevalence prvog konzumiranja alkohola (81,6%–60,4%). Na državnom nivou, 15,5% učenika je konzumiralo prvo alkoholno piće (ne pokušaj u vidu gutljaja) prije 13-te godine starosti [33].

Čak 35,6% učenika starosti 14.-19. godina koristili su jednom ili više puta kanabis tokom života. Prevalenca uzimanja marihuane je bila najveća među učenicima 10-tog razreda 33,3% (15.-16. godina), 11-tog razreda (41,4%), and 12-tog razreda (45,8%) u odnosu na učenike 9-tog razreda 23,8% (14.-15. godina). Trend analiza ne ukazuje na značajan linearan trend u sveukupnoj prevalenci konzumacije marihuane za period 1991.–2017. (31,3%–35,6%). Značajan kvadratni trend je ustanovljen. Prevalenca konzumiranja marihuane je rasla tokom perioda 1991.–1997. (31,3%–47,1%) da bi padala u periodu 1997.–2017. (47,1%–35,6%). Prevalenca konzumiranja kanabisa nije se značajno mijenjala od 2015. (38,6%) do 2017. (35,6%). Na nacionalno nivou 6,8% učenika je probalo marihuanu prvi put prije svoje 13-te godine [33].

U učeničkoj populaciji starosti 14-19 godina, 4,8% učenika je koristilo neki oblik kokaina (kokain, krek ili slobodnu bazu) jednom ili više puta. Prevalenca uzimanja kokaina je naviša među učenicima 12-tog razreda (18.-19. godina) i iznosila je 7,0% u odnosu na 9ti razred (2,9%), 10ti razred (3,9%) i učenike 11-tog razreda (5,4%). Trend analiza pokazuje značajan linearni pad konzumiranja kokaina sa 5,9% na 4,8% u periodu od 1991.–2017. Značajan kvadratni trend je ustanovljen. Prevalenca konzumiranja kokaina je rasla tokom perioda 1991.–2001. (5,9%–9,4%) da bi ista padala tokom 2001.–2017. (9,4%–4,8%). Prevalenca konzumiranja kokaina nije se značajno promjenila od 2015. (5,2%) do 2017. (4,8%) [33].

Tokom 2002. godine sprovedeno je istraživanje Komisije za prevenciju bolesti zavisnosti među omladinom pod nazivom „Upotreba supstanci među učenicima osnovnih i srednjih škola u Republici Srbiji“ u šest okruga Srbije. Na uzorku od 1459 učenika, 9,9% je izrazilo želju da proba neku od droga. Najčešća droga pri prvom kontaktu je marihuana, dok je 8,4% ispitanika probalo marihuanu, sa prosječnom starošću od 15,3 godine. Ekstazi je probalo 0,4% ispitanika prosječne starosti od 15,4 godina. Alkohol u kombinaciji sa tabletama konzumiralo je 1,5% ispitanika, a 3,1% alkohol sa marihanom. 90,1% ispitanika navodi da ije imao kontakt sa drogom. Što se tiče informisanosti ispitanika o drogama i njihovim stavovima, tri najpoznatije droge su marihuana, kokain i heroin. Najveći broj ispitanika je čuo za

marihanu njih 90,3%, dok je za amfetamine čulo 15,5% ispitanika. Djevojčice su informisanije o drogama i ranije počinju da ih zloupotrebljavaju [29].

Podaci dobijeni iz ovog istraživanja pokazuju da je pušenje među adolescentima veoma rasprostranjeno. Čak 47,3% ispitanika je probalo cigarete, a 57,3% se ne protivi povremenom uzimanju cigareta. Između dječaka i djevojčica ne postoji značajna razlika u odnosu na konzumaciju cigareta. Još veću toleranciju ispitanici su pokazali prema upotrebi alkoholnih pića. 76,7% ispitanika je probalo barem jedno alkoholno piće. Već u 11-oj godini života ostvaruje se značajan kontakt sa alkoholnim pićem u značajnom procentu. Kod dječaka postoji veća tolerancija, izraženija sklonost i raniji početak uzimanja alkoholnih pića u odnosu na djevojčice [29].

Evropski projekat istraživanja alkohola i opojnih droga u školama (ESPAD) prvi put je sprovedena 1995. godine od strane Švedskog savjeta za informisanje o alkoholu i ostalim drogama u 30 evropskih zemalja. Istraživanje se odnosi na konzumiranje alkohola, cigareta i droga u školama, plan je da se istraživanje ponavlja svake četvrte godine. Tako je 2017. godine sprovedeno istraživanje koje je obuhvatilo 35 zemalja Evropskog kontinenta i uključivalo je sljedeće zemlje: Albanija, Austrija, Belgija, Bugarska, Hrvatska, Kipar, Češka Republika, Danska, Estonija, Farska ostrva, Finska, FYR Makedonija, Francuska, Gruzija, Grčka, Mađarska, Island, Irska, Italija, Latvija, Lihtenštajn, Litvanija, Malta, Moldavija, Monako, Crna Gora, Holandija, Norveška, Poljska, Portugal, Rumunija, Slovačka, Slovenija, Švedska i Ukrajina sa ukupno 96.046 učenika ili 2.9% populacije adolescenata rođenih 1999. prosječnih godina starosti 15,8 [34].

U prosjeku, preko 60% učenika u 35 zemalja je odgovorilo da smatra da je lako nabaviti cigarete ukoliko to žele sa tim da je češkim učenicima to bilo najlakše (80%) praćeni sa austrijskim učenicima (79%), iz Lihtenštajna (77%) i Danske (76%). Nasuprot tome dostupnost cigareta je bila najniža u Moldaviji (22%) i druge tri Istočnoevropske zemlje: FYR Makedonija (38%), Rumunija (37%) i Ukrajina (39%). Nije utvrđena značajna razlika između polova (62% dječaka i 60% djevojčica). Jedan od pet ispitanika ESPAD istraživanja (23%) je konzumiralo cigarete kada su imali 13 godina starosti ili mlađi. U prosjeku 4% učenika je počelo da konzumiraju cigarete svakodnevno kada su imali 13. godina starosti ili mlađi, sa najvećim procentom u Estioniji i Slovačkoj (8% u obe zemlje) i najnižim u Norveškoj (1%) [34].

Pristup alkoholnim pićima smatraju lakim učenici u većini zemalja. Više od tri na svaka četiri studenta (78%) je navelo da im je lako da dođu do alkohola ukoliko to požele. U Češkoj Republici, Danskoj i Grčkoj više od 90% učenika su smatrali da imaju lak pristup alkoholu za

razliku od učenika u Moldaviji (52%), FYR Makedoniji (53%) i Rumuniji (60%). Skoro pola ispitanika (47%) su konzumirali alkohol u 13. godini ili ranije. Najveći procenti su bili u Gruziji (72%), Češkoj Republici (68%) i Kipru (66%). Zemlje sa najnižim procentualnim učešćem su Island (14%) i Norveška (19%). Dječaci su podložniji konzumiranju alkohola u ranijem dobu u odnosu na djevojčice. Jedan u dvanaest učenika je eksperimentisao sa intoksikacijom alkoholom u 13. godini ili ranije. Procenat učenika koji su eksperimentisali sa intoksikacijom alkoholom značajno varira između zemalja: Gruzija (22%) i Estonija (15%) na najvišoj strani, Island (2%) i Belgija (3%) na najnižoj strani. Veća procentualna zastupljenost je češća u zemljama Istočne Evrope, U svim zemljama gdje je sprovedeno ESPAD istraživanje, osim Islanda (35%), polovina učenika (50%) ili više je konzumiralo alkohol barem jednom u svom životu, sa prosječnom vrijednošću od 80% (vrijednosti su se kretale u opsegu 35%-96%). Najveći procenat žitotne alkoholne prevalence (93% i više) nađeno je u Češkoj Republici, Grčkoj i Mađarskoj. Pored Islanda najniža prevalenca (60% i niže) je zabilježeno u Albaniji, FYR Makedoniji i Norverškoj. Ukupno 13% učenika su izjavili da su bili intoksicirani alkoholom u posljednjih 30 dana [34].

U prosjeku troje od deset učenika (30%) smatraju da je kanabis lako dostupan. U Češkoj Republici (50%) u odnosu na sve ostale zemlje ESPAD istraživanja , učenici navode lak pristup kanabisu. Visoki procenti su također zabilježeni u Sloveniji (45%), Bugarskoj i Letenštajnu (po 44%). Zemlje sa najnižim procentom dostupnosti kanabisa su Moldavija (5%) i Ukrajina (11%). Najčešća konzumirana droga u svim ESPAD zemljama je kanabis. U prosjeku 16% učenika je koristilo kanabis barem jedanput u svom životu. Zemlja sa najvećom prevalencom je Češka Republika (37%), praćena sa Francuskom, Lihtenštajnom i Monakom sa prevalencom 30% i više. Najniža zloupotreba kanabisa od 4%-7% je zabilježena u Albaniji, Kipru, Farskim Ostrvima, FYR Makedoniji, Islandu, Moldaviji, Norveškoj i Švedskoj. U prosjeku 7% učenika je zloupotrebjavalo kanabis u posljednjih 30 dana. Zloupotreba kanabisa u proteklih 30 dana je bila najveća u Francuskoj (17%), Italiji (15%) i Češkoj Republici (13%). Zloupotreba kanabisa u posljednjih 30 dana je bila veća kod dječaka nego djevojčica (8% u odnosu na 5%). Među anketiranim učenicima, zloupotrebjavli su kanabis u posljednjih 12 mjeseci u prosjeku 8,9 puta, sa najčešćom frekvencijom u Francuskoj, Islandu, Irskoj, Italiji i Holandiji (11,5 puta i više). U prosjeku 3% svih učenika su prijavili prvu zloupotrebu kanabisa u 13. godini života ili mlađe, sa najvećim procentima u Monaku (8%), Francuskoj i Lihtenštajnu (po 6%) [34].

Što se tiče prisustva drugih ilegalnih droga u učeničkoj populaciji (1999. godište ili 15.-16. godina starosti) doživljaj dostupnosti droga je bio relativno nizak: ekstazi (12%), kokain

(11%), amfetamin (9%), metamfetamin (7%) i krek (8%). U odnosu na sve druge Evropske zemlje, ilegalne droge su najdostupnije u Bugarskoj (npr. amfetamin 23%, metamfetamin 17%) u poređenju sa svim ostalim zemljama Evrope. Dostupnost esktazija je bila najviša u Bugarskoj, Češkoj Republici i Irskoj (20% i više), dok je za kokain dostupnost bila najviša u Bugarskoj, Irskoj, Lehtenštajnu i Poljskoj (17%-19%). Zemlje u kojima je dostupnost ilegalnih droga bila najniža su Farska Ostrva, Gruzija, Moldavija i Ukrajina. Podaci za ranu zloupotrebu amfetamina/metamfetamina je u prosjeku 1%, sa najvišim procentima zabilježenim Bugarskoj (3%) i Kipru (2%) [34].

U svim ESPAD zemljama, 4 % učenika je prijavilo iskustvo sa novim psihoaktivnim supstancama (NPS), sa najvišim procentima u Estoniji i Poljskoj (po 10% u obe zemlje) i najnižim procentima u Belgiji, Danskoj, Finskoj, Norveškoj i Portugalu (po 1% u svim zemljama). Prosječna prevalenca za zloupotrebu NPS bila je neznatno viša kod dječaka (5%) naspram djevojčica (4%). U prosjeku 3% učenika je zloupotrebljavalo nove osihoaktivne supstance u prethodnih 12 mjeseci, sa najvišom prevalencom u Bugarskoj, Hrvatskoj, Estoniji, Irskoj, Italiji i Poljskoj (5-8%) i najnižoj u Belgiji, Danskoj, Farskim ostrvima, Finskoj, FYR Makedonija, Moldavija i Holandija kod svih 1% [34].

Među svim učenicima u zemljama ESPAD istraživanja oni koji su koristili cigarete barem jedanput u 93% su također koristili alkohol, u 32% kanabis, u 12% inhalante, u 10% sedative i u 8% NPS. Skoro svaki student (87% i više) koji je koristio ilegalne droge je sa njima konzumirao i alkohol. Sa druge strane nije svaki učenik koji je konzumirao alkohol paralelno konzumirao ilegalne droge. Među učenicima koji su konzumirali alkohol njih 54% su koristili i cigarete, 19% kanabis, 9% inhalante, 7% sedative, i 5% i manje NPS. Od sučenika koji su koristili kanabis, 91% je istovremeno konzumiralo cigarete, 96% alkohol, 18% inhalante, 20% NPS i 16% sedative. Jedan od deset učenika je koristio kokain, „ecstasy“, LSD ili druge halucinogene (11% za oba PAS), analgetike 10% i amfetamine 9%. Među učenicima koji su zloupotrebljavali NPS četvrtina njih je također uzimala inhalante u 26% ili sedative 25% i oko jedne četvrtine (74%) su koristili kanabis [34].

Mladi prosječno u 13-oj godini počinju sa konzumacijom alkohola. Alkohol koristi 81% srednjoškolaca, 64% zajedno sa cigaretama [36].

Silver I.B. navodi da 10-20% adolescenata imaju probleme sa alkoholom. Muškarci i stariji adolescenti imaju veće izglede da imaju probleme zbog alkohola nego djevojke i mlađi adolescenti. Neki autori smatraju da se najteže opijanje javlja kod muškaraca između 21. i 25. godine, a kod žena između 25. i 45. godine [37].

O kombinovanoj upotrebi supstanci kod adolescenata govori i Levi-jeva studija u kojoj se navodi da 125 mlađih na uzorku od 1935 ispitanika pored alkohola koristi i marihanu. Do sličnih podataka je došao i Centerbery koji je na uzorku od 750 studenata jednog koledža u Virdžiniji (SAD) našao da 10% ispitanika koristi kokain u kombinaciji sa alkoholom [38].

Marihuana je po učestalosti upotrebe treća korišćena supstanca u američkoj populaciji. Tako da 33% adolescenata, starijih od 12 godina korstilo je marihanu toku života, dok redovni konzumenti čine 5% od ukupne populacije. Od drugih supstanci najčešće se koriste ljekovi na recept (prevalenca 12,5%) i kokain (11,5%). Prevalenca zloupotrebe drugih supstanci (halucinogeni, inhalanti, heroin) iznosi 9% [26].

Tokom 1995. godine u SAD je bilo 140.000 novih korisnika heroina koji su mlađi od 26 godina. Istraživanje urađeno 1996. godine o zloupotrebi heroina ukazuje da korišćenje ove droge među tinejdžerima prvi put pokazuje trend opadanja od 1992. godine [39].

Na prostorima Sjeverne Amerike, zemljama Zapadne Evrope, u zemljama istočnog Mediterana i Jugoistočne Azije, u toku posljednje decenije registrovano je 750.000 zavisnika od heroina iz redova adolscenata i mlađih. Najugroženija je starosna grupa između 18. i 25. godine života.

Zavisnost od kanabisa široko je rasprostranjena. Pretpostavljase da u svjetu ima oko 29 miliona zavisnika, a 4,8% stanovnika u svijetu je zavisno od kokaina [40].

Nacionalni izvještaji svjedoče o kvantitativnim i kvalitativnim promjenama u fenomenu zloupotrebe droga u svjetskim razmjerima.

1.4. Epidemiologija zloupotrebe psihoaktivnih supstanci u Republici Srpskoj

Do sada nije rađena ozbiljnija studija koja bi se bavila problemom zloupotrebe psihoaktivnih supstanci u Republici Srpskoj. Pojedinačnih, sporadičnih i često potaknutih mas-medijima ili aktuelnom politikom „istraživanja“ koja su često imala veoma mali broj ispitanika i pri tome upitnu reprezentativnost, je bilo tu i tamo, ali njihovi rezultati na žalost nisu bili objavljuvani već su često iznošeni kao kontra stav u različitim intervjijuima.

U Magistarskom radu, iz 2009. godine, autora ovih redova koji se bavio u jednom svom segmentu i socio-epidemiološkom obradom osoba koje su se javile u Savjetovalište za prevenciju i tretman zavisnosti obrađeno je 444 konzumenta narkotičkih sredstava, zavisnika i njihovih porodica. Za prikupljanje podataka je korišćen POMPIDOU upitnik Vijeća Evrope po prvi put u Republici Srpskoj i koji predstavlja jedan od najrelevantnijih upitnika koji se već

standardno primjenjuju u zemljama Evropske unije radi registracije zavisnika. Od ukupnog broja ispitanika njih 95% su bili zavisni o heroinu (85% intra-venski zavisni i 13% su uzimali heroin ili šmrkanjem ili pušenjem) dok je njih 5% zloupotrebljavalo druge psihoaktivne supstance [41].

Da starosni raspon osoba koji traže pomoć se kreće od 16 do 45 godina, od toga najfrekventnije je godište između 23. i 33. godine 75% zatim 17% njih starosti između 16. i 22. godine dok je onih starijih od 33. godine tek 8%. Imajući u vidu da istraživanje pokazuje da 97% od svih ispitanika su bili intravenski zavisni na heroinu ovo jasno ukazuje sa jedne strane o dostupnosti droge, efikasnosti rasturanja iste, kao i činjenice da mlade osobe već sa 23 godine postaju intravenski heroinski zavisni [41].

Što se tiče navika konzumacije PAS u odnosu na uzrast istraživanje vezano za vrstu upotrebe prvog PAS (upitnik ne uključuje cigarete) pokazuje da daleko najčešće konzumirana psihoaktivna supstanca na početku zloupotrebe je marihuana i to u procentu od 65% zatim slijede tablete (sedativi i analgetici) 19%, „ecstasy“ 14% i na kraju alkohol u 3.5% zavisnika [41].

Korišćenje prvog psihoaktivnog sredstva u odnosu na uzrast ispitanika pokazuje da je najčešća zloupotreba PAS u 13. godini (15%) 14. godini (18.5%) te 15. godini života (28%) te da učestalost opada sa godinama i da nakon 23. godine života nije zabilježen slučaj experimentisanja (tj prvog uzimanja) psihoaktivne supstance [41].

Korišćenje glavnog sredstva (u ovom slučaju ubjedljivo heroina 95% slučajeva) pokazuje najveću učestalost od 16. godine života sa 13% preko 17. godine sa 21.5% završno sa 18. godinom života sa 25% učestalosti [41].

U Republici Srpskoj u organizaciji Društva psihologa Republike Srpske 2004. godine obavljeno je sondalno istraživanje na području grada Banja Luka „Mladi i toksikomanije“ pod pokroviteljstvom Gradske uprave grada Banja Luka. Ukupno je uključeno 1.505 ispitanika i to učenika osnovnih škola (uzrasta 12 do 16 godina), učenika srednjih škola (uzrast 13-19 godina), studenti (uzrast 19-29 godina) kao i zaposleni i nezaposleni (18-30 godina). Samim tim obuhvatalo je svojim dijelom i populaciju adolescenata (35%) [42].

Istraživanje je pokazalo prisutnost narkomanskog slenga (32,7%) kao i poznavanje nekoga ko ima problem zavisnosti (85,3%) govori o tome da je narkomanska subkultura kao i osobe sa bolesti zavisnosti sastavni dio svakodnevnog okruženja mladih ljudi [42].

Čak 91,5% mlađih ljudi smatraju da droge ima na svakom koraku u gradu Banjoj Luci dok lično iskustvo sa drogom ima od 9 do 11,6% mlađih ljudi. Drugim riječima, može se očekivati u razredu, studijskoj grupi da 3-4 mlade osobe imaju lično iskustvo sa drogom. Zabrinjava podatak da čak 37% mlađih ljudi konzumiraju alkohol što posredno znači da u školskim klupama više od jedne trećine učenika konzumira alkohol [42].

1.5. Adolescencija

Adolescencija je razdoblje sazrijevanja i kroz koje se mlada osoba priprema za odraslu dob. Intenzivne fizičke, seksualne, emocionalne, psihosocijalne i kognitivne promjene sa kojima se adolescent susreće čine ovo razdoblje vremenom zbumjenosti, ali i otkrića. Adolescenti korak po korak napuštaju sigurnost djetinjstva i preuzimaju odgovornosti odraslih. Odnos adolescenata i njihovih roditelja, učitelja i drugih značajnih odraslih osoba u njihovom životu može biti ispunjen nerazumijevanjem i sukobima. U potrazi za svojim identitetom i samostalnošću, adolescenti mogu biti skloni pobunama prema odraslima, posebno roditeljima, koje često vide kao osobe koje ih nasilno zadržavaju u djetinjem dobu, govoreći im šta da čine i ograničavajući im slobodu. Biti roditelj adolescenta ponekad je jednak izazovno životno iskustvo kao i biti adolescent. Ambivalencija adolescenta prema roditelju, koja proizlazi iz podvojenosti između potrebe za podrškom i sigurnošću te rastuće potrebe za nezavisnošću, često je izvor zabrinutosti i zbumjenosti roditelja [50].

Suočavanje s promjenama koje adolescente približavaju prema odrasloj dobi čine adolescenciju razdobljem u kojem se odnos djeteta i roditelja nepovratno mijenja i raste. Iz promjena u ravnoteži koje su do sada postojala u porodici mogu proizaći brojna pitanja te osjećaje zbumjenosti, zabrinutosti i frustracije. Suočavanje sa adolescencijom zna biti otežano negativnim očekivanjima roditelja, zbog društvenih stavova o adolescenciji kao periodu neizbjegnog buntovništva, padanja pod utjecaj društva i rizičnog ponašanja. Istovremeno, u medijima je ponekad prisutna prenaglašena slika generacije adolescenata iskrivljenih vrijednosti koja je u potpunosti drugačija od ranijih. Stoga ne čude nalazi pojedinih istraživanja koja pokazuje da gotovo tri četvrtine odraslih adolescenta danas prije svega opisuje u negativnim terminima, kao što su „bezobrazni“, „divlji“ ili „neodgovorni“ [45, 49].

Psiholozi danas napuštaju ideju da je adolescencija za svaku mladu osobu neophodno stresno razdoblje ispunjeno poteškoćama te naglašavaju važnost razumijevanja razvojnih specifičnosti koje oblikuju mišljenje, emocije i ponašanje adolescenata. Naime, uvjerenja

roditelja i stručnjaka o adolescenciji mogu predstavljati zamke i dovesti do brojnih neželjenih ishoda. Zbog uvjerenja o „burama i olujama“ adolescencije roditelji mogu zanemariti probleme ozbiljnije naravi koji zahtijevaju podršku stručnjaka. Nerazumijevanje razvojnih specifičnosti može dovesti i do pretjerane reakcije zbog uvjerenja da je određeno ponašanje znak poteškoća, iako je ono zapravo uobičajeno među adolescentima. Negativna uvjerenja roditelja o adolescenciji mogu potaknuti i tzv. samoispunjavajuća proročanstva, a pretjerana ograničenja zasnovana na uvjerenju da su adolescenti po svojoj prirodi van kontrole ugroziti proces sazrijevanja [45].

Adolescenti se susreću sa brojnim promjenama u području mišljenja, osjećaja i odnosa sa drugima, koje oblikuju njihov jedinstven pogled na sebe i druge – pogled kojeg iz perspektive odrasle osobe često nije lako razumjeti. Razumijevanje razvojnih specifičnosti adolescencije roditeljima i stručnjacima olakšava tumačenje ponašanja adolescenta, stvara jasnija očekivanja o tome kada pojedino ponašanje prelazi iz okvira onoga što smatramo normalnim i očekivanim te nam daje informaciju kako podržati adolescenta na tom putu [50].

1.5.1. Rana adolescencija

U ranoj adolescenciji, čije se trajanje procjenjuje od 11. do 13. godine, adolescenti se prvi susreću sa tjelesnim promjenama, rastućim kognitivnim kapacitetima i promjenama u vršnjačkim odnosima.

Naime, susreću se s brojnim biološkim i fizičkim promjenama, koje uključuju nagli rast, seksualno sazrijevanje, promjene u tjelesnim proporcijama te povećanje snage i izdržljivosti.

Iako je redoslijed promjena koje se odvijaju relativno predvidljiv, postoje velike individualne razlike u dobi javljanja i tempu kojim se promjene odvijaju. Za većinu djece ovo razdoblje započinje u dobi od 12 do 13 godina, ali kod neke djece može započeti već sa 8 ili 9 godina, što ukazuje na važnost pravovremenih razgovora s djecom i pripreme na razdoblje pred njima. Tjelesno sazrijevanje započinje ranije kod djevojčica, koje prve znakove puberteta obično pokazuju između 8. i 13. godine, dok se kod dječaka oni javljaju između 10. i 15. godine. Intenzivne tjelesne promjene mogu dovesti do zbumjenosti, zabrinutosti i zaokupljenosti vlastitim tijelom, no najčešće nemaju značajan negativan utjecaj na sliku o sebi, osim u slučajevima kada se istovremeno odvijaju druge značajne životne promjene.

Kao rizična grupa koja češće od svojih vršnjaka tokom adolescencije razvija različite poteškoće ističu se adolescenti koji sazrijevaju ranije ili kasnije od svojih vršnjaka, pri čemu rano sazrijevanje kod djevojčica i kasno sazrijevanje kod dječaka nosi sa sobom više poteškoća. Djevojčice koje rano sazrijevaju imaju veći rizik za depresiju, zloupotrebu droga, ometajuća ponašanja i poremećaje hranjenja. Dječaci koji kasnije sazrijevaju češće se od svojih vršnjaka mogu susresti sa depresijom, konfliktima, roditeljima i poteškoćama u školi, a zbog sitnije građe u većem su riziku da postanu žrtve vršnjačkog nasilja. Roditelji često nisu svjesni rizika, što ih čini nespremnima da pruže potrebnu podršku. Također, važno je imati na umu da različita područja često ne sazrijevaju ujednačenom brzinom. Zreli izgled adolescenata može nas zavarati jer ne mora biti praćen zrelošću u kognitivnom, socijalnom ili moralnom razvoju [50].

U ranoj adolescenciji roditelji počinju uočavati sve veću ulogu koju zauzimaju vršnjaci. Za razliku od razdoblja djetinjstva, kada djeca prvenstveno traže potvrdu i pažnju svojih roditelja, u adolescenciji raste važnost vršnjačke grupe. Kroz pripadanje vršnjačkim grupama, uključujući priklanjanje prepoznatljivoj odjeći, frizurama i stilu, mlade osobe ispunjavaju svoju potrebu za pripadanjem. Vršnjaci pružaju podršku, savjet i ohrabrenje te mogu biti u većoj mjeri bezuslovno prihvaćajući nego odrasli. Naime, potreba za prihvaćanjem od strane vršnjaka i sklonost priklanjanju grupnim normama čini adolescente podložnijima pritisku vršnjaka, koji doživljava vrhunac u ranoj adolescenciji i smanjuje se nakon 14. godine. Grupa vršnjaka ima važnu razvojnu ulogu: unutar ovog okruženja mlada osoba uči vještine koje su temelj prijateljstva i intimnih odnosa u odrasloj dobi i oblikuje svoj identitet. Vršnjaci također predstavljaju prelazni objekat koji olakšava razvoj nezavisnosti od orijentacione porodice [49].

Roditelji mogu biti povrjeđeni sve većom važnosti koju adolescent pridaje odnosima sa vršnjacima i potrebom za privatnošću te se osjećati odbačeno. Međutim, adolescentima su i dalje potrebni podrška i usmjeravanje roditelja. Uprkos tome što vršnjaci u velikoj mjeri utiču na svakodnevne izbore vezane uz identitet, porodica ima snažan uticaj na bazična uvjerenja i izbore adolescenata. Sa prividnim udaljavanjem adolescenata od roditelja i porodice, kada adolescenti počinju gledati na porodična pravila i odnose na drugačiji način, uticaj porodice ne nestaje – on je i dalje vrlo važan element za razvoj adolescenata. Potreba za brižnim roditeljima koji jasno izražavaju svoje vrijednosti i pravila koja žive i dalje je prisutna jer identitet mlađih u velikoj mjeri proizilazi iz porodice. Međutim, kako potreba adolescenata postaju sve kompleksnije, roditeljima može biti teže pronaći ravnotežu između pružanja podrške te davanja dovoljno prostora za autonomiju [49].

Ranu adolescenciju karakterišu i promjene u kognitivnim kapacitetima, razvoj mišljenja koji uključuje pamćenje, rješavanje problema i donošenje odluka. Adolescenti postaju sposobniji nego što su bili u ranijoj životnoj dobi razmišljati o tome što je moguće, umjesto da se ograničavaju na to što je stvarno. Razvijaju sposobnost razmišljanja o apstraktnim konceptima, shvaćaju da su određeni koncepti neopipljivi te da se ne mogu kvantifikovati ili izmjeriti. Postaju sposobni zamišljati alternativne mogućnosti i objašnjenja, odnosno razvijaju hipotetsko razmišljanje. Također, postaju refleksivni, izražavajući povećanu introspekciju i samosvjesnost. Razvijaju sposobnost razmišljanja o stvarima na više načina u isto vrijeme, kao i kapacitet za pristupanje problemu uzimajući u obzir brojne aspekte problema te su u stanju razmatrati te aspekte prije no što donešu odluku ili se odluče na djelovanje. Za razliku od razdoblja djetinjstva, adolescenti sada počinju ispitivati stvari i manje prihvataju činjenice kao apsolutnu istinu. Osnaženi novim sposobnostima adolescenti postaju sposobniji (i spremniji) raspravlјati i ulaziti u sukobe mišljenja sa svojim roditeljima nego što su to mogli kao djeca.

Ove kognitivne promjene adolescente u svom razmišljanju čine sličnjima odraslima. No, važno je imati na umu da postoji velika razlika između onoga za što adolescenti postaju sposobni i onoga što stvarno čine. Adolescenti ne koriste ove kognitivne kapacitete dosljedno u vremenu ili različitim situacijama. S ovim sposobnostima i mogućnostima mogu interferisati određene specifičnosti adolescentskog razmišljanja, kao i neki vanjski faktori.

Naime, u razmišljanju adolescenata nailazimo na određene tipične kognitivne greške, koje počinjemo uočavati već u ovom razdoblju. Ponašanja koja proizlaze iz ovih karakteristika česti su razlog zbumjenosti i frustracije roditelja, a ponekad i zabrinutosti za sigurnost adolescenata, no najčešće se radi o razvojno uobičajenim karakteristikama. Neke od specifičnosti adolescentskog razmišljanja, koje interferišu sa njihovim kognitivnim sposobnostima, su sklonost rizičnom ponašanju i traženju uzbudjenja, prividna neranjivost, razmišljanje usmjereni na sadašnjost i egocentrizam.

Kod adolescenata uočavamo izraženiju sklonost rizičnom ponašanju nego kod drugih starosnih grupa, što može biti izvorom velike zabrinutosti i neodobravanja odraslih. Rizično ponašanje povezano je s konceptom traženja uzbudjenja, potrebe za novim i kompleksnijim uzbudnjima i iskustvima te sa spremnošću na fizičke i socijalne rizike radi tih iskustava.

Budući da se sklonost traženju uzbudjenja razvija brže od kognitivnih sistema kontrole ponašanja koji regulišu te impulse, u adolescenciji može nadjačati racionalne misaone procese koji upozoravaju na rizik i moguće posljedice ponašanja. Adolescenti tako donose različite procjene rizika nego što donose njihovi roditelji: pridaju posljedicama drugačiju vrijednost ili uopće ne razmatraju sve posljedice određenih odluka ili ponašanja. Zbog toga su skloniji

upustiti se u rizična ponašanja, a roditeljski napor da djeluju na kognitivni nivo i objasne djetetu razinu opasnosti situacije ili ponašanja često se ne pokazuju djelotvornima. Uključivanju u ponašanja s potencijalno opasnim posljedicama doprinosi i prividni osjećaj neranjivosti adolescenata, odnosno uvjerenje da ne mogu stradati.

Sljedeća kognitivna greška koju uočavamo kod adolescenata je razmišljanje usmjereno na sadašnjost. Adolescenti za razliku od odraslih puno više važnosti pridaju kratkoročnim rizicima i koristima koje imaju od pojedinih odluka, često zanemarujući dugoročnu perspektivu takvih odluka.

Nadalje, mnogi primjećuju egocentrizam adolescenata, odnosno pojavu da adolescenti postaju samosvjesni i potpuno zaokupljeni sami sobom. Intenzivna svjesnost o sebi može imati za rezultat da adolescenti vjeruju da ih ostali neprestano posmatraju i vrijednuju, što se naziva fenomen „izmišljene publike“. Egocentrizam se izražava i kroz poznato vjerovanje adolescenata da su njihova iskustva jedinstvena i da ih nitko ne može razumjeti.

Vanjski faktori koji mogu uticati na proces mišljenja adolescenta su stres i strah koji utiču na kapacitet adolescenta da donosi odluke, teškoće u učenju te prethodno iskustvo zlostavljanja, koje utiče na način na koji adolescenti razmišljaju kad se osjećaju ugroženo, pojačavajući osjećaj opasnosti i intenzitet reakcije na strah.

1.5.2. Srednja adolescencija

Najistaknutiji razvojni zadaci tokom razdoblja srednje adolescencije, koja traje od 14. do 16. godine, su traženje ravnoteže između nezavisnosti i odgovornosti, promjene u moralnom rasuđivanju, razvoj novih odnosa sa vršnjacima i upoznavanje sa seksualnošću. U ovom razdoblju najizraženije i najdramatičnije su promjene u mnogim razvojnim aspektima, uključujući i one koje su se javile u ranoj adolescenciji.

Razdoblje adolescencije označava postepeni prelaz prema autonomiji i nezavisnosti. Razvoj nezavisnog ponašanja ključni je zadatak adolescencije, uslijed kojeg adolescenti razvijaju kognitivne i socijalne vještine potrebne da bi mogli biti dijelovima društva i postati manje zavisni o drugima. U svojoj težnji za nezavisnošću, adolescenti je često definišu drugačije od svojih roditelja. Iako roditelji smatraju da nezavisnost zahtjeva i preuzimanje određene odgovornosti, adolescenti je češće vide samo kao slobodu od roditeljskog autoriteta [48].

Ponašanje adolescenata stoga često varira između nastojanja da samostalno donosi odluke do odbijanja preuzimanja odgovornosti, očekivanja da se roditelji brinu o njemu i snažnog izražavanja nezadovoljstva zbog roditeljskih zahtjeva. U ovom je razdoblju vrlo često variranje od nezrelog do zrelog ponašanja [48].

Razvoj autonomije može biti teško iskustvo za adolescente i njihove obitelji. Adolescenti mijenjaju svoj odnos sa članovima porodice i razvijaju nove uloge u svijetu, što može biti praćeno emocionalnim i socijalnim teškoćama. Pritom se može javiti i otpor prema autoritetima, sa kojim se odrasli vrlo često teško nose. Adolescenti propitkuju norme i postavljena pravila te ih više ne prihvataju naprsto kakve jesu, kao što su činili u ranijoj životnoj dobi. U procesu sazrijevanja vrlo je važno da roditelji omoguće prilike za učenje nezavisnosti i preuzimanja odgovornosti za sebe, postupno pružajući adolescentima sve izazovnije prilike da donose samostalne odluke i iskuse njihove posljedice, čak i ako se neke odluke ne pokažu najboljima [49].

Rastuća nezavisnost adolescenata donosi izlaganje novim iskustvima koja od adolescenta zahtijevaju odabir između onoga što smatra ispravnim i pogrešnim, što je praćeno napretkom u području moralnog razvoja. Adolescenti o moralnim pitanjima prosuđuju drugačije nego kada su bili djeca, ali i drugačije od svojih roditelja. Stoga ne čudi raskorak između shvatanja adolescenata i njihovih roditelja tokom rasprava o pitanjima ispravnog i pogrešnog. Naime, roditelji tokom rasprava o pitanjima ispravnog i pogrešnog često koriste argumente iz kasnijih faza moralnog razvoja, koje adolescent iz svoje perspektive još nije u stanju u potpunosti razumjeti.

Svoje moralne vrijednosti adolescenti oblikuju kroz odnose sa porodicom, prijateljima i drugim značajnim osobama, putem popularne kulture, koja uključuje filmove, TV emisije i muziku, te kroz duhovne uticaje. Moralni razvoj prema Kohlbergu se odvija u tri nivoa, pretkonvencionalnoj, konvencionalnoj i postkonvencionalnoj, a svaka od njih obuhvata dva zasebna stepena moralne orientacije i rasuđivanja.

Prvi nivo moralnog rasuđivanja, pretkonvencionalno moralno mišljenje, obilježava usmjerenost na lične posljedice koje pojedinac povezuje sa svojim ponašanjima i izborima. Na razini konvencionalnog moralnog razmišljanja osoba počinje sebe doživljavati kao dio društva, a ne samo pojedinca, a moralne vrijednosti sadržane su u ispunjavanju zadanih uloga, održavanju društvenog poretku i ispunjavanju očekivanja drugih. Konačno, postkonvencionalni nivo moralnog prosuđivanja karakteriše orientacija prema univerzalnim etičkim načelima, pri čemu moralnost postaje viša od zakona [48].

Važno je napomenuti da Kohlberg nivoe moralnog rasuđivanja nije striktno vezivao za pojedinu životnu dob. Drugim riječima, unutar svake starosne grupe moguće je pronaći pojedince na različitim stupenima moralnog razvoja pa možemo govoriti samo o nivou, odnosno stepenu koji je među osobama određene dobi najrašireniji.

Prema istraživanjima Kohlberga i njegovih saradnika tokom adolescencije konvencionalna moralnost počinje prevladavati nad predkonvencionalnom, dok u srednjoj adolescenciji pojedinci mogu dostići i postkonvencionalnu nivo. Između 13. i 16. godine života među adolescentima počinje prevladavati postkonvencionalni nivo. Dok je na drugom nivou ponašanje usmjeravano ličnim interesima te se na kraju odabire način ponašanja koji će osigurati pozitivni ishod za osobu, u trećoj fazi moralnog razvoja osobe se ponašaju na način za koji smatraju da će ispuniti očekivanja okoline i osigurati im socijalno odobravanje od strane značajnih osoba. Pri kraju razdoblja srednje adolescencije, oko 16. godine, među adolescentima počinje prevladavati četvrti stepen moralnog razvoja. Tokom ovog razdoblja pojedinci više ne uzimaju obzir samo njima značajne osobe, već se fokusiraju na društvo u cjelini i održavanje njegovog poretku, a moralne odluke donose se na osnovu pravila, zakona i poštovanja autoriteta [43].

Sljedeći značajan aspekt razvoja u ovoj dobi je upoznavanje sa seksualnošću. Polno sazrjevanje u adolescenciji praćeno je porastom interesa za ličnu seksualnost. Adolescenti se prilagođavaju promjenama u izgledu i funkcionalitetu tijela koje seksualno sazrjeva, uče kako se nositi sa seksualnom željom, suočavaju se sa stavovima i vrednostima povezanim sa seksualnošću, eksperimentišu sa seksualnim ponašanjima i uče kako integrisati ta iskustva, osjećaje i stavove u sliku o sebi. Među potencijalnim razlozima za zabrinutost u ovom području razvoja stručnjaci izdvajaju pretjeranu zaokupljenost seksom, promiskuitet, kao i pretjeranu nelagodnost pri susretu sa temama seksualnosti i njihovo potpuno izbjegavanje [47].

Sa obzirom na nelagodnost koja opšte često prati teme seksualnosti, suočavanje sa adolescentskim buđenjem seksualnosti može biti stresno razdoblje i za roditelje. U nastojanjima da zaštite svoje dijete od potencijalno ugrožavajućih aspekata seksualnosti, roditelji se oslanjaju na različite strategije, među kojima su i izbjegavanje teme seksualnosti zbog straha da će razgovorom o seksualnosti potaknuti ranije spolne aktivnosti, razgovor sa djetetom o temama seksualnosti ili pak postavljanje direktnih ograničenja [47].

Suprotno mišljenju da će davanje informacija o seksualnosti ohrabriti ranije stupanje u polne odnose, pokazalo se da je znanje o seksualnosti povezano sa odgađanjem seksualne aktivnosti u adolescenata. Naime, iako su putem medija stalno izloženi sadržajima povezanim

sa seksualnošću, adolescentima zapravo nedostaju pouzdane i tačne informacije na koje se mogu osloniti, zbog čega mogu donijeti pogrešne odluke. Stručnjaci preporučuju da edukacija o seksualnosti ne bi trebala biti jedan veliki razgovor, već kontinuiran proces, koji prati djetetovu prirodnu znatiželju i daje razvojno adekvatne odgovore na pitanja koja iz nje proizlaze. Istraživanja koja su se bavila komunikacijom roditelja i adolescenata o temama seksualnosti naglašavaju važnost otvorenosti komunikacije, jasnog usmjeravanja na teme vezane uz seksualnost, roditeljskih vrijednosti vezanih uz adolescentske seksualne aktivnosti te kvalitete odnosa roditelja i djeteta. Bliski odnos roditelja i djece konstantno se pokazuje kao zaštitni faktor u adolescentskom razvoju, pa tako i u području seksualnosti, gdje je povezan sa odgađanjem stupanja u polne odnose, manje učestalim polnim odnosima i manjem broju partnera [47].

Dob od 14. do 16. godine donosi i promjene u odnosima adolescenata s vršnjacima. Mlađi adolescenti poistovjećuju se sa svojim vršnjacima i teško prepoznaju granicu između onoga što misle i osjećaju oni sami te onoga što misle i osjećaju njihovi vršnjaci. Sa srednjom adolescencijom adolescenti jasnije diferenciraju vlastite misli, osjećaje i potrebe od onih kojima su okruženi u vršnjačkoj skupini, zbog čega su manje podložni vršnjačkom pritisku.

Tokom srednje adolescencije postaju češća prijateljstva sa vršnjacima suprotnog pola, a javljaju se i prvi romantični odnosi. Mlađi adolescenti su u igrama i druženjima još uvijek orijentisani prema vršnjacima istog pola, a interakcija sa suprotnim polom se odvija unutar aktivnosti u velikim grupama. Sa vremenom, adolescenti u svoje društvo uključuju vršnjake suprotnog pola, iako su najbliži prijatelji obično i dalje istog pola [47].

U ovom razdoblju adolescenti prolaze i kroz povećane stresove, kao što su prelazak iz osnovne u srednju školu. Kako se uklopiti u novu školu, stići nove prijatelje, osjetljivi su elementi prilagođavanja na ovo razdoblje velikih promjena. Imajući na umu važnost prihvaćenosti od strane vršnjaka i ostvarivanje sebe u grupi za izgradnju slike o sebi, jasno je kako ovi izazovi za adolescente imaju veliku težnu [46].

Današnje romantične i prijateljske odnose adolescenata sa vršnjacima karakteriše jedna specifičnost koja ovo razdoblje razlikuje od svih do sada – prisutnost Interneta i društvenih mreža. Internet se sve više koristi za uspostavljanje različitih oblika odnosa. Adolescenti ostvaruju i razvijaju odnose putem društvenih mreža, izmjenjuju instant poruke, komuniciraju sa drugima objavljajući svoje tekstove, fotografije i video-snimke. Samim time značajan dio dinamike grupnih i individualnih odnosa adolescenata danas se odvija u „cyber“ prostoru. Dio te dinamike su i nepoželjni obrasci ponašanja, odnosno različiti oblici vršnjačkog nasilja [47].

Vršnjačko nasilje putem Interneta za razliku od ranijih oblika, može biti prisutno 24 sata na dan, svih 7 dana u nedelji, zbog čega su mu djeca i mladi nerijetko izloženi i kod kuće, odnosno na mjestima koja bi im ranije bila sigurno utočište. Ono što je adolescentima posebno bitno je publika, stvarna ili zamišljena. Publika i svjedoci vršnjačkom nasilju putem Interneta mogu biti doista mnogobrojni i izuzetno se brzo povećavati. Nadalje, anonimnost koju Internet omogućava oslobađa osobu socijalnih normi i odgovornosti za svoje postupke, pojačavajući osjećaj nesigurnosti i straha kod žrtve. Bez fizičkog kontakta sa žrtvom i publikom, mladi mnogo teže uviđaju posljedice i štetu koju njihove riječi mogu nanijeti.

Često se događa da i poruke koje se šalju iz šale ili ne kreću iz loše namjere mogu nekoga povrijediti i potaknuti zlostavljanje, premda početna namjera nije bila usmjerena zlostavljanju. Ove specifičnosti nasilja putem Interneta, zajedno sa specifičnostima razmišljanja i doživljavanja u adolescentskoj dobi, čine mlade posebno osjetljivima i rizičnima za ovaj oblik vršnjačkog nasilja. Navedeno ističe važnost preuzimanja odgovornosti odraslih za zaštitu i edukaciju djece i mladih o sigurnom korišćenju Interneta i društvenih mreža i nenasilnoj online komunikaciji.

1.5.3. Kasna adolescencija

Razdoblje kasne adolescencije započinje oko 17. godine. Najizraženiji razvojni zadaci adolescenata ove dobi su konsolidacija identiteta, profesionalni razvoj i izbor zanimanja i razvijanje kapaciteta za intimnost u odnosima.

Tokom adolescencije, adolescenti nastoje ostvariti dosljedan i stabilan identitet. Pritom su „isprobavanje“ različitih interesa i načina ponašanja neophodan dio procesa razvoja identiteta, koji se proteže i kroz ranu odraslu dob. Za adolescente je pritom važno da imaju mogućnost ovakvog istraživanja u sigurnom okruženju u kojem ono neće dovesti do negativnih i nepovratnih posljedica. Okvir za razvoj identiteta u adolescenciji je osjećaj pripadanja koji adolescent dobiva od porodice. Adolescenti koji nemaju podržavajuće porodice mogu imati teškoće u razvoju kompetentnosti i samopouzdanja.

Jedan od važnih zadataka u sklopu razvoja identiteta u razdoblju adolescencije jeste i odabir zanimanja. Već sredinom adolescentskog razdoblja, a naročito u periodu kasne adolescencije, razvija se profesionalni identitet, odabire buduće zanimanje i razmišljanje se postepeno mijenja sa kratkoročnog fokusa prema dugoročnjem razmišljanju. Mladi se bave pitanjem koju će profesiju odabrati za svoj budući život, što se mnogima može činiti kao odluka puno zahtjevnija od njihovih trenutnih kapaciteta. Pri izboru zanimanja do izražaja dolaze

vrijednosti mladih. Mnogima od njih je u ovoj odluci izrazito važna podrška bliskih osoba, naročito podrška roditelja, a od koristi može biti i stručno profesionalno usmjeravanje. Adolescentima je izbor zanimanja važan korak na putu prema nezavisnosti od roditelja i ulasku u svijet odraslih [46].

Uz proces oblikovanja identiteta tokom kasne adolescencije izražen je i proces razvijanja kapaciteta za intimnost. Uspostavljanje bliskih odnosa s prijateljima i prve romantične veze pružaju adolescentima iskustva intimnosti u odnosu, a razvijanje kapaciteta za intimnost proteže se i u odraslu dob, u kojoj doseže svoju punoću.

1.5.4. Kada adolescenti postaju odrasli

Dok početak adolescencije primarno definišu biološke promjene, prelazak u novu razvojnu fazu definisan je društvenim činocima. Sa pomicanjem granice dovršavanja obrazovanja, napuštanja doma, ulaska u brak, rođenja prvog djeteta i drugih životnih događaja koji su se smatrali indikatorima odraslosti, nastaje rascjep između razdoblja adolescencije i odrasle dobi. U novije vrijeme u stručnim se krugovima pojavljuje pojam kojim se nastoji naglasiti teorijska i empirijska razlika ovog razdoblja u odnosu na adolescenciju, ali i ranu odraslu dob. Nova životna faza obuhvaća razdoblje između 18. i 25. godine, a poznata je kao odraslost u nastajanju. Mladi u ovoj razdoblju sebe više ne vide kao adolescente, ali istovremeno smatraju da nisu u potpunosti ispunili razvojne zadatke koje smatraju ključnim za postizanje odraslosti: preuzimanje odgovornosti za sebe, donošenje nezavisnih odluka i finansijsku nezavisnost. Tokom ovog razdoblja brojne su prilike koje omogućuju straživanje vlastitog identiteta u području ljubavi, karijere i pogleda na svijet, što ovo razdoblje čini ispunjenim i intenzivnim, ali istovremeno vrlo nestabilnim i potencijalno stresnim [46].

1.5.5. Zaštitni faktori

Adolescencija je razdoblje praćeno brojnim promjenama, no određeni su se faktori pokazali rizičnima, odnosno zaštitnima za zdrav razvoj mladih u ovom periodu. Zaštitni faktori uključuju privrženost roditeljima, predanost školi, posvećivanje prosocijalnim aktivnostima i religioznost, dok se rizičnim faktorima smatraju autoritarna roditeljska kontrola, karakterizirana strogošću i nametnjem pravila, nedostatak bliskosti s roditeljima te nedostatak intimnosti u prijateljskim vezama.

Upoređujući različite roditeljske stilove, pokazalo se da autoritativni stil roditeljstva, koji karakteriše ravnoteža emocionalnog prihvaćanja i jasno postavljene strukture, za rezultat ima najmanji broj problematičnih ishoda u adolescenciji. Pružanje strukture se pritom odnosi na davanje jasnih i konzistentnih smjernica, očekivanja, pravila i povratnih informacija, koji mladima pružaju osnovu za iskustva kompetencije. Autoritarni stil, koji se odnosi na emocionalno hladan odnos uz strogu roditeljsku kontrolu i nametanje pravila, pokazao se povezan sa manje problematičnog ponašanja adolescenata, nego i nižim samopouzdanjem te lošijom slikom o sebi. S druge strane, indiferentni roditeljski stil, karakterisan emocionalno hladnim odnosom uz izostanak bilo kakve strukture i pravila, kao rezultat ima više problema sa ponašanjem i više internalizovanih poremećaja. Stoga možemo reći da roditeljski stil koji podupire temeljne psihološke potrebe adolescenata karakteriše podržavanje kapaciteta mlađih za samoinicijativu i autonomnost, zainteresovanost roditelja za dijete i aktivnu ulogu u njihovom životu, otvorenost i bliskost te jasno pružanje strukture [49].

Godine između djetinjstva i odrasle dobi razdoblje su preobražavanja i sazrijevanja. Intenzivne i sveprožimajuće promjene u području mišljenja, osjećaja i odnosa sa drugima oblikuju jedinstven pogled na adolescenata sebe i druge. Razumijevanje razvojnih specifičnosti adolescencije od izuzetne je važnosti roditeljima i stručnjacima. Ono nam pruža bolji uvid u ponašanja adolescenta te nam pomaže u suočavanju sa nadolazećim promjenama.

Suočavanje sa promjenama koje adolescente približavaju prema odrasloj dobi čine adolescenciju razdobljem u kojem se odnos djeteta i roditelja nepovratno mijenja. Dominantni pogledi na adolescenciju ove procese ne vide nužno kao odvajanje, već uspostavljanje nove ravnoteže u odnosima. Ona podrazumijeva zadržavanje bliskosti sa značajnim odraslim osobama, ali uz promjenu odnosa u smjeru veće simetričnosti u području međusobne moći i autoriteta. Drugim riječima, adolescentima je i dalje potrebna podrška roditelja i upravo im ona pruža sigurnost u istraživanju sebe i svijeta oko sebe i oblikovanju sebe. Istovremeno, adolescentima je važno da ih njihovi roditelji vide onakve kakvi doista jesu i budu im podrška u izazovima na putu prema odraslosti.

1.5.6. Specifičnost zloupotrebe psihoaktivnih supstanci kod adolescenata

Imajući u vidu specifičnost odrastanja i adolescencije zloupotreba psihoaktivnih supstanci u tom uzrastu ima svoje osobenosti. Početak zloupotrebe psihoaktivnih supstanci, upravo se najčešće odigrava u periodu adolescencije, koji počinje od 11-te, 12-te godine i traje

do 20-te, 25te godine kada se završava sazrijevanje. Odlikuju ga burne fizičke i psihičke promjene. Mladi su zbog specifičnosti perioda odrastanja, relativnog neiskustva, kao i određene mladalačke sklonosti prema nekim oblicima rizičnog ponašanja, najugroženiji dio populacije za razvoj zavisničkog ponašanja. Zbog nedovoljne izgrađenosti mlade ličnosti, osoba je u ovoj fazi razvoja u većoj mjeri prijemčljiva na različite uticaje i eksperimentisanja, a među njima je i zloupotreba supstanci. Rizik inicijacije prožima čitavu adolescenciju. Upravo zbog toga, vlada veliko interesovanje za ovu pojavu, s obzirom da postoji veliki rizik da će adolescent iz faze eksperimentisanja i povremene zloupotrebe preći u fazu redovne zloupotrebe i zavisnosti. Od prvog kontakta sa drogom, pa do stvaranja psihičke i fizičke zavisnosti, individua predisponirana, da postane narkoman, prolazi kroz nekoliko sukcesivnih faza.

U početku, bez iskustava kada je u pitanju droga, mlada osoba u želji da otkrije „svoju“ drogu počinje da eksperimentiše. U fazi eksperimentisanja probaju se sve supstance koje dovode do izmjena stanja svijesti. Ova faza može da se završi na jedan od sljedećih načina:

- osoba može da proba drogu jednom ili nekoliko puta, i nikada više- tzv „probatori“
- u drugu grupu spadaju osobe koje povremeno uzimaju droge iz rekreativnih razloga i kod njih ne dolazi do stvaranja zavisnosti, već se zloupotreba droga više veže za pojedine, sporadične aktivnosti
- treću grupu čine „oformljeni“ narkomani, dakle osobe koji kontinuirano uzimaju droge, sa ispoljenim znacima psihičke i fizičke zavisnosti, kao i znacima psihičkih i tjelesnih oštećenja. Među pripadnicima ove grupe, veliki je broj onih koji su već premorbidno „obilježeni“ kao neurotični, psihički nedozreli, kod kojih su prisutne ozbiljne izmjene ličnosti, granična stanja ili jezgrovne psihoze, pa je teško razlikovati šta pripada sekundarnoj izmjeni ličnosti, a šta premorbidnim crtama i obilježjima.

Prepoznavanje i utvrđivanje faktora rizika za eksperimentisanje i postupan razvoj zavisničkog ponašanja od velikog je značaja kako za organizovanje i sprovođenje preventivnih programa, tako i za politiku i aktivnosti društva koje se suočava sa problemom [44].

Također je bitno ukazati na razliku pojmove narkoman (osoba sa razvijenim simptomima zavisnosti od droge) i eksperimentator ili narkofil.

Adolescentni narkoman (podgrupa eksperimentator-narkofil) je osoba koja samo koketira sa drogom i u svojoj osnovi je emocionalno nezrela osoba, koja pokazuje pasivnost, narcizam sklonost autoakuzaciji, ponekad snižen vitalni nagon, sklonost depresiji,

sugestibilnost i radoznalost. Kod narkofila postoji interval eksperimentisanja i fascinacije drogama. Iz ove kategorije, delovanjem patoloških induktora ili patoloških indukcionih grupa, može se pojaviti određen broj osoba koje postaju zavisni od droga. Navodi se da 60-90% adolescenata u SAD eksperimentalno i rekreativno konzumira drogu, ali relativno mali broj postaje zavisan [51].

Imajući u vidu ovaj podatak u terapijskom zbrinjavanju zavisnika dolazi se do suštinske filozofske postavke da zavisnost ne predstavlja oboljenje u širem smislu te riječi već simptom, takva filozofska postavka ne samo da daje osnov za terapijsko djelovanje već i omogućava jasno tumačenje različitih mehanizama nastanka zavisnosti u odnosu na zloupotrebu istih. Naime pod pojmom „simptom“ u filozofskom tumačenju, podrazumjevaju se svi nedostaci psiho-socijalnog razvoja pojedinca, te manjkavosti, praznine u razvoju dovode do različitih simptoma kao što su socijalna anksioznost, neasertivnost, manjak samopouzdanja itd. Na ljudsku ličnost se gleda kao na mozaik koji čini jednu sliku, kod zavisnika taj mozaik obiluje prazninama koje do uzimanja droge popunjavaju različiti nezdravi kompenzacioni mehanizmi ili mehanizmi Ego odbrane. Uzimanjem droge pojavljuje se specifični „aha“ ili „eureka“ efekat, budući zavisnik osjeća da konzumiranjem droge rješava sebe napetosti i konflikata, dobija rješenje svojih egzistencijalnih, ličnonosnih problema. Razlika između probatora-eksperimentatora ili povremenog konzumenta i zavisnika na ovaj način postaje očigledna, prvi će konzumirati psihoaktivnu supstancu u društvu koristeći njene farmakološke karakteristike a drugi će prema psihoaktivnoj supstanci imati ličnonosni odnos, ona će za njega predstavljati izvor psiho-socijalne stabilnosti i sigurnosti [41].

Zloupotrebu droga neki autori upoređuju sa obredom inicijacije. Adolescent, koji nestrpljivo želi sa brzo i što bezbolnije uđe u svijet odraslih, ubija adolecenta u sebi. Rečeno simbolom: rađa se „novi“ čovjek [52].

Probanje droge je eksperiment in vivo. Tok i ishod eksperimenta se nemogu predvidjeti. Od bitnog su uticaja vrsta drogasa kojom osoba eksperimentiše, struktura ličnosti, kao i trenutna emocionalna konstelacija ličnosti [52].

Zloupotrebu droga mladih u posljednjem periodu karakteriše politoksikomanija, kombinovana upotreba alkohola i tableta, zloupotreba novih psihoaktivnih sredstava, nepredvidivo ponašanje, kao i pomjeranje starosne granice ka mlađem uzrastu pri prvom kontaktu sa drogom.

Mladi drogu uzimaju kako bi ostvarili bijeg iz „surove“ stvarnosti ili pak da ona postane manje traumatska. Veliki broj navodi radoznalost kao razlog prvog uzimanja supstance.

Ukoliko mlada osoba proba drogu kada je, na primjer anksiozna ili depresivna, i pri tome osjeti olakšanje, mogla bi da zaključi da se problemi mogu rješavati na ovaj način. Dakle trenutak prvog kontakta sa supstancom i strukture ličnosti može biti presudan.

Jedan od zabrinjavajućih trendova kod adolescenata jeste da se povezuju zloupotreba psihoaktivnih supstanci i seksualna aktivnost. Psihoaktivna supstanca (PAS) daje adolescentu osjećaj samopouzdanja, snage, jakog libida, smanjuje mu anksioznost i adolescent pod uticajem PAS ulazi i u prve seksualne odnose. Na ovaj način se stvara pogubna uslovljena veza između uticaja PAS i seksualnog zadovoljstva čime se jedan od najmoćnijih nagona tј njegova gratifikaciona komponenta uslovno vezuje uz PAS i stvara se teško raskidiva veza jer je PAS u ovom slučaju vezan uz nagon.

Zloupotreba alkohola za adolescente predstavlja izazov, ulazak u svijet odraslih. Alkohol je bjegstvo od svakodnevnih briga i problema, a dio mlade populacije koristi za izbjegavanjebola i postizanje zadovoljstva [52].

Obrasci pijenja kod mladih karakterišu se, između ostalog, brzim ispijanjem većih količina alkoholnih pića, a u posljednje vrijeme karakteristično je kombinovanje alkohola i psihoaktivnih supstanci, posebno novih psihoaktivnih supstanci [30].

2. HIPOTEZE

2.1 Nezavisna varijabla

Zloupotreba droga kod adolescenata.

2.2 Zavisna varijabla

Učestalost zloupotrebe, redovna zloupotreba, polne i dobne karakteristike, dostupnost droge, odnos mladih prema drogi, međusobna povezanost zloupotrebe psihotaktivnih tvari, socio-ekonomski status porodica, kvalitet odnosa u porodici, prilagođavanje na školu, sklonost socijalno devijantnom ponašanju, seksualna aktivnost adolescenata, ostali aspekti socijalnog prilagođavanja, sistem vrijednosti i stavovi prema drogi, znanje o drogama i rana zloupotreba droga kao predikatori zloupotrebe PAS.

Osjećaj neprihvaćenosti, socijalna nezrelost, nedostatak empatije, emocionalna nezrelost, kognitivna nezrelost, odlaganje kao predikatori zloupotrebe PAS.

2.3 Kontrolna varijabla

Podaci petogodišnjeg istraživanja preko POMPIDOU upitnika u populaciji zavisnika o narkotičkim sredstvima u RS i slični istraživački projekti u zemljama u okruženju.

3. CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Naučno-istraživački rad „Stepen raširenosti kao i relevantni predikatori (korelati) prisustva droga u populaciji adolescenata u Republici Srpskoj“ nastao je iz potrebe da se razumije odkud izvire interes mladih za psihoaktivne supstance. Zašto, u situaciji relativno luke dostupnosti različitih vrsta droga, neki adolescenti a priori odbacuju drogu, neki probaju pa prestanu, a neki nastave uprkos drastičnim oštećenjima koje trpe? Šta (ko) i kako utiče na odluke ove vrste? Mogućnost eksperimentalnog proučavanja i izravnog uvida u etiologiju zloupotrebe droga ograničena je prirodom problema i brojnim etičkim barijerama, Ali ostaje da pažljivo proučimo ukupan kontest drogiranja, te „rodbinske veze“ (statistički rečeno korelacije) sa različitim aspektima prilagođavanja i tako (indirektno) doći do upotrebljivih podataka.

Iako je težište istraživanja na uslovjenosti zloupotrebe droga, ono nužno uključuje i epidemiološki dio. Ti podaci su detaljno navedeni u istraživanju i pri njihovom iščitavanju treba voditi računa da su dobijeni slobodnim izjavama ispitanika (a ne objektivnim uvidom).

Ključni pojam kojim se operiše pri analizi i interpretaciji rezultata istraživanja jesu već spomenute korelacije između ispitivanih grupa i različitih bihevioralnih, socijalnih faktora kao i procesa sazrijevanja i razvoja ličnosti. Kroz statistička interpretacija rezultata igra ključnu ulogu u ovom istraživačkom projektu.

Istraživanjem su obuhvaćeni učenici 9. razreda osnovnih škola kao i učenici srednjih škola (trogodišnjih i četvorogodišnjih) u Republici Srpskoj.

Rezultati naučnih istraživanja koji će se prezentovati u doktorskoj disertaciji sa naslovom: „Stepen raširenosti kao i relevantni predikatori (korelati) prisustva droga u populaciji adolescenata u Republici Srpskoj“ trebali bi implicirati naučni doprinos medicinskim naukama u teorijskom i aplikativnom smislu (projekti prevencije).

Bolesti zavisnosti spadaju u grupu najčešćih bolesti savremenog čovjeka. Njihova rasprostranjenost varira u odnosu na brojne faktore, a posebno su značajni socio-ekonomski (češća pojava u post-ratnim i zemljama u tranziciji), pol, uzrast, geografski položaj (zemlje koje se nalaze na tzv. narko-ruti).

Objektivni pokazatelji svjedoče o trendu porasta upotrebe psihoaktivnih suptanci, ali pri pokušaju da se utvrdi tačan broj mladih koji zloupotrebljavaju psihoaktivne supstance,

nailazi se na prepreke koje taj zadatak praktično onemogućavaju. Ponekad i sami društveni režimi zbog aktuelne politike negiraju i samo postojanje problema a bilo kakvo istraživanje na ovu temu smatraju sabotažom.

U cilju sticanja što realnije epidemiološke slike potrebna su sveobuhvatna istraživanja koja kako u BiH tako i u većini zemalja u okruženju nisu obavljena, a pružila bi nam veoma značajnu sliku kretanja bolesti zavisnosti u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini. Do sada su na teritoriji Republike Srpske postojali su sporadični epidemiološki servej-i koji nisu davali adekvatnu sliku stanja na terenu.

Od uvijek u naučnim krugovima koji se bave bolešću zavisnosti postavlja se pitanje koji su to faktori rizika u populaciji adolescenata (najranjivijoj za bolest zavisnosti) koji dovode do pojave bolesti zavisnosti. Kroz navedeni naučni pristup u širokoj populaciji adolescenata sagledali smo u Republici Srpskoj prisutnost droge u navedenoj populaciji, prominentne riziko faktore te iste kroz statističke analize stavili u korelaciju sa podacima dobijenim od strane oformljenih zavisnika te na taj način i dokazati vrijednost definisanih riziko-faktora. Sa definisanjem riziko-faktora pokušavamo da odgovorimo na goruće pitanje u borbi sa bolesti zavisnosti koje je, šta je to, adekvatna prevencija?

Doktorska disertacija je osmišljena kao transverzalna studija, koja obuhvata učeničku populaciju, u rasponu od 9. Razreda osnovne škole, do 4. Razreda srednje škole. Opšta namjera je utvrditi stepen raširenosti kao i relevantne predikatore (korelate) zloupotrebe droga kod učenika. Na taj bi način okvirno definisali težinu problema i ključne tačke na koje treba usmjeriti preventivne napore.

Specifični ciljevi istraživanja su slijedeći:

1. Utvrditi (deklarisanu) učestalost i osnovne obrasce zloupotrebe droga kod adolescenata;
2. Utvrditi potencijalno relevantna biološka, psihološka i socio-ekonomска obilježja adolescenata, sa obzirom na predmet istraživanja;
3. Istražiti stavove adolescenata prema drogama;
4. Ispitati opšti nivo znanja adolescenata prema drogama i njihovom djelovanju;
5. Utvrditi stepen i prirodu povezanosti između učestalosti zloupotrebe droga (kriterijumska varijabla) i
6. Utvrđivanje potencijalnih predikatora (osjećaj neprihvaćenosti, socijalna nezrelost, nedostatak empatije, emocionalna nezrelost, kognitivna nezrelost, odlaganje)

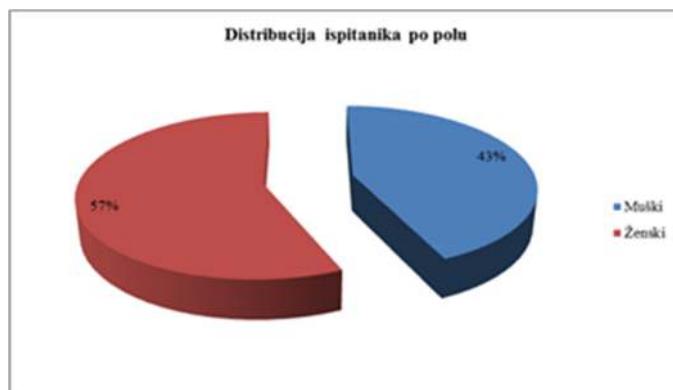
Osim analiza učeničke populacije u cjelini, obaviće se komparativna analiza pojedinih starosnih grupa, pola, profila škole i dr. Takođe biće ispitivane međusobne interakcije predikatorskih, odnosno kriterijumskih varijabli.

4. ISPITANICI I INSTRUMENTI ISTRAŽIVANJA

4.1 Ispitanici

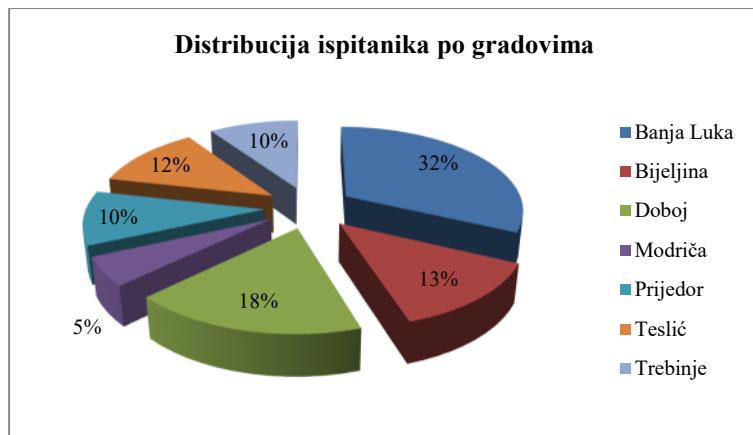
Istraživanjem je obuhvaćeno 1.978 ispitanika životne dobi od 13. do 18. godina u većini velikih gradova Republike Srpske kako bi dobili potpunu sliku dostupnosti i trendova zloupotrebe psihoaktivnih supstanci na njenoj teritoriji. Gradovi koji su obuhvaćeni istraživanjem su Banjaluka, Bijeljina, Dobojski, Modriča, Prijedor, Teslić i Trebinje.

U odnosu na pol od ukupnog broja ispitanika uključenih u ovo istraživanje njih 1120 ili 57% su bili ženskog pola u odnosu na 858 ili 43,38%, što odgovara procjeni broja stanovništva po polu od strane Republičkog zavoda za statistiku Republike Srpske za 2018. godine gdje je procjenjeno da 51,146% stanovništva su ženskog pola u odnosu na 48,853% muškog pola. (53)

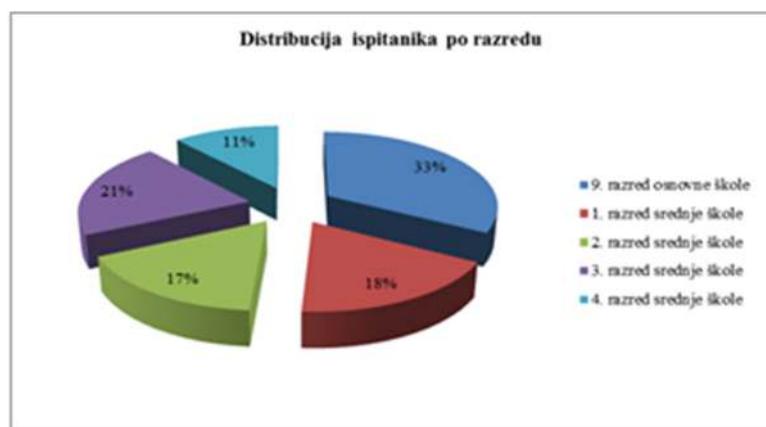
Slika 1: Demografske karakteristike: Distribucija ispitanika po polu

Brojčano po gradovima najveći broj ispitanika je iz Banja Luke njih 633 ili 32%, praćeno sa učenicima Doboja 352 ili 18%, Bijeljina 259 ili 13%, Teslić 236 ili 12%, Prijedor 202 ili 10%, Trebinje 189 ili 10% i Modriča 107 ili 5%.

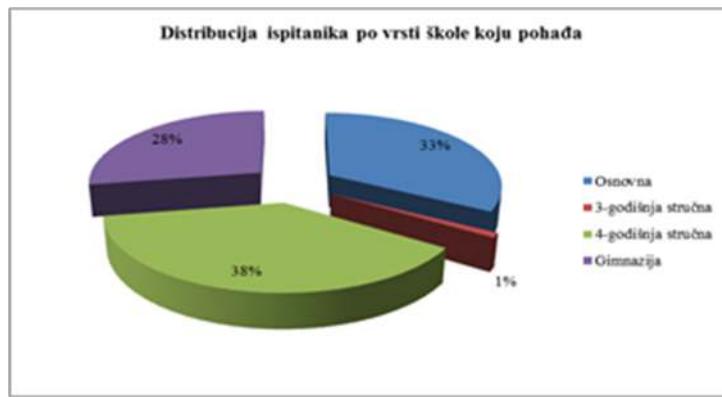
Slika 2: Demografske karakteristike: Distribucija ispitanika po gradovima

Ako pogledamo uzorak od 1.978 ispitanika životne dobi od 13. do 18. godina u odnosu na razred koji pohađaju dobijamo podatak da je ispitivanjem uključeno 654 učenika 9. razreda osnovne škole (33%), 357 učenika 1. razreda srednje škole (18%), 331 učenik 2. razreda srednje škole (17%), 408 učenika 3. razreda srednje škole (21%) i 228 učenika 4. razreda srednje škole ili 11%.

Slika 3: Demografske karakteristike: Distribucija ispitanika po školskim razredima

Po pogledu vrste obrazovne institucije koju pohađaju, od ukupnog broja ispitanika njih 654 ili 33,06% je pohađalo Osnovnu školu, trogodišnju stručnu školu je pohađalo 20 ispitanika ili 1,01%, četvorogodišnju stručnu školu 757 ispitanika ili 38,27%, Gimnaziju njih 547 ili 27,65%.

Slika 4: Demografske karakteristike: Distribucija ispitanika po vrsti škola koja pohađaju

4.2 Instrumenti istraživanja

4.2.1 Data science – Statističke metode istraživanja [54, 55, 56, 57]:

Statistička metodologija koja je primjenjena u prikazu rezultata istraživanja komponovana je iz tri dijela (istraživačke faze):

1. Deskriptivna statistika: Prikaz (slika) istraživačkog uzorka

U ovom dijelu opisuje se uzorak. Opis (slika) uzorka daje se fotografskom snimkom stanja za svako demografsko obilježje:

01. Grad;
  02. Klasifikacija škole (gradska, prigradska);
  1. Kojeg si pola?
  2. a) Koliko godina imas?
  - b) Koje si težine (kg)?
  - c) Koje si visine (cm)?
  3. U koji razred ideš?
  4. Koju vrstu škole pohađaš?
  5. Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – a) Osnovna škola; b) Srednja škola;
- a) Istraživačke grupe: Zavisnik; Eksperimentator (narkofil); Alkohol; Duhan; Apstinenti; **i svako istraživačko obilježje (pitanje):**

1. Koliko u prosjeku proveđeš vremena dnevno u dolje navedenim aktivnostima? – sa 3 potpitanja:
2. Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? (odgovori za svaku ponuđenu mogućnost) – sa 12 potpitanja:
3. Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – sa 30 potpitanja:
4. Koliko često igraš nagradne igre?
5. Koliko često igraš bingo/lotto i kladiš se? – sa 2 potpitanja:
6. Koja od navedenih tvrdnji najbolje opisuje tvoj odnos prema vjeri/religiji?
7. Sa kojim od roditelja si više blizak/ska (sa kojim se bolje razumiješ)?
8. Ko je po tvom mišljenju bolji prijatelj?
9. Jesi li ikad imao/la seksualne odnose?
10. Koliko si imao/la godina kada si prvi put stupio/la u seksualni odnos?
11. Sa koliko partnerica/partnera do sada si imao/la seksualne odnose?
12. Koji način zaštite i kontracepcije koristite (ili ste koristili) ti i tvoja partnerica/partner tokom seksualnog odnosa?)?
13. Jesi li ikada učestvovao/la u nekom od dolje navedenih događaja? – sa 8 potpitanja:

14. Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? (odgovori za svaku od dolje pobrojanih droga) – sa 11 potpitanja:
15. Ko ti je prvi put ponudio drogu ili te nagovarao da je uzmeš? (odaberisamo jedan odgovor)
16. Može li se po tvom mišljenju u dolje navedenim mjestima nabaviti droga? – sa 3 potpitanja:
17. Od koga si najviše doznao/la šta su droge i kako djeluju na čovjeka?
18. Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – sa 13potpitanja:
19. Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – sa 13 potpitanja;
20. Pokušaj se sjetiti sa koliko si godina prvi put u životu pušio/la cigarete (duhan)?
21. Koliko (u prosjeku) dnevno popušiš cigaretu (duhana)?
22. Sa koliko si godina prvi put popio/la neko alkoholno piće?
23. Kada si prvi put probao/la neku zabranjenu „drogu“ i koja je je to „droga“ bila? – sa 2 potpitanja:
24. Kako najčešće nabavljaš cigarete i duhan) i alkoholna pića? – sa 2 potpitanja:
25. Gdje najčešće konzumiraš navedene „droge“? – sa 3 potpitanja;
26. Imaš li dovoljno znanja o „drogama“ i o tome kako one djeluju na ljudsko zdravlje?
27. Razgovaraš li sa roditeljima o „drogama“?
28. Treba li po tvom mišljenju legalizovati marihuanu?
29. Bojiš li se da bi mogao postati zavisana o nekoj „drogi“?
30. Bojiš li se za nekog od prijatelja ili prijateljica da bo mogao postati zavisana o nekoj „drogi“?
31. Koliko su po tvom mišljenju i kada je o tebi riječ, dolje navedene tvrdnje tačne? – sa 60 potpitanja.

Osim toga, tamo gdje je to moguće (kvantitativni pokazatelji), daju se deskriptivne statistike uzorka (broj uzoraka, minimalna i maksimalna vrijednost, aritmetička sredina, mod, medijana, standardna devijacija i koeficijent varijacije).

Takođe se daje slika (snimak stanja) po istraživačkim grupama u odnosu na stavove, mišljenja, znanja, postupanja.

Snimak stanja daje se na tri reprezentativna načina: tabelom (učestalosti, procenti), grafikonom (kružni dijagram: predstavljanje dijela u odnosu na cijelu pojavu) i tekstrom (opis, komentar očekivanja, komentar odstupanja u odnosu na očekivanje, poređenje sa sličnim rezultatima, komentar-zaključak o razlikama između grupa, komentar-pitanje o potrebi dodatnog istraživanja u cilju relevantnijeg zaključivanja).

Deskriptivna statistika urađena je po uobičajenim metodološkim preporukama uz korištenje relevantnih statističkih standarda (58) i korištenjem standardnog softvera (59).

4.2.2 Data science – Statistička analiza: Analiza rezultata u odnosu na demografska obilježja i istraživačke grupe

Analiza rezultata istraživanja u odnosu na relevantna demografska obilježja ispitanika podrazumijeva analizu učestalosti poređenjem relevantnih istraživačkih obilježja (pitanja) u odnosu na grad, klasifikaciju škole (gradska, prigradska), pol, starost (godina), razred (broj), uspjeh.

Poseban naglasak je stavljen na analizu rezultata istraživanja po istraživačkim grupama u odnosu na relevantna istraživačka obilježja (pitanja).

Za analizu učestalosti koristi se standardno tabelarno i grafičko prikazivanje i tekstualni opis. Tabelama su prikazane učestalosti svakog istraživačkog obilježja (pitanja) u odnosu na

demografska obilježja i u odnosu na istraživačke grupe: Zavisnik; Eksperimentator (narkofil); Alkohol; Duhan; Apstinenti.

Grafikoni (stubičasti dijagrami) su grafička interpretacija tabelarnog prikazivanja, gdje se, osim slike uzorka, daje i grafički prikaz sa jednačinom funkcionalne (regresione) prave i koeficijentom determinacije R^2 i koeficijentom korelacije $|r|$. Tekstom se opisuje stanje po pojedinim istraživačkim obilježjima (pitanjima), daje se stav o očekivanju i komentar razlika u odnosu na očekivanje, a na kraju se daje komentar rezultata testiranja tzv. implicitnih istraživačkih hipoteza o razlikama između odgovora na pitanja u odnosu na demografsko obilježje ispitanika i u odnosu na svaku istraživačku grupu.

Rezultati istraživanja po demografskim obilježjima i istraživačkim grupama dati su primjenom funkcionalne (regresione) analize [60]. Testiranje implicitnih istraživačkih hipoteza se vrši primjenom standardnog neparametarskog Hi-kvadrat testa [60]. Za interpretaciju uticaja pojedinih faktora koristi se multivarijaciona modifikovana faktorska analiza.

4.2.3 Funkcionalna analiza (regresiona – modelovanje odnosa među varijablama i estimacija (predviđanje) stanja u budućnosti) [60, 62, 63, 64].

U naučnim istraživanjima često (u pravilu) je potrebno da se istraže odnosi dviju i više varijabli. Odnosno, potrebno je odgovoriti na pitanje „da li se zavisna varijabla (željeni ishod) može izraziti pomoću nezavisnih varijabli (npr, odgovori na istraživačka pitanja).

Funkcionalni (regresioni) model predstavlja vjerovatan odnos između varijabli, a upotrebljava se za predviđanje ili ocjenu vrijednosti jedne varijable (zavisna varijabla) u odnosu na drugu varijablu (nezavisna varijabla). Data science (statistički) postupci koji su uključeni u funkcionalnu (regresionu) analizu su: izračunavanje najbolje tačkaste i intervalne ocjene nepoznatih funkcionalnih parametara, testiranje hipoteze o ovim parametrima, određivanje adekvatnosti projektovanog funkcionalnog modela i verifikacija odgovarajućih prepostavki. Funkcionalni model (regresija), osim što aproksimira linearu povezanost varijabli, takođe izdvaja prediktore zavisne varijable iz skupa vrijednosti nezavisne varijable.

Koeficijent determinacije R^2 definiše određenost kojom nezavisna varijabla određuje zavisnu varijablu, a koeficijent korelacije $|r|$ određuje jačinu povezanosti datog funkcionalnog modela između varijabli. Koeficijent rasta/pada funkcionalne krive definiše brzinu rasta/pada krive u odnosu na promjenu nezavisne varijable, što je interesantno kod zaključivanja između istraživačkih grupa.

Funkcionalna (regresiona) analiza se najčešće koristi kod realizacije sljedećih istraživačkih ciljeva: Istraživanje kauzalnosti; Deskripcija naučnih zakona; Estimacija (predviđanje); Poređenje zavisnih varijabiliteta; Statistička kontrola; Zamjena varijabli:

- Istraživanje kauzalnosti: Istraživanje kauzalnosti se koristi kad je potrebno saznati uzročno posljedične veze, odnosno kad treba utvrditi da li je variranje zavisne varijable Y posljedica promjena nezavisne varijable X u istraživanju.
- Deskripcija naučnih zakona: U ovom slučaju naučno-istraživački ciljevi su usmjereni na matematičku deskripciju odnosa među varijablama i omogućuju procjenu funkcionalnog odnosa između varijabli. U slučajevima kad se koeficijentima i parametrima funkcionalnog modela može dodijeliti jasno istraživačko tumačenje riječ je o strukturalnim matematičkim modelima. Međutim, osim jasnih strukturalnih modela postoje i modeli koji nemaju dovoljnu matematičku strukturalnost. I takvi nestrukturalni modeli imaju svoju istraživačku vrijednost. Oni su empirijski fitovane

funkcije koje pokazuju najbolje moguće poklapanje sa observiranim skupom podataka, a služe kao privremeno rješenje, dobar putokaz, koje služi dok se ne sakupi dovoljno znanja o fenomenu koji se istražuje i dok se ne dođe do strukturalnog modela.

- Estimacija (predviđanje): Estimacija se najčešće primjenjuje u primjenjenim istraživanjima kad se traže očekivane vrijednosti zavisne varijable Y za date vrijednosti nezavisne varijable X. Istovremeno sa estimacijom mogu se otkriti i ekstremne jedinice posmatranja, odnosno neobične i neočekivane jedinice posmatranja (autlajeri).
- Poređenje zavisnih varijabiliteta: Poređenjem dvije i više funkcionalnih (regresionih) jednačina cilj je da se utvrdi do koje je mjere razlike u zavisnim varijablama posljedica početnih razlika u varijacijama nezavisnih varijabli. Najprije se vrši standardizacija (prilagođavanje) vrijednosti Y, a nakon toga mogu se porediti zavisne varijable, jer su se standardizovanjem izjednačile postojeće razlike u variranju nezavisnih varijabli.
- Statistička kontrola: Kontroliše se neki faktor (nezavisna varijabla), za koji se pretpostavlja da utiče na varijabilitet zavisne varijable Y, čiju vezu sa nezavisnom varijablom ispitujemo.
- Zamjena varijabli: Zamjena varijabli se često primjenjuje u situacijama kada je rezultujuća varijabla teško mjerljiva ili se pri njenom mjerenu troši velika količina resursa (vrijeme, sredstva, lijekovi, ...).

Funkcionalna (regresiona) analiza ispituje odnos zavisne varijable Y i jedne ili više nezavisnih varijabli. X. Odnos varijabli predstavlja se matematičkim modelom (regresioni model), odnosno jednačinom koja povezuje zavisnu sa nezavisnom varijablom, uključujući i odgovarajuće pretpostavke. Ovakva konstrukcija modela predstavlja vjerovatan odnos između varijabli. Smisao (cilj) ovakvog modelovanja je ocjena ili estimacija (predviđanje) vrijednosti jedne varijable (zavisna) na osnovu vrijednosti druge varijable (nezavisna).

Opšti izraz za funkcionalnu (regresionu) jednačinu je:

$y = a_0 + a_1*x_1 + a_2*x_2 + \dots + a_n*x_n$; R^2 – koeficijent determinacije; $|r|$ - koeficijent korelacije; gdje su:

y – zavisna varijabla;

x_i ; ($i = \text{od } 1 \text{ do } n$) – nezavisne varijable;

a_0 – odsječak na y osi;

a_i – koeficijent brzine rasta/pada nezavisne varijable x_i ($i: \text{od } 1 \text{ do } n$)

R^2 – Koeficijent determinacije predstavlja mjeru određenosti (determiniranosti, reprezentativnosti) funkcionalne zavisnosti (regresije), a tumači se Chaddock-ovom skalom:

- $R^2 = 0,00$ – nema determiniranosti (određenosti);
- $0,00 < R^2 < 0,10$ – veoma slaba determiniranost (određenost);
- $0,10 < R^2 \leq 0,25$ – slaba determiniranost (određenost);
- $0,25 < R^2 \leq 0,64$ – determiniranost (određenost) srednje jačine;
- $0,64 < R^2 < 1,00$ – jaka determiniranost (određenost);
- $R^2 = 1,00$ – potpuna determiniranost.

Koeficijent korelacije pokazuje povezanost varijabli (zavisne i nezavisne), a tumači se korelacionom skalom:

- o $|r| = 1,00$ – potpuna korelacija (povezanost);
  - $0,80 \leq |r| < 1,00$ – jaka korelacija (povezanost);
  - $0,50 \leq |r| < 0,80$ – srednje jaka korelacija (povezanost);
  - $0,20 \leq |r| < 0,50$ – relativno slaba korelacija;
  - $0,00 \leq |r| < 0,20$ – neznatna korelacija (povezanost);
  - $|r| = 0,00$ – bez korelacijske (povezanosti).

Funkcionalnom (regresionom) analizom, u ovom istraživanju, prikazani su rezultati istraživanja između istraživačkih grupa i svakog istraživačkog obilježja (pitanja) na sljedeći način:

- Funkcionalna (regresiona) jednačina: $y = K_1 * x + K_0$;
- R^2 – koeficijent determinacije, koji u procentima (%) pokazuje stepen određenosti zavisne varijable (broj ispitanika) nezavisnom varijablu (učestalost odgovora ispitanika na pitanja);
- $|r|$ - koeficijent korelacije, koji pokazuje stepen povezanosti zavisne varijable (broj ispitanika) nezavisnom varijablu (učestalost odgovora ispitanika na pitanja);
- Koeficijent $\square K_i$, pokazuje brzinu i rang rasta/pada broja odgovora ispitanika u svim istraživačkim grupama;
- Očekivanost koncentracije broja ispitanika po odgovorima na svako istraživačko pitanje;
- Broj i procenat (%) ispitanika koji su bili bez odgovora na svako istraživačko pitanje.

4.2.4 Neparametarski Hi kvadrat test [60].

Hi kvadrat test najčešće se primjenjuje kad treba ispitati razlike između dobijenih (observiranih) i očekivanih (teorijskih) frekvencija. Pri tome Hi kvadrat ne daje informaciju o stepenu asocijacije (povezanosti) između ispitivanih atributivnih obilježja. Dobijene (observirane) frekvencije su frekvencije dobijene empirijskim istraživanjima ili eksperimentom. Očekivane frekvencije su teorijskog karaktera ili frekvencije koje se očekuju na osnovu hipoteze koja se želi provjeriti (dokazati). U pravilu, teorijska distribucija frekvencija se ne poklapa sa dobijenom (empirijskom) distribucijom i između njih postoji „izvjesna razlika“. Osnovno je pitanje da li je ta razlika slučajnog karaktera ili je statistički signifikantna, odnosno da li je nastala pod djelovanjem sistemskih (eksperimentalnih) faktora. Odgovor na ovo pitanje i mogućnost ocjene razlike između (dobijenih i očekivanih) frekvencija daje Hi kvadrat test definisan izrazom:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^k \frac{(f_{oi} - f_{ti})^2}{f_{ti}}$$

gdje je:

- i - brojač (modaliteta ispitivanog obilježja);
- f_o - opservirane (posmatrane) frekvencije iz ispitivanja;
- f_t - očekivane (teorijske) frekvencije, tj. one koje se očekuju za istinitost nulte hipoteze;
- k - ukupan broj modaliteta.
- Simbol Σ (sigma - suma) u formuli znači da Hi kvadrat test ima kumulativni karakter.

Najvažniji uslovi za primjenu Hi kvadrat testa su:

- a. Hi kvadrat test izračunava se isključivo iz apsolutnih frekvencija, ili iz podataka ako se oni mogu svesti na apsolutne frekvencije;
- b. Niti jedna od apsolutnih frekvencija ne smije imati vrijednost manju od 5 jedinica;
- c. Kada su uzorci manji od 200 jedinica ($n_1 + n_2 < 200$) primjenjuje se Jatesova (Yates) korekcija:
  - Svaka dobijena frekvencija, ako je veća od očekivane umanjuje se za 0,5;
  - Svaka dobijena frekvencija ako je manja od očekivane uvećava se za 0,5.

Statistička analiza urađena je po uobičajenim metodološkim preporukama uz korištenje relevantnih statističkih standarda (58) i korištenjem standardnog softvera (59).

Testiranje implicitnih istraživačkih hipoteza o statističkoj značajnosti razlika broja ispitanika po učestalosti broja odgovora ispitanika na svako istraživačko pitanje u odnosu na istraživačke grupe, realizovano je Hi-kvadrat testom (χ^2 -test). Ukupno je, za odgovore po svakom istraživačkom pitanju testiranje značajnosti razlika upotrebljeno 11 puta i to:

- jedan put je testiran ukupan uzorak, odnosno postojanje statistički značajnih razlika između odgovora ispitanika na svako istraživačko pitanje u odnosu na istraživačke grupe;
- testiranje statistički značajnih razlika odgovora ispitanika po svakom istraživačkom pitanju između pojedinih parova istraživačkih grupa i to:
  - Zavisnik – Eksperimentator (narkofil);
  - Zavisnik – Alkohol;
  - Zavisnik – Duhan;
  - Zavisnik – Apstinenti;
  - Eksperimentator (narkofil) – Alkohol;
  - Eksperimentator (narkofil) – Duhan;
  - Eksperimentator (narkofil) – Apstinenti;
  - Alkohol – Duhan;
  - Alkohol – Apstinenti;
  - Duhan – Apstinenti;
- rezultati testiranja statističke značajnosti dati su sa vjerovatnoćom (p) a interpretirani su poređenjem sa graničnom vjerovatnoćom:
  - $p \geq 0,05$ – ne postoji statistička značajnost razlika između istraživačkih grupa;
  - $p < 0,05$ – postoji statistička značajnost razlika između istraživačkih grupa;
  - $p < 0,01$ – postoji statistička visoka značajnost razlika između istraživačkih grupa;
  - nema uslova za testiranje, jer postoje brojevi odgovora na pojedino pitanje koji su manji od 5.

4.2.5 Modifikovana faktorska analiza: analiza skorova uticajnih faktora [61].

Faktorska analiza, u opštem smislu, definiše se kao: dio (metoda) multivarijacione analize međuzavisnosti većeg (velikog) broja varijabli upotrebom manjeg broja tzv. neopažljivih varijabli, nazvanih faktorima. Istovremeno, faktorska analiza predstavlja grupisanje i predstavljanje većeg broja varijabli sa manjim brojem varijabli (faktora) koje se mogu predstaviti kao zajednički imenilac varijabli koje predstavljaju (65, 66), U našem slučaju to su:

- Pitanje 8: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? Sa 30 potpitanja – Zamjenjuje se sa dihotomnim faktorom „Poželjnost/nepoželjnost korištenja slobodnog vremena“;
- Pitanje 36: Koliko su po tvom mišljenju i kada je o tebi riječ, dolje navedene tvrdnje tačne? Sa 60 potpitanja koja se zamjenjuju sa 6 faktora (pitanja) i to:
  - Kognitivna zrelost – zamjenjuje 14 potpitanja;
  - Planiranje – zamjenjuje 7 potpitanja;
  - Socijalna zrelost – zamjenjuje 7 potpitanja;
  - Osjećaj prihvaćenosti – zamjenjuje 7 potpitanja;
  - Empatija – zamjenjuje 4 potpitanja;

- Emocionalna zrelost – zamjenjuje 21 potpitanje.

Iz faktorskog modelovanja, a za naše potrebe, izdvojeno je projektovanje skorova poželjnosti korištenja slobodnog vremena SPKSV (pitanje 8) i projektovanje skorova tačnosti (slaganja) navedenih tvrdnjki (pitanje 36): Kognitivna zrelost; Planiranje; Socijalna zrelost; Osjećaj prihvaćenosti; Empatija; Emocionalna zrelost.

4.2.6 Prikaz rezultata istraživanja u odnosu na 8. pitanje sa 30 potpitanja

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena (8. pitanje) sa 30 podpitanja: Algoritam za određivanje skora poželjnosti korištenja slobodnog vremena baziran je na linearnoj regresionoj jednačini po svakom od 30 potpitanja iz pitanja 8: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? u odnosu na istraživačke grupe, koja je kombinovana sa metodom inverznog projektovanja, izborom dobrih karakteristika modela AHP (analitički hijerarhijski procesi) i AMP (analitički mrežni procesi) i metode jednostavnih aditivnih težina, razvojem skora poželjnosti korištenja slobodnog vremena (67) – Skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena – SPKSV:

$$S_{SPKSV} = K_N * X_N + K_R * X_R + K_{\check{C}} * X_{\check{C}} + K_{V\check{C}} * X_{V\check{C}}$$

gdje je:

- SPKSV – Skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena;
- Ki – težinski koeficijent učešća pojedine uslovne nezavisne varijable u regresionom modelu,
- KN – težinski koeficijent poželjnosti korištenja slobodnog vremena „Nikad“; KN = 1 ili 0 zavisi od potpitanja;
- KR – težinski koeficijent poželjnosti korištenja slobodnog vremena „Rijetko“; KR = 0,75 ili 0,25 zavisi od potpitanja;
- KČ – težinski koeficijent poželjnosti korištenja slobodnog vremena „Često“; KČ = 0,25 ili 0,75 zavisi od potpitanja;
- KVČ – težinski koeficijent poželjnosti korištenja slobodnog vremena „Vrlo često“; KVČ = 0 ili 1 zavisi od potpitanja;
- XN – uslovna nezavisna varijabla (učestalost korištenja slobodnog vremena), odnosno, broj ispitanika sa odgovorom „Nikada“;
- XR – uslovna nezavisna varijabla (učestalost korištenja slobodnog vremena), odnosno, broj ispitanika sa odgovorom „Rijetko“;
- XČ – uslovna nezavisna varijabla (učestalost korištenja slobodnog vremena), odnosno, broj ispitanika sa odgovorom „Često“;
- XVČ – uslovna nezavisna varijabla (učestalost korištenja slobodnog vremena), odnosno, broj ispitanika sa odgovorom „Vrlo često“;

Izračunati skorovi prikazuju se po rangu istraživačkih grupa u odnosu na poželjnost korištenja slobodnog vremena ispitanika – SPKSV:

- Rang I grupa: Zavisnik: SPKSV = ____;
- Rang II grupa: Eksperimentator (narkofil): SPKSV = ____;
- Rang III grupa: Alkohol: SPKSV = ____;
- Rang IV grupa: Duhan: SPKSV = ____;
- Rang V grupa: Apstinenti: SPKSV = ____;

Na završetku prikaza rezultata istraživanja po osmom pitanju daju se rezultati uticaja (rang) grupnih atributivnih skorova poželjnosti korištenja slobodnog vremena.

Grupne atributivne karakteristike ispitanika su osnova za analizu njihovog uticaja na istraživačke grupe. Polazeći od već izračunatih skorova za svako potpitanje i za svaku istraživačku grupu, računaju se grupni atributivni skorovi (skorovi korištenja slobodnog vremena) i to: Skorovi korištenja slobodnog vremena – Ukupno (SKSV-U) – uključeno svih 30 potpitana; Skorovi korištenja slobodnog vremena – Poželjno (SKSV-P) - uključeno 20 potpitana; Skorovi korištenja slobodnog vremena – Nepoželjno (SKSV-N) – uključeno 10 potpitana u odnosu na svaku istraživačku grupu. Grupni atributivni skorovi se računaju kao aritmetička sredina aritmetičkih sredina pojedinih skorova, a prema formuli:

$$S_{KSV} = \frac{\sum_{i=1}^{i=n} S_i * N_i}{\sum_{i=1}^{i=n} N_i}$$

gdje je:

- SKSV: Skor korištenja slobodnog vremena;
- Si: Pojedinačni skor i-tog potpitana;
- Ni: Broj ispitanika i-tog potpitana.

Svi grupni atributivni skorovi (skorovi korištenja slobodnog vremena), na osnovu date formule, izračunati su na tri načina i to:

- Korištenje slobodnog vremena – Ukupno: obuhvata svih 30 potpitana u okviru 8. pitanja;
- Korištenje slobodnog vremena – Poželjno: obuhvata svih 20 potpitana u okviru 8. pitanja;
- Korištenje slobodnog vremena – Nepoželjno: obuhvata svih 10 potpitana u okviru 8. pitanja;

Rezultati analize uticaja grupnih atributivnih skorova prikazani su po rangu istraživačkih grupa u odnosu na poželjnost korištenja slobodnog vremena ispitanika i to:

- Rang skora korištenja slobodnog vremena – Ukupno (30 potpitana);
- Rang skora korištenja slobodnog vremena – Poželjno (20 potpitana);
- Rang skora korištenja slobodnog vremena – Nepoželjno (10 potpitana);
- Razlika između srednjeg skora korištenja slobodnog vremena – Ukupno i skorova korištenja slobodnog vremena – Ukupno istraživačkih grupa:
  - Razlika skorova – Ukupno;
  - Razlika skorova – Poželjno;
  - Razlika skorova – Nepoželjno;

Na kraju prikaza rezultata daju se zaključci na osnovu analize skorova kroz odgovore na pitanja:

- Da li su rezultati istraživanja bili očekivani?
- Da li su skorovi korištenja slobodnog vremena – Ukupno očekivani;
- Da li su skorovi korištenja slobodnog vremena – Poželjno očekivani,
- Da li su skorovi korištenja slobodnog vremena – Nepoželjno očekivani;
- Koliko skorovi korištenja slobodnog vremena mogu objasniti istraživačke hipoteze?
- Da li srednji skorovi korištenja slobodnog vremena „Ukupno“, „Poželjno“, „Nepoželjno“ mogu biti referenca na osnovu koje se ocjenjuje i tumači položaj svake istraživačke grupe prema istraživačkim hipotezama.

4.2.7 Prikaz rezultata istraživanja u odnosu na 36. pitanje sa 60 potpitana: Koliko su po tvom mišljenju i kada je o tebi riječ, dolje navedene tvrdnje tačne?

60 podpitanja koja se nalaze unutar pitanja 36: Koliko su po tvom mišljenju i kada je o tebi riječ, dolje navedene tvrdnje tačne? – grupisano je sa 6 faktora i to: Kognitivna zrelost (14 potpitanja); Planiranje (7 potpitanja); Socijalna zrelost (7 potpitanja); Osjećaj prihvaćenosti (7 potpitanja); Empatija (4 potpitanja); Emocionalna zrelost (21 pitanje).

Za analizu svakog od 6 navedenih faktora projektovani su algoritmi skorova opredjeljenosti ispitanika po odgovorima na svako potpitanje. Univerzalni algoritam za određivanje skorova opredjeljenosti ispitanika baziran je na linearnej regresionoj jednačini po svakom od 60 potpitanja, koja je kombinovana sa metodom inverznog projektovanja, izborom dobrih karakteristika modela AHP (analitički hijerarhijski procesi) i AMP (analitički mrežni procesi) i metode jednostavnih aditivnih težina. Algoritam skora opredjeljenosti ispitanika SOI je:

$$SOI_i = KNP_i * XPN_i + KUP_i * XUN_i + KUT_i * XUT_i + KPT_i * XPT_i$$

gdje je:

- SOI_i – Skor opredjeljenosti ispitanika;
- K_i – težinski koeficijent učešća pojedine uslovne nezavisne varijable (svakog od 60 potpitanja) u regresionom modelu,
- KNP_i – težinski koeficijent opredjeljenosti ispitanika „Potpuno netačno“; $KNP_i = 1$ ili 0 zavisi od potpitanja;
- KUN_i – težinski koeficijent opredjeljenosti ispitanika „Uglavnom netačno“; $KUN_i = 0,75$ ili $0,25$ zavisi od potpitanja;
- KUT_i – težinski koeficijent opredjeljenosti ispitanika „Uglavnom tačno“; $KUT_i = 0,25$ ili $0,75$ zavisi od potpitanja;
- KPT_i – težinski koeficijent opredjeljenosti ispitanika „Potpuno tačno“; $KPT_i = 0$ ili 1 zavisi od potpitanja;
- XPN_i – uslovna nezavisna varijabla, broj opredjeljenosti ispitanika na i-to potpitanje „Potpuno netačno“;
- XUN_i – uslovna nezavisna varijabla, broj opredjeljenosti ispitanika na i-to potpitanje „Uglavnom netačno“;
- XUT_i – uslovna nezavisna varijabla, broj opredjeljenosti ispitanika na i-to potpitanje „Uglavnom tačno“;
- XPT_i – uslovna nezavisna varijabla, broj opredjeljenosti ispitanika na i-to potpitanje „Potpuno tačno“;

Izračunati skorovi prikazuju se po rangu istraživačkih grupa u odnosu na broj opredjeljenosti ispitanika po svakom potpitanju – SOI:

- Rang I grupa: Zavisnik: $SOI_i = \underline{\hspace{2cm}}$;
- Rang II grupa: Eksperimentator (narkofil): $SOI_i = \underline{\hspace{2cm}}$;
- Rang III grupa: Alkohol: $SOI_i = \underline{\hspace{2cm}}$;
- Rang IV grupa: Duhan: $SOI_i = \underline{\hspace{2cm}}$;
- Rang V grupa: Apstinenti: $SOI_{iV} = \underline{\hspace{2cm}}$;

Na završetku prikaza rezultata istraživanja po 36 pitanju daju se rezultati uticaja (rang) grupnih atributivnih skorova 6 faktora opredjeljenosti ispitanika: Kognitivna zrelost (14 potpitanja); Planiranje (7 potpitanja); Socijalna zrelost (7 potpitanja); Osjećaj prihvaćenosti (7 potpitanja); Empatija (4 potpitanja); Emocionalna zrelost (21 pitanje).

Grupne atributivne karakteristike ispitanika su osnova za analizu njihovog uticaja na istraživačke grupe. Polazeći od već izračunatih skorova za svako potpitanje i za svaku istraživačku grupu, računaju se grupni atributivni skorovi (skorovi opredjeljenosti ispitanika) i to:

- Skor kognitivne zrelosti SKZ:
- Skor kognitivne zrelosti „Ukupno“ (SKZ-U) – uključeno 14 potpitanja u odnosu na svaku istraživačku grupu;
- Skor kognitivne zrelosti „Plus“ (SKZ-P) - uključeno 10 potpitanja u odnosu na svaku istraživačku grupu;
- Skor kognitivne zrelosti „Minus“ (SKZ-M) – uključena 4 potpitanja u odnosu na svaku istraživačku grupu;
- Srednji skor kognitivne zrelosti svake istraživačke grupe, posebno za „Ukupno“, „Plus“, „Minus“;
- Razlika između srednjeg skora kognitivne zrelosti i skorova kognitivne zrelosti istraživačkih grupa,
- Skor planiranja SPL:
- Skor planiranja „Ukupno“ (SPL-U) – uključeno 7 potpitanja u odnosu na svaku istraživačku grupu;
- Skor planiranja „Plus“ (SPL-P) - uključeno 4 potpitanja u odnosu na svaku istraživačku grupu;
- Skor planiranja „Minus“ (SPL-M) – uključena 3 potpitanja u odnosu na svaku istraživačku grupu;
- Srednji skor planiranja svake istraživačke grupe, posebno za „Ukupno“, „Plus“, „Minus“;
- Razlika između srednjeg skora planiranja i skorova planiranja istraživačkih grupa,
- Skor socijalne zrelosti SSZ:
- Skor socijalne zrelosti „Ukupno“ (SSZ-U) – uključeno 7 potpitanja u odnosu na svaku istraživačku grupu;
- Skor socijalne zrelosti „Plus“ (SSZ-P) - uključeno 7 potpitanja u odnosu na svaku istraživačku grupu;
- Skor socijalne zrelosti „Minus“ (SSZ-M) – uključeno 0 potpitanja u odnosu na svaku istraživačku grupu;
- Srednji skor socijalne zrelosti svake istraživačke grupe, posebno za „Ukupno“, „Plus“, „Minus“;
- Skor osjećaja prihvaćenosti SOP:
  - Skor osjećaja prihvaćenosti „Ukupno“ (SPL-U) – uključeno 7 potpitanja u odnosu na svaku istraživačku grupu;
  - Skor osjećaja prihvaćenosti „Plus“ (SPL-P) - uključeno 5 potpitanja u odnosu na svaku istraživačku grupu;
  - Skor osjećaja prihvaćenosti „Minus“ (SPL-M) – uključena 2 potpitanja u odnosu na svaku istraživačku grupu;
  - Srednji skor osjećaja prihvaćenosti svake istraživačke grupe, posebno za „Ukupno“, „Plus“, „Minus“;
- Skor empatije SEM:
  - Skor empatije „Ukupno“ (SEM-U) – uključena 4 potpitanja u odnosu na svaku istraživačku grupu;
  - Skor empatije „Plus“ (SEM-P) - uključeno 4 potpitanja u odnosu na svaku istraživačku grupu;
  - Skor empatije „Minus“ (SEM-M) – uključeno 0 potpitanja u odnosu na svaku istraživačku grupu;
  - Srednji skor empatije svake istraživačke grupe, posebno za „Ukupno“, „Plus“, „Minus“;
- Skor emocionalne zrelosti SEZ:

- Skor emocionalne zrelosti „Ukupno“ (SEZ-U) – uključeno 21 potpitanje u odnosu na svaku istraživačku grupu;
- Skor emocionalne zrelosti „Plus“ (SEZ-P) – uključeno 20 potpitanja u odnosu na svaku istraživačku grupu;
- Skor emocionalne zrelosti „Minus“ (SEZ-M) – uključeno 1 potpitanje u odnosu na svaku istraživačku grupu;
- Srednji skor emocionalne zrelosti svake istraživačke grupe, posebno za „Ukupno“, „Plus“, „Minus“;

Grupni atributivni skorovi se računaju kao aritmetička sredina aritmetičkih sredina pojedinih skorova, a prema formuli:

$$S_{OI_i} = \frac{\sum_{i=1}^{i=n} S_i * N_i}{\sum_{i=1}^{i=n} N_i}$$

gdje je:

SKSVi: Skor opredjeljenosti ispitanika;

Si: Pojedinačni skor i-tog potpitana;

Ni: Broj ispitanika i-tog potpitana.

Svih 6 grupnih atributivnih skorova (skorovi opredjeljenosti ispitanika), na osnovu date formule, izračunati su za svaki od 6 faktora na tri načina i to:

- Skor kognitivne zrelosti SKZ, posebno za „Ukupno“, „Plus“, „Minus“;
- Skor planiranja SPL, posebno za „Ukupno“, „Plus“, „Minus“;
- Skor socijalne zrelosti SSZ, posebno za „Ukupno“, „Plus“, „Minus“;
- Skor osjećaja prihvaćenosti SOP, posebno za „Ukupno“, „Plus“, „Minus“;
- Skor empatije SEM, posebno za „Ukupno“, „Plus“, „Minus“;
- Skor emocionalne zrelosti SEZ, posebno za „Ukupno“, „Plus“, „Minus“;

Rezultati analize uticaja grupnih atributivnih skorova prikazani su po rangu istraživačkih grupa u odnosu na opredjeljenost ispitanika za svaki od 6 faktora: Kognitivna zrelost; Planiranje; Socijalna zrelost; Osjećaj prihvaćenosti, Empatija, Emocionalna zrelost;

Na kraju prikaza rezultata daju se zaključci na osnovu analize skorova opredjeljenosti ispitanika:

- Da li su skorovi kognitivne zrelosti očekivani;
- Da li su skorovi planiranja očekivani,
- Da li su skorovi socijalne zrelosti očekivani;
- Da li su skorovi osjećaja pripadnosti očekivani;
- Da li su skorovi empatije očekivani;
- Da li su skorovi emocionalne zrelosti zrelosti očekivani;
- Koliko skorovi opredjeljenja ispitanika mogu objasniti istraživačke hipoteze?
- Da li srednji skorovi opredjeljenja ispitanika mogu biti referenca na osnovu koje se ocjenjuje i tumači položaj svake istraživačke grupe prema istraživačkim hipotezama.

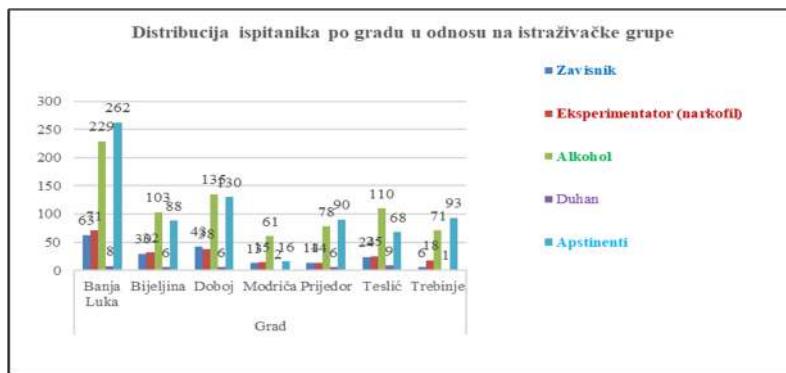
5 REZULTATI ISTRAŽIVANJA

5.1 Analiza rezultata istraživanja u odnosu na istraživačke grupe

Cijeli uzorak od 1978 ispitanika podijeljen je u 5 istraživačkih grupa i to: Zavisnik; Eksperimentator (narkofil); Alkohol; Duhan; Apstinenti. Pri tome su kriterijumi za uključenje u istraživačku grupu bili:

- Zavisnik: da je ispitanik/ca u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od psihoaktivnih supstanci (Marihuana (trava, vutra, mara; Hašiš; Ecstasy (ekseri, ekstazi); Amfetamin (speed, brzina); LSD; Heroin; Heptanon (metadon); Subotex; Kokain; Ljepilo, benzin, lakovi; Sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd);
- Eksperimentator (narkofil): da je ispitanik/ca ikada u životu probao/la (barem jednu) od psihoaktivnih supstanci (Marihuana (trava, vutra, mara; Hašiš; Ecstasy (ekseri, ekstazi); Amfetamin (speed, brzina); LSD; Heroin; Heptanon (metadon); Subotex; Kokain; Ljepilo, benzin, lakovi; Sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd), izuzimajući ispitanike/ce uključene u Zavisnik;
- Alkohol: da je ispitanik/ca u zadnjih mjesec dana uzimao/la alkohol isključujući ispitanike/ce Zavisnik i Eksperimentator (narkofil);
- Duhan: da je ispitanik/ca u zadnjih mjesec dana uzimao/la duhan isključujući ispitanike/ce Zavisnik i Eksperimentator (narkofil) i Alkohol;
- Apstinenti: svi ostali ispitanici koji ne konzimiraju niti jednu od navedenih psihoaktivnih supstanci.

Distribucija ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na gradove

Slika 5.: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na gradove

Kako se iz slike 5. vidi najviše ispitanika je iz Banjaluke 633 (32,00%), a zatim slijede: Doboj 352 (17,80%), Bijeljina 259 (13,09%), Teslić 235 (11,93%), Prijedor 202 (10,21%), Trebinje 189 (9,56%) i Modriča 107 (5,41%).

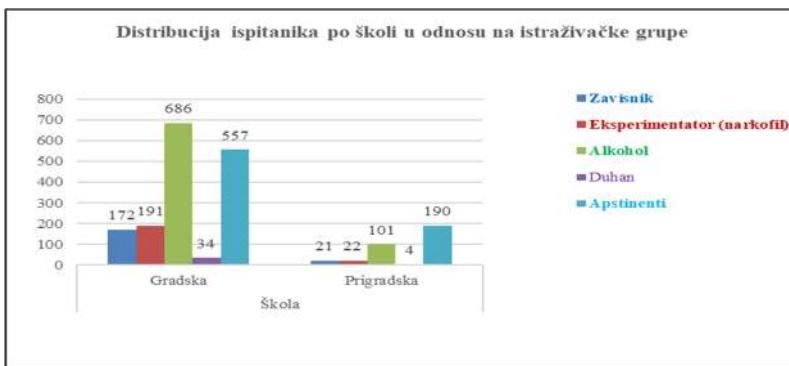
Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na vrstu škole

Slika 6.: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na vrstu škole

Kako se iz slike 6. vidi najviše ispitanika po vrsti škole je Srednja stručna škola 701 (35,44%), a zatim slijede: Osnovna škola 654 (33,06%), Gimnazija 547 (27,65%) i Ekonomski škola 76 (3,84%).

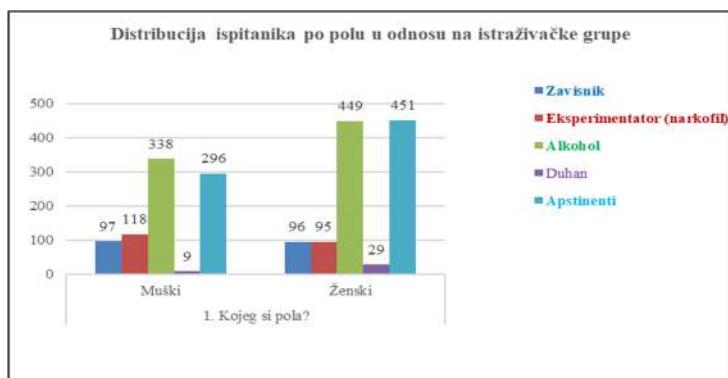
Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na školu (urbana pripadnost)

Slika 7. Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na školu (urbana pripadnost)

Kako se iz slike 7. vidi po vrsti škole (urbana pripadnost) dominiraju ispitanici iz gradskih škola 1640 (82,91%) a zatim su ispitanici iz prigradskih škola 330 (17,09%).

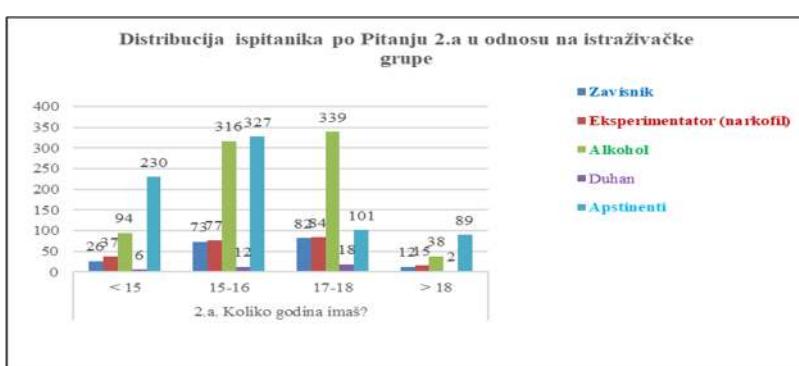
Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 1: Kojeg si pola?

Slika 7: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 1: Kojeg si pola?

Kako se iz slike 7 vidi po polu je distribucija sljedeća: muški pol 858 (43,38%) i ženski pol 1120 (56,62%). Kod pripreme i organizovanja istraživanja nije postavljen zahtjev za jednak broj ispitanika u oba pola.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 2.a: Koliko godina imaš?

Slika 9.: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 2.a: Koliko godina imaš?

Kako se iz slike 9 vidi po godinama starosti distribucija ispitanika je sljedeća: < 15 godina: 393 (19,87%); 15-16 godina: 805 (40,70%); 17-18 godina: 624 (31,55%); > 18 godina: 156 (7,89%).

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 2.b: Koje si težine?

Istraživačka grupa	2.b. Koje si težine (kg)?					Ukupno
	< 60	60-70	71-80	81-90	> 90	
Zavisnik	56	76	34	16	11	193
Eksperimentator (narkofil)	65	79	48	21	0	213
Alkohol	298	298	129	47	15	787
Duhan	15	17	5	1	0	38
Apstinenti	355	260	89	30	13	747
Ukupno	789	730	305	115	39	1978

Tabela 2: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 2.b: Koje si težine?

Kako se iz tabele 2 vidi po tjelesnoj masi (kg) distribucija ispitanika je sljedeća: < 60 kg: 789 (39,89%); 60-70 kg: 730 (36,91%); 71-80 kg: 305 (15,42%); 81-90 kg: 115 (5,81%); > 90 kg: 39 (1,97%).

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 2.c: Koje si visine?

Istraživačka grupa	2.b. Koje si težine (kg)?					Ukupno
	< 60	60-70	71-80	81-90	> 90	
Zavisnik	56	76	34	16	11	193
Eksperimentator (narkofil)	65	79	48	21	0	213
Alkohol	298	298	129	47	15	787
Duhan	15	17	5	1	0	38
Apstinenti	355	260	89	30	13	747
Ukupno	789	730	305	115	39	1978

Tabela 3: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 2.c: Koje si visine?

Kako se iz tabele 3 vidi po tjelesnoj visini (cm) distribucija ispitanika je sljedeća: < 160 cm: 82 (4,15%); 160-170 cm: 830 (41,96%); 171-180 cm: 684 (34,58%); 181-190 cm: 315 (15,93%); > 190 cm: 67 (3,39%).

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 2.d: BMI?

Istraživačka grupa	BMI(kg/m ²)				Ukupno
	Neuhranjenost < 18,5	Normalna težina 18,5-24,99	Prekomjerna težina 25-29,99	Gojaznost > 29,99	
Zavisnik	22	152	17	2	193
Eksperimentator (narkofil)	25	172	15	1	213
Alkohol	91	634	54	8	787
Duhan	4	31	3	0	38
Apstinenti	134	551	57	5	747
Ukupno	276	1540	146	16	1978

Tabela 4: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 2.d: BMI?

Kako se iz tabele 4 vidi po BMI (kg/m^2) distribucija ispitanika je sljedeća: Neuhranjenost (< 8,5): 276 (13,95%); Normalna težina (18,5-24,99): 1540 (77,86%); Prekomjerna težina (25-29,99): 146 (7,38%); Gojaznost (> 29,99): 0,81%).

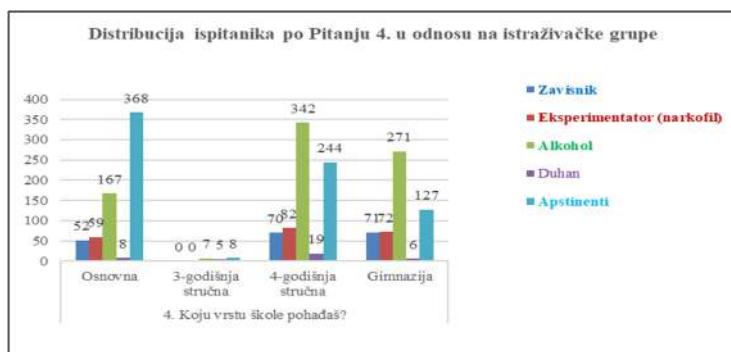
Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 3: U koji razred ideš?

Istraživačka grupa	3. U koji razred ideš?					Ukupno
	9. razred OŠ	1. razred SŠ	2. razred SŠ	3. razred SŠ	4. razred SŠ	
Zavisnik	52	27	37	48	29	193
Eksperimentator (narkofil)	59	28	45	45	36	213
Alkohol	167	157	160	202	101	787
Duhan	8	7	5	15	3	38
Apstinenti	368	138	84	98	59	747
Ukupno	654	357	331	408	228	1978

Tabela 5: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 3: U koji razred ideš?

Kako se iz tabele i 5.2.3 vidi distribucija ispitanika po razredima je sljedeća: 9. razred OŠ: 654 (33,06%); 1. razred SŠ: 357 (18,05%); 2. razred SŠ: 331 (17,73%); 3. razred SŠ: 408 (20,63%).

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 4: Koju vrstu škole pohađaš?

Slika 10: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 4: Koju vrstu škole pohađaš?

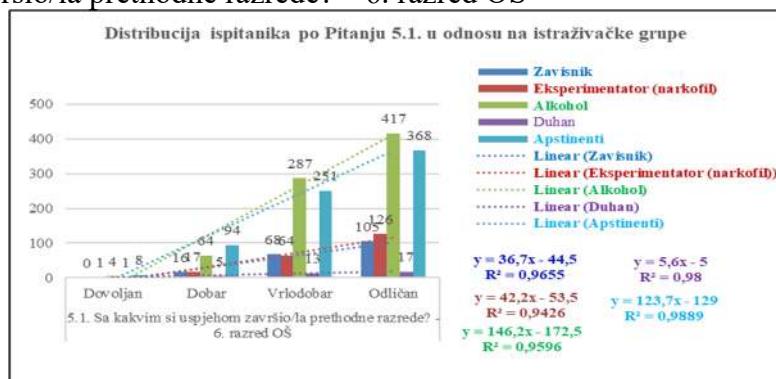
Kako se iz tabele i slike 5.4 vidi distribucija ispitanika po vrsti škole je sljedeća: OŠ: 654 (33,06%); 3. godišnja stručna: 20 (1,01%); 4. godišnja stručna: 757 (38,27%); Gimnazija: 547 (27,65%).

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.1: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 6. razred OŠ – Ukupno

Istraživačka grupa	5.1. Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? - 6. razred OŠ					Ukupno
	Dovoljan	Dobar	Vrlodobar	Odličan	Bez odgovora	
Zavisnik	0	16	68	105	4	193
Eksperimentator (narkofil)	1	17	64	126	5	213
Alkohol	4	64	287	417	15	787
Duhan	1	5	13	17	2	38
Apstinenti	8	94	251	368	26	747
Ukupno	14	196	683	1033	52	1978

Tabela 6: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.1: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 6. razred OŠ – Ukupno

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.1: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 6. razred OŠ

Slika br 11: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.1: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 6. razred OŠ – funkcionalna zavisnost (trend)

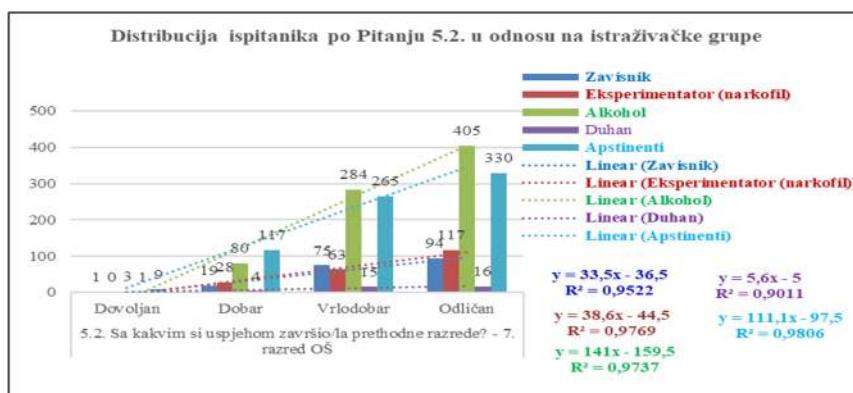
Očekivalo se da u ukupnom istraživačkom uzorku ocjena uspjeha ispitanika u 6. razredu osnovne škole ne postoje statistički značajne razlike. Međutim, potvrđeno je da postoje ($p=0,0490$). Statistički značajne razlike u ukupnom uzorku posljedica su statistički značajnih razlika između istraživačkih grupa Eksperimentator (narkofi)-Apstinenti – $p=0,0350$ i Alkohol-Apstinenti – $p=0,0104$. Ovakav rezultat izdvaja veze ovih grupa kao specifične po tome što ovim ispitanicima radoznalost u odnosu na „nove“ izazove dozvoljava eksperimentisanje. Veći dio ovih ispitanika će svakako preći u grupu „Apstinenti“, a jedan manji dio će ostati u grupi „Eksperimentator (narkofil)“, možda preći u grupu „Zavisnik“ ili ostati u grupi „Alkohol“.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.2: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 7. razred OŠ

Istraživačka grupa	5.2. Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? - 7. razred OŠ				Ukupno	
	Dovoljan	Dobar	Vrlodobac	Odličan		
Zavisnik	1	19	75	94	4	193
Eksperimentator (narkofil)	0	28	63	117	5	213
Alkohol	3	80	284	405	15	787
Duhan	1	4	15	16	2	38
Apstinenti	9	117	265	330	26	747
Ukupno	14	248	702	962	52	1978

Tabela br 7: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.2: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 7. razred OŠ

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.2: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 7. razred OŠ

Slika br 12: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.2: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 7. razred OŠ – funkcionalna zavisnost (trend)

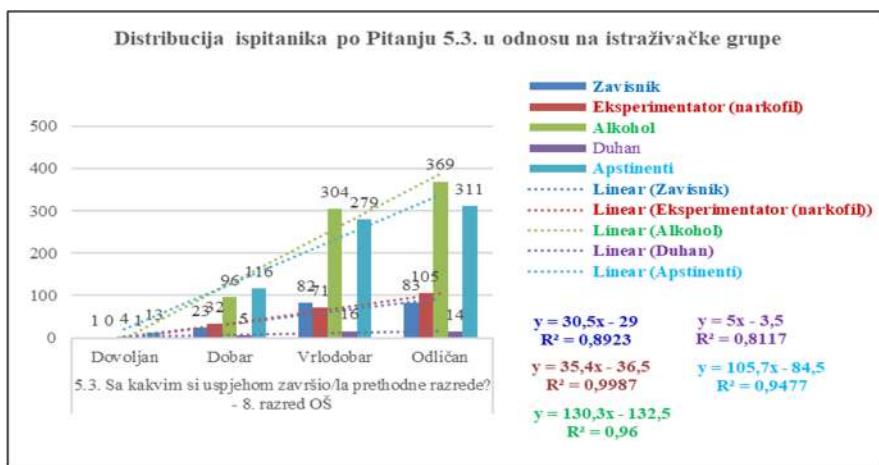
Očekivalo se da u ukupnom istraživačkom uzorku ocjena uspjeha ispitanika u 7. razredu osnovne škole ne postoje statistički značajne razlike. Međutim, potvrđeno je da postoje ($p=0,0118$) statistički značajne razlike u ukupnom uzorku posljedica su statistički značajnih razlika između istraživačkih grupa Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti – $p=0,0350$ i Alkohol-Apstinenti – $p=0,0104$). Ovakav rezultat izdvaja veze ovih grupa kao specifične po tome što ovim ispitanicima radoznalost u odnosu na „nove“ izazove dozvoljava eksperimentisanje. Veći dio ovih ispitanika će svakako preći u grupu „Apstinenti“, a jedan manji dio će ostati u grupi „Eksperimentator (narkofil)“, možda preći u grupu „Zavisnik“ ili ostati u grupi „Alkohol“.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.3: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 8. razred OŠ – Ukupno

Istraživačka grupa	5.3. Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? - 8. razred OŠ					Ukupno
	Dovoljan	Dobar	Vrlodobar	Odličan	Bez odgovora	
Zavisnik	1	23	82	83	4	193
Eksperimentator (narkofil)	0	32	71	105	5	213
Alkohol	4	96	304	369	14	787
Duhan	1	5	16	14	2	38
Apstinenti	13	116	279	311	28	747
Ukupno	19	272	752	882	53	1978

Tabela br 8: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.3: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 8. razred OŠ – Ukupno

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.3: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 8. razred OŠ

Slika br 13: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.3: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 8. razred OŠ – funkcionalna zavisnost (trend)

Kao što se i očekivalo u uzorku ocjena uspjeha ispitanika u 8. razredu osnovne škole, ne postoje statistički značajne razlike između istraživačkih grupa ($p=0,2693$).

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.4: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 9. razred OŠ – Ukupno

Istraživačka grupa	5.4. Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? - 9. razred OŠ					Ukupno
	Dovoljan	Dobar	Vrlodobar	Odličan	Bez odgovora	
Zavisnik	0	12	50	76	55	193
Eksperimentator (narkofil)	0	12	56	82	63	213
Alkohol	2	45	223	336	181	787
Duhan	1	3	12	13	9	38
Apstinenti	1	30	141	193	382	747
Ukupno	4	102	482	700	690	1978

Tabela br 9: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.4: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 9. razred OŠ – Ukupno

Kao što se i očekivalo u uzorku ocjena uspjeha ispitanika u 9. razredu osnovne škole, ne postoje statistički značajne razlike između istraživačkih grupa ($p=0,8190$).

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.5: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 1. razred SŠ

Istraživačka grupa	5.5. Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? - 1. razred SŠ					Ukupno
	Dovoljan	Dobar	Vrlodobar	Odličan	Bez odgovora	
Zavisnik	1	32	34	19	107	193
Eksperimentator (narkofil)	4	25	39	21	124	213
Alkohol	6	92	161	88	440	787
Duhan	2	2	8	6	20	38
Apstinenti	5	56	72	54	560	747
Ukupno	18	207	314	188	1251	1978

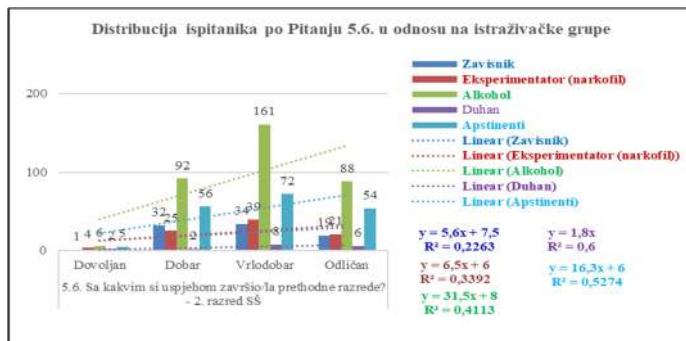
Tabela br 10: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.5: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 1. razred SŠ – Ukupno

Očekivalo se da u ukupnom istraživačkom uzorku ocjena uspjeha ispitanika u 1. razredu srednje škole ne postoje statistički značajne razlike. Međutim, potvrđeno je da postoje statistički visoko značajne razlike ($p=0,0028$). Statistički visoko značajne razlike u ukupnom uzorku posljedica su statistički visoko značajnih razlika između istraživačkih grupa Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti – $p=0,0088$ i Alkohol-Apstinenti – $p=0,007$). Ovakav rezultat izdvaja veze ovih grupa kao specifične po tome što ovim ispitanicima radoznalost u odnosu na „nove“ izazove dozvoljava eksperimentisanje. Veći dio ovih ispitanika će svakako preći u grupu „Apstinenti“, a jedan manji dio će ostati u grupi „Eksperimentator (narkofil)“, možda preći u grupu „Zavisnik“ ili ostati u grupi „Alkohol“.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.6: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 2. razred SŠ

Istraživačka grupa	5.6. Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? - 2. razred SŠ					Ukupno
	Dovoljan	Dobar	Vrlodobar	Odličan	Bez odgovora	
Zavisnik	1	32	34	19	107	193
Eksperimentator (narkofil)	4	25	39	21	124	213
Alkohol	6	92	161	88	440	787
Duhan	2	2	8	6	20	38
Apstinenti	5	56	72	54	560	747
Ukupno	18	207	314	188	1251	1978

Tabela br 11: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.6: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 2. razred SŠ

Slika br 14: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.6: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 2. razred SŠ – funkcionalna zavisnost (trend)

Kao što se i očekivalo uzorku ocjena uspjeha ispitanika u 2. razredu srednje škole, ne postoje statistički značajne razlike između istraživačkih grupa ($p=0,8190$).

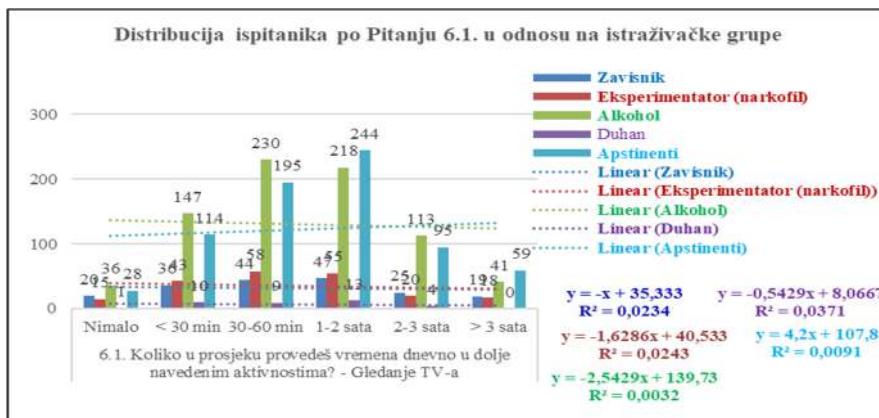
Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.7: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 3. razred SŠ

Istraživačka grupa	5.7. Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 3. razred SŠ				Ukupno
	Dovoljan	Dobar	Vrlo dobac	Odličan	
Zavisnik	2	24	22	22	70
Eksperimentator (narkofil)	3	13	32	19	67
Alkohol	4	58	116	76	254
Duhan	0	1	5	7	13
Apstinenti	0	31	55	43	129
Ukupno	9	127	230	167	533

Tabela br 12: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 5.7: Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? – 3. razred SŠ – funkcionalna zavisnost (trend)

Kao što se i očekivalo uzorku ocjena uspjeha ispitanika u 3. razredu srednje škole, ne postoje statistički značajne razlike između istraživačkih grupa ($p=0,3747$).

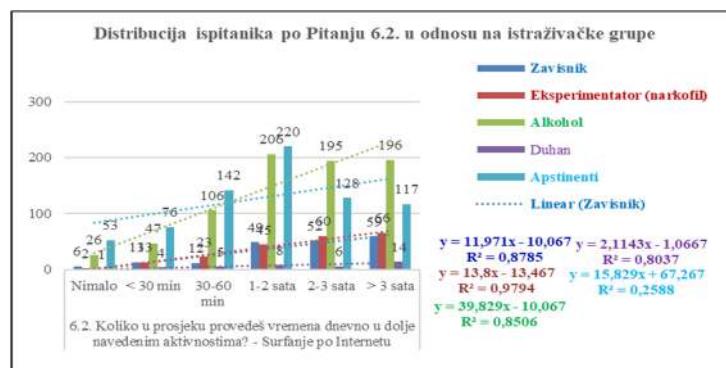
Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 6.1: Koliko u prosjeku provedeš vremena dnevno u dolje navedenim aktivnostima? - Gledanje TV-a

Slika br 15: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 6.1: Koliko u prosjeku provedeš vremena dnevno u dolje navedenim aktivnostima? - Gledanje TV-a – funkcionalna zavisnost (trend)

Očekivalo se da u ukupnom istraživačkom uzorku između broja ispitanika u odnosu na dužinu vremena gledanja TV ne postoje statistički značajne razlike. Međutim, potvrđeno je da postoje statistički značajne razlike ($p=0,0358$). Statistički značajne razlike u ukupnom uzorku posljedica su statistički značajnih/visoko značajnih razlika između istraživačkih grupa Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti – $p=0,0137$ i Alkohol-Apstinenti – $p=0,0084$. Ovakav rezultat izdvaja veze ovih grupa kao specifične po tome što ovim ispitanicima radoznalost u odnosu na „nove“ izazove dozvoljava eksperimentisanje. Veći dio ovih ispitanika će svakako preći u grupu „Apstinenti“, a jedan manji dio će ostati u grupi „Eksperimentator (narkofil)“, možda preći u grupu „Zavisnik“ ili ostati u grupi „Alkohol“.

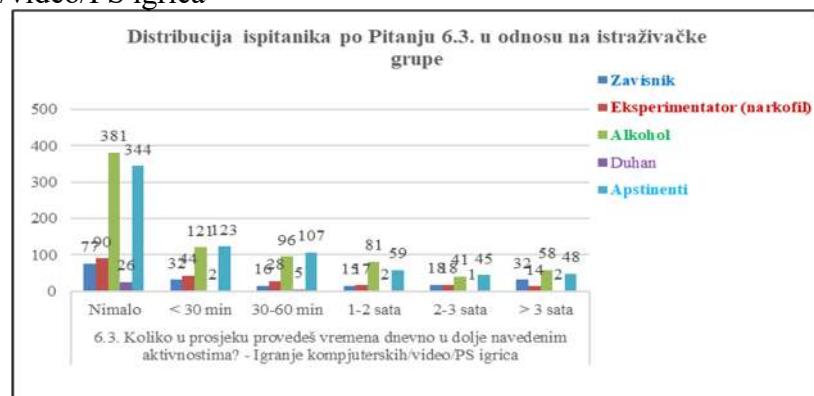
Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 6.2: Koliko u prosjeku proveđeš vremena dnevno u dolje navedenim aktivnostima? - Surfanje po Internetu

Slika br 16: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 6.2: Koliko u prosjeku proveđeš vremena dnevno u dolje navedenim aktivnostima? - Surfanje po Internetu – funkcionalna zavisnost (trend)

Očekivalo se da u ukupnom istraživačkom uzorku između broja ispitanika u odnosu na dužinu vremena surfanja po Internetu ne postoje statistički značajne razlike. Međutim, potvrđeno je da postoje statistički značajne razlike ($p=0,0000$). Statistički značajne razlike u ukupnom uzorku posljedica su statistički značajnih/visoko značajnih razlika između istraživačkih grupa: Zavisnik-Alkohol – 0,0401; Zavisnik – Apstinenti – $p=0,000$; Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti – $p=0,000$ i Alkohol-Apstinenti – $p=0,0000$. Ovakav rezultat izdvaja veze ovih grupa kao specifične po tome što ovim ispitanicima radoznalost u odnosu na „nove“ izazove dozvoljava eksperimentisanje. Veći dio ovih ispitanika će svakako preći u grupu „Apstinenti“, a jedan manji dio će ostati u grupi „Eksperimentator (narkofil)“, možda preći u grupu „Zavisnik“ ili ostati u grupi „Alkohol“.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 6.3: Koliko u prosjeku proveđeš vremena dnevno u dolje navedenim aktivnostima? - Igranje kompjuterskih/video/PS igrica

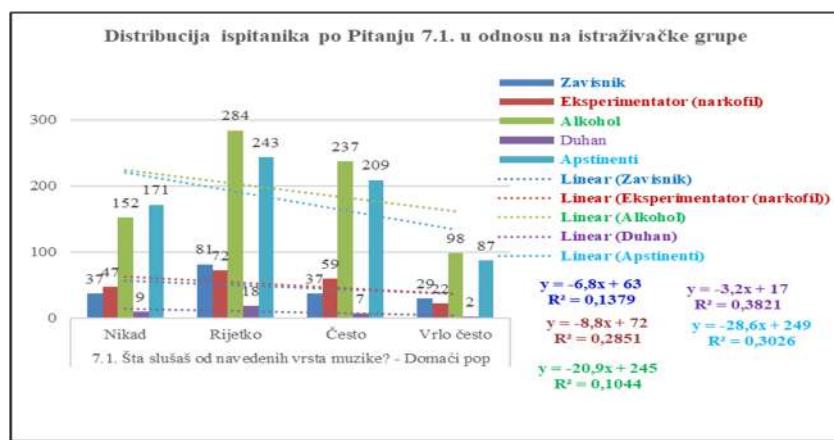

Slika br 17: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 6.3: Koliko u prosjeku provedeš vremena dnevno u dolje navedenim aktivnostima? - Igranje kompjuterskih/video/PS igrica

Očekivalo se da u ukupnom istraživačkom uzorku između broja ispitanika u odnosu na dužinu vremena igranja kompjuterskih/video/PS igrica ne postoje statistički značajne razlike. Međutim, potvrđeno je da postoje statistički značajne razlike ($p=0,0113$). Statistički značajne razlike u ukupnom uzorku posljedica su statistički značajnih/visoko značajnih razlika između istraživačkih grupa: Zavisnik-Alkohol – $p=0,0466$; Zavisnik-Duhan – $p=0,0016$; (Eksperimentator (narkofil)-Duhan) - $p=0,0034$; Alkohol-Duhan – $p=0,0192$ i Duhan-Apstinenti – $p=0,0114$. Ovakav rezultat izdvaja veze ovih grupa kao specifične po tome što ovim ispitanicima radoznalost u odnosu na „nove“ izazove dozvoljava eksperimentisanje. Veći dio ovih ispitanika će svakako preći u grupu „Apstinenti“, a jedan manji dio će ostati u grupi „Eksperimentator (narkofil)“, možda preći u grupu „Zavisnik“ ili ostati u grupi „Alkohol“.

Napomena: Ovakav rezultat se može protumačiti kao da je slučajan i da ga treba dodatno istražiti ukoliko za njega nemamo argumentovan odgovor koji je povezan sa istraživačkim hipotezama. U svakom slučaju nije bilo očekivano skoro 50% odgovora „Nimalo“.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.1: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? - Domaći pop

Slika br 18: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.1: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? - Domaći pop – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike domaći pop sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

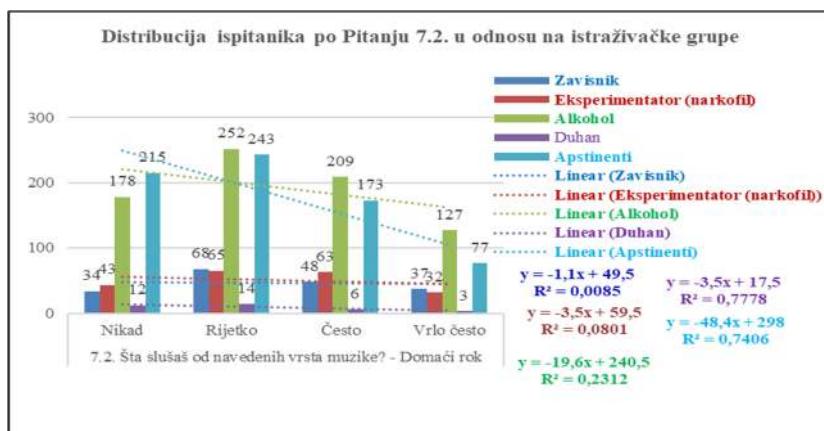
- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = - 28,6$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike domaći pop, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = - 20,9$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike domaći pop, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 8,8$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike domaći pop, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = - 6,8$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike domaći pop, što je bilo očekivano;

- Rang V: Duhan: $K_D = -3,2$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike domaći pop što je je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), ne postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na rast učestalost slušanja muzike domaći pop ($p=0,1017$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod dvije postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Alkohol-Duhan ($p=0,0287$); Duhan-Apstinenti ($p=0,0469$).

Procenat poželjnosti slušanja vrste muzike pokazuje da najveći procenat slušanja muzike domaći pop ima istraživačka grupa Alkohol sa 43,45%, a zatim slijede: Apstinenti sa 41,69%, Eksperimentator (narkofil) sa 40,50%, Zavisnik sa 35,87%, a najmanji procenat slušanja muzike domaći pop ima grupa Duhan sa 25,00%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.2: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? - Domaći rok – Ukupno

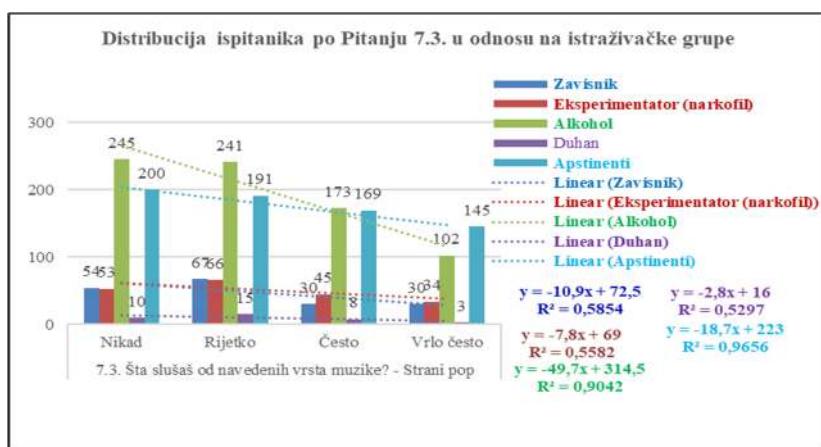
Slika br 19: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.2: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? - Domaći rok – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike domaći rok sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -48,4$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike domaći rok, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -19,6$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike domaći rok, što je bilo očekivano;
- Rang III/IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -3,5$; Treći/Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike domaći rok, što je je bilo očekivano;
- Rang III/IV: Duhan: $K_D = -3,5$; Treći/Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike domaći rok što je je bilo očekivano;
- Rang V: Zavisnik: $K_Z = -1,1$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike domaći rok, što je bilo očekivano;

- U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost slušanja muzike domaći rok ($p=0,0005$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod šest postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Duhan ($p=0,0301$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0108$; Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0202$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinent ($p=0,0029$); Alkohol-Dugan ($p=0,0339$); Alkohol-Apstinent ($p=0,0008$).
- Procenat poželjnosti slušanja vrste muzike pokazuje da najveći procenat slušanja muzike domaći rok ima istraživačka grupa Eksperimentator (narkofil) sa 46,80%, a zatim slijede Zavisnik sa 45,45%, Alkohol sa 43,86%, Apstinenti sa 35,31%, a najmanji procenat slušanja muzike domaći rok ima grupa Duhan sa 25,71%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.3: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? - Strani pop

Slika br 20: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.3: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? - Strani pop – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike strani pop sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

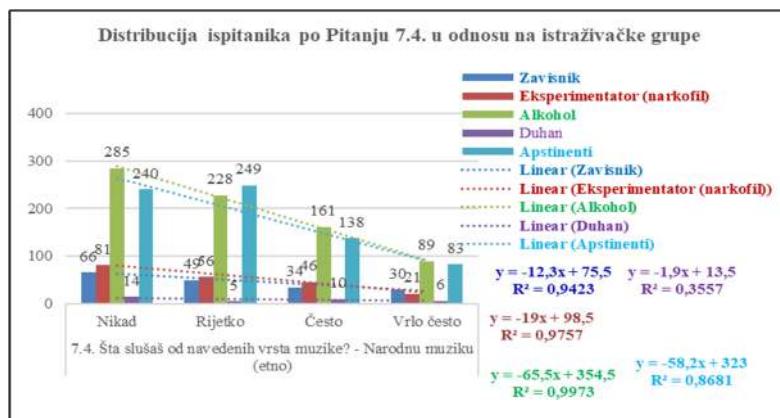
- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -49,7$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike strani pop, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -18,7$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike strani pop, što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = -10,9$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike strani pop, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -7,8$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike strani pop, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -2,8$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike strani pop, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost slušanja muzike strani pop ($p=0,0040$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod dvije postoji

statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0056$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0010$).

Procenat poželjnosti slušanja vrste muzike pokazuje da najveći procenat slušanja muzike strani pop ima istraživačka grupa Apstinent sa 44,54%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 39,90%, Alkohol sa 36,14% vremena, Zavisnik sa 33,15%, a najmanji procenat slušanja muzike strani pop ima grupa Duhan sa 30,56%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.4: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? – Narodna muzika (etno)

Slika br 21: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.4: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? - Narodna muzika (etno) – funkcionalna zavisnost

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike narodna muzika (etno) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

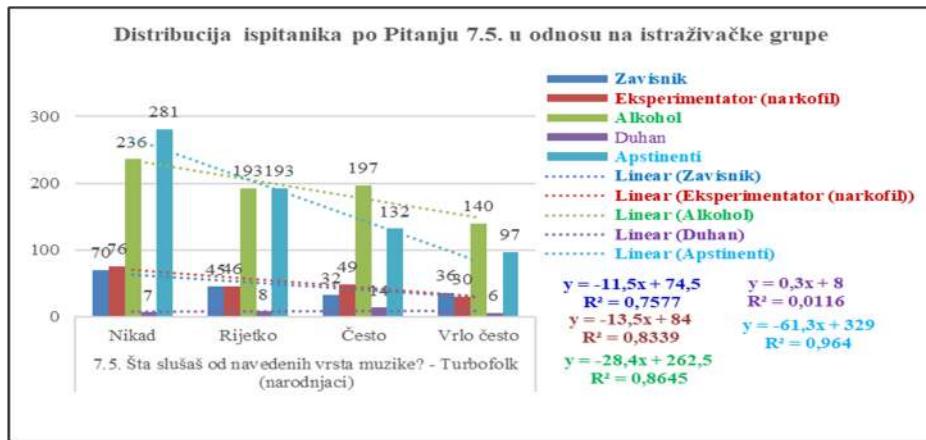
- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 65,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike narodna muzika (etno), što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = - 58,2$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike narodna muzika (etno), što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 19,9$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike narodna muzika (etno), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = - 12,3$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike narodna muzika (etno), što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 1,9$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike narodna muzika (etno) što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), ne postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost slušanja muzike narodna muzika (etno) ($p=0,3726$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod dvije postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0056$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0010$).

Procenat poželjnosti slušanja vrste muzike pokazuje da najveći procenat slušanja muzike narodna muzika (etno) ima istraživačka grupa Duhan sa 45,71%, a zatim slijedi Zavisnik sa

35,75% Eksperimentator (narkofil) sa 32,84%, Alkohol sa 32,77%, a najmanji procenat slušanja muzike narodna muzika (etno) ima grupa Apstinenti sa 31,13%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.5: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? – Turbofolk (narodnjaci)

Slika br 22: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.5: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? - Turbofolk (narodnjaci) – funkcionalna zavisnost (trend)

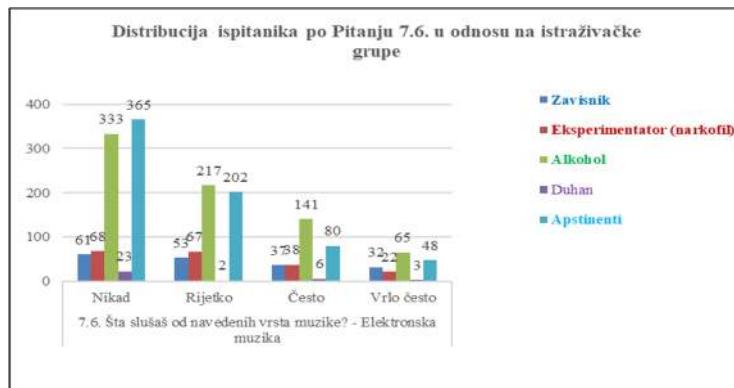
Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Turbofolk (narodnjaci) Turbofolk (narodnjaci) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = - 61,3$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Turbofolk (narodnjaci), što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = - 28,4$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Turbofolk (narodnjaci), što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 13,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Turbofolk (narodnjaci), što je je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = - 11,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Turbofolk (narodnjaci), što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 0,3$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Turbofolk (narodnjaci) što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost slušanja muzike Turbofolk (narodnjaci) ($p=0,3726$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod četiri postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Duhan ($p=0,0273$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0484$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$); Duhan-Apstinenti ($p=0,0027$). Napomena: Ovakav rezultat se može protumačiti i kao da je slučajan i da ga treba dodatno istražiti ukoliko za njega nemamo argumentovan odgovor koji je povezan sa istraživačkim hipotezama. Osnovno pitanje je povezanost ovih ishoda sa učestalošću slušanja muzike Turbofolk (narodnjaci);

Procenat poželjnosti slušanja vrste muzike pokazuje da najveći procenat slušanja muzike Turbofolk (narodnjaci) ima istraživačka grupa Duhan sa 57,14%, a zatim slijedi Alkohol ($p=0,43,99$), Eksperimentator (narkofil) sa 39,30%, Zavisnik sa 37,16%, a najmanji procenat slušanja muzike Turbofolk (narodnjaci) ima grupa Apstinenti sa 32,57%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.6: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? – Elektronska muzika

Slika br 23: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.6: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? - Elektronska muzika

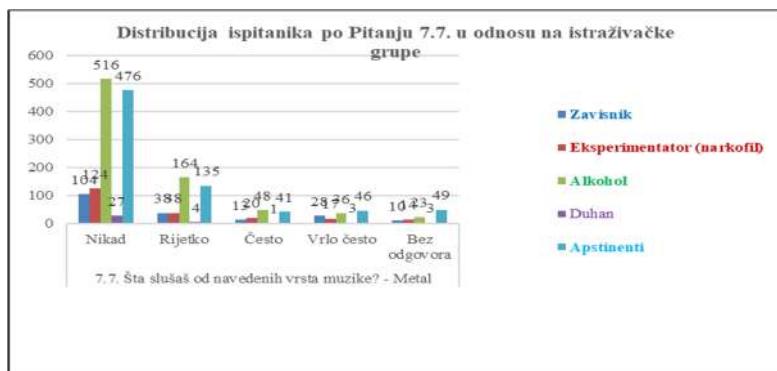
Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Elektronska muzika sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = - 107,3$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Elektronska muzika, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = - 88$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Elektronska muzika, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 16,7$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Elektronska muzika, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = - 10,3$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Elektronska muzika, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 5,6$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Elektronska muzika što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost slušanja muzike Elektronska muzika ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod četiri postoje statistički značajna/visoko značajna razlike i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0053$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0002$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

Procenat poželjnosti slušanja vrste muzike pokazuje da najveći procenat slušanja muzike Elektronska muzika ima istraživačka grupa Zavisnik sa 37,70%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 30,77%, Alkohol sa 27,25%, Duhan sa 26,47% sa 37,16%, a najmanji procenat slušanja muzike Elektronska muzika ima grupa Apstinenti sa 18,42%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.7: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? – Metal – Ukupno

Slika br 24: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.7: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? – Metal – Ukupno

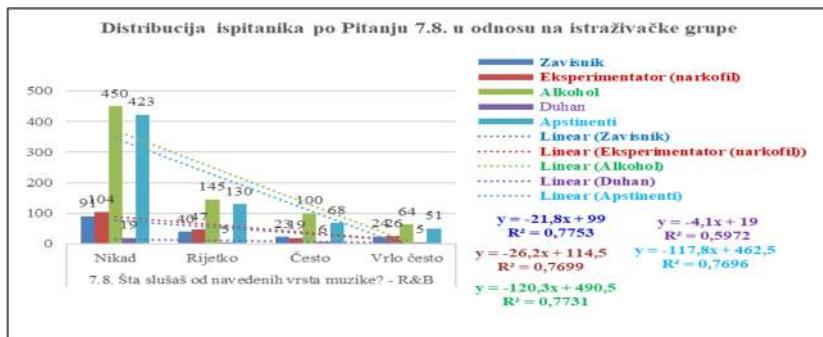
Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Metal sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 155,6$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Metal, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = - 138,4$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Metal, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 33,9$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Metal, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = - 25,3$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Metal, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 7,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Metal što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost slušanja muzike Metal ($p=0,0002$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod četiri postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0007$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0039$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0271$).

Procenat poželjnosti slušanja vrste muzike pokazuje da najveći procenat slušanja muzike Metal ima istraživačka grupa Zavisnik sa 22,40%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 18,59%, Apstinenti sa 12,46%, Duhan sa 11,43%, a najmanji procenat slušanja muzike Metal ima grupa Alkohol sa 10,99%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.8: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? – R&B

Slika br 25: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.8: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? – R&B – funkcionalna zavisnost (trend)

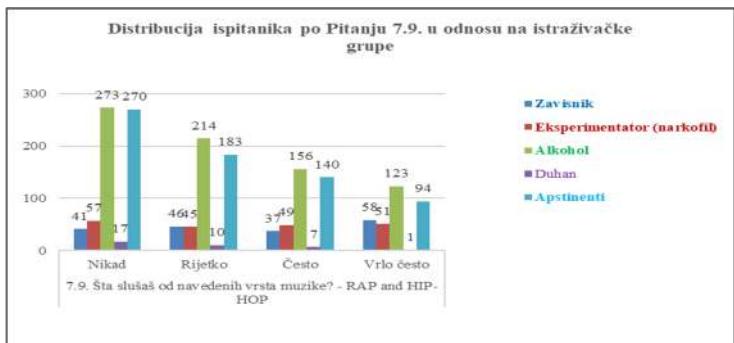
Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike R&B sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 120,3$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike R&B, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = - 117,8$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike R&B, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 26,2$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike R&B, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = - 21,8$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike R&B, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 4,1$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike R&B što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost slušanja muzike R&B ($p=0,0335$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod dvije postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0093$); Duhan-Apstinenti ($p=0,0411$).

Procenat poželjnosti slušanja vrste muzike pokazuje da najveći procenat slušanja muzike R&B ima istraživačka grupa Duhan sa 31,43%, a zatim slijedi Zavisnik sa 26,40%, Eksperimentator (narkofil) sa 22,96%, Alkohol sa 21,61%, a najmanji procenat slušanja muzike R&B ima grupa Apstinenti sa 17,71%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.9: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? – RAP and HIP-HOP

Slika br 26: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.9: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? - RAP and HIP-HOP

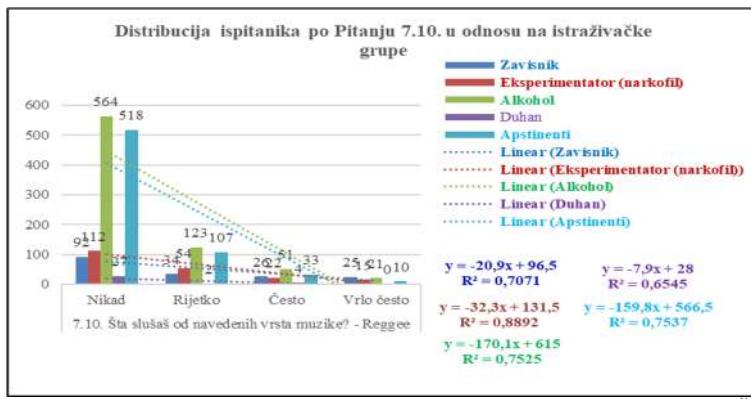
Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike RAP and HIP-HOP sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -57,1$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike RAP and HIP-HOP, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -50,8$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike RAP and HIP-HOP, što je bilo očekivano;
- Rang III: Duhan: $K_D = -5,1$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike RAP and HIP-HOP što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = 4,2$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike RAP and HIP-HOP, što je bilo očekivano;
- Rang V: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -1,4$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike RAP and HIP-HOP, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost slušanja muzike RAP and HIP-HOP ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod šest postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0015$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator(narkofil)-Alkohol ($p=0,0007$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0035$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$).

Procenat poželjnosti slušanja vrste muzike pokazuje da najveći procenat slušanja muzike RAP and HIP-HOP ima istraživačka grupa Zavisnik sa 52,20%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 49,50%, Alkohol sa 36,42%, Apstinenti sa 34,06%, a najmanji procenat slušanja muzike RAP and HIP-HOP ima grupa Duhan sa 22,86%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.10: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? – Regee

Slika br 27: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.10: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? – Regee – funkcionalna zavisnost (trend)

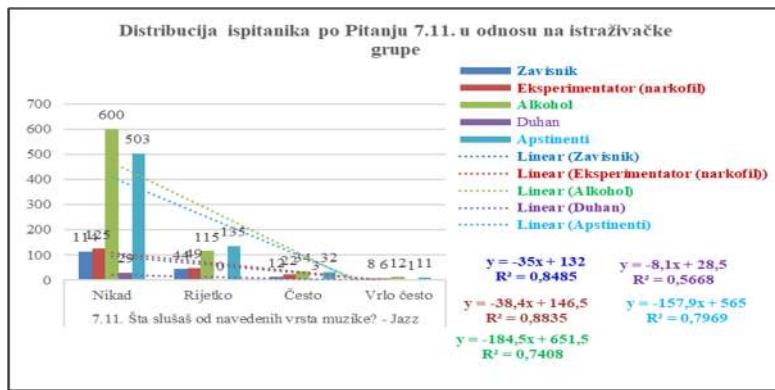
Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Regee sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 170,1$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Regee, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = - 159,8$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Regee, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 32,3$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Regee, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = - 20,9$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Regee, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 7,9$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Regee što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost slušanja muzike Regee ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod sedam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0147$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0453$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0005$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0347$).

Procenat poželjnosti slušanja vrste muzike pokazuje da najveći procenat slušanja muzike Regee ima istraživačka grupa Zavisnik sa 28,81%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 18,23%, Duhan sa 12,12%, Alkohol sa 9,49%, a najmanji procenat slušanja muzike Regee ima grupa Apstinenti sa 6,44%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.11: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? – Jazz

Slika br 28: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.11: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? – Jazz – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Jazz sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 184,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Jazz, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = - 157,9$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Jazz, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 38,4$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Jazz, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = - 35$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Jazz, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 8,1$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Jazz što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost slušanja muzike Jazz ($p=0,0005$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod četiri postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0147$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0249$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0002$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0005$).

Procenat poželjnosti slušanja vrste muzike pokazuje da najveći procenat slušanja muzike Jazz ima istraživačka grupa Eksperimentator (narkofil) sa 13,86%, a zatim slijedi Duhan sa 12,12%, Zavisnik sa 11,24%, Apstinenti sa 6,31%, a najmanji procenat slušanja muzike Jazz ima grupa Alkohol sa 6,04%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.12: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? – Klasična muzika (ozbiljna muzika)

Slika br 29: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 7.12: Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? - Klasična muzika (ozbiljna muzika) – funkcionalna zavisnost (trend)

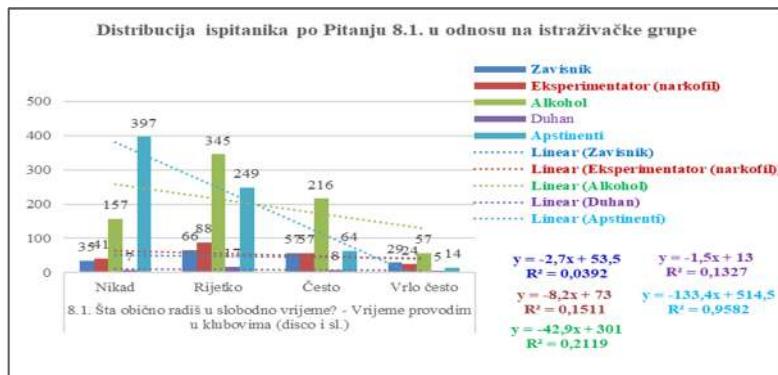
Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Klasična muzika (ozbiljna muzika) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -135,6$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Klasična muzika (ozbiljna muzika), što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -112,1$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Klasična muzika (ozbiljna muzika), što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -33,2$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Klasična muzika (ozbiljna muzika), što je je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -29$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Klasična muzika (ozbiljna muzika), što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -6,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na rast učestalosti slušanja muzike Klasična muzika (ozbiljna muzika) što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), ne postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost slušanja muzike Klasična muzika (ozbiljna muzika) ($p=0,7457$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod niti jedne ne postoji statistički značajna/visoko značajna razlika.

Procenat poželjnosti slušanja vrste muzike pokazuje da najveći procenat slušanja muzike Klasična muzika (ozbiljna muzika) ima istraživačka grupa Eksperimentator (narkofil) sa 17,50%, a zatim slijedi Zavisnik sa 17,42%, Apstinenti sa 16,21%, Duhan sa 15,15%, a najmanji procenat slušanja muzike Klasična muzika (ozbiljna muzika) ima grupa Alkohol sa 14,44%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.1: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Vrijeme provodim u klubovima (disko i sl.)

Slika br 30: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.1: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Vrijeme provodim u klubovima (disko i sl.) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u svim istraživačkim grupama pada u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena u klubovima sa koeficijentom pada K_i , po rangu brzine opadanja:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -133,4$; Prvi po rangu brzine pada/rasta broja ispitanika je kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -42,9$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -8,2$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (nakrofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što nije je bilo očekivano. Očekivalo se da ispred istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) po rangu bude istraživačka grupa Duhan;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -2,7$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što nije je bilo očekivano. Očekivalo se da istraživačka grupa Zavisnik bude V po rangu;
- Rang V: Duhan: $K_D = -1,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što nije je bilo očekivano. Očekivalo se da istraživačka grupa Duhan bude III po rangu;
- Za istraživanje razloga ovakvog ishoda funkcionalne analize, koji nije u potpunosti sa očekivanjem, potrebno je dodatno istraživanje;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena u klubovima ($p=0,000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod pet postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0063$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (nakrofil)-Aptinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$); Duhan-Apstinenti ($p=0,0000$).

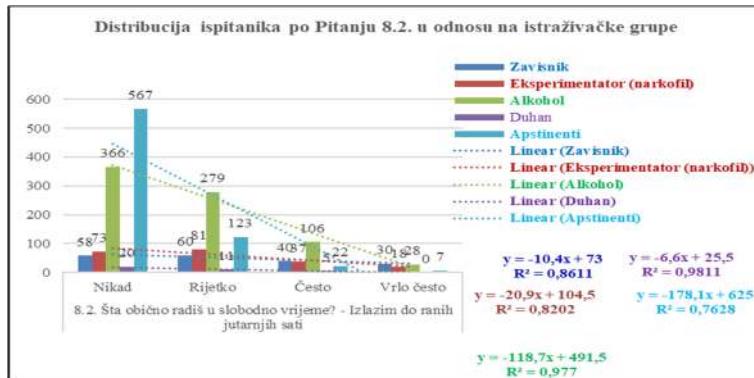
Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Vrijeme provodim u klubovima: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena u klubovima, po rangu, je:

- Rang I: Apstinenti: $S_{klubovi} = 65,68$;
- Rang II: Alkohol: $S_{klubovi} = 21,23$;
- Rang III: Duhan: $S_{klubovi} = 17,57$;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $S_{klubovi} = 15,48$;

- Rang V: Zavisnik: $S_{klubovi} = 5,61$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena u klubovima provodi istraživačka grupa Zavisnik sa 45,99% vremena, a zatim slijede: Eksperimentator (narkofil) sa 38,57% vremena, Alkohol sa 35,23 vremena, Duhan sa 35,14% vremena, a najmanje slobodnog vremena u klubovima provode Apstinenti 10,77%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.2: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Izlazim do ranih jutarnjih sati

Slika br 31: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.2: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Izlazim do ranih jutarnjih sati – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u svim istraživačkim grupama pada u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena izlascima do ranih jutarnjih sati sa koeficijentom pada K_i , po rangu brzine opadanja:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -178,1$; Prvi po rangu brzine pada/rasta broja ispitanika je kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -118,7$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -20,9$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što nije je bilo očekivano. Očekivalo se da ispred istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) po rangu bude istraživačka grupa Duhan;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -10,4$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što nije je bilo očekivano. Očekivalo se da istraživačka grupa Zavisnik bude V po rangu;
- Rang V: Duhan: $K_D = -6,6$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što nije je bilo očekivano. Očekivalo se da istraživačka grupa Duhan bude III po rangu;
- Za istraživanje razloga ovakvog ishoda funkcionalne analize, koji nije u potpunosti sa očekivanjem, potrebno je dodatno istraživanje;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena izlascima do ranih jutarnjih sati ($p=0,000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod osam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0194$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan

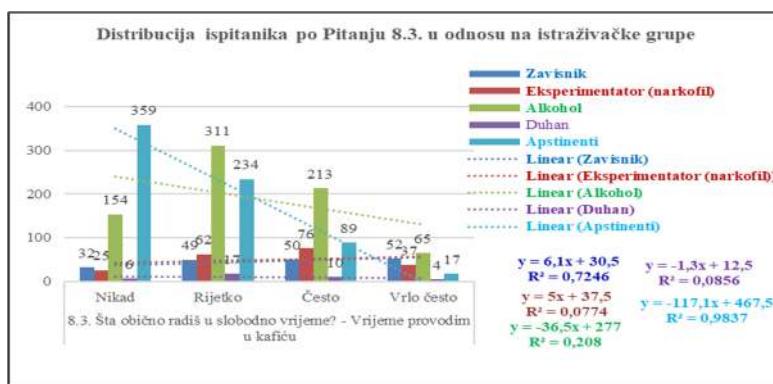
($p=0,0065$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0029$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$); Duhan-Apstinenti ($p=0,0054$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Izlazim do ranih jutarnjih sati: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena izlascima do ranih jutarnjih sati, po rangu, je:

- Rang I: Apstinenti: $S_{izlasci} = 84,91$;
- Rang II: Duhan: $S_{izlasci} = 63,89$;
- Rang III: Alkohol: $S_{izlasci} = 54,49$;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $S_{izlasci} = 36,84$;
- Rang V: Zavisnik: $S_{izlasci} = 20,21$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena u izlascima do ranih jutarnjih sati provodi istraživačka grupa Zavisnik sa (37,23%) vremena, a zatim slijede: Eksperimentator (narkofil) sa (26,32%) vremena, Alkohol sa (17,20) vremena, Duhan sa (13,89%) vremena, a najmanje slobodnog vremena u izlascima do ranih jutarnjih sati provode Apstinenti (4,03%).

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.3: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Vrijeme provodim u kafiću

Slika br 31: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.3: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Vrijeme provodim u kafiću – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u dvije istraživačke grupe (Zavisnik; Eksperimentator (narkofil)) pada, dok u ostalim raste, u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena u kafiću sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -117,1$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -36,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Duhan: $K_D = -1,3$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = +5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

- Rang V: Zavisnik: $K_Z = + 6,1$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je je bilo očekivano;

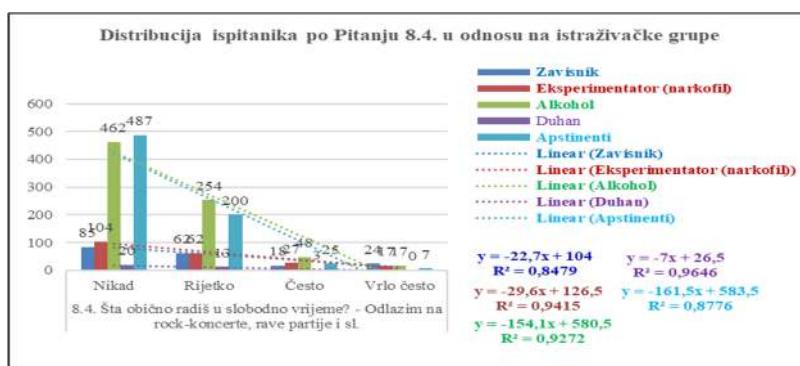
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena u kafiću ($p=0,000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod osam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0467$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0365$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$); Duhan-Apstinenti ($p=0,0003$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Vrijeme provodim u kafiću: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena u kafiću, po rangu, je:

- Rang I: Apstinenti: $S_{kafić} = 59,30$;
- Rang II: Alkohol: $S_{kafić} = 18,57$;
- Rang III: Duhan: $S_{kafić} = 14,86$;
- Rang IV: Zavisnik: $S_{kafić} = - 11,20$;
- Rang V: Eksperimentator (narkofil): $S_{kafić} = - 9,50$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena u kafiću provodi istraživačka grupa Eksperimentator (narkofil) sa 56,50% vremena, a zatim slijedi Zavisnik sa 55,74% vremena, Duhan sa 37,84% vremena, Alkohol sa 37,42% vremena, Duhan sa 13,89% vremena, a najmanje slobodnog vremena u kafiću provode Apstinenti sa 15,16% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.4: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Odlazim na rock-koncerete, rave partije i sl.

Slika br 32: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.4: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Odlazim na rock-koncerete, rave partije i sl. – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u svim istraživačkim grupama pada u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena na rock-koncertima... sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = - 161,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = - 154,1$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -29,6$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -22,7$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -7$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je je bilo očekivano;

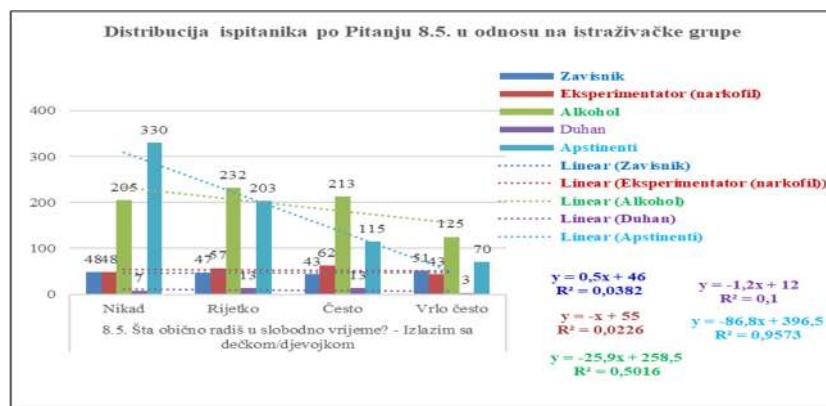
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena na rock-koncertima... ($p=0,000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod pet postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Odlazim na rock-koncerne, rave partije i sl.: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena na rock-koncertima..., po rangu, je:

- Rang I: Apstinenti: $S_{rock} = 78,93$;
- Rang II: Alkohol: $S_{rock} = 70,17$;
- Rang III: Duhan: $S_{rock} = 69,44$;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $S_{rock} = 49,76$;
- Rang V: Zavisnik: $S_{rock} = 43,92$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena na rok koncertima,... provodi istraživačka grupa Zavisnik sa 22,22% vremena, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 20,95% vremena, Duhan sa 8,33% vremena, Alkohol sa 8,32% vremena, a najmanje slobodnog vremena na rok koncertima,... provode Apstinenti sa 4,45% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.5: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Izlazim sa dečkom/djevojkom

Slika br 33: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.5: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Izlazim sa dečkom/djevojkom – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena sa dečkom/djevojkom sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -86,8$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -25,9$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Duhan: $K_D = -1,2$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je je bilo očekivano;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -1$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = 0,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

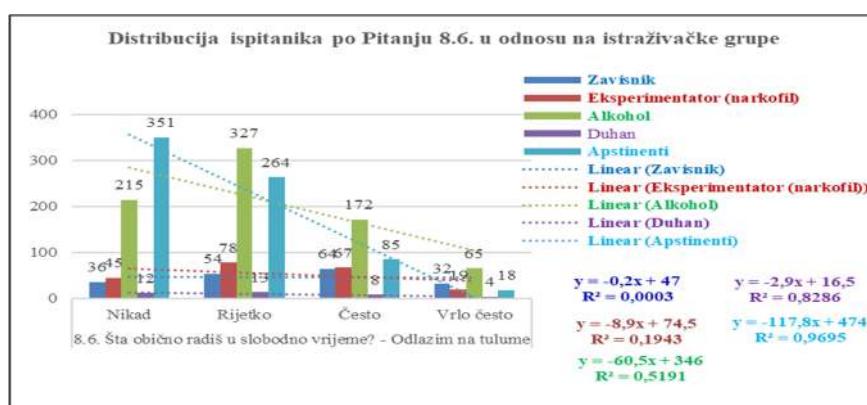
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena sa dečkom/djevojkom ($p=0,000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod četiri postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$); Duhan-Apstinent ($p=0,0134$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Izlazim sa dečkom/djevojkom: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena sa dečkom/djevojkom, po rangu, je:

- Rang I: Duhan: $S_{dečko} = 36,11$;
- Rang II: Alkohol: $S_{dečko} = 14,32$;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $S_{dečko} = 10,00$;
- Rang IV: Apstinenti: $S_{dečko} = 3,55$;
- Rang V: Zavisnik: $S_{dečko} = -3,44$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena sa dečkom/djevojkom provodi istraživačka grupa Eksperimentator (narkofil) sa 50,00% vremena, a zatim slijedi Zavisnik sa 49,74% vremena, Duhan sa 44,44% vremena, Alkohol sa 43,61% vremena, a najmanje slobodnog vremena sa dečkom/djevojkom provode Apstinenti sa 25,77% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.6: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Odlazim na tulumе

Slika br 34: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.6: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Odlazim na tulumе – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena na tulumima sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -117,8$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -60,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -8,9$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = -2,9$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je je bilo očekivano;
- Rang V: Zavisnik: $K_Z = -0,2$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

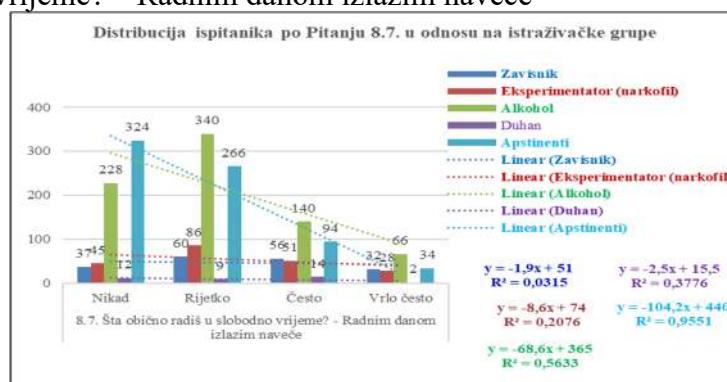
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena na tulumima ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod osam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0373$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0329$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Duhan-Apstinent ($p=0,0028$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Odlazim na tulum: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena na tulumima, po rangu, je:

- Rang I: Apstinenti: $S_{dečko} = 58,84$;
- Rang II: Alkohol: $S_{dečko} = 29,20$;
- Rang III: Duhan: $S_{dečko} = 28,38$;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $S_{dečko} = 15,07$;
- Rang V: Zavisnik: $S_{dečko} = -0,54$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena na tulumima provodi istraživačka grupa Zavisnik sa 51,61% vremena, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 41,15% vremena, Duhan sa 32,43% vremena, Alkohol sa 30,42% vremena, a najmanje slobodnog vremena na tulumima provode Apstinenti sa 14,35% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.7: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Radnim danom izlazim naveče

Slika br 35: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.7: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Radnim danom izlazim naveče – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena u izlascima radnim danom naveče sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -104,2$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -68,6$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -8,6$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = -2,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
  - Rang V: Zavisnik: $K_Z = -1,9$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

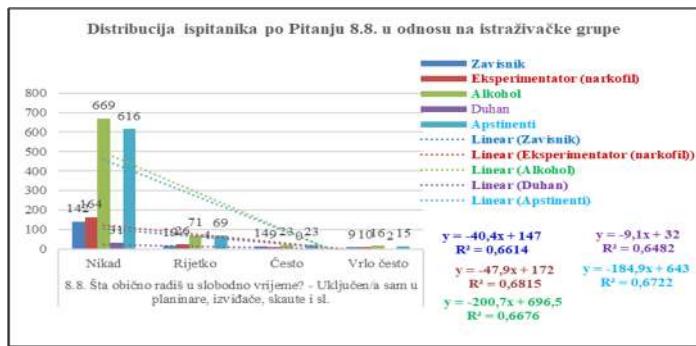
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena u izlascima radnim danom naveče ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod osam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0458$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0018$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Duhan ($p=0,0267$); Alkohol-Apstinent ($p=0,0000$); Duhan-Apstinent ($p=0,0001$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Radnim danom izlazim naveče: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena u izlascima radnim danom naveče, po rangu, je:

- Rang I: Apstinenti: $S_{izlasci} = 52,37$;
- Rang II: Alkohol: $S_{izlasci} = 33,85$;
- Rang III: Duhan: $S_{izlasci} = 20,27$;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $S_{izlasci} = 16,43$;
- Rang V: Zavisnik: $S_{izlasci} = 3,78$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena u izlascima radnim danom naveče provodi istraživačka grupa Zavisnik sa 47,57% vremena, a zatim slijedi Duhan sa 43,24% vremena, Eksperimentator (narkofil) sa 37,62% vremena, Alkohol sa 26,61% vremena, a najmanje slobodnog vremena u izlascima radnim danom naveče provode Apstinenti sa 17,83% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.8: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Uključen/a sam u planinare, izviđače, skaute i sl.

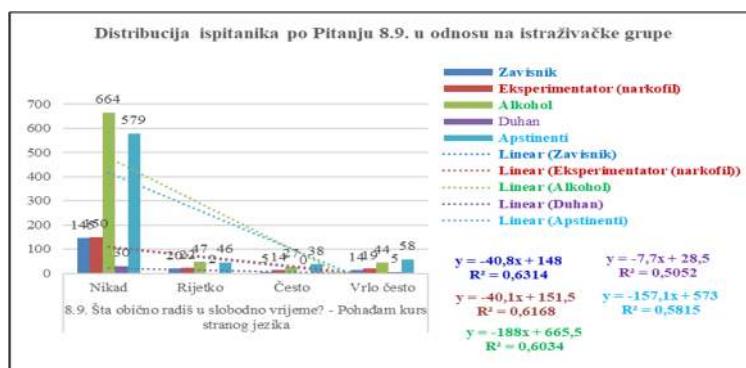
Slika br 36: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.8: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Uključen/a sam u planinare, izviđače, skaute i sl. – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena uključen/a sam u planinare, izviđače, skaute i sl. sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 200,7$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = - 184,9$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 47,9$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = - 40,4$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = - 9,1$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoje statistički visoko značajna razlike između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena uključen/a sam u planinare, izviđače, skaute i sl. ($p=0,0010$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod četiri postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0002$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0005$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0257$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0416$).

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.9: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Pohađam kurs stranog jezika

Slika br 37: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.9: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Pohađam kurs stranog jezika – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena pohađam kurs stranog jezika sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -188$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -157,1$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = -40,8$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -40,1$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -7,7$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

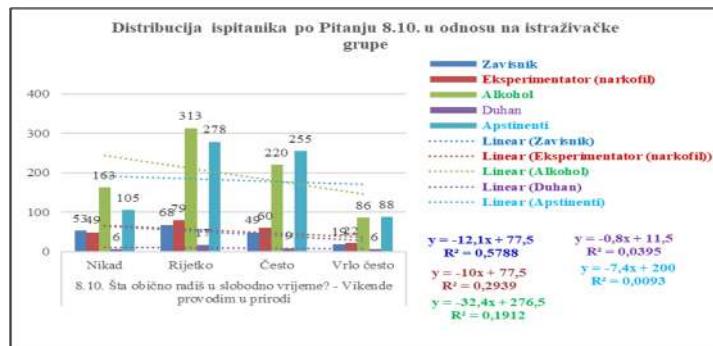
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena pohađam kurs stranog jezika ($p=0,0227$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod dvije postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0036$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0090$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Pohađam kurs stranog jezika: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena pohađam kurs stranog jezika, po rangu, je:

- Rang I: Alkohol: $S_{stranijezik} = -80,56$;
- Rang II: Zavisnik: $S_{stranijezik} = 75,27$;
- Rang III: Apstinenti: $S_{stranijezik} = -72,82$;
- Rang IV: Duhan: $S_{stranijezik} = -70,27$;
- Rang V: Eksperimentator (narkofil): $S_{stranijezik} = -65,85$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena pohađam kurs stranog jezika provodi istraživačka grupa Eksperimentator (narkofil) sa 16,10% vremena, a zatim slijedi Duhan sa 13,51% vremena, Apstinenti sa 13,31% vremena, Zavisnik sa 10,33% vremena, a najmanje slobodnog vremena pohađam kurs stranog jezika provodi grupa Alkohol sa 9,08% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.10: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Vikende provodim u prirodi

Slika br 38: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.10: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Vikende provodim u prirodi – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena vikende provodim u prirodi sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 32,4$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Zavisnik: $K_Z = - 12,1$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 10$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Apstinenti: $K_{AP} = - 7,4$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 0,8$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

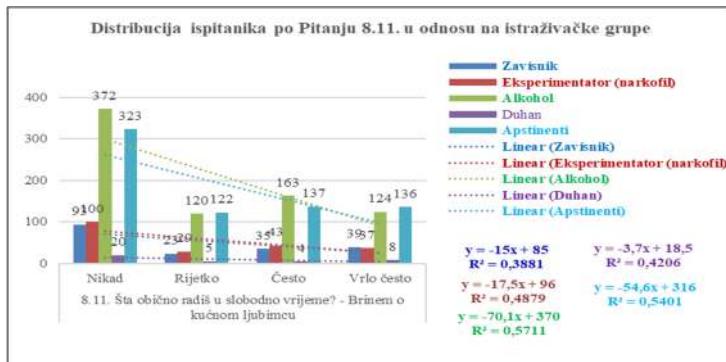
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena vikende provodim u prirodi ($p=0,0059$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod tri postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0055$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0356$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0015$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Uključen/a sam u planinare, izviđače, skaute i sl.: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena vikende provodim u prirodi, po rangu, je:

- Rang I: Zavisnik: $S_{vikendi} = - 23,02$;
- Rang II: Eksperimentator (narkofil): $S_{vikendi} = - 17,38$;
- Rang III: Alkohol: $S_{vikendi} = - 15,79$;
- Rang IV: Duhan: $S_{vikendi} = - 10,53$;
- Rang V: Apstinenti: $S_{vikendi} = - 3,93$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena vikende provodim u prirodi provodi istraživačka grupa Apstinenti sa 47,25% vremena, a zatim slijedi Duhan sa 39,47% vremena, Alkohol sa 39,13% vremena, Eksperimentator (narkofil) sa 39,05% vremena, a najmanje slobodnog vremena vikende provodim u prirodi provodi grupa Zavisnik sa 35,98% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.11: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Brinem o kućnom ljubimcu

Slika br 39: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.11: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Brinem o kućnom ljubimcu – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena brinem o kućnom ljubimcu sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 70,1$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = - 54,6$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 17,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = - 15$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 3,7$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

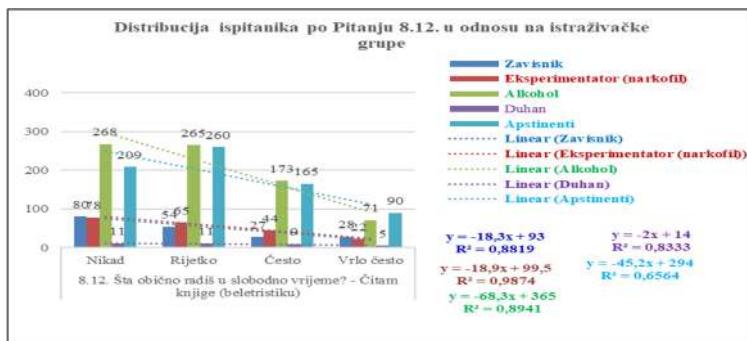
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), ne postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena brinem o kućnom ljubimcu ($p=0,9312$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod niti jedne ne postoji statistički značajna/visoko značajna razlika.

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Brinem o kućnom ljubimcu: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena brinem o kućnom ljubimcu, po rangu, je:

- Rang I: Duhan: $S_{kućniljubimac} = - 33,78$;
- Rang II: Alkohol: $S_{kućniljubimac} = - 29,08$;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $S_{kućniljubimac} = - 26,79$;
- Rang V: Zavisnik: $S_{kućniljubimac} = 25,26$;
- Rang V: Apstinent: $S_{kućniljubimac} = 25,00$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena brinem o kućnom ljubimcu provodi istraživačka grupa Zavisnik sa 38,95% vremena, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 38,28% vremena, Apstinenti sa 38,02% vremena, Alkohol sa 36,84% vremena, a najmanje slobodnog vremena brinem o kućnom ljubimcu provodi grupa Duhan sa 32,43% vremena;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.12: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Čitam knjige (beletristiku)

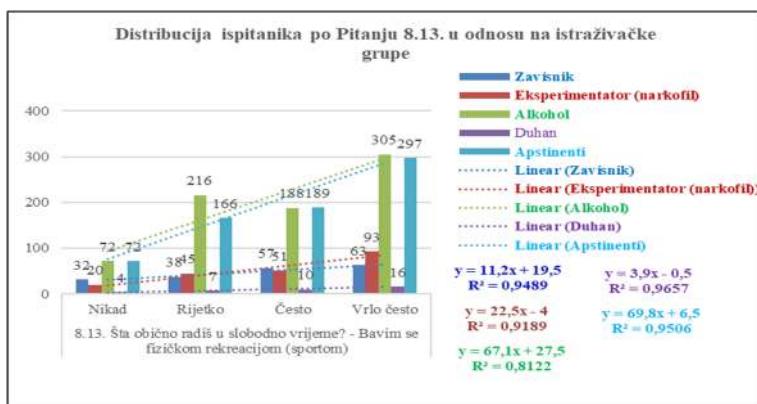

Slika br 40: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.12: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Čitam knjige (beletristiku) – funkcionalna zavisnost (trend)

Testiranje hipoteze o statističkoj značajnosti razlika broja ispitanika po učestalosti provođenja slobodnog vremena čitam knjige (beletristiku) između istraživačkih grupa (χ^2 -test). Nije bilo uslova za testiranje ukupnog uzorka po svim kategorijama učestalosti, zbog čega su 4 kategorije integrisane u dvije kategorije i to: Nikad-Rijetko; Često-Vrlo često. Pod ovim uslovima rezultati testiranja pokazuju da ne postoji statistički značajna razlika broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena čitam knjige (beletristiku) između istraživačkih grupa (ukupno) ($p=0,3384$);

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena čitam knjige (beletristiku) provodi istraživačka grupa Duhan sa 38,89% vremena, a zatim slijedi Apstinenti sa 35,22% vremena, Eksperimentator (narkofil) sa 31,58% vremena, a najmanje slobodnog vremena čitam knjige (beletristiku) provodi grupa Alkohol sa 31,40% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.13: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Bavim se fizičkom rekreacijom (sportom)

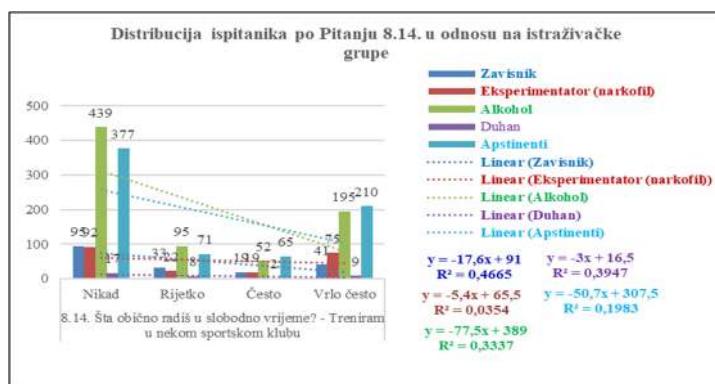
Slika br 41: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.13: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Bavim se fizičkom rekreacijom (sportom) – funkcionalna zavisnost (trend)

Testiranje hipoteze o statističkoj značajnosti razlika broja ispitanika po učestalosti provođenja slobodnog vremena bavim se fizičkom rekreacijom (sportom) između istraživačkih grupa (χ^2 -test). Nije bilo uslova za testiranje ukupnog uzorka po svim kategorijama učestalosti, zbog čega su 4 kategorije integrisane u dvije kategorije i to: Nikad-Rijetko; Često-Vrlo često. Pod ovim uslovima rezultati testiranja pokazuju da ne postoji statistički značajna razlika broja

ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena bavim se fizičkom rekreacijom (sportom) između istraživačkih grupa (ukupno) ($p=0,3216$).

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), ne postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena bavim se fizičkom rekreacijom (sportom) ($p=0,3216$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod niti jedne ne postoji statistički značajna/visoko značajna razlika. Napomena: Ovakav rezultat se može protumačiti i kao da je slučajan i da ga treba dodatno istražiti ukoliko za njega nemamo argumentovan odgovor koji je povezan sa istraživačkim hipotezama. Osnovno pitanje je povezanost ovih ishoda sa učestalošću provođenja slobodnog vremena bavim se fizičkom rekreacijom (sportom).

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.14: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Treniram u nekom sportskom klubu

Slika br 42: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.14: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Treniram u nekom sportskom klubu – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena treniram u nekom sportskom klubu sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 77,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = - 50,7$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = - 17,6$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 5,4$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 3$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena treniram u nekom sportskom klubu ($p=0,0018$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod tri postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to:

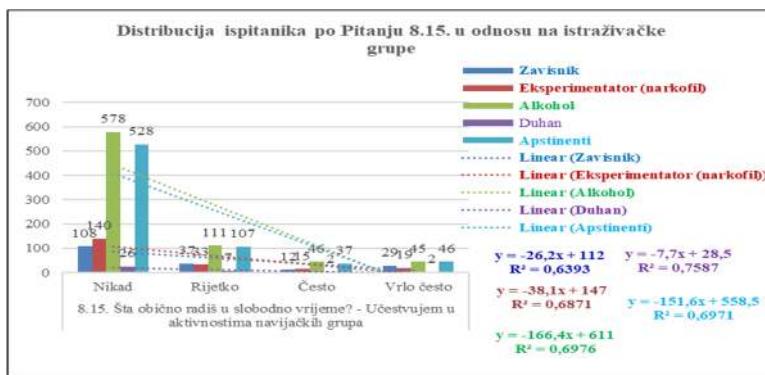
Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) (0,0068); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0003$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0091$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Treniram u nekom sportskom klubu: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena treniram u nekom sportskom klubu, po rangu, je:

- Rang I: Alkohol: $S_{\text{trening}} = -33,99$;
- Rang II: Zavisnik: $S_{\text{trening}} = -32,45$;
- Rang III: Duhan: $S_{\text{trening}} = -30,56$;
- Rang IV: Apstinenti: $S_{\text{trening}} = -23,51$;
- Rang V: Eksperimentator (narkofil): $S_{\text{trening}} = -8,89$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena treniram u nekom sportskom klubu provodi istraživačka grupa Eksperimentator (narkofil) sa 45,19% vremena, a zatim slijedi Apstinenti sa 38,04% vremena, Zavisnik sa 31,91% vremena, Alkohol sa 31,63% vremena, a najmanje slobodnog vremena treniram u nekom sportskom klubu provodi grupa Duhan sa 30,56% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.15: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Učestvujem u aktivnostima navijačkih grupa

Slika br 43: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.15: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Učestvujem u aktivnostima navijačkih grupa – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena u aktivnostima navijačkih grupa sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -166,4$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -151,6$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -38,1$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -26,2$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -7,7$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

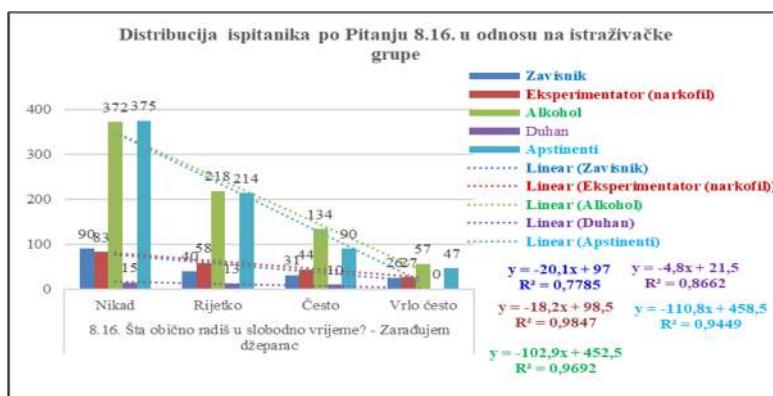
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena u aktivnostima navijačkih grupa ($p=0,0012$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod osam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0002$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0002$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Učestvujem u aktivnostima navijačkih grupa: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena u aktivnostima navijačkih grupa, po rangu, je:

- Rang I: Alkohol: $S_{\text{navijači}} = 72,50$;
- Rang II: Apstinenti: $S_{\text{navijači}} = 71,01$;
- Rang III: Duhan: $S_{\text{navijači}} = 71,62$;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $S_{\text{navijači}} = 62,80$;
- Rang V: Zavisnik: $S_{\text{navijači}} = 49,19$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena u aktivnostima navijačkih grupa provodi istraživačka grupa Zavisnik sa 22,04% vremena, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 16,43% vremena, Alkohol sa 11,67% vremena, Apstinenti sa 11,56% vremena, a najmanje slobodnog vremena u aktivnostima navijačkih grupa provodi grupa Duhan sa 10,81% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.16: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Zarađujem džeparac

Slika sl 44: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.16: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Zarađujem džeparac – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena zarađujem džeparac sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -110,8$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -102,9$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = -20,1$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -18,2$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

- Rang V: Duhan: $K_D = -4,8$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je je bilo očekivano;

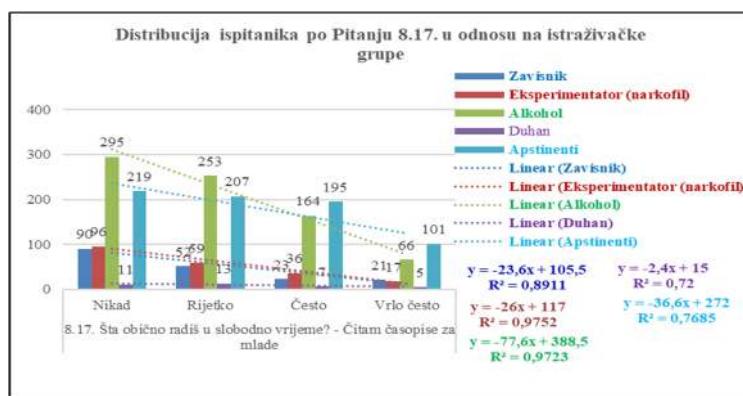
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena zarađujem džeparac ($p=0,0010$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod četiri postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0005$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0081$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Aptinent ($p=0,0087$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Zarađujem džeparac: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena zarađujem džeparac, po rangu, je:

- Rang I: Apstinenti: $S_{džeparac} = -53,72$;
- Rang I: Alkohol: $S_{džeparac} = -45,71$;
- Rang III: Duhan: $S_{džeparac} = -43,42$;
- Rang IV: Zavisnik: $S_{džeparac} = 36,62$;
- Rang V: Eksperimentator (narkofil): $S_{džeparac} = -29,72$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena zarađujem džeparac provodi istraživačka grupa Eksperimentator (narkofil) sa 33,49% vremena, a zatim slijedi Zavisnik sa 30,48% vremena, Duhan sa 26,32% vremena, a najmanje slobodnog vremena zarađujem džeparac provodi grupa Apstinenti sa 18,87% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.17: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Čitam časopise za mlade

Slika sl 45: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.17: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Čitam časopise za mlade – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena čitam časopise za mlade sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -77,6$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -36,6$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -26$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je je bilo očekivano;

- Rang IV: Zavisnik: $K_z = -23,6$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -2,4$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je je bilo očekivano;

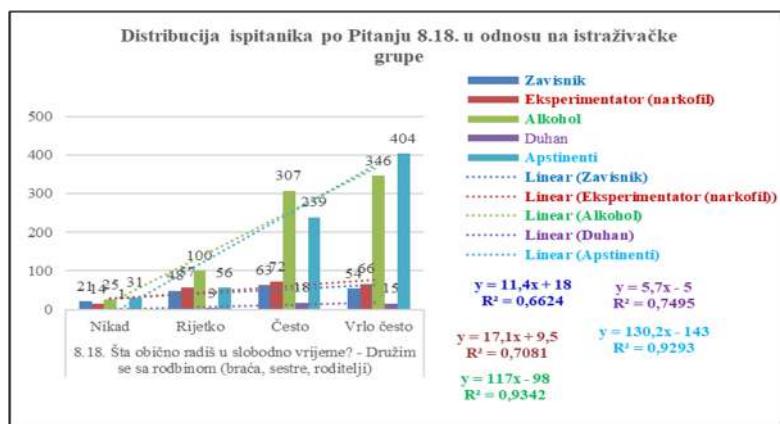
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena čitam časopise za mlade ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod tri postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Apstinent ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinent ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Čitam časopise za mlade: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena čitam časopise za mlade, po rangu, je:

- Rang I: Zavisnik: $S_{časopisi} = 44,89$;
- Rang II: Eksperimentator (narkofil): $S_{časopisi} = -43,51$;
- Rang III: Alkohol: $S_{časopisi} = -35,15$;
- Rang IV: Duhan: $S_{časopisi} = -25,00$;
- Rang V: Apstinenti: $S_{časopisi} = -17,17$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena čitam časopise za mlade provodi istraživačka grupa Apstinenti sa 41,00% vremena, a zatim slijedi Duhan sa 33,33% vremena, Alkohol sa 29,56% vremena, Eksperimentator (narkofil) sa 25,48% vremena, a najmanje slobodnog vremena čitam časopise za mlade provodi grupa Zavisnik sa 23,66% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.18: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Družim se sa rođinom (braća, sestre, roditelji)

Slika sl 46: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.18: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Družim se sa rođinom (braća, sestre, roditelji) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena družim se sa rođinom (braća, sestre, roditelji) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = 130,2$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = 117$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = 17,1$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = 11,4$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = 5,6$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

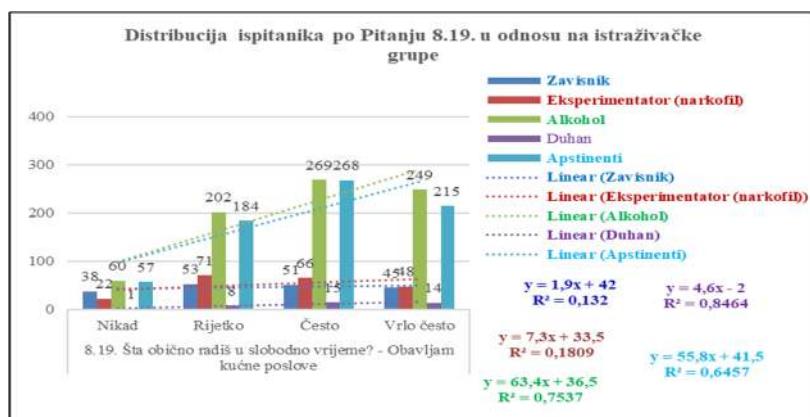
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena družim se sa rodbinom (braća, sestre, roditelji) ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod šest postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0019$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0048$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0205$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Družim se sa rodbinom (braća, sestre, roditelji): Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena družim se sa rodbinom (braća, sestre, roditelji), po rangu, je:

- Rang I: Apstinenti: $S_{rodbina} = 63,63$;
- Rang II: Duhan: $S_{rodbina} = 58,11$;
- Rang III: Alkohol: $S_{rodbina} = 54,56$;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $S_{rodbina} = 28,47$;
- Rang V: Zavisnik: $S_{rodbina} = 21,77$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena družim se sa rodbinom (braća, sestre, roditelji) provodi istraživačka grupa Duhan sa 89,19% vremena, a zatim slijedi Apstinent sa 88,08% vremena, Alkohol sa 83,93% vremena, Eksperimentator (narkofil) sa 66,03% vremena, a najmanje slobodnog vremena družim se sa rodbinom (braća, sestre, roditelji) provodi grupa Zavisnik sa 62,90% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.19: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Obavljam kućne poslove

Slika br 47: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.19: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Obavljam kućne poslove – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena obavljam kućne poslove sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = 63,4$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = 55,8$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = 7,3$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = 4,6$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang V: Zavisnik: $K_Z = 1,9$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

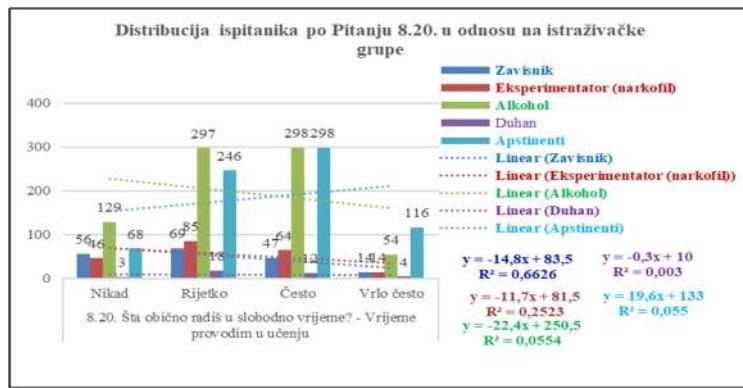
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena obavljam kućne poslove ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod šest postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0001$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0047$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0025$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0146$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0021$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Obavljam kućne poslove: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena obavljam kućne poslove, po rangu, je:

- Rang I: Duhan: $S_{kućniposlovi} = 43,42$;
- Rang II: Alkohol: $S_{kućniposlovi} = 28,53$;
- Rang III: Apstinenti: $S_{kućniposlovi} = 27,62$;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $S_{kućniposlovi} = 11,35$;
- Rang V: Zavisnik: $S_{kućniposlovi} = 3,21$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena obavljam kućne poslove provodi istraživačka grupa Duhan sa 76,32% vremena, a zatim slijedi Apstinenti sa 66,71% vremena, Alkohol sa 66,41% vremena, Eksperimentator (narkofil) sa 55,07% vremena, a najmanje slobodnog vremena obavljam kućne poslove provodi grupa Zavisnik sa 51,34% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.20: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Vrijeme provodim u učenju

Slika br 48: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.20: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Vrijeme provodim u učenju – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena vrijeme provodim u učenju sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 22,4$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = 19,6$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = - 14,8$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 11,7$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 0,3$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoje statistički visoko značajna razlike između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena vrijeme provodim u učenju ($p=0,0010$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod pet postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0021$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0426$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Vrijeme provodim u učenju: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena vrijeme provodim u učenju, po rangu, je:

- Rang I: Apstinenti: $S_{učenje} = 10,16$;
- Rang II: Duhan: $S_{učenje} = - 5,41$;
- Rang III: Alkohol: $S_{učenje} = - 9,58$;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $S_{učenje} = - 20,33$;
- Rang V: Zavisnik: $S_{učenje} = 28,49$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena vrijeme provodim u učenju provodi istraživačka grupa Apstinenti sa 56,87% vremena, a zatim slijedi Alkohol sa 45,24% vremena, Duhan sa 43,24% vremena, Eksperimentator

(narkofil) sa 37,32% vremena, a najmanje slobodnog vremena vrijeme provodim u učenju provodi grupa Zavisnik sa 32,80% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.21: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Slušam muziku kod kuće

Slika br 49: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.21: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Slušam muziku kod kuće – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena slušam muziku kod kuće sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = 167,8$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = 148,6$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = 43,7$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = 34,7$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = 8,1$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

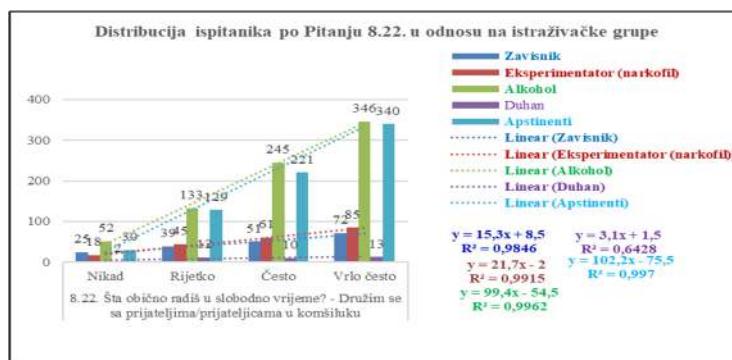
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), ne postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena slušam muziku kod kuće ($p=0,0737$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod dvije postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0035$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0343$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Slušam muziku kod kuće: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena slušam muziku kod kuće, po rangu, je:

- Rang I: Duhan: $S_{muzikakodkuće} = 75,68$;
- Rang II: Alkohol: $S_{muzikakodkuće} = 74,68$;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $S_{muzikakodkuće} = 72,49$;
- Rang IV: Apstinent: $71,30$;
- Rang V: Zavisnik: $S_{muzikakodkuće} = 64,17$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena slušam muziku kod kuće provodi istraživačka grupa Alkohol sa 92,35% vremena, a zatim slijedi Duhan sa 91,89% vremena, Apstinenti 90,82%, Eksperimentator (narkofil) sa 90,43% vremena, a najmanje slobodnog vremena slušam muziku kod kuće provodi grupa Zavisnik sa 85,56% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.22: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Družim se sa prijateljima/prijateljicama u komšiluku

Slika br 50: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.22: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Družim se sa prijateljima/prijateljicama u komšiluku – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena družim se sa prijateljima/prijateljicama u komšiluku sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = 102,2$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = 99,4$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = 21,7$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = 15,3$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = 3,1$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena družim se sa prijateljima/prijateljicama u komšiluku ($p=0,0010$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod četiri postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0036$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0006$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0257$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0161$); Duhan-Apstinenti ($p=0,0260$).

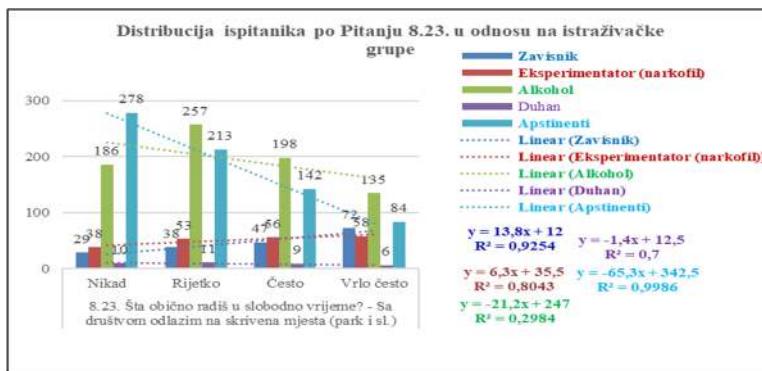
Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Družim se sa prijateljima/prijateljicama u komšiluku: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja

slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena družim se sa prijateljima/prijateljicama u komšiluku, po rangu, je:

- Rang I: Apstinenti: $S_{komšiluk} = 49,44$;
- Rang II: Alkohol: $S_{komšiluk} = 45,10$;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $S_{komšiluk} = 35,89$;
- Rang IV: Zavisnik: $S_{komšiluk} = 28,34$;
- Rang VII: Duhan: $S_{komšiluk} = 27,03$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena družim se sa prijateljima/prijateljicama u komšiluku provodi istraživačka grupa Apstinenti sa 77,92% vremena, a zatim slijedi Alkohol sa 76,16% vremena, Eksperimentator (narkofil) sa 69,86% vremena, Zavisnik sa 65,78% vremena, a najmanje slobodnog vremena družim se sa prijateljima/prijateljicama u komšiluku provodi grupa Duhan sa 62,16% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.23: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Sa društvo odlazim na skrivena mesta (park i sl.)

Slika br 51: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.23: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Sa društvo odlazim na skrivena mesta (park i sl.) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena u odlascima na skrivena mesta sa društvo sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -65,3$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -21,2$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = +13,8$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = +6,3$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -1,4$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena u odlascima na skrivena mesta sa društvo ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih

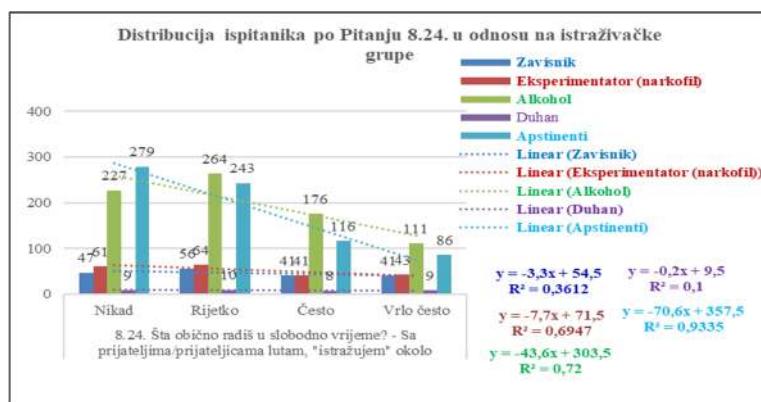
veza između istraživačkih grupa kod šest postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($0,0122$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0012$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Sa društvom odlazim na skrivena mesta (park i sl.): Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena u odlascima na skrivena mesta sa društvom, po rangu, je:

- Rang I: Apstinenti: $S_{\text{skrivena}} = 32,01$;
- Rang II: Duhan: $S_{\text{skrivena}} = 13,89$;
- Rang III: Alkohol: $S_{\text{skrivena}} = 10,37$;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $S_{\text{skrivena}} = - 10,49$;
- Rang V: Zavisnik: $S_{\text{skrivena}} = - 25,54$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena u odlascima na skrivena mesta sa društvom provodi istraživačka grupa Zavisnik sa 63,98% vremena, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 55,61% vremena, Alkohol sa 42,91% vremena, Duhan sa 41,67% vremena, a najmanje slobodnog vremena u odlascima na skrivena mesta sa društvom provodi grupa Apstinenti sa 31,53% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.24: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Sa prijateljima/prijateljicama lutam, „istražujem“ okolo

Slika br 52: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.24: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Sa prijateljima/prijateljicama lutam, „istražujem“ okolo – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena u lutanju, „istraživanju“ okolo sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = - 70,6$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = - 43,6$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 7,7$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je je bilo očekivano;

- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -3,3$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -0,2$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je je bilo očekivano;

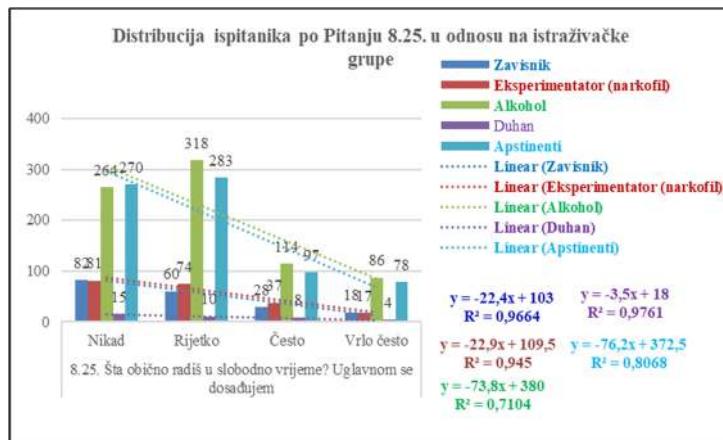
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena u lutanju, „istraživanju“ okolo ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod četiri postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0007$); Alkohol-Apstinent ($p=0,0002$); Duhan-Apstinent ($p=0,0125$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Sa prijateljima/prijateljicama lutam, „istražujem“ okolo: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena u lutanju, „istraživanju“ okolo, po rangu, je:

- Rang I: Apstinenti: $S_{lutanje} = 35,43$;
- Rang II: Alkohol: $S_{lutanje} = 20,57$;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $S_{lutanje} = 14,11$;
- Rang IV: Zavisnik: $S_{lutanje} = 7,30$;
- Rang III: Duhan: $S_{lutanje} = 2,78$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena u lutanju, „istraživanju“ okolo provodi istraživačka grupa Duhan sa 47,22% vremena, a zatim slijedi Zavisnik sa 44,32% vremena, Eksperimentator (narkofil) sa 40,19% vremena, Alkohol sa 36,89% vremena, a najmanje slobodnog vremena u lutanju, „istraživanju“ okolo provodi grupa Apstinenti sa 27,90% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.25: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Uglavnom se dosađujem

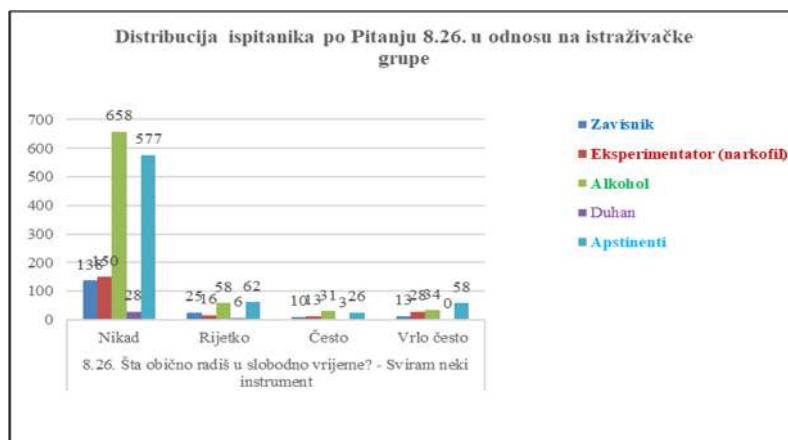
Slika br 53: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.25: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Uglavnom se dosađujem – funkcionalna zavisnost (trend)

Testiranje hipoteze o statističkoj značajnosti razlika broja ispitanika po učestalosti provođenja slobodnog vremena uglavnom se dosađujem između istraživačkih grupa (χ^2 -test). Nije bilo uslova za testiranje ukupnog uzorka po svim kategorijama učestalosti, zbog čega su 4 kategorije integrisane u dvije kategorije i to: Nikad-Rijetko; Često-Vrlo često. Pod ovim uslovima rezultati testiranja pokazuju da ne postoji statistički značajna razlika broja ispitanika

u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena uglavnom se dosađujem između istraživačkih grupa (ukupno) ($p=0,7928$).

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena uglavnom se dosađujem provodi istraživačka grupa Duhan sa 32,43% vremena, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 25,84% vremena, Alkohol sa 25,58% vremena, Zavisnik sa 24,47% vremena, a najmanje slobodnog vremena uglavnom se dosađujem provodi grupa Apstinenti sa 24,04% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.26: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Sviram neki instrument

Slika br 54: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.26: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Sviram neki instrument – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena sviram neki instrument sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 189,9$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = - 159,3$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = - 39$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 36,9$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 8,7$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je je bilo očekivano;

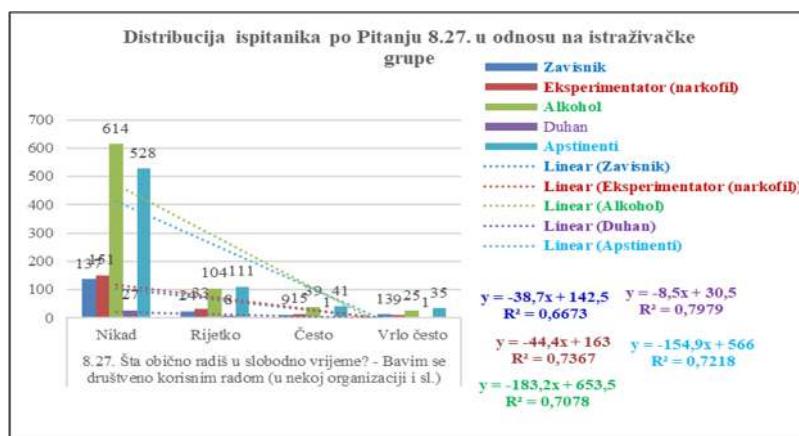
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena sviram neki instrument ($p=0,0001$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod četiri postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0461$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0023$); Alkohol-Apstinent ($p=0,0326$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Sviram neki instrument: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena sviram neki instrument, po rangu, je:

- Rang I: Alkohol: $S_{sviram} = -81,63$;
- Rang II: Duhan: $S_{sviram} = -79,73$;
- Rang III: Apstinenti: $S_{sviram} = -74,27$;
- Rang IV: Zavisnik: $S_{sviram} = 71,24$;
- Rang V: Eksperimentator (narkofil): $S_{sviram} = -59,66$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena sviram neki instrument provodi istraživačka grupa Eksperimentator (narkofil) sa 19,81% vremena, a zatim slijedi Zavisnik sa 12,37% vremena, Apstinenti sa 11,69% vremena, Alkohol sa 8,32% vremena, a najmanje slobodnog vremena sviram neki instrument provodi grupa Duhan sa 8,11% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.27: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Bavim se društveno korisnim radom (u nekoj organizaciji i sl.)

Slika br 55: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.27: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Bavim se društveno korisnim radom (u nekoj organizaciji i sl.) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena bavim se društveno korisnim radom (u nekoj organizaciji i sl.) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -183,2$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -154,9$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -44,4$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -38,7$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -8,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

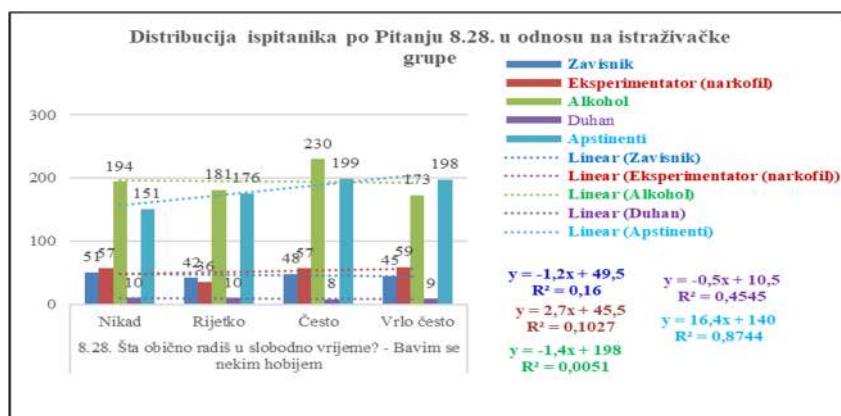
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena bavim se društveno korisnim radom (u nekoj organizaciji i sl.) ($p=0,2467$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa nema niti jedne kod koje postoji statistički značajna/visoko značajna razlika.

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Bavim se društveno korisnim radom (u nekoj organizaciji i sl.): Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena bavim se društveno korisnim radom (u nekoj organizaciji i sl.), po rangu, je:

- Rang I: Duhan: $S_{društvenirad} = -79,73$;
- Rang II: Alkohol: $S_{društvenirad} = -79,48$;
- Rang III: Apstinenti: $S_{društvenirad} = -73,85$;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $S_{društvenirad} = -72,60$;
- Rang V: Zavisnik: $S_{društvenirad} = 71,86$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena bavim se društveno korisnim radom (u nekoj organizaciji i sl.) provodi istraživačka grupa Zavisnik sa 12,02% vremena, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 11,54% vremena, Apstinenti sa 10,63% vremena, Alkohol sa 8,18% vremena, a najmanje slobodnog vremena bavim se društveno korisnim radom (u nekoj organizaciji i sl.) provodi grupa Duhan sa 5,41% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.28: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Bavim se nekim hobijem

Slika br 56: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.28: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Bavim se nekim hobijem – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena bavim se nekim hobijem sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = 16,4$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Eksperimentator (narkofil): $K_E = 2,7$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Alkohol: $K_{AL} = -1,4$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -1,2$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -0,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

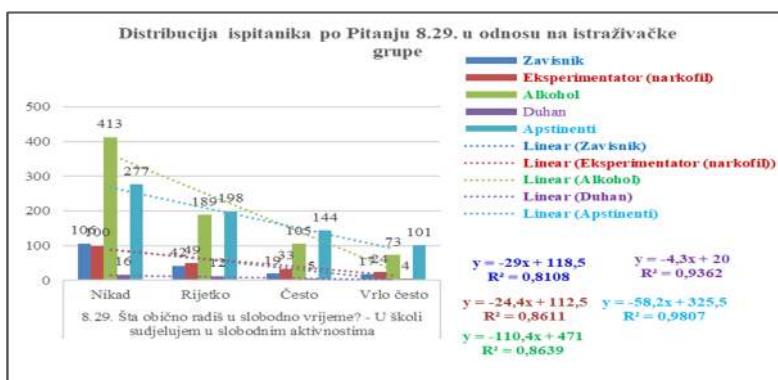
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena bavim se nekim hobijem ($p=0,4990$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod niti jedne ne postoji statistički značajna/visoko značajna razlika.

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Bavim se nekim hobijem: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena bavim se nekim hobijem, po rangu, je:

- Rang I: Apstinenti: $S_{hobi} = 8,08$;
- Rang II: Eksperimentator (narkofil): $S_{hobi} = 5,98$;
- Rang III: Alkohol: $S_{hobi} = 0,45$;
- Rang IV: Zavisnik: $S_{hobi} = -1,61$;
- Rang V: Duhan: $S_{hobi} = -5,41$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena bavim se nekim hobijem provodi istraživačka grupa Eksperimentator (narkofil) sa 55,05% vremena, a zatim slijedi Apstinenti sa 54,83% vremena, Alkohol sa 51,80% vremena, Zavisnik sa 50,00% vremena, a najmanje slobodnog vremena bavim se nekim hobijem provodi grupa Duhan sa 45,95% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.29: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – U školi sudjelujem u slobodnim aktivnostima

Slika br 57: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.29: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – U školi sudjelujem u slobodnim aktivnostima – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena u školi sudjelujem u slobodnim aktivnostima sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -110,4$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -58,2$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

- Rang III: Zavisnik: $K_Z = -29$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -24,4$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -4,3$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

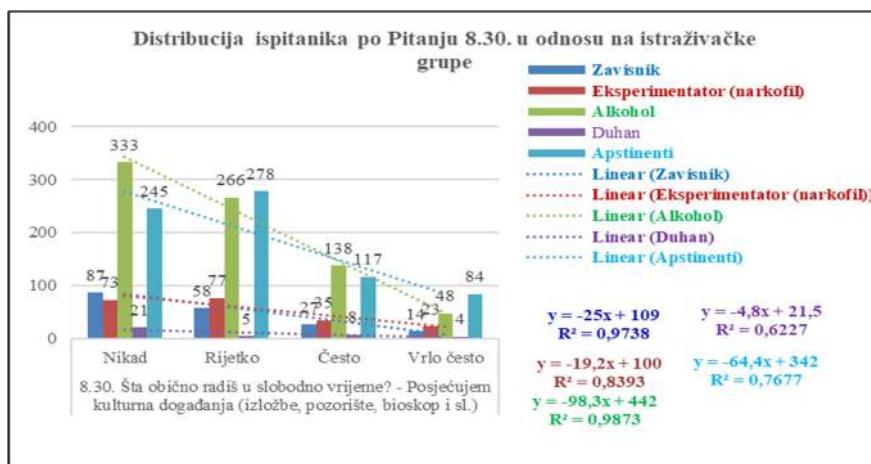
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena u školi sudjelujem u slobodnim aktivnostima ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod dvije postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0002$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – U školi sudjelujem u slobodnim aktivnostima: Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena u školi sudjelujem u slobodnim aktivnostima, po rangu, je:

- Rang I: Zavisnik: $S_{slobodakt} = -54,62$;
- Rang II: Alkohol: $S_{slobodakt} = -48,97$;
- Rang III: Duhan: $S_{slobodakt} = -41,89$;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $S_{slobodakt} = -40,78$;
- Rang V: Apstinenti: $S_{slobodakt} = -28,19$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena u školi sudjelujem u slobodnim aktivnostima provodi istraživačka grupa Apstinenti sa 34,03% vremena, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 27,67% vremena, Duhan sa 24,32% vremena, Alkohol sa 22,81% vremena, a najmanje slobodnog vremena u školi sudjelujem u slobodnim aktivnostima provodi grupa Zavisnik sa 19,57% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.30: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Posjećujem kulturna događanja (izložbe, pozorište, bioskop i sl.)

Slika br 58: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 8.30: Šta obično radiš u slobodno vrijeme? – Posjećujem kulturna događanja (izložbe, pozorište, bioskop i sl.) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena

posjećujem kulturna događanja (izložbe, pozorište, bioskop i sl.) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 98,3$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = - 64,4$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = - 25$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 19,2$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 4,8$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti provođenja slobodnog vremena, što je bilo očekivano;

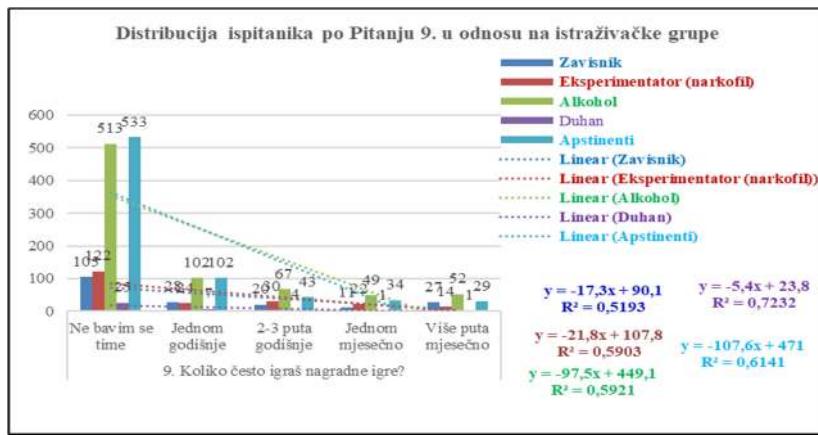
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), ne postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost provođenja slobodnog vremena posjećujem kulturna događanja (izložbe, pozorište, bioskop i sl.) ($p=0,2161$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod niti jedne ne postoji statistički značajna/visoko značajna razlika.

Analiza poželjnosti korištenja slobodnog vremena – Posjećujem kulturna događanja (izložbe, pozorište, bioskop i sl.): Kako je i očekivano skor poželjnosti korištenja slobodnog vremena po istraživačkim grupama – provođenje slobodnog vremena posjećujem kulturna događanja (izložbe, pozorište, bioskop i sl.), po rangu, je:

- Rang I: Zavisnik: $S_{kulturna} = - 47,58$;
- Rang II: Alkohol: $S_{kulturna} = - 44,46$;
- Rang III: Duhan: $S_{kulturna} = - 40,79$;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $S_{kulturna} = - 34,13$;
- Rang V: Apstinenti: $S_{kulturna} = - 33,36$;

Procenat poželjnosti korištenja slobodnog vremena pokazuje da najviše slobodnog vremena posjećujem kulturna događanja (izložbe, pozorište, bioskop i sl.) provodi istraživačka grupa Duhan sa 31,58% vremena, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 27,88% vremena, Apstinenti sa 27,76% vremena, Alkohol sa 23,69% vremena, a najmanje slobodnog vremena posjećujem kulturna događanja (izložbe, pozorište, bioskop i sl.) provodi grupa Zavisnik sa 22,04% vremena.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 9: Koliko često igraš nagradne igre?

Slika br 59: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 9: Koliko često igraš nagradne igre? – funkcionalna zavisnost (trend)

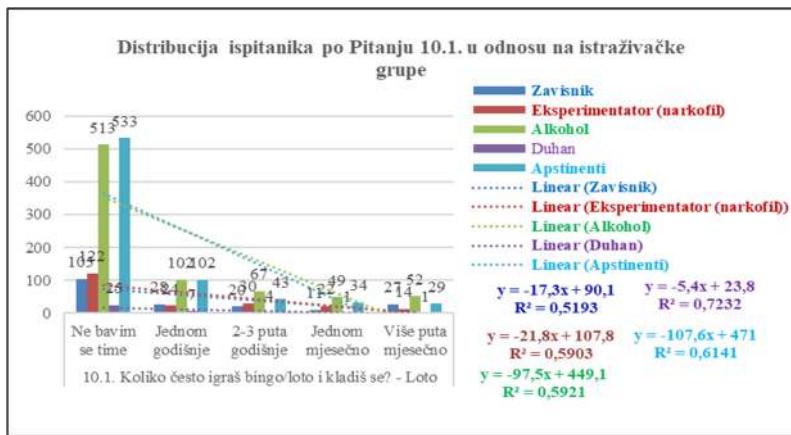
Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti igranja nagradnih igara sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -107,6$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti igranja nagradnih igara, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -97,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti igranja nagradnih igara, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -21,8$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti igranja nagradnih igara, što je je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -17,3$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti igranja nagradnih igara, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -5,4$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti igranja nagradnih igara, što je je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost igranja nagradnih igara ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod pet postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0089$); Zavisnik-Apstinent ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0032$); Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinent ($p=0,0028$).

Procenat poželjnosti igranja nagradnih igara pokazuje da najviše igra nagradne igre istraživačka grupa Eksperimentator (narkofil) sa 31,13%, a zatim slijedi Zavisnik sa 30,37%, Alkohol sa 21,46%, Duhan sa 15,79%, a najmanje igra nagradne igre grupa Apstinenti sa 14,30%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 10.1: Koliko često igraš bingo/lotto i kladiš se? – Loto

Slika br 60: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 10.1: Koliko često igraš bingo/loto i klađiš se? – Loto – funkcionalna zavisnost (trend)

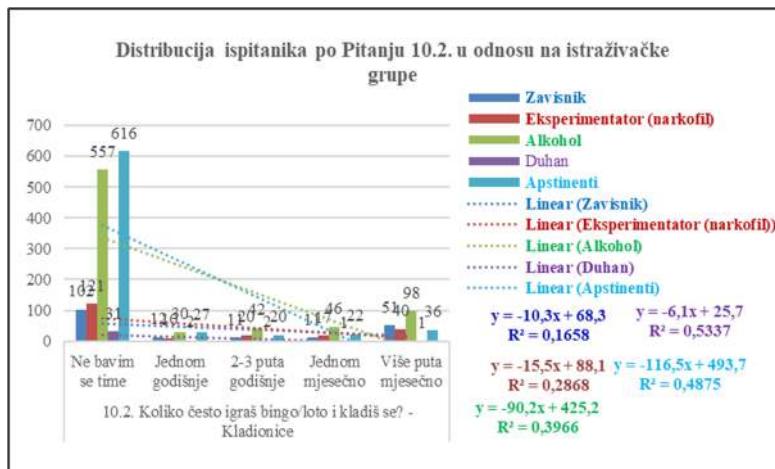
Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti igranja bingo/loto i klađenja – Loto sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -107,6$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti igranja bingo/loto i klađenja – Loto, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -97,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti igranja bingo/loto i klađenja – Loto, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -21,8$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti igranja bingo/loto i klađenja – Loto, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -17,3$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti igranja bingo/loto i klađenja – Loto, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -5,4$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti igranja bingo/loto i klađenja – Loto, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost igranja bingo/loto i klađenja – Loto ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod pet postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0089$); Zavisnik-Apstinent ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0032$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0028$).

Procenat poželjnosti igranja bingo/loto i klađenja – Loto pokazuje da najviše igra nagradne igre istraživačka grupa Eksperimentator (narkofil) sa 31,13%, a zatim slijedi Zavisnik sa 30,37%, Alkohol sa 21,46%, Duhan sa 15,79%, a najmanje igra bingo/loto i klađenja – Loto grupa Apstinenti sa 14,30%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 10.2: Koliko često igraš bingo/loto i kladis se? – Kladionice

Slika br 61: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 10.2: Koliko često igraš bingo/loto i klađiš se? – Kladionice – funkcionalna zavisnost (trend)

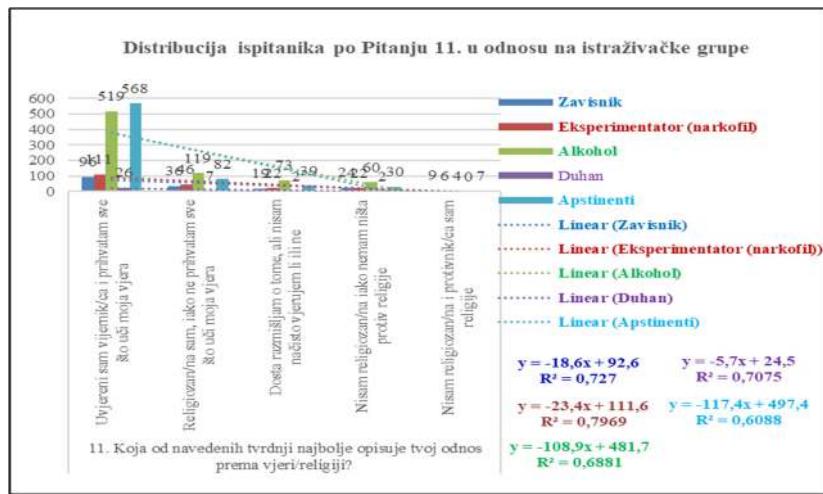
Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na rast učestalosti igranja bingo/loto i klađenja – Kladionice sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -116,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na rast učestalosti igranja bingo/loto i klađenja – Kladionice, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -90,2$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na rast učestalosti igranja bingo/loto i klađenja – Kladionice, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -15,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na rast učestalosti igranja bingo/loto i klađenja – Kladionice, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -10,3$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na rast učestalosti igranja bingo/loto i klađenja – Kladionice, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -6,1$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na rast učestalosti igranja bingo/loto i klađenja – Kladionice, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost igranja bingo/loto i klađenja – Kladionice ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod sedam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0003$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0009$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0002$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0018$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

Procenat poželjnosti igranja bingo/loto i klađenja – Kladionice pokazuje da najviše igra nagradne igre istraživačka grupa Zavisnik sa 39,04%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 37,02%, Alkohol sa 24,06%, Apstinenti sa 10,82%, a najmanje igra bingo/loto i klađenja – Kladionice grupa Duhan sa 10,81%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 11: Koja od navedenih tvrdnji najbolje opisuje tvoj odnos prema vjeri/religiji?

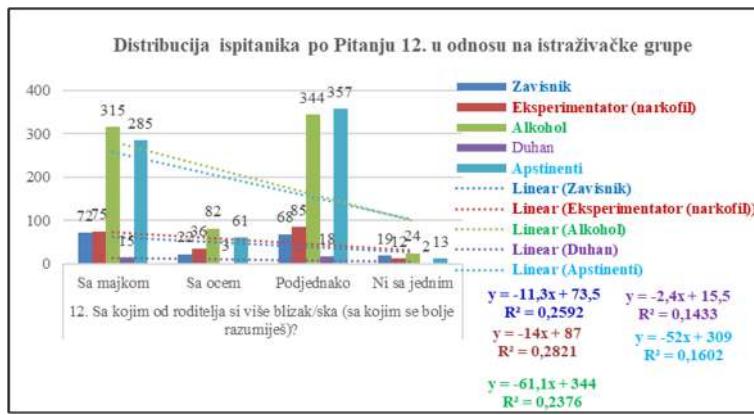
Slika br 61: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 11: Koja od navedenih tvrdnji najbolje opisuje tvoj odnos prema vjeri/religiji? – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na stav prema vjeri/religiji sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -117,4$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na stav prema vjeri/religiji, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -108,9$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na stav prema vjeri/religiji, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -23,4$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na stav prema vjeri/religiji, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -18,6$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na stav prema vjeri/religiji, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -5,7$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na stav prema vjeri/religiji, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na stav prema vjeri/religiji ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod šest postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0012$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0259$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0399$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$). Procenat poželjnosti stava prema vjeri/religiji pokazuje da najveći procenat stava Vjernik ima istraživačka grupa Apstinent sa 89,53%, a zatim slijedi Duhan sa 89,19%, Alkohol sa 82,32%, Eksperimentator (narkofil) sa 75,85%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 71,74%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 12: Sa kojim od roditelja si više blizak/ska (sa kojim se bolje razumiješ)?

Slika br 62: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 12: Sa kojim od roditelja si više blizak/ska (sa kojim se bolje razumiješ)? – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na kategorije bliskosti sa roditeljima sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 61,1$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na kategorije bliskosti sa roditeljima, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = - 52$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na kategorije bliskosti sa roditeljima, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 14$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na kategorije bliskosti sa roditeljima, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = - 11,3$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na kategorije bliskosti sa roditeljima, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 2,4$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na kategorije bliskosti sa roditeljima, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), ne postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na kategorije bliskosti sa roditeljima ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod niti jedne ne postoji statistički značajna/visoko značajna razlika.

Najveći procenat bliskosti sa roditeljima (kategorije: „Sa majkom“ + „Sa ocem“ + „Podjednako“) ima grupa Apstinenti sa 98,18%, a zatim slijede Alkohol sa 96,86%, Duhan sa 94,74%, Eksperimentator (narkofil) sa 94,23%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 89,50%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 13: Ko je po tvom mišljenju bolji prijatelj?

Slika br 63: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 13: Ko je po tvom mišljenju bolji prijatelj?

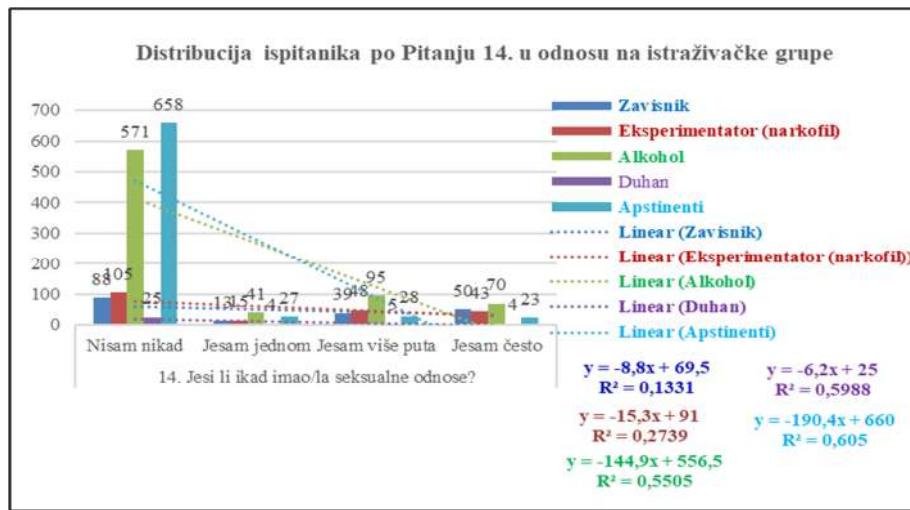
Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na kategorije prijateljstva sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 39,7$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na kategorije prijateljstva, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = - 24,3$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na kategorije prijateljstva, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 10,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na kategorije prijateljstva, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = - 3,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na kategorije prijateljstva, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 2,4$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na kategorije prijateljstva, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), ne postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na kategorije prijateljstva ($p=0,4213$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod niti jedne ne postoji statistički značajna/visoko značajna razlika.

Najveći procenat prijateljstva (kategorije: „Djevojke“ + „Dječaci“ + „Podjednako“) ima grupa Duhan sa 97,37%, a zatim slijede Apstinenti sa 97,17%, Alkohol sa 96,67%, Eksperimentator (narkofil) sa 96,21%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 90,91%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 14: Jesi li ikad imao/la seksualne odnose?

Slika br 64: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 14: Jesi li ikad imao/la seksualne odnose? – funkcionalna zavisnost (trend)

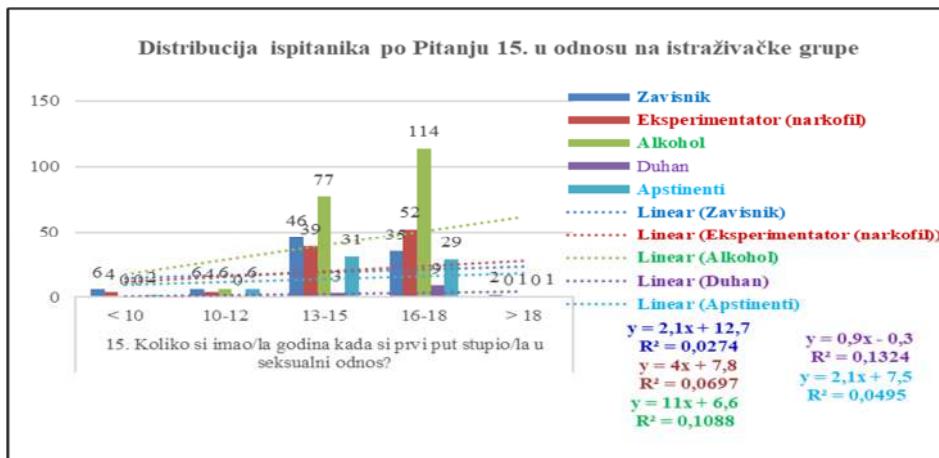
Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na učestalost seksualnih odnosa sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = - 190,4$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na učestalost seksualnih odnosa, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = - 144,9$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na učestalost seksualnih odnosa, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 15,3$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na učestalost seksualnih odnosa, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = - 8,8$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na učestalost seksualnih odnosa, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 6,2$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na učestalost seksualnih odnosa, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na učestalost seksualnih odnosa ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod sedam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0284$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (nakkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (nakkofil)-Aptinenti ($p=0,0000$); Duhan-Apstinenti $p=0,0000$).

Najveći procenat seksualnih odnosa „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 89,40%, a zatim slijede Alkohol sa 73,49%, Duhan sa 65,79%, Eksperimentator (narkofil) sa 49,76%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 46,32%.

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 15: Koliko si imao/la godina kada si prvi put stupio/la u seksualni odnos?

Slika br 65: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 15: Koliko si imao/la godina kada si prvi put stupio/la u seksualni odnos? – funkcionalna zavisnost (trend)

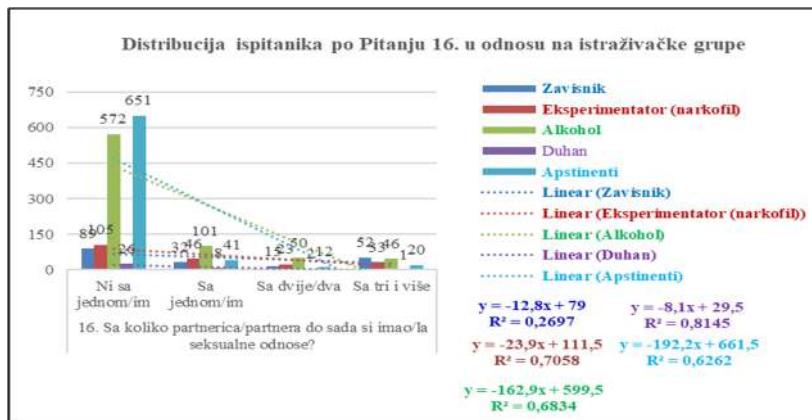
Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na godine prvog seksualnog odnosa sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = 11$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na godine prvog seksualnog odnosa, što je bilo očekivano;
- Rang II: Eksperimentator (narkofil): $K_E = 4$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na godine prvog seksualnog odnosa, što je bilo očekivano;
- Rang III/IV: Apstinenti: $K_{AP} = 2,1$; Treći/Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na godine prvog seksualnog odnosa, što je bilo očekivano;
- Rang III/IV: Zavisnik: $K_Z = 2,1$; Treći/Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na godine prvog seksualnog odnosa, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = 0,9$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na godine prvog seksualnog odnosa, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na godine prvog seksualnog odnosa ($p=0,0110$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod tri postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0022$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0359$); Alkohol-Duhan ($p=0,0360$).

Najveći procenat ispitanika po godinama prvog seksualnog odnosa „Do 15“ ima grupa Zavisnik sa 61,05%, a zatim slijede Apstinenti sa 56,52%, Eksperimentator (narkofil) sa 47,47%, Alkohol sa 41,92%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 25,00%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 16: Sa koliko partnerica/partnera do sada si imao/la seksualne odnose?

Slika br 66: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 16: Sa koliko partnerica/partnera do sada si imao/la seksualne odnose? – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na broj seksualnih odnosa sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

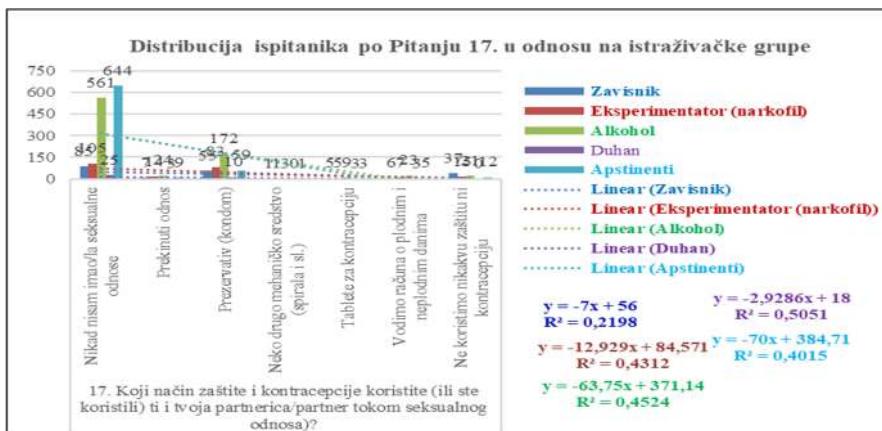
- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -192,2$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na broj seksualnih odnosa, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -162,9$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na broj seksualnih odnosa, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -23,9$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na broj seksualnih odnosa, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -12,8$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na broj seksualnih odnosa, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -8,1$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na broj seksualnih odnosa, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na broj seksualnih odnosa ($p=0,0110$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod osam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0108$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0281$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$); Duhan-Apstinenti ($p=0,0002$).

Najveći procenat ispitanika po broju seksualnih odnosa:

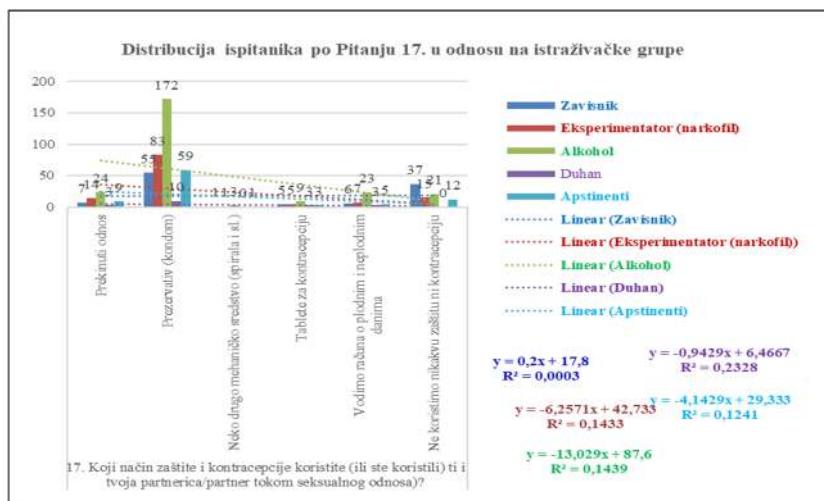
- „Ni sa jednom/im“ ima grupa Apstinenti sa 89,91%, a zatim slijede Alkohol sa 74,38%, Duhan sa 70,27%, Eksperimentator (narkofil) sa 50,72%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 47,34%;
- „Sa jednom/im i više“ ima grupa Zavisnik sa 52,66%, a zatim slijede Eksperimentator (narkofil) sa 49,28%, Duhan sa 29,73%, Alkohol sa 25,62%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 10,08%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 17: Koji način zaštite i kontracepcije koristite (ili ste koristili) ti i tvoja partnerica/partner tokom seksualnog odnosa?

Slikabr 67: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 17: Koji način zaštite i kontracepcije koristite (ili ste koristili) ti i tvoja partnerica/partner tokom seksualnog odnosa)?

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 17: Koji način zaštite i kontracepcije koristite (ili ste koristili) ti i tvoja partnerica/partner tokom seksualnog odnosa)?

Slika br 68: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 17: Koji način zaštite i kontracepcije koristite (ili ste koristili) ti i tvoja partnerica/partner tokom seksualnog odnosa)? – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na način zaštite i kontracepcije sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -70$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na način zaštite i kontracepcije, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -63,75$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na način zaštite i kontracepcije, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -12,929$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na način zaštite i kontracepcije, što je je bilo očekivano;

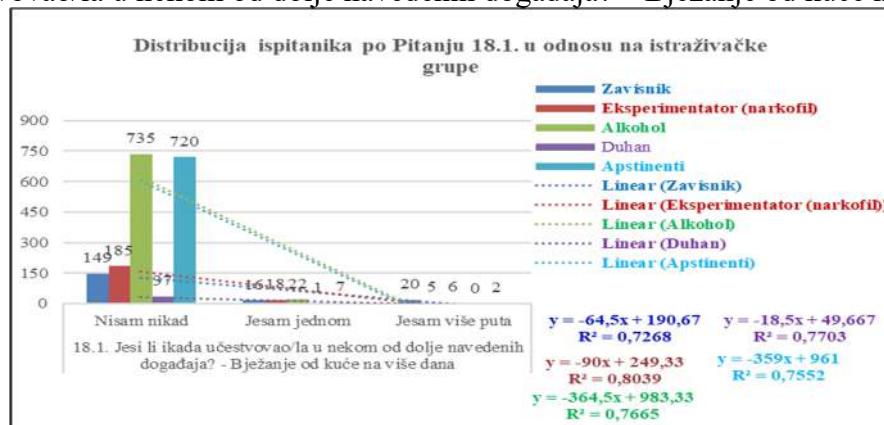
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -7$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na način zaštite i kontracepcije, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -2,9286$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na način zaštite i kontracepcije, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na način zaštite i kontracepcije ($p=0,0110$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod sedam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0015$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$); Duhan-Apstinenti ($p=0,0000$).

Najveći procenat ispitanika po načinu zaštite i kontracepcije:

- „Nikad nisam imao/la seksualne odnose“ ima grupa Apstinenti sa 87,86%, a zatim slijedi Alkohol sa 69,00%, Duhan sa 56,82%, Eksperimentator (narkofil) sa 45,65%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 43,37%;
- „Prekinuti odnos“ ima grupa Duhan sa 6,82%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 6,09%, Zavisnik sa 3,57%, Alkohol sa 2,95%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 1,23%;
- „Prezervativ (kondom)“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 36,09%, a zatim slijedi Zavisnik sa 28,06%, Duhan sa 22,73%, Alkohol sa 21,16%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 8,05%;
- „Neko drugo mehaničko sredstvo (spirala i sl.)“ ima grupa Zavisnik sa 0,51%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 0,43%, Alkohol sa 0,37%, Apstinenti sa 0,14% a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;
- „Tablete za kontracepciju“ ima grupa Duhan sa 6,82%, a zatim slijedi Zavisnik sa 2,55%, Eksperimentator (narkofil) sa 2,17%, Alkohol sa 1,11%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 0,41%;
- „Vodimo računa o plodnim i neplodnim danima“ ima grupa Duhan sa 6,82%, a zatim slijedi Zavisnik sa 3,06%, Eksperimentator (narkofil) sa 3,04%, Alkohol sa 2,83%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 0,68%;
- „Ne koristimo nikakvu zaštitu ni kontracepciju“ ima grupa Zavisnik sa 18,88%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 6,52%, Alkohol sa 2,83%, Apstinenti sa 1,64% a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 18.1: Jesi li ikada učestvovao/la u nekom od dolje navedenih događaja? – Bježanje od kuće na više dana

Slika br 69: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 18.1: Jesi li ikada učestvovao/la u nekom od dolje navedenih događaja? – Bježanje od kuće na više dana – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na bježanje od kuće na više dana sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

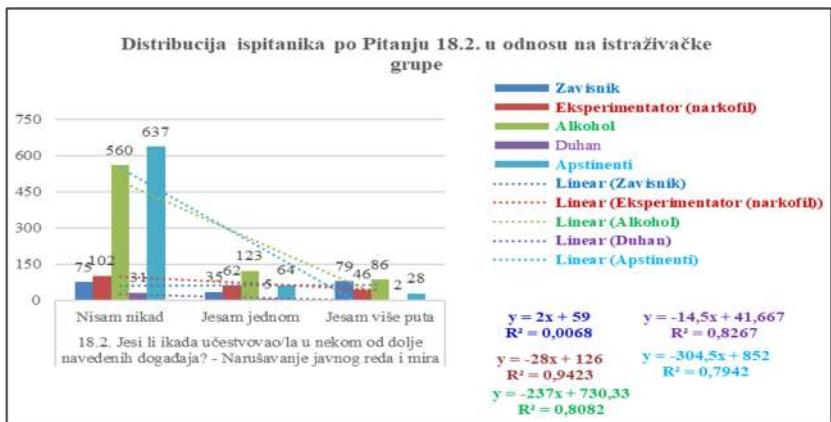
- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -364,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na bježanje od kuće na više dana, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -369$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na bježanje od kuće na više dana, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -90$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na bježanje od kuće na više dana, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -64,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na bježanje od kuće na više dana, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -18,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na bježanje od kuće na više dana, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na bježanje od kuće na više dana ($p=0,0110$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod sedam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0199$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0111$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0025$); Duhan-Apstinenti ($p=0,0000$).

Najveći procenat ispitanika po bježanju od kuće na više dana:

- „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 98,77%, a zatim slijedi Duhan sa 97,37%, Alkohol sa 96,33%, Eksperimentator (narkofil) sa 88,94%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 80,54%;
- „Jesam jednom“, jednaki procenat, imaju grupe Zavisnik 8,65% i Eksperimentator (narkofil) 8,65%, a zatim slijedi Alkohol sa 2,88%, Duhan sa 2,63%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 0,96%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 10,81%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 2,40%, Alkohol sa 0,79%, Apstinenti sa 0,27%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;
- Ukupno su po bježanju od kuće na više dana rangirane kategorije:
  - Rang I: „Nisam nikad“ sa 94,96%;
  - Rang II; „Jesam jednom“ sa 2,33%;
  - Rang III: „Jesam više puta“ sa 1,72%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 18.2: Jesi li ikada učestvovao/la u nekom od dolje navedenih događaja? – Narušavanje javnog reda i mira

Slika br 70: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 18.2: Jesi li ikada učestvovao/la u nekom od dolje navedenih događaja? – Narušavanje javnog reda i mira – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na narušavanje javnog reda i mira sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -304,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na narušavanje javnog reda i mira, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -237$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na narušavanje javnog reda i mira, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -28$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na narušavanje javnog reda i mira, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = -14,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na narušavanje javnog reda i mira, što je bilo očekivano;
- Rang V: Zavisnik: $K_Z = 2$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na narušavanje javnog reda i mira, što je bilo očekivano;

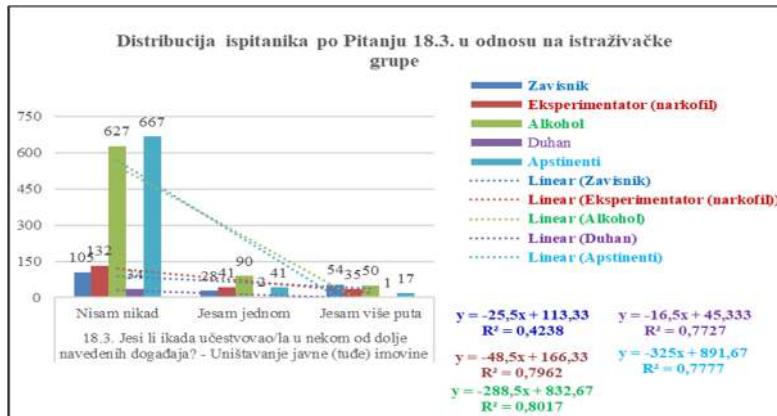
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na narušavanje javnog reda i mira ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod sedam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0111$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (nakrofil)-Duhan ($p=0,0002$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0025$).

Najveći procenat ispitanika po narušavanju javnog reda i mira:

- „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 87,38%, a zatim slijedi Duhan sa 81,58%, Alkohol sa 72,82%, Eksperimentator (narkofil) sa 48,57%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 39,68%;
- „Jesam jednom“, jednaki procenat, ima grupa Eksperimentator (narkofil) 29,52%, a zatim slijedi Zavisnik 18,52%, Alkohol sa 15,99%, Duhan sa 13,16%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 8,78%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 41,80%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 21,90%, Alkohol sa 11,18%, Duhan sa 5,26%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 3,84%;
- Ukupno su po narušavanju javnog reda i mira rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 72,61%;
- Rang II; „Jesam jednom“ sa 14,94%;
- Rang III: „Jesam više puta“ sa 12,45%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 18.3: Jesi li ikada učestvovao/la u nekom od dolje navedenih događaja? – Uništavanje javne (tuđe) imovine

Slika br 71: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 18.3: Jesi li ikada učestvovao/la u nekom od dolje navedenih događaja? – Uništavanje javne (tuđe) imovine – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na uništavanje javne (tuđe) imovine sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = - 325$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na uništavanje javne (tuđe) imovine, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = - 288,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na uništavanje javne (tuđe) imovine, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 48,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na uništavanje javne (tuđe) imovine, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = 25,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na uništavanje javne (tuđe) imovine, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 16,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na uništavanje javne (tuđe) imovine, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na uništavanje javne (tuđe) imovine ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod sedam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0000$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0007$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0025$).

Najveći procenat ispitanika po uništavanju javne (tuđe) imovine:

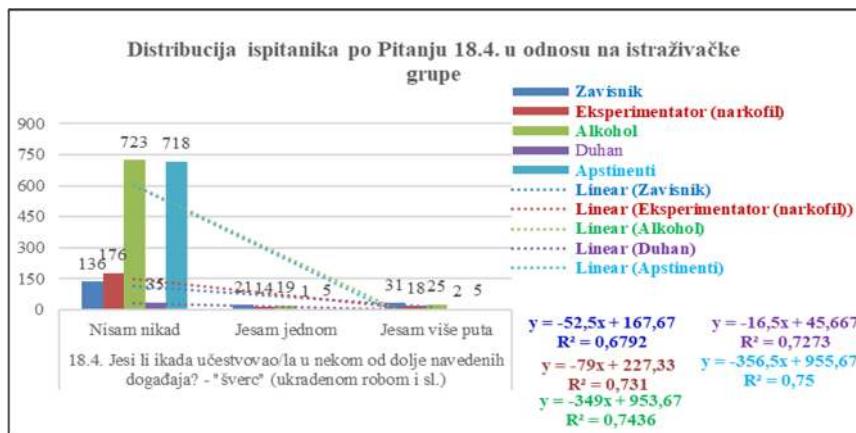
- „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 92,00%, a zatim slijedi Duhan sa 91,89%, Alkohol sa 81,75%, Eksperimentator (narkofil) sa 63,46%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 56,15%;

- „Jesam jednom“, jednaki procenat, ima grupa Eksperimentator (narkofil) 19,71%, a zatim slijedi Zavisnik 14,97%, Alkohol sa 6,52%, Apstinenti sa 5,66%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 5,41%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 28,88%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 16,83%, Alkohol sa 6,52%, Duhan sa 2,70%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 2,34%;

Ukupno su po uništavanju javne (tuđe) imovine rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 81,34%;
- Rang II; „Jesam jednom“ sa 10,50%;
- Rang III: „Jesam više puta“ sa 8,16%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 18.4: Jesi li ikada učestvovao/la u nekom od dolje navedenih događaja? – „šverc“ (ukradenom robom i sl.)

Slika br 72: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 18.4: Jesi li ikada učestvovao/la u nekom od dolje navedenih događaja? – „šverc“ (ukradenom robom i sl.) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na „šverc“ (ukradenom robom i sl.) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -356,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na „šverc“ (ukradenom robom i sl.), što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -349$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na „šverc“ (ukradenom robom i sl.), što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -79$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na „šverc“ (ukradenom robom i sl.), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = 52,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na „šverc“ (ukradenom robom i sl.), što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -16,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan) u odnosu na „šverc“ (ukradenom robom i sl.), što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na „šverc“ (ukradenom robom i sl.) ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod osam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil)

($p=0,0028$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0096$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Aptinenti ($p=0,0000$); Duhan-Aptinenti ($p=0,0024$).

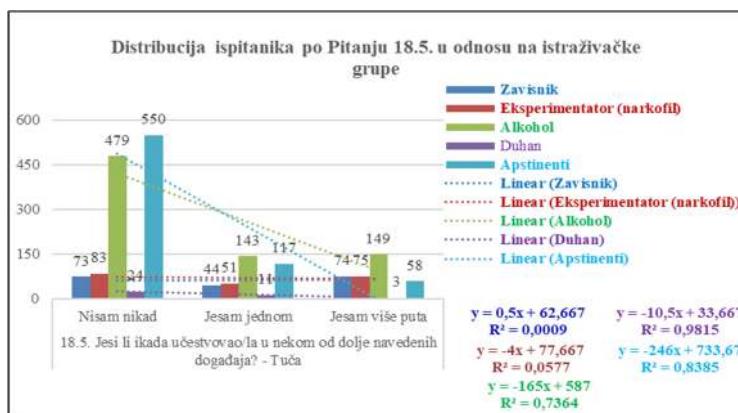
Najveći procenat ispitanika po „šverc“ (ukradenom robom i sl.):

- „Nisam nikad“ ima grupa Aptinenti sa 98,63%, a zatim slijedi Alkohol sa 94,26%, Duhan sa 92,11%, Eksperimentator (narkofil) sa 84,62 a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 72,34%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik 11,17%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) 6,73%, Duhan 2,63%, Alkohol sa 2,48%, a najmanji procenat ima grupa Aptinenti sa 0,69%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 16,49%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 8,65%, Duhan sa 5,26%, Alkohol sa 3,26%, a najmanji procenat ima grupa Aptinenti sa 0,69%;

Ukupno su po „šverc“ (ukradenom robom i sl.) rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 92,69%;
- Rang II; „Jesam više puta“ sa 4,20%;
- Rang III: „Jesam jednom“ sa 3,11%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 18.5: Jesi li ikada učestvovao/la u nekom od dolje navedenih događaja? – Tuča

Slika br 73: Distribucija odgovora ispitanika po pitanju 18.5: Jesi li ikada učestvovao/la u nekom od dolje navedenih događaja? – Tuča – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na tuču sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Aptinenti: $K_{AP} = -246$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Aptinenti u odnosu na tuču, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -165$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na tuču, što je bilo očekivano;
- Rang III: Duhan: $K_D = -10,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na tuču, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -4$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu tuču, što je bilo očekivano;
- Rang V: Zavisnik: $K_Z = 0,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na tuču, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na tuču ($p=0,0000$). Od ukupno deset

mogućih veza između istraživačkih grupa kod sedam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0045$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0073$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

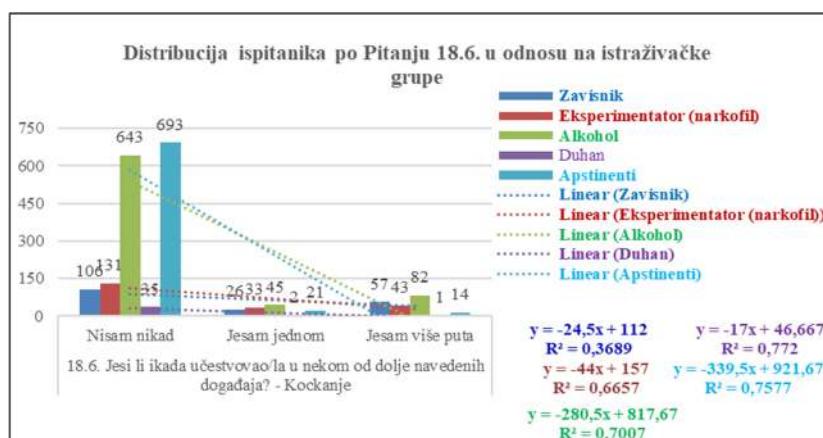
Najveći procenat ispitanika po tuči:

- „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 75,86%, a zatim slijedi Duhan sa 62,16%, Alkohol sa 62,13%, Eksperimentator (narkofil) sa 39,71 a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 38,22%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Duhan sa 28,85%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) 24,40%, Alkohol sa 18,55%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 16,40%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 38,73%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 35,89%, Alkohol sa 19,33%, Apstinenti sa 8,00%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 7,89%;

Ukupno su po tuči rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 62,51%;
- Rang II; „Jesam jednom“ sa 18,92%;
- Rang III: „Jesam više puta“ sa 18,56%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 18.6: Jesi li ikada učestvovao/la u nekom od dolje navedenih događaja? – Kockanje

Slika br 74: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 18.6: Jesi li ikada učestvovao/la u nekom od dolje navedenih događaja? – Kockanje – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na kockanje sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -339,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na kockanje, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -280,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na kockanje, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -44$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu kockanje, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = 24,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na kockanje, što je bilo očekivano;

- Rang V: Duhan: $K_D = -17$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na kockanje, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na kockanje ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod sedam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0000$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0005$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

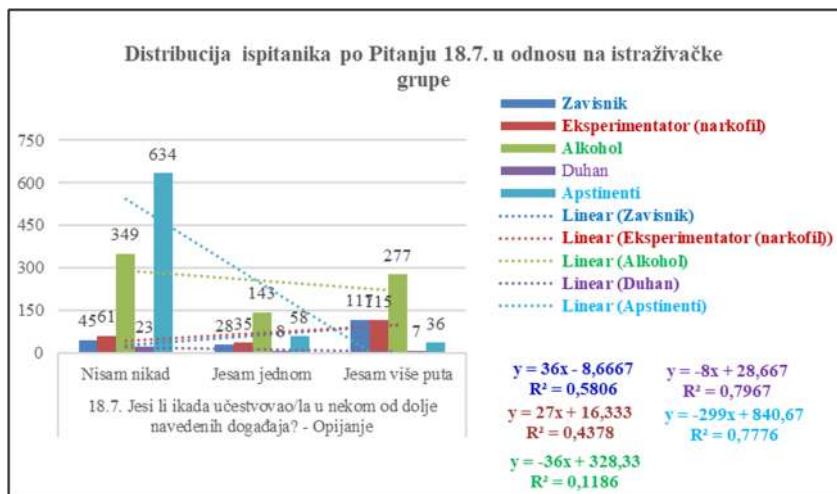
Najveći procenat ispitanika po kockanju:

- „Nisam nikad“ ima grupa Aptinenti sa 95,19%, a zatim slijedi Duhan sa 92,11%, Alkohol sa 83,51%, Eksperimentator (narkofil) sa 63,29 a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 56,08%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) 15,94%, a zatim slijedi Zavisnik sa 13,76%, Alkohol sa 5,84%, Duhan sa 5,26% a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 2,88%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 30,16%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 20,77%, Alkohol sa 10,65%, Duhan sa 2,63%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 1,92%;

Ukupno su po kockanju rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 83,23%;
- Rang II; „Jesam više puta“ sa 10,20%;
- Rang III: „Jesam jednom“ sa 6,57%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 18.7: Jesi li ikada učestvovao/la u nekom od dolje navedenih događaja? – Opijanje

Slika br 75: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 18.7: Jesi li ikada učestvovao/la u nekom od dolje navedenih događaja? – Opijanje – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na opijanje sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -299$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na opijanje, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -36$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na opijanje, što je bilo očekivano;

- Rang III: Zavisnik: $K_Z = + 36$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na opijanje, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = + 27$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu opijanje , što je je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 8$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na opijanje, što je je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na opijanje ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod osam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0000$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0001$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$); Duhan-Apstinenti ($p=0,0000$).

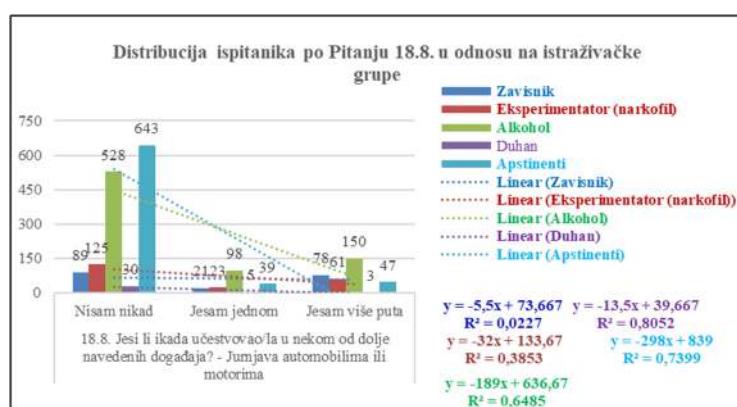
Najveći procenat ispitanika po opijanju:

- „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 87,09%, a zatim slijedi Duhan sa 60,53%, Alkohol sa 45,38%, Eksperimentator (narkofil) sa 28,91 a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 23,68%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Duhan sa 21,05%, a zatim slijedi Alkohol sa 18,60%, Eksperimentator (narkofil) 16,59%, Zavisnik sa 14,74%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 7,97%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 61,58%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 54,50%, Alkohol sa 36,02%, Duhan sa 18,42%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 4,95%;;

Ukupno su po opijanju rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 57,44%;
- Rang II; „Jesam više puta“ sa 26,51%;
- Rang III: „Jesam jednom“ sa 14,05%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 18.8: Jesi li ikada učestvovao/la u nekom od dolje navedenih događaja? – Jurnjava automobilima ili motorima

Slika br 76: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 18.8: Jesi li ikada učestvovao/la u nekom od dolje navedenih događaja? – Jurnjava automobilima ili motorima – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na jurnjavu automobilima ili motorima sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = - 298$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na jurnjavu automobilima ili motorima, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = - 189$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na jurnjavu automobilima ili motorima, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 32$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na jurnjavu automobilima ili motorima, što je je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = - 13,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na jurnjavu automobilima ili motorima, što je je bilo očekivano;
- Rang V: Zavisnik: $K_Z = - 5,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na jurnjavu automobilima ili motorima, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na jurnjavu automobilima ili motorima ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod osam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0128$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0004$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0254$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0248$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

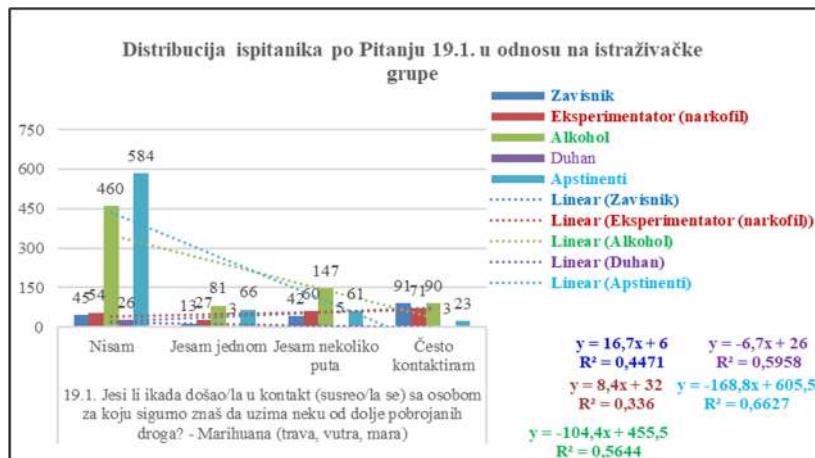
Najveći procenat ispitanika po jurnjavi automobilima ili motorima:

- „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 88,20%, a zatim slijedi Duhan sa 78,95%, Alkohol sa 68,04%, Eksperimentator (narkofil) sa 59,81%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 47,34%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Duhan sa 13,16%, a zatim slijedi Alkohol sa 12,63%, Zavisnik sa 11,17%, Eksperimentator (narkofil) 11,00%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 7,97%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 61,58%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 54,50%, Alkohol sa 36,02%, Duhan sa 18,42%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 4,95%;;

Ukupno su po jurnjavi automobilima ili motorima rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 72,94%;
- Rang II; „Jesam više puta“ sa 17,47%;
- Rang III: „Jesam jednom“ sa 9,59%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.1: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – Marihuana (trava, vutra, mara)

Slika br 77: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.1: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – Marihuana (trava, vutra, mara) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na marihuanu (trava, vutra, mara) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -168,8$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na marihuanu (trava, vutra, mara), što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -104,4$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na marihuanu (trava, vutra, mara), što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = +16,7$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na marihuanu (trava, vutra, mara), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = +8,4$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na marihuanu (trava, vutra, mara), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = -6,7$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na marihuanu (trava, vutra, mara), što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na marihuanu (trava, vutra, mara) ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod sedam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0000$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

Najveći procenat ispitanika po marihuani (trava, vutra, mara):

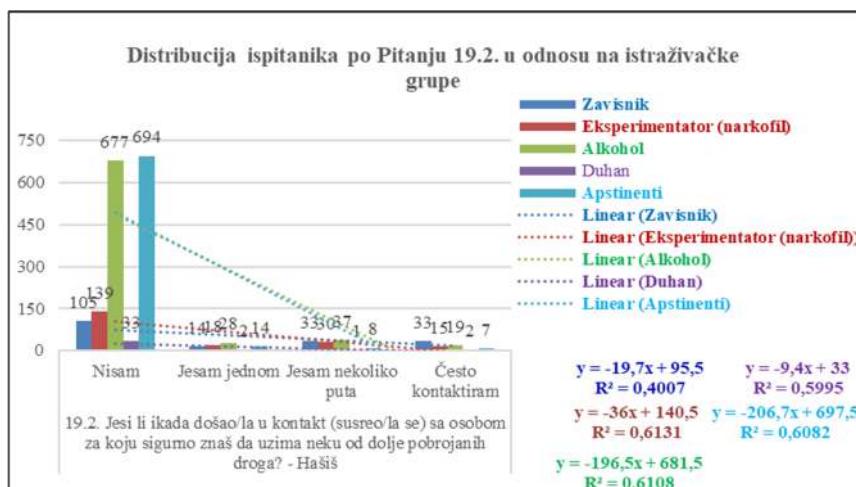
- „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 79,56%, a zatim slijedi Duhan sa 70,27%, Alkohol sa 59,13%, Eksperimentator (narkofil) sa 25,47%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 23,56%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) 12,74%, a zatim slijedi Alkohol sa 10,41%, Apstinenti sa 8,99%; Duhan sa 8,11%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 6,81%,

- „Jesam nekoliko puta“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 28,30%, a zatim slijedi Zavisnik sa 21,99%, Alkohol sa 18,89%, Duhan sa 13,51%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 8,31%;
- „Često kontaktiram“ ima grupa Zavisnik sa 47,64%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 33,49%, Alkohol sa 11,57%, Duhan sa 8,11%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 3,13%;

Ukupno su po marihuani (trava, vutra, mara) rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam“ sa 59,89%;
- Rang II; „Jesam nekoliko puta“ sa 16,14%;
- Rang III: „Često kontaktiram“ sa 14,24%;
- Rang IV: „Jesam jednom“ sa 9,73%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.2: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrejanih droga? – Hašiš

Slika br 78: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.2: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrejanih droga? – Hašiš – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na hašiš sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -206,7$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na hašiš, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -196,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na hašiš, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -36$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na hašiš, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -19,7$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na hašiš, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -9,4$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na hašiš, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na hašiš ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod sedam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0000$); Zavisnik-

Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

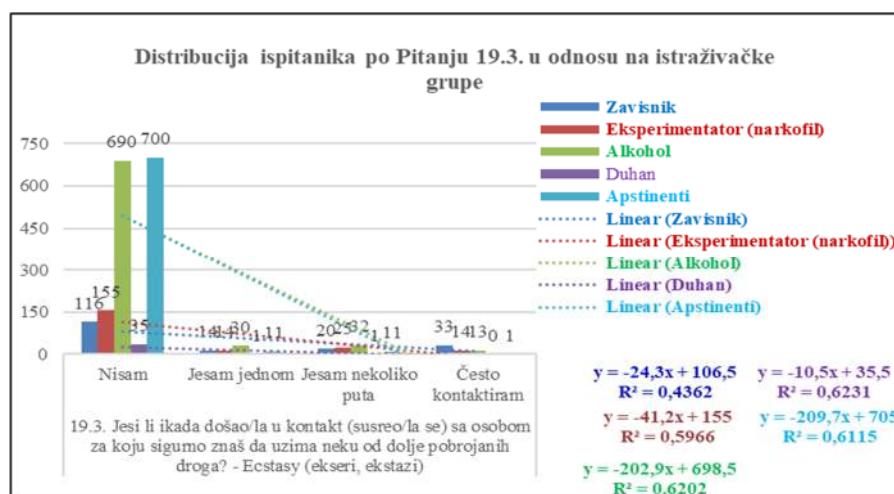
Najveći procenat ispitanika po hašišu:

- „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 95,99%, a zatim slijedi Alkohol sa 88,96%, Duhan sa 86,84%, Eksperimentator (narkofil) sa 68,81%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 56,76%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) 8,91%, a zatim slijedi Zavisnik sa 7,57%, Duhan sa 5,26%, Alkohol sa 3,68%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 1,94%;
- „Jesam nekoliko puta“ ima grupa Zavisnik sa 17,84%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 14,85%, Alkohol sa 4,86%, Duhan sa 2,63%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 1,11%;
- „Često kontaktiram“ ima grupa Zavisnik sa 17,84%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 7,43%, Duhan sa 5,26%, Alkohol sa 2,50%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 0,97%;

Ukupno su po hašišu rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam“ sa 86,33%;
- Rang II; „Jesam nekoliko puta“ sa 5,71%;
- Rang III/IV: „Jesam jednom“ sa 3,98%;
- Rang III: „Često kontaktiram“ sa 3,98%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.3: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – Ecstasy (ekseri, ekstazi)

Slika br 79: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.3: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – Ecstasy (ekseri, ekstazi) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na Ecstasy (ekseri, ekstazi) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -209,7$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na Ecstasy (ekseri, ekstazi), što je bilo očekivano;

- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -202,9$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na Ecstasy (ekseri, ekstazi), što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -41,2$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na Ecstasy (ekseri, ekstazi), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -24,3$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na Ecstasy (ekseri, ekstazi), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = -10,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na Ecstasy (ekseri, ekstazi), što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na Ecstasy (ekseri, ekstazi) ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod devet postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0173$);

Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0002$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0070$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

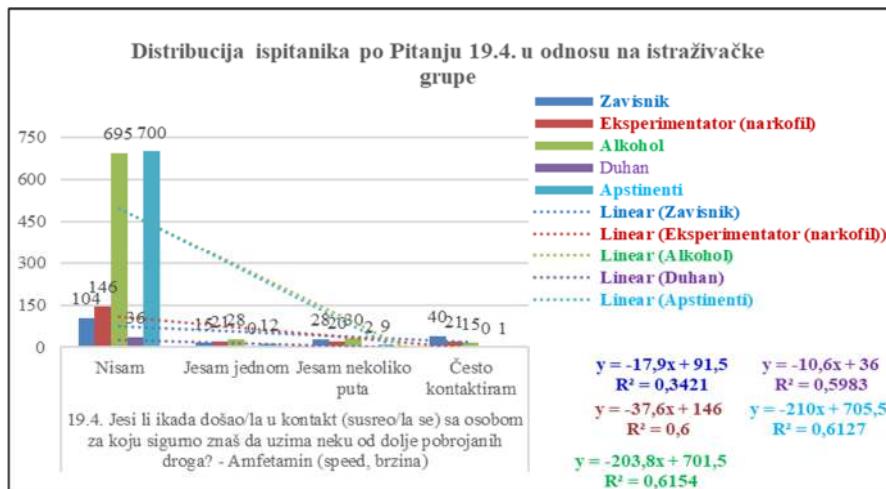
Najveći procenat ispitanika po Ecstasy (ekseri, ekstazi):

- „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 96,82%, a zatim slijedi Duhan sa 94,59%, Alkohol sa 90,20%, Eksperimentator (narkofil) sa 74,52%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 63,39%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 7,65%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) 6,73%, Alkohol sa 3,92%, Duhan sa 2,70%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 1,52%;
- „Jesam nekoliko puta“ ima grupa a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 12,02%, a zatim slijedi Zavisnik sa 10,93%, Alkohol sa 4,18%, Duhan sa 2,70%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 1,52%;
- „Često kontaktiram“ ima grupa Zavisnik sa 18,03%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 6,73%, Alkohol sa 1,70%, Apstinenti sa 0,14%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;,

Ukupno su po Ecstasy (ekseri, ekstazi) rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam“ sa 88,52%;
- Rang II; „Jesam nekoliko puta“ sa 4,65%;
- Rang III: „Jesam jednom“ sa 3,65%;
- Rang IV: „Često kontaktiram“ sa 3,18%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.4: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – Amfetamin (speed, brzina)

Slika br 80: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.4: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrejanih droga? – Amfetamin (speed, brzina) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na amfetamin (speed, brzina) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -210$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na amfetamin (speed, brzina), što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -203,8$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na amfetamin (speed, brzina), što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -37,4$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na amfetamin (speed, brzina), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -17,9$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na amfetamin (speed, brzina), što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -10,6$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na amfetamin (speed, brzina), što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na amfetamin (speed, brzina) ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod osam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0027$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0000$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0051$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

Najveći procenat ispitanika po amfetaminu (speed, brzina):

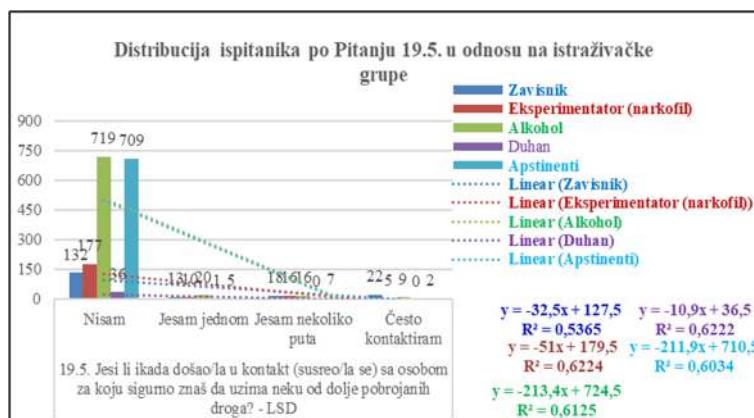
- „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 96,95%, a zatim slijedi Duhan sa 94,74%, Alkohol sa 90,49%, Eksperimentator (narkofil) sa 70,19%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 55,61%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) 10,10%, a zatim slijedi Zavisnik sa 8,02%, Alkohol sa 3,65%, Apstinenti sa 1,66%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%,

- „Jesam nekoliko puta“ ima grupa Zavisnik sa 14,98%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 9,62%, Duhan sa 5,26%, Alkohol sa 3,91%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 1,25%;
- „Često kontaktiram“ ima grupa Zavisnik sa 21,39%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 10,10%, Alkohol sa 1,95%, Apstinenti sa 0,14%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;;

Ukupno su po amfetaminu (speed, brzina)rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam“ sa 87,42%;
- Rang II; „Jesam nekoliko puta“ sa 4,63%;
- Rang III: „Često kontaktiram“ sa 4,00%;
- Rang IV: „Jesam jednom“ sa 3,95%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.5: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – LSD

Slika br 80: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.5: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – LSD – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na LSD sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 213,4$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na LSD, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = - 211,9$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na LSD, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 51$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na LSD, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = - 32,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na LSD, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 10,9$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na LSD, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na LSD ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod osam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0009$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0008$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator

(narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0424$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

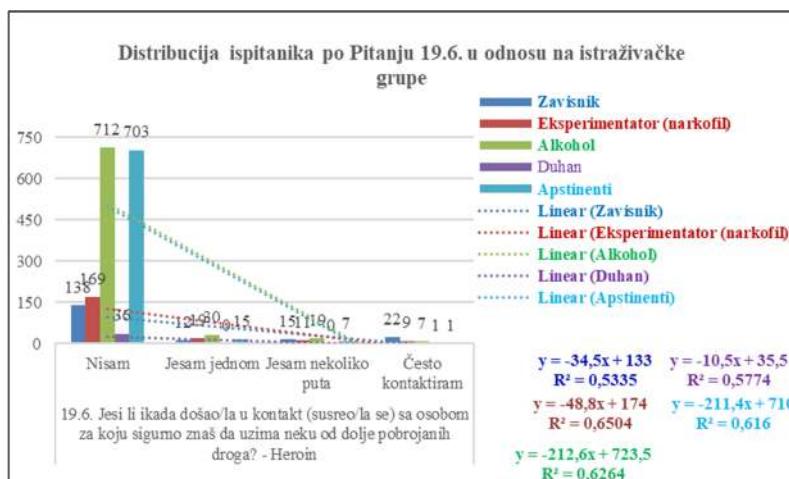
Najveći procenat ispitanika po LSD:

- „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 98,06%, a zatim slijedi Duhan sa 97,30%, Alkohol sa 94,11%, Eksperimentator (narkofil) sa 85,10%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 71,35%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 7,03%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) 4,81%, Duhan sa 2,70%, Alkohol sa 2,62%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 0,69%;
- „Jesam nekoliko puta“ ima grupa Zavisnik sa 9,73%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 7,69%, Alkohol sa 2,09%, Apstinenti sa 0,97%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;
- „Često kontaktiram“ ima grupa Zavisnik sa 11,89%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 2,40%, Alkohol sa 1,18%, Apstinenti sa 0,28%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;;

Ukupno su po LSD rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam“ sa 92,49%;
- Rang II; „Jesam nekoliko puta“ sa 2,97%;
- Rang III: „Jesam jednom“ sa 2,56%;
- Rang IV: „Često kontaktiram“ sa 1,98%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.6: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – Heroin

Slika br 81: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.6: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – Heroin – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na heroin sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -212,6$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na heroin, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -211,4$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na heroin, što je bilo očekivano;

- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -48,8$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na heroin, što je je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -34,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na heroin, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -10,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na heroin, što je je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na heroin ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod sedam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0017$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0149$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

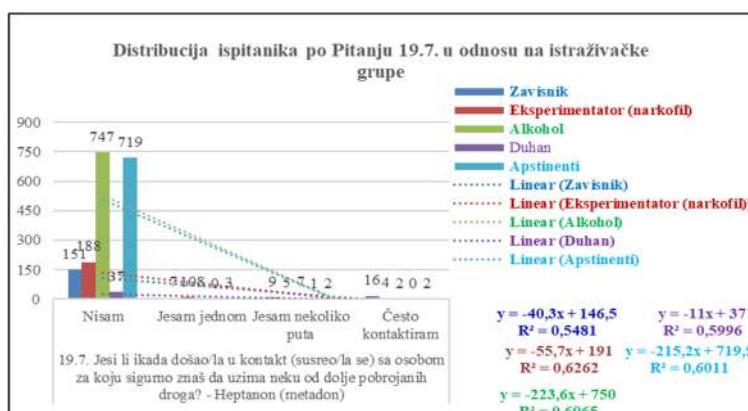
Najveći procenat ispitanika po heroinu:

- „Nisam nikad“ ima grupa Duhan sa 97,30%, a zazim slijedi Apstinenti sa 96,83%, Alkohol sa 92,71%, Eksperimentator (narkofil) sa 81,25%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 73,80%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) 6,42%, a zatim slijedi Zavisnik sa 6,42%, Alkohol sa 3,91%, Apstinenti sa 2,07%; a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;
- „Jesam nekoliko puta“ ima grupa Zavisnik sa 8,02%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 5,29%, Alkohol sa 2,47%, Apstinenti sa 0,96%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;
- „Često kontaktiram“ ima grupa Zavisnik sa 11,76%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 4,33%, Duhan sa 2,70%, Alkohol sa 0,91%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 0,14%;

Ukupno su po heroinu rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam“ sa 91,28%;
- Rang II: „Jesam jednom“ sa 3,95%;
- Rang III; „Jesam nekoliko puta“ sa 2,70%;
- Rang IV: „Često kontaktiram“ sa 2,08%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.7: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – Heptanon (metadon)

Slika br 82: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.7: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – Heptanon (metadon) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na heptanon (metadon) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -223,6$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na heptanon (metadon), što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -215,2$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na heptanon (metadon), što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -55,7$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na heptanon (metadon), što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = -40,3$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na heptanon (metadon), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = -11$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na heptanon (metadon), što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na heptanon (metadon) ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod šest postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,1516$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0194$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$).

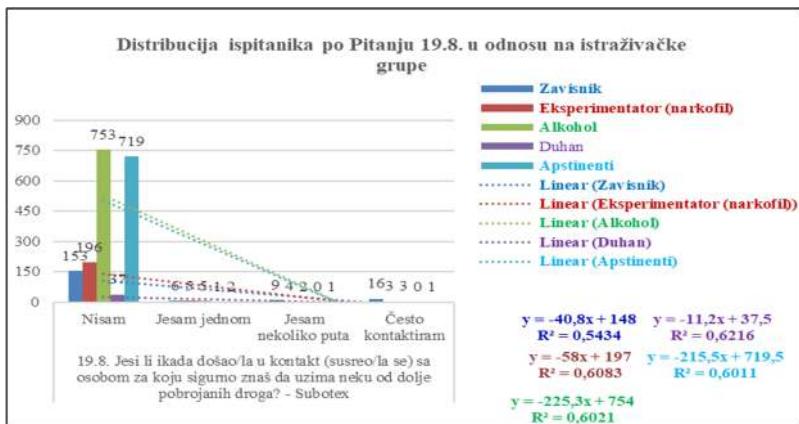
Najveći procenat ispitanika po heptanonu (metadon):

- „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 79,56%, a zatim slijedi Duhan sa 70,27%, Alkohol sa 59,13%, Eksperimentator (narkofil) sa 25,47%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 23,56%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) 12,74%, a zatim slijedi Alkohol sa 10,41%, Apstinenti sa 8,99%; Duhan sa 8,11%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 6,81%,
- „Jesam nekoliko puta“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 28,30%, a zatim slijedi Zavisnik sa 21,99%, Alkohol sa 18,89%, Duhan sa 13,51%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 8,31%;
- „Često kontaktiram“ ima grupa Zavisnik sa 47,64%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 33,49%, Alkohol sa 11,57%, Duhan sa 8,11%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 3,13%;

Ukupno su po heptanonu (metadon) rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam“ sa 59,89%;
- Rang II: „Jesam nekoliko puta“ sa 16,14%;
- Rang III: „Često kontaktiram“ sa 14,24%;
- Rang IV: „Jesam jednom“ sa 9,73%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.8: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – Subotex

Slika br 83: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.8: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – Subotex – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na subotex sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -225,3$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na subotex, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -215,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na subotex, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -58$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na subotex, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -40,8$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na subotex, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -11,2$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na subotex, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na subotex ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod šest postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0152$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0194$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$).

Najveći procenat ispitanika po subotex-u:

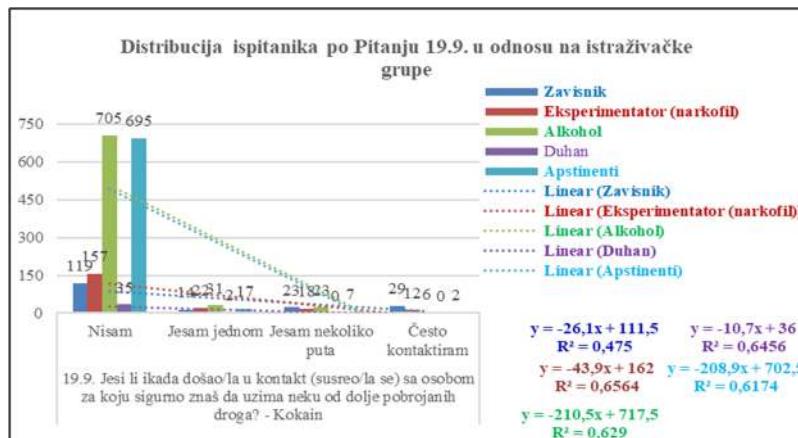
- „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 99,45%, a zatim slijedi Alkohol sa 98,69%, Duhan sa 97,37%, Eksperimentator (narkofil) sa 94,23%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 83,15%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 3,26%, a zatim slijedi Duhan sa 2,63%, Eksperimentator (narkofil) 2,40%, Alkohol sa 0,66%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 0,28%;
- „Jesam nekoliko puta“ ima grupa Zavisnik sa 4,89%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 1,92%, Alkohol sa 0,26%, Apstinenti sa 0,14%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;
- „Često kontaktiram“ ima grupa Zavisnik sa 8,70%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 1,44%, Alkohol sa 0,39%, Apstinenti sa 0,14%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;

Ukupno su po subotex-u rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam“ sa 96,97%;

- Rang II: „Često kontaktiram“ sa 1,20%;
- Rang III: „Jesam jednom“ sa 0,99%;
- Rang IV; „Jesam nekoliko puta“ sa 0,84%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.9: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – Kokain

Slika br 84: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.9: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – Kokain – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na kokain sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 210,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na kokain, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = - 208,9$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na kokain, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 43,9$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na kokain, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = - 26,1$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na kokain, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 10,7$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na kokain, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na kokain ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod osam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0196$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0003$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0083$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

Najveći procenat ispitanika po kokainu:

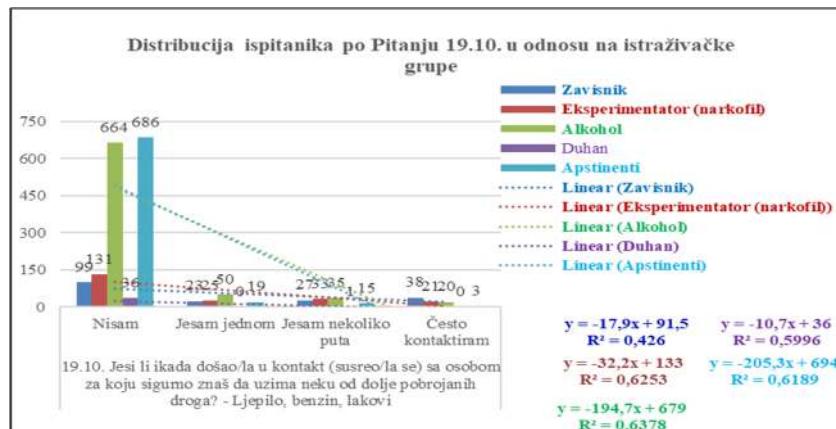
- „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 96,39%, a zatim slijedi Duhan sa 94,59%, Alkohol sa 92,16%, Eksperimentator (narkofil) sa 75,12%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 64,32%;

- „Jesam jednom“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) 10,53%, a zatim slijedi Zavisnik sa 7,57%, Duhan sa 5,41%, Alkohol sa 4,05%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 2,36%;
- „Jesam nekoliko puta“ ima grupa Zavisnik sa 12,43%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 8,61%, Alkohol sa 3,01%, Apstinenti sa 0,97%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;
- „Često kontaktiram“ ima grupa Zavisnik sa 15,68%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 5,74%, Alkohol sa 0,78%, Apstinent sa 0,28%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;

Ukupno su po kokainu rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam“ sa 89,25%;
- Rang II: „Jesam jednom“ sa 4,49%;
- Rang II; „Jesam nekoliko puta“ sa 3,70%;
- Rang III: „Često kontaktiram“ sa 2,56%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.10: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – Ljepilo, benzin, lakovi

Slika br 85: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.10: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – Ljepilo, benzin, lakovi – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na ljepilo, benzin, lakovi sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -205,3$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na ljepilo, benzin, lakovi, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -194,7$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na ljepilo, benzin, lakovi, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -32,2$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na ljepilo, benzin, lakovi, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -17,9$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na ljepilo, benzin, lakovi, što je bilo očekivano;

- Rang V: Duhan: $K_D = -10,7$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na ljepilo, benzin, lakovi, što je je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na ljepilo, benzin, lakovi ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod sedam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0000$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

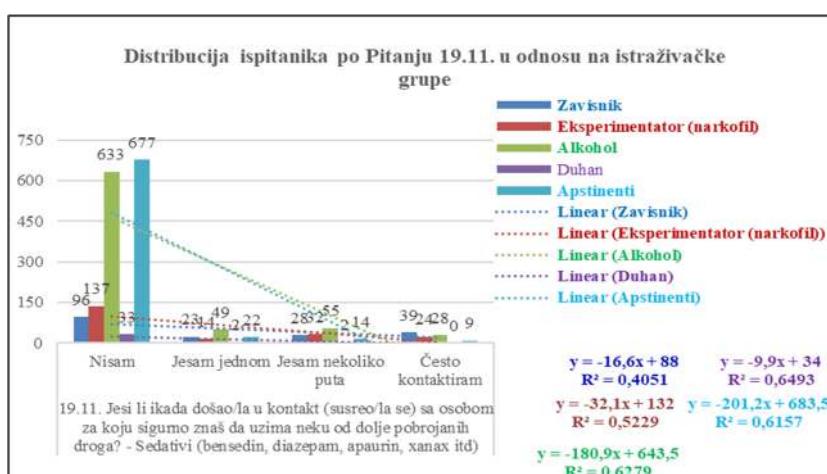
Najveći procenat ispitanika po ljepilu, benzinu, lakovima:

- „Nisam nikad“ ima grupa Duhan sa 97,30%, a zatim slijedi Apstinenti sa 94,88%, Alkohol sa 86,35%, Eksperimentator (narkofil) sa 62,38%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 52,94%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 12,30%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) 11,90%, Alkohol sa 6,50%, Apstinenti sa 2,63%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%,
- „Jesam nekoliko puta“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 15,71%, a zatim slijedi Zavisnik sa 14,44%, Alkohol sa 4,55%, Duhan sa 2,70%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 2,07%;
- „Često kontaktiram“ ima grupa Zavisnik sa 20,32%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 10,00%, Alkohol sa 2,60%, Apstinenti sa 0,41%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;,

Ukupno su po ljepilu, benzinu, lakovima rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam“ sa 83,90%;
- Rang II: „Jesam jednom“ sa 6,07%;
- Rang III; „Jesam nekoliko puta“ sa 5,76%;
- Rang III: „Često kontaktiram“ sa 4,26%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje ju 19.11: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – Sedativi (bensedin, diazepam, apaurin, xanax itd)

Slika br 86: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 19.11: Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dolje pobrojanih droga? – Sedativi (bensedin, diazepam, apaurin, xanax itd) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na sedative (bensedin, diazepam, apaurin, xanax itd) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -201,2$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na sedative (bensedin, diazepam, apaurin, xanax itd), što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -180,9$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na sedative (bensedin, diazepam, apaurin, xanax itd), što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -32,1$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na sedative (bensedin, diazepam, apaurin, xanax itd), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -16,6$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na sedative (bensedin, diazepam, apaurin, xanax itd), što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -9,9$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na sedative (bensedin, diazepam, apaurin, xanax itd), što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na sedative (bensedin, diazepam, apaurin, xanax itd) ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod osam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0033$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0000$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0050$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

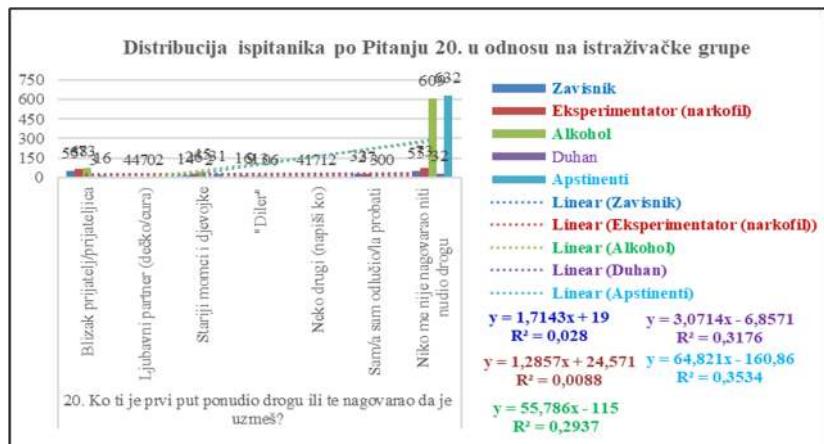
Najveći procenat ispitanika po sedativima (bensedin, diazepam, apaurin, xanax itd):

- „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 93,77%, a zatim slijedi Duhan sa 89,19%, Alkohol sa 82,75%, Eksperimentator (narkofil) sa 66,18%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 51,61%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 12,37%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 6,76%, Alkohol sa 6,41%, Duhan sa 5,41%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 3,05%;
- „Jesam nekoliko puta“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 15,46%, a zatim slijedi Zavisnik sa 15,05%, Alkohol sa 7,19%, Duhan sa 5,41%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 1,25%;
- „Često kontaktiram“ ima grupa Zavisnik sa 20,97%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 11,59%, Alkohol sa 3,66%, Apstinenti sa 1,25%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;;

Ukupno su po sedativima (bensedin, diazepam, apaurin, xanax itd) rangirane kategorije:

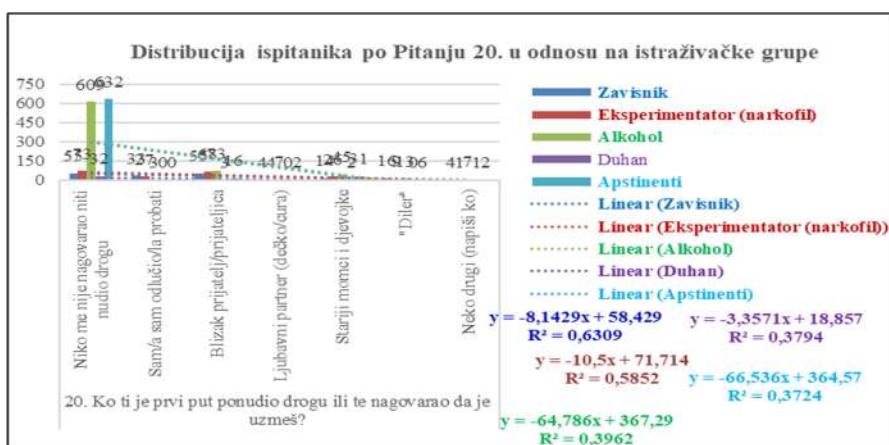
- Rang I: „Nisam“ sa 82,21%;
- Rang II: „Jesam nekoliko puta“ sa 6,83%;
- Rang III: „Jesam jednom“ sa 5,74%;
- Rang IV: „Često kontaktiram“ sa 5,22%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 20: Ko ti je prvi put ponudio drogu ili te nagovarao da je uzmes?

Slika br 87: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 20: Ko ti je prvi put ponudio drogu ili te nagovarao da je uzmeš? – funkcionalna zavisnost (trend)

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 20: Ko ti je prvi put ponudio drogu ili te nagovarao da je uzmeš?

Slika br 88: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 20: Ko ti je prvi put ponudio drogu ili te nagovarao da je uzmeš? – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na ponudu i nagovor za drogu sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -66,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na ponudu i nagovor za drogu, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -64,8$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na ponudu i nagovor za drogu, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -10,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na ponudu i nagovor za drogu, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -8,1$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na ponudu i nagovor za drogu, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -3,4$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na ponudu i nagovor za drogu, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na ponudu i nagovor za drogu ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod sedam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0000$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

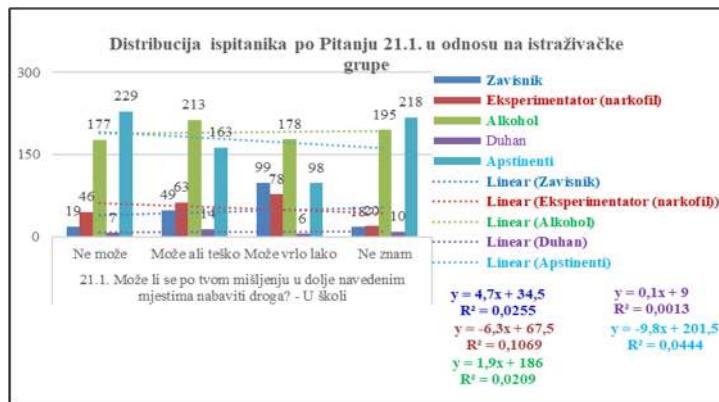
Najveći procenat ispitanika po ponudi i nagovoru za drogu:

- „Niko me nije nagovarao niti nudio drogu“ ima grupa Apstinenti sa 91,73%, a zatim slijedi Duhan sa 84,21%, Alkohol sa 80,45%, Eksperimentator (narkofil) sa 35,10%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 30,39%;
- „Sam/a sam odlučio/la probati“ ima grupa Zavisnik sa 18,23%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 12,98%, Alkohol sa 9,64%, a najmanji procenat imaju grupe Duhan sa 0,00% i Apstinenti sa 0,00%;
- „Blizak prijatelj/prijateljica“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 32,69%, a zatim slijedi Zavisnik sa 30,39%, Alkohol sa 7,19%, Duhan sa 7,89%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 2,32%;
- „Ljubavni partner (dečko/cura)“ ima grupa Zavisnik sa 2,21%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 1,92%, Alkohol sa 0,92%, Apstinenti sa 0,29%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;
- „Stariji momci i djevojke“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 12,50%, a zatim slijedi Zavisnik sa 7,73%, Alkohol sa 5,94%, Duhan sa 5,26%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 4,50%;
- „Diler“ ima grupa Zavisnik sa 8,84%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 4,33%, Alkohol sa 1,72%, Apstinenti sa 0,87%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;
- „Neko drugi (napiši ko)“ ima grupa Duhan sa 2,63%, a zatim slijedi Zavisnik sa 2,21%, Alkohol sa 0,92%, Eksperimentator (narkofil) sa 0,48%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 0,29%;

Ukupno su po ponudi i nagovoru za drogu rangirane kategorije:

- Rang I: „Niko me nije nagovarao niti nudio drogu“ sa 74,80%;
- Rang II; „Blizak prijatelj/prijateljica“ sa 11,48%;
- Rang III: „Stariji momci i djevojke“ sa 6,30%;
- Rang IV: „Sam/a sam odlučio/la probati“ sa 3,36;
- Rang V: „Dileri“ sa 2,35%;
- Rang VI: „Ljubavni partner (dečko/cura)“ sa 0,91%;
- Rang VII: „Neko drugi (napiši ko)“ sa 0,80%

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 21.1: Može li se po tvom mišljenju u dolje navedenim mjestima nabaviti droga? – U školi

Slika br 89: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 21.1: Može li se po tvom mišljenju u dolje navedenim mjestima nabaviti droga? - U školi – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na nabavku droge u školi sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -9,8$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na nabavku droge u školi, što je bilo očekivano;
- Rang II: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -6,3$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na nabavku droge u školi, što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = +4,7$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na nabavku droge u školi, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Alkohol: $K_{AL} = +1,1$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na nabavku droge u školi, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = +0,1$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na nabavku droge u školi, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na nabavku droge u školi ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod osam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0058$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0025$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0123$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

Najveći procenat ispitanika po nabavci droge u školi:

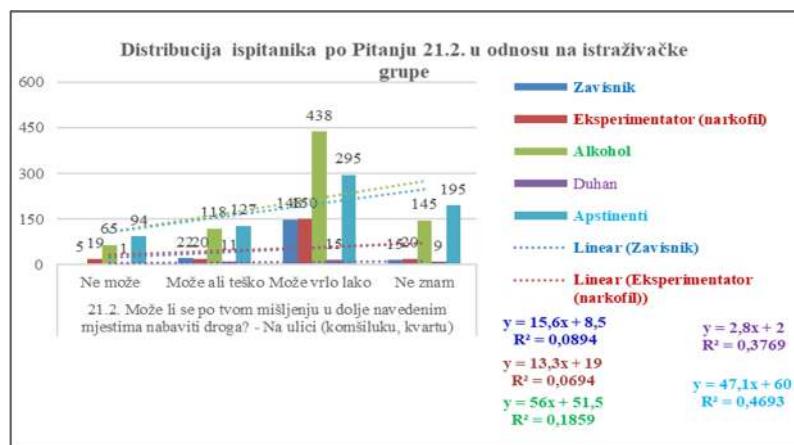
- „Ne može“ ima grupa Apstinenti sa 32,34%, a zatim slijedi Alkohol sa 23,20%, Eksperimentator (narkofil) sa 22,22%, Duhan sa 18,92%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 10,27%;
- „Može ali teško“ ima grupa Duhan sa 37,84%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 30,43%, Alkohol sa 27,92%, Zavisnik sa 26,49% a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 23,02%;
- „Može vrlo lako“ ima grupa Zavisnik sa 53,51%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 37,68%, Alkohol sa 23,33%, Duhan sa 16,22%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 13,84%;

- „Ne znam“ ima grupa Apstinenti sa 30,79%, a zatim slijedi Duhan sa 27,03%, Alkohol sa 25,56%, Zavisnik 9,73%, a najmanji procenat ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 9,66%;

Ukupno su po nabavci droge u školi rangirane kategorije:

- Rang I: „Može ali teško“ sa 26,42%;
- Rang II; „Ne može“ sa 25,16%;
- Rang III: „Ne znam“ sa 24,26%;
- Rang IV: „Može vrlo lako“ sa 24,16;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 21.2: Može li se po tvom mišljenju u dolje navedenim mjestima nabaviti droga? – Na ulici (komšiluku, kvartu)

Slika br 90: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 21.2: Može li se po tvom mišljenju u dolje navedenim mjestima nabaviti droga? – Na ulici (komšiluku, kvartu) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na nabavku droge na ulici sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = + 56$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na nabavku droge na ulici, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = + 47,1$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na nabavku droge na ulici, što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = + 15,6$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na nabavku droge na ulici, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = + 13,3$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na nabavku droge na ulici, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = + 2,8$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na nabavku droge na ulici, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na nabavku droge na ulici ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod osam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0184$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0003$); Zavisnik-Apstinenti

($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0059$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0415$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

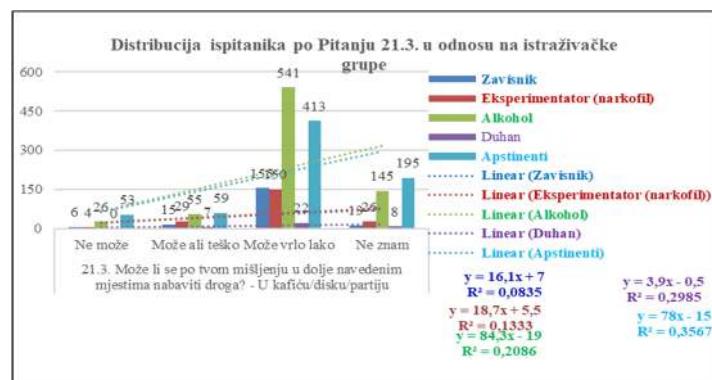
Najveći procenat ispitanika po nabavci droge na ulici:

- „Ne može“ ima grupa Apstinenti sa 13,22%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 9,09%, Alkohol sa 8,49%, Duhan sa 2,78%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 2,63%;
- „Može ali teško“ ima grupa Duhan sa 30,56%, a zatim slijedi Apstinenti sa 17,86%, Alkohol sa 15,40%, Zavisnik sa 11,58%, a najmanji procenat ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 9,57%;
- „Može vrlo lako“ ima grupa Zavisnik sa 77,89%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 71,77%, Alkohol sa 57,18%, Duhan sa 41,67%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 13,84%;
- „Ne znam“ ima grupa Apstinenti sa 27,43%, a zatim slijedi Duhan sa 25,00%, Alkohol sa 18,93%, Eksperimentator (narkofil) sa 9,57%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik 7,89%,

Ukupno su po nabavci droge na ulici rangirane kategorije:

- Rang I: „Može vrlo lako“ sa 54,71%;
- Rang II; „Ne znam“ sa 20,08%;
- Rang III: „Može ali teško“ sa 15,59%;
- Rang IV: „Ne može“ sa 9,62;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 21.3: Može li se po tvom mišljenju u dolje navedenim mjestima nabaviti droga? – U kafiću/disku/partiju

Slika br 91: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 21.3: Može li se po tvom mišljenju u dolje navedenim mjestima nabaviti droga? – U kafiću/disku/partiju – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na nabavku droge u kafiću/disku/partiju sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = + 84,3$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na nabavku droge u kafiću/disku/partiju, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = + 78$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na nabavku droge u kafiću/disku/partiju, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = + 18,7$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na nabavku droge u kafiću/disku/partiju, što je je bilo očekivano;

- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = + 16,1$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na nabavku droge u kafiću/disku/partiju, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = + 3,9$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na nabavku droge u kafiću/disku/partiju, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na nabavku droge u kafiću/disku/partiju ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod šest postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0003$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0016$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0059$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

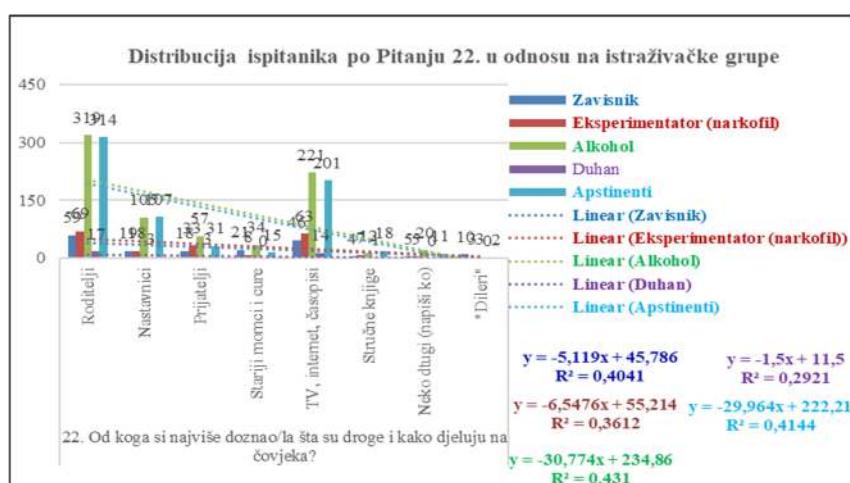
Najveći procenat ispitanika po nabavci droge u kafiću/disku/partiju:

- „Ne može“ ima grupa Apstinenti sa 7,36%, a zatim slijedi Alkohol sa 3,39%, Zavisnik sa 3,17%, Eksperimentator (narkofil) sa 1,91%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;
- „Može ali teško“ ima grupa Duhan sa 18,92%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 13,88%, Apstinenti sa 8,19%, Zavisnik sa 7,94%, a najmanji procenat ima grupa Alkohol sa 7,17%;
- „Može vrlo lako“ ima grupa Zavisnik sa 82,01%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 71,77%, Alkohol sa 70,53%, Duhan sa 59,46%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 56,36%;
- „Ne znam“ ima grupa Apstinenti sa 27,08%, a zatim slijedi Duhan sa 21,0620%, Alkohol sa 18,90%, Eksperimentator (narkofil) sa 12,44%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik 6,88%,

Ukupno su po nabavci droge u kafiću/disku/partiju rangirane kategorije:

- Rang I: „Može vrlo lako“ sa 66,65%;
- Rang II; „Ne znam“ sa 20,14%;
- Rang III: „Može ali teško“ sa 8,58%;
- Rang IV: „Ne može“ sa 4,63%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 22: Od koga si najviše doznao/la šta su droge i kako djeluju na čovjeka?

Slika br 92: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 22: Od koga si najviše doznao/la šta su droge i kako djeluju na čovjeka? – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na saznanje šta su droge i djelovanje na čovjeka sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -30,774$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na saznanje šta su droge i djelovanje na čovjeka, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -29,964$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na saznanje šta su droge i djelovanje na čovjeka, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -6,5476$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na saznanje šta su droge i djelovanje na čovjeka, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -5,119$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na saznanje šta su droge i djelovanje na čovjeka, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -1,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na saznanje šta su droge i djelovanje na čovjeka, što je bilo očekivano;

U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na saznanje šta su droge i djelovanje na čovjeka ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod pet postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0022$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0494$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

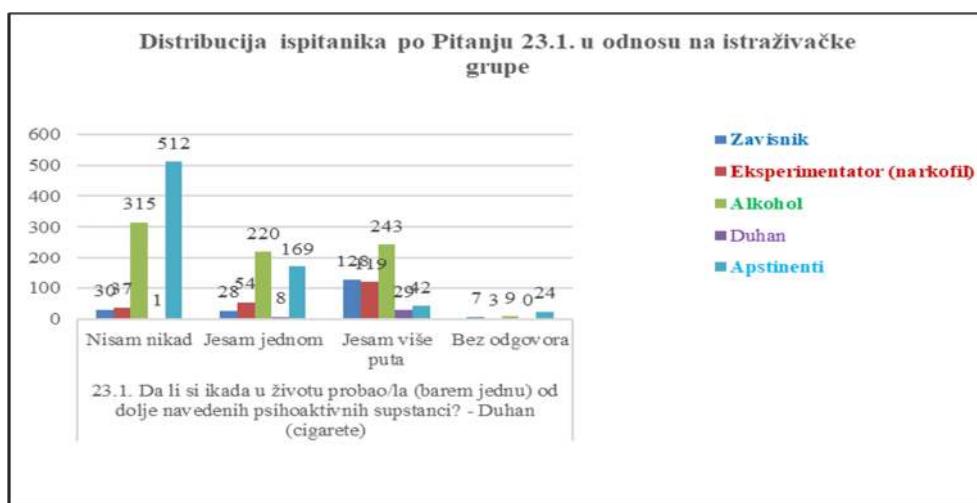
Najveći procenat ispitanika po saznanju šta su droge i djelovanje na čovjeka:

- „Roditelji“ ima grupa Apstinenti sa 44,92%, a zatim slijedi Duhan sa 44,74%, Alkohol sa 41,37%, Eksperimentator (narkofil) sa 33,5091%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 32,42%;
- „Nastavnici“ ima grupa Apstinenti sa 15,31%, a zatim slijedi Alkohol sa 13,62%, Zavisnik sa 10,44%, Eksperimentator (narkofil) sa 8,74%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 7,89%;
- „Prijatelji“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 16,02%, a zatim slijedi Zavisnik sa 9,89%, Duhan sa 7,89%, Alkohol sa 7,39%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 4,43%;
- „Stariji momci i cure“ ima grupa Zavisnik sa 11,54%, a zatim slijedi Alkohol sa 4,41%, Eksperimentator (narkofil) sa 3,88%, Apstinenti sa 2,15%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;
- „TV,internet, časopsi“ ima grupa Duhan sa 36,84%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 30,58%, Apstinenti sa 28,76%, Alkohol sa 28,66%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 25,27%;
- „Stručne knjige“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 3,40%, a zatim slijedi Duhan sa 2,63%, Apstinenti sa 2,58%, Zavisnik sa 2,20%, a najmanji procenat ima grupa Alkohol sa 1,56%;
- „Neko drugi (napiši ko)“ ima grupa Zavisnik 2,75%, a zatim slijedi Alkohol sa 2,59%, Eksperimentator (narkofil) sa 2,43%, Apstinenti sa 1,57%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;
- „Dileri“ ima grupa Zavisnik sa 5,49%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 1,46%, Alkohol sa 0,39%, Apstinenti sa 0,29%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;

Ukupno su po saznanju šta su droge i djelovanje na čovjeka rangirane kategorije:

- Rang I: „Roditelji“ sa 41,03%;
- Rang II; „TV, internet, časopisi“ sa 28,74%;
- Rang III: „Nastavnici“ sa 13,29%;
- Rang IV: „Prijatelji“ sa 7,49;
- Rang V: „Stariji momci i cure“ sa 4,11%;
- Rang VI: „Stručne knjige“ sa 2,22%;
- Rang VII: „Neko drugi (napiši ko)“ sa 2,16%
- Rang VIII: „Dileri“ sa 0,95%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.1: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Duhan (cigaretе)

Slika br 93: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.1: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Duhan (cigaretе)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – duhan (cigaretе) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -235$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – duhan (cigaretе), što je bilo očekivano;
- Rang II: Zavisnik: $K_Z = +49$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – duhan (cigaretе), što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = +41$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – duhan (cigaretе), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Alkohol: $K_{AL} = -36$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – duhan (cigaretе), što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = +14$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – duhan (cigaretе), što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje zbog Duhan „Nisam nikad“ = 1. Međutim ako se prepostavi da je Duhan „Nisam nikad“ = 5, tada u ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika između broja ispitanika u odnosu na

probanje psihoaktivnih supstanci – duhan (cigarette) ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod osam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0195$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Duhan ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$); Duhan-Apstinenti ($p=0,0000$).

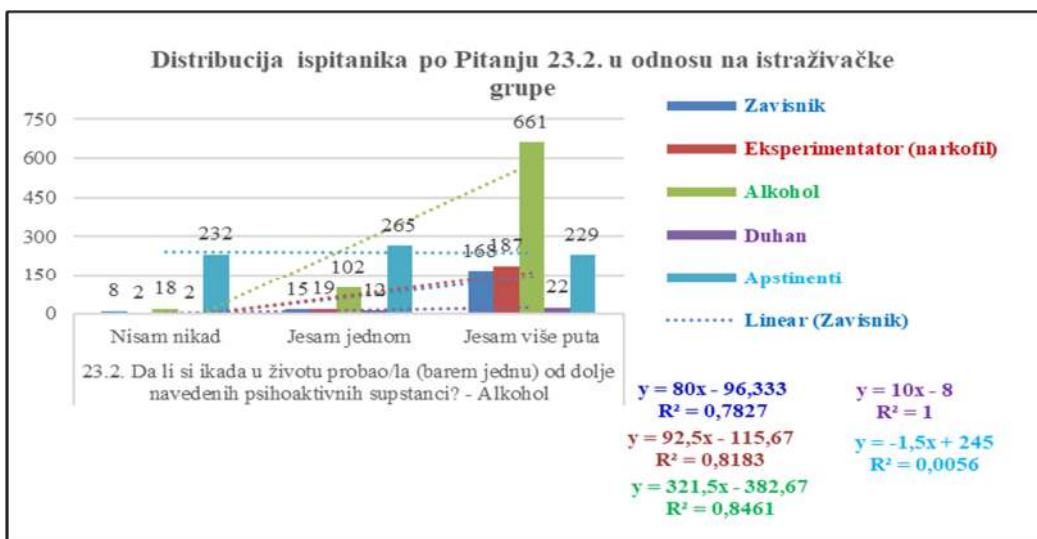
Najveći procenat ispitanika po probanju psihoaktivnih supstanci – duhan (cigarette):

- „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 70,82%, a zatim slijedi Alkohol sa 40,49%, Eksperimentator (narkofil) sa 17,62%, Zavisnik sa 16,13%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 2,63%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Alkohol sa 28,28%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 25,71%, Apstinenti sa 23,37%, Duhan sa 21,05%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 15,05%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Duhan sa 76,32%, a zatim slijedi Zavisnik sa 68,82%, Eksperimentator (narkofil) sa 56,67%, Alkohol sa 31,23%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 5,81%;

Ukupno su po probanju psihoaktivnih supstanci – duhan (cigarette) rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 46,25%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 28,99%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 24,75%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.2: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Alkohol

Slika br 94: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.2: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Alkohol – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – alkohol sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = + 321,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – alkohol, što je bilo očekivano;
- Rang II: Eksperimentator (narkofil): $K_E = + 92,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – alkohol, što je bilo očekivano;

- Rang III: Zavisnik: $K_Z = + 80$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – alkohol, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = + 10$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na sa probanje psihoaktivnih supstanci – alkohol, što je bilo očekivano;
- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = - 1,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – alkohol, što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje zbog Duhan „Nisam nikad“ = 2 i Eksperimentator (narkofil) „Nisam Nikad“ = 2. Međutim ako se pretpostavi da je Duhan „Nisam nikad“ = 5 i Eksperimentator (narkofil) „Nisam Nikad“ = 5, tada pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika broja ispitanika u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – alkohol između istraživačkih grupa (ukupno) ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod sedam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Duhan ($p=0,0000$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Duhan ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$); Duhan-Apstinenti ($p=0,0000$).

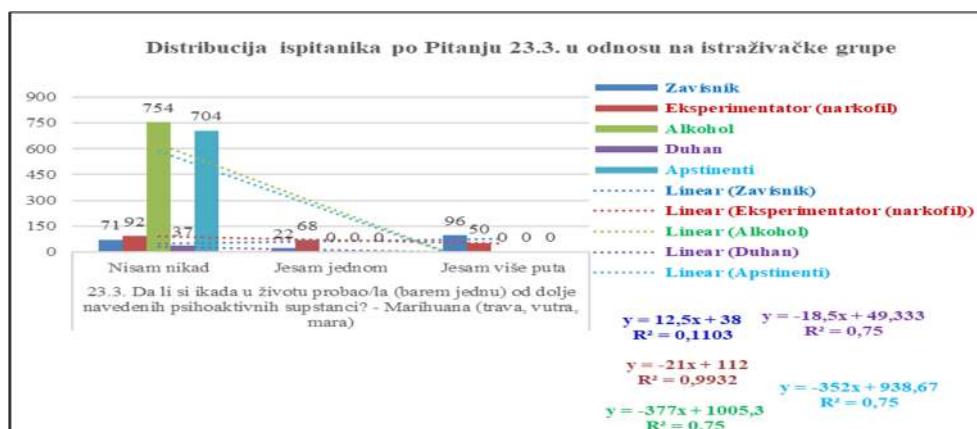
Najveći procenat ispitanika po probanju psihoaktivnih supstanci – alkohol:

- „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 31,96%, a zatim slijedi Duhan sa 5,56%, Zavisnik sa 4,19%, Alkohol sa 2,30%, a najmanji procenat ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 17,62%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Apstinenti sa 36,50%, a zatim slijedi Duhan sa 33,33%, Alkohol sa 13,06%, Eksperimentator (narkofil) sa 9,13%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 7,85%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 89,90%, a zatim slijedi Zavisnik sa 87,96%, Alkohol sa 84,64%, Duhan sa 61,11%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 31,54%;

Ukupno su po probanju psihoaktivnih supstanci – alkohol rangirane kategorije:

- Rang I: „Jesam više puta“ sa 65,24%;
- Rang II; „Jesam jednom“ sa 21,27%;
- Rang III: „Nisam nikad“ sa 13,49%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.3: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Marihuana (trava, vutra, mara)

Slika br 95: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.3: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Marihuana (trava, vutra, mara) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – marihuana (trava, vutra, mara) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 377$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – marihuana (trava, vutra, mara), što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = - 352$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – marihuana (trava, vutra, mara), što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 21$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – marihuana (trava, vutra, mara), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = - 18,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – marihuana (trava, vutra, mara), što je bilo očekivano;
- Rang V: Zavisnik: $K_Z = + 12,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – marihuana (trava, vutra, mara), što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – marihuana (trava, vutra, mara) između istraživačkih grupa. Kod istraživačke grupe Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) postoji statistički visoko značajna razlika ($p=0,0000$).

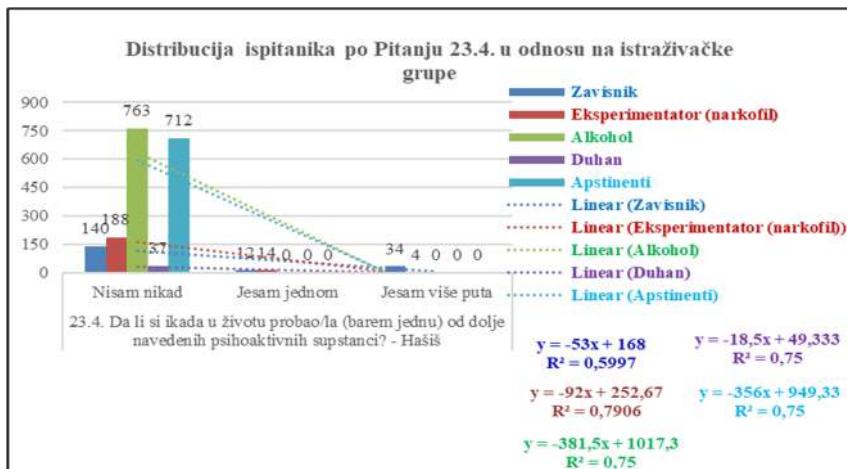
Najveći procenat ispitanika po probanju psihoaktivnih supstanci – marihuana (trava, vutra, mara):

- „Nisam nikad“ imaju grupe Alkohol sa 100,00%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 43,81%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 37,57%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 32,38%, a zatim slijedi Zavisnik sa 11,64%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 50,79%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 23,81%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po probanju psihoaktivnih supstanci – marihuana (trava, vutra, mara) rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 87,54%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 7,71%;
- Rang III: „Jesam jednom“ sa 4,75%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.4: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Hašiš

Slika br 96: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.4: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Hašiš – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – hašiš sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -381,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – hašiš, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -356$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – hašiš, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -92$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – hašiš, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -53$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – hašiš, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -18,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – hašiš, što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – hašiš između istraživačkih grupa.

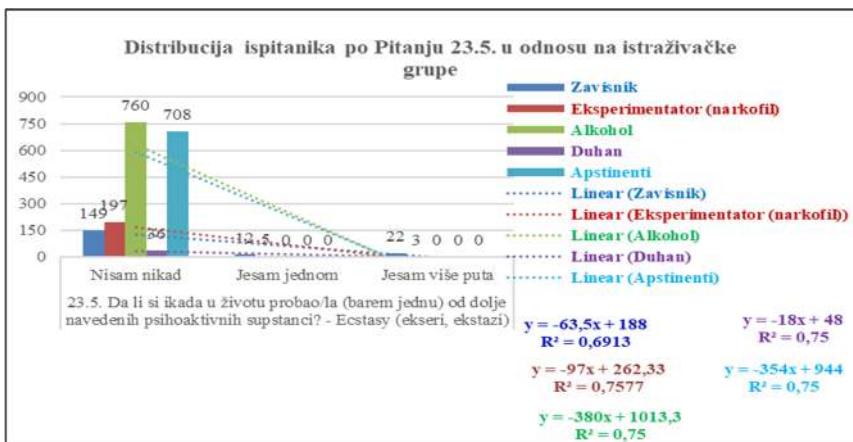
Najveći procenat ispitanika po probanju psihoaktivnih supstanci – hašiš:

- „Nisam nikad“ imaju grupe Alkohol sa 100,00%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 91,26%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 75,27%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 6,80%, a zatim slijedi Zavisnik sa 6,45%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 18,28%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 1,94%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po probanju psihoaktivnih supstanci – hašiš rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 96,64%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 7,71%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 4,75%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.1: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Ecstasy (ekseri, ekstazi)

Slika br 97: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.5: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Ecstasy (ekseri, ekstazi) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – ecstasy (ekseri, ekstazi) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -380$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – ecstasy (ekseri, ekstazi), što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -354$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – ecstasy (ekseri, ekstazi), što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -97$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – ecstasy (ekseri, ekstazi), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = +63,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – ecstasy (ekseri, ekstazi), što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -18$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – ecstasy (ekseri, ekstazi), što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – ecstasy (ekseri, ekstazi) između istraživačkih grupa.

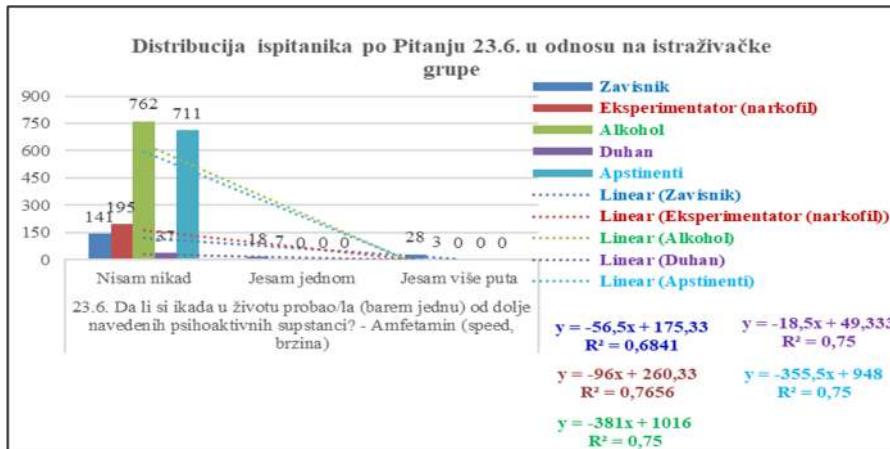
Najveći procenat ispitanika po probanju psihoaktivnih supstanci – ecstasy (ekseri, ekstazi):

- „Nisam nikad“ imaju grupe Alkohol sa 100,00%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 96,10%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 81,42%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 6,56%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 2,44%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 10,02%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 1,46%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po probanju psihoaktivnih supstanci – ecstasy (ekseri, ekstazi) rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 97,78%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 1,32%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 0,90%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.6: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Amfetamin (speed, brzina)

Slika br 98: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.6: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Amfetamin (speed, brzina) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – amfetamin (speed, brzina) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -381$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – amfetamin (speed, brzina), što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -355,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – amfetamin (speed, brzina), što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -96$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – amfetamin (speed, brzina), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -56,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – amfetamin (speed, brzina), što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -18,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – amfetamin (speed, brzina), što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – amfetamin (speed, brzina) između istraživačkih grupa.

Najveći procenat ispitanika po probanju psihoaktivnih supstanci – amfetamin (speed, brzina):

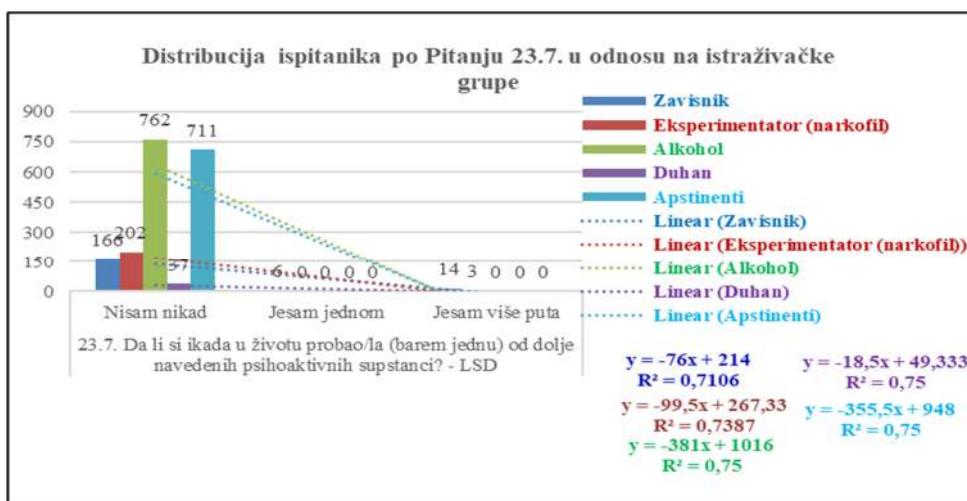
- „Nisam nikad“ imaju grupe Alkohol sa 100,00%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 95,12%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 75,40%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 9,63%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 3,41%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 14,97%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 1,46%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po probanju psihoaktivnih supstanci – amfetamin (speed, brzina) rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 97,06%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 1,63%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 1,31%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.7: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – LSD

Slika br 99: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.7: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – LSD – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – LSD sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -381$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – LSD , što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -355,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – LSD , što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -99,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – LSD , što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -76$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – LSD , što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -18,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – LSD , što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – LSD između istraživačkih grupa.

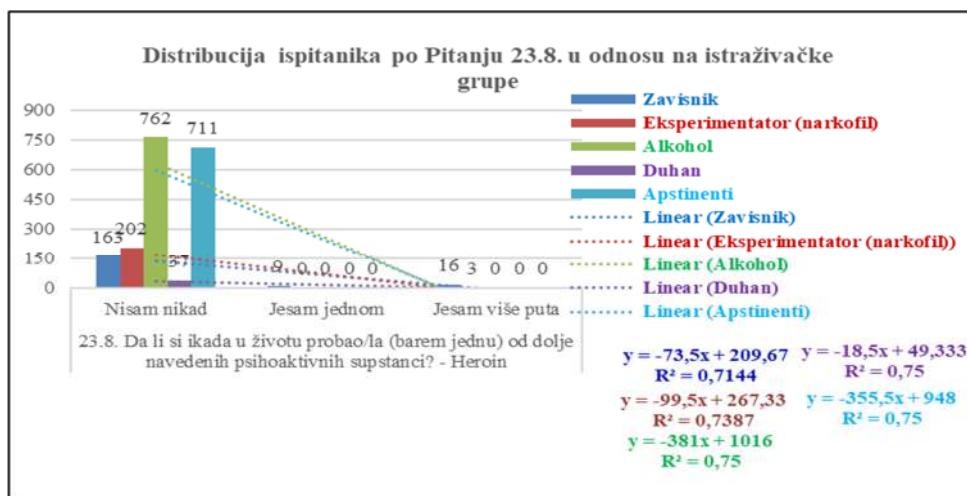
Najveći procenat ispitanika po probanju psihoaktivnih supstanci – LSD :

- „Nisam nikad“ imaju grupe Alkohol sa 100,00%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 98,54%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 89,25%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 3,23%, a zatim slijede grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 7,53%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 1,46%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po probanju psihoaktivnih supstanci – LSD rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 98,79%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 0,89%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.8: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Heroin

Slika br 100: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.8: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Heroin – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – heroin sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -381$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – heroin , što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -355,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – heroin , što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -99,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – heroin , što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -73,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – heroin , što je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = -18,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – heroin , što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – heroin između istraživačkih grupa.

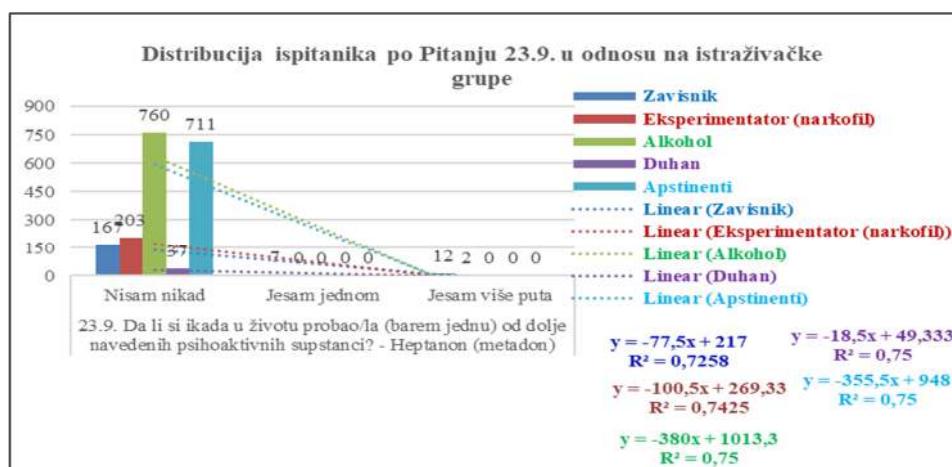
Najveći procenat ispitanika po probanju psihoaktivnih supstanci – heroin:

- „Nisam nikad“ imaju grupe Alkohol sa 100,00%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 98,54%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 86,70%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 4,79%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 8,51%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 1,46%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po probanju psihoaktivnih supstanci – heroin rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 98,53%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 1,00%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 0,47%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.9: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Heptanon (metadon)

Slika br 101: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.9: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Heptanon (metadon) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – heptanon (metadon) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -380$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – heptanon (metadon) , što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -355,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – heptanon (metadon) , što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -100,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – heptanon (metadon) , što je bilo očekivano;

- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -77,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – heptanon (metadon), što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -18,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na sa probanje psihoaktivnih

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – heptanon (metadon) između istraživačkih grupa.

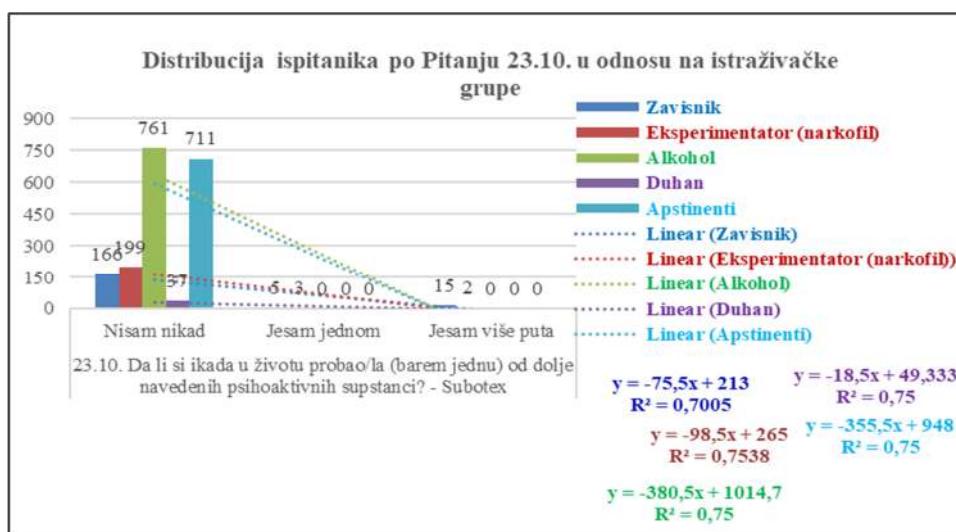
Najveći procenat ispitanika po probanju psihoaktivnih supstanci – heptanon (metadon):

- „Nisam nikad“ imaju grupe Alkohol sa 100,00%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 99,02%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 89,78%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 3,76%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) 0,00%, a zatim slijedi grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 6,45%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 0,98%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po probanju psihoaktivnih supstanci – heptanon (metadon) rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 98,89%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 0,74%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 0,37%

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.10: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Subotex

Slika br 102: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.10: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Subotex – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – subotex sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -380$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – subotex , što je bilo očekivano;

- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -355,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – subotex , što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -98,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – subotex , što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = +75,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – subotex , što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -18,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – subotex , što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – subotex između istraživačkih grupa.

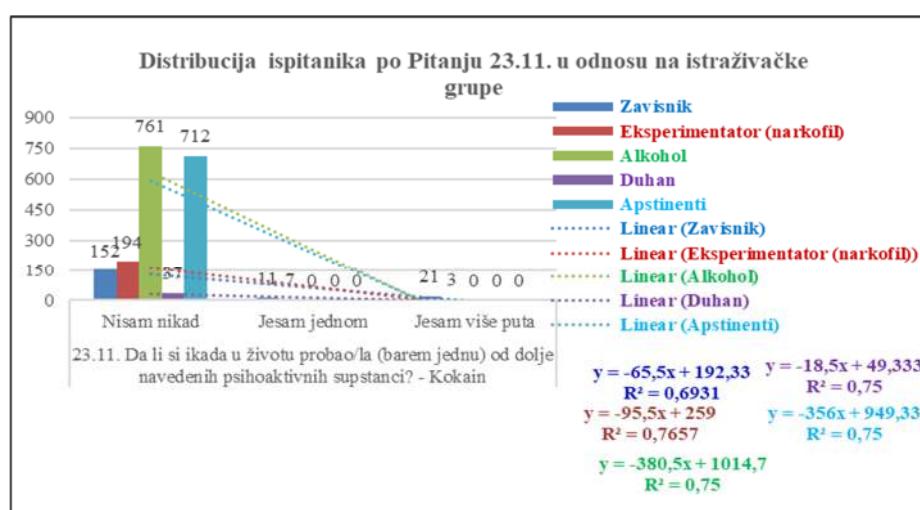
Najveći procenat ispitanika po probanju psihoaktivnih supstanci – subotex:

- „Nisam nikad“ imaju grupe Alkohol sa 100,00%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 97,55%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 89,25%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 2,69%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 1,47%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 8,06%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 0,98%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po probanju psihoaktivnih supstanci – subotex rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 98,68%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 0,90%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 0,42%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.11: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Kokain

Slika br 103: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.11: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Kokain – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – kokain sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -380,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – kokain, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -356$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – kokain, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -95,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – kokain, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = +65,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – kokain, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -18,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – kokain, što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – kokain između istraživačkih grupa.

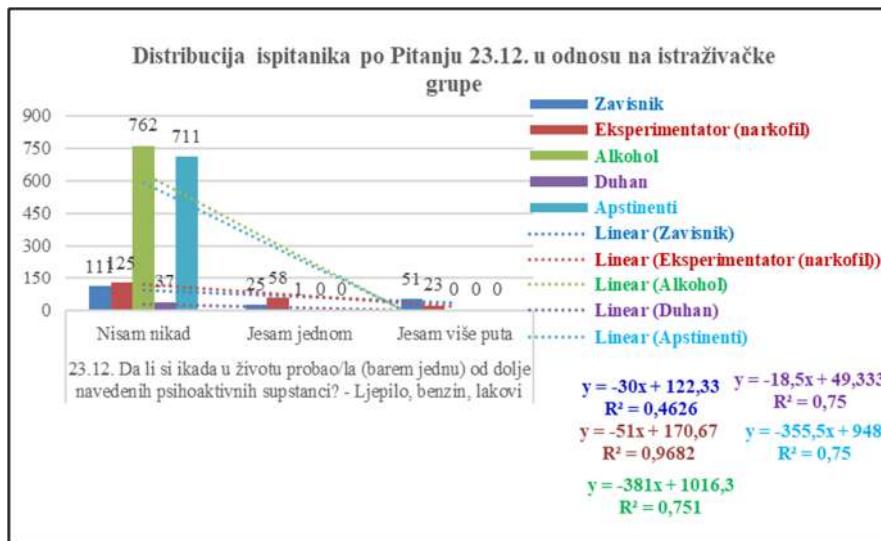
Najveći procenat ispitanika po probanju psihoaktivnih supstanci – kokain:

- „Nisam nikad“ imaju grupe Alkohol sa 100,00%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 95,10%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 82,61%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 5,98%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 3,43%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 11,41%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 1,47%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po probanju psihoaktivnih supstanci – kokain rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 97,79%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 1,26%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 0,95%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.12: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Ljepilo, benzin, lakovi

Slika br 104: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.12: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Ljepilo, benzin, lakovi – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – ljepilo, benzin, lakovi sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -381$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – ljepilo, benzin, lakovi , što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -355,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – ljepilo, benzin, lakovi , što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -51$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – ljepilo, benzin, lakovi , što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = +30$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – ljepilo, benzin, lakovi , što je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = -18,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na sa probanje psihoaktivnih supstanci – ljepilo, benzin, lakovi , što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – ljepilo, benzin, lakovi između istraživačkih grupa.

Najveći procenat ispitanika po probanju psihoaktivnih supstanci – ljepilo, benzin, lakovi :

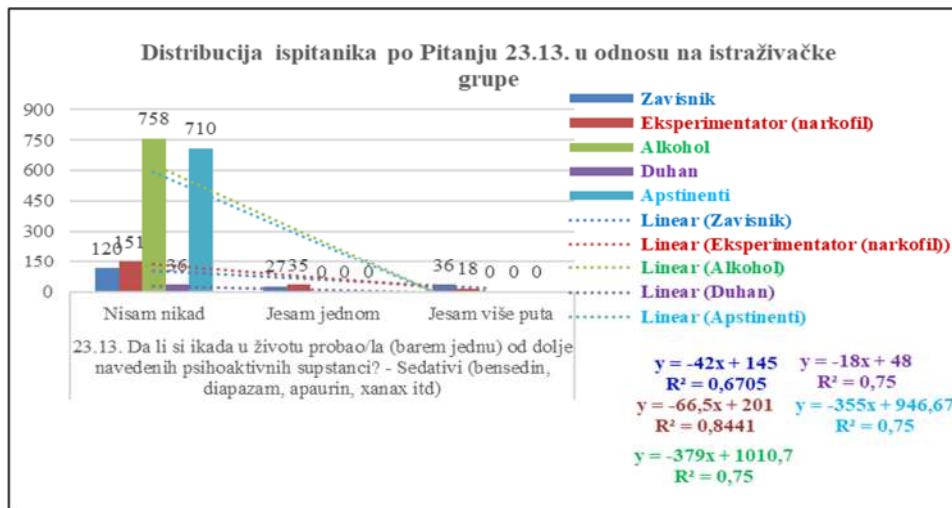
- „Nisam nikad“ imaju grupe Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a zatim slijedi Alkohol sa 99,87%, Eksperimentator (narkofil) sa 60,68%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 59,36%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 28,16%, a zatim slijedi Zavisnik sa 13,37%, Alkohol sa 0,13%, a najmanji procenat imaju grupe Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 27,27%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 11,17%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po probanju psihoaktivnih supstanci – ljepilo, benzin, lakovi rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 91,70%;

- Rang II; „Jesam jednom“ sa 4,41%;
- Rang III: „Jesam više puta“ sa 3,89%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.13: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnsupstanci? – Sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd)

Slika br 105: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 23.13: Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -379$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd), što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -355$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd), što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -66,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = +42$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd), što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -18$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd), što je bilo očekivano;

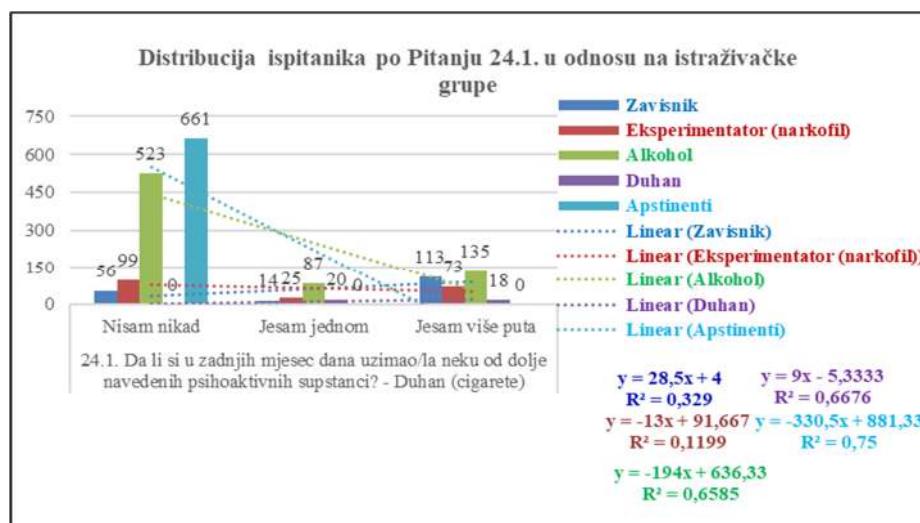
Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na probanje psihoaktivnih supstanci – sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd) između istraživačkih grupa. Najveći procenat ispitanika po probanju psihoaktivnih supstanci – sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd):

- „Nisam nikad“ imaju grupe Alkohol sa 100,00%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 74,02%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 65,57%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 17,16%, a zatim slijedi Zavisnik sa 14,75%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 19,67%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 8,82%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po probanju psihoaktivnih supstanci – sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd) rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 93,57%;
- Rang II; „Jesam jednom“ sa 3,28%;
- Rang III: „Jesam više puta“ sa 2,86%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.1: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Duhan (cigaretе)

Slika br 106: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.1: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Duhan (cigaretе) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – duhan (cigaretе) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -330,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – duhan (cigaretе), što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -194$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – duhan (cigaretе), što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = +28,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – duhan (cigaretе), što je bilo očekivano;

- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -13$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – duhan (cigaretе), što je je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = +9$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – duhan (cigaretе), što je je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – duhan (cigaretе) između istraživačkih grupa. Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod tri postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0000$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$).

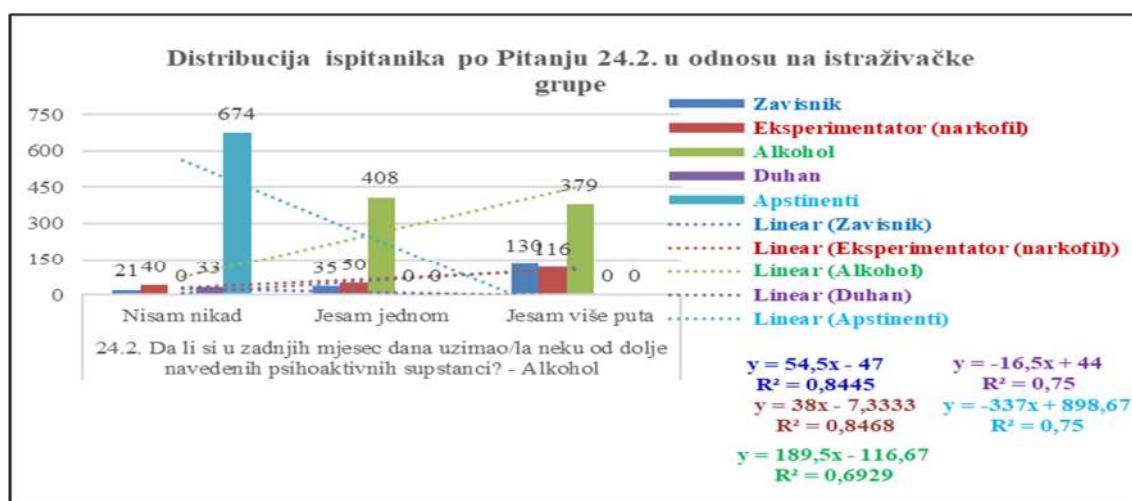
Najveći procenat ispitanika po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – duhan (cigaretе):

- „Nisam nikad“ ima grupa Apstinenti sa 100,00%, a zatim slijedi Alkohol sa 70,20%, Eksperimentator (narkofil) sa 50,25%, Zavisnik sa 30,60%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Duhan sa 52,63%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 12,69%, Alkohol sa 11,68%, Zavisnik sa 7,75%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 61,75%, a zatim slijedi Duhan sa 47,37%, Eksperimentator (narkofil) sa 37,06%, Alkohol sa 18,12%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – duhan (cigaretе) rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 73,41%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 18,59%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 8,00%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.2: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Alkohol

Slika br 107: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.2: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Alkohol – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – alkohol sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -337$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – alkohol, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = +189,5$; drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – alkohol, što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = +54,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – alkohol, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = +38$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – alkohol, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -16,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – alkohol, što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – alkohol između istraživačkih grupa. Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod jedne postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0153$).

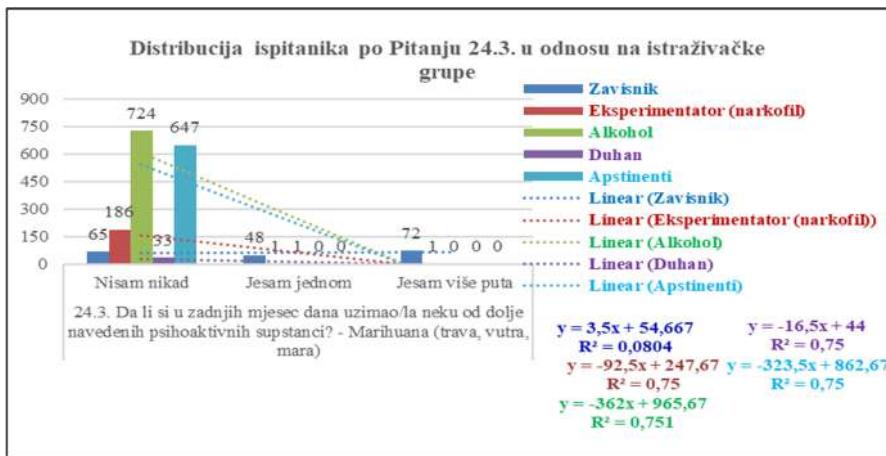
Najveći procenat ispitanika po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – alkohol:

- „Nisam nikad“ imaju grupe Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 19,42%, Zavisnik sa 11,29%; a najmanji procenat ima grupa Alkohol sa 0,00%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Alkohol sa 51,84%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 24,27%, Zavisnik sa 18,82%, a najmanji procenat imaju grupe Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 69,89%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 56,31%, Alkohol sa 48,16%, a najmanji procenat imaju grupe Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – alkohol rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 40,72%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 33,14%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 26,14%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.3: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Marihuana (trava, vutra, mara)

Slika br 108: Distribucija ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.3: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Marihuana (trava, vutra, mara) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – marihuana (trava, vutra, mara) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -362$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – marihuana (trava, vutra, mara), što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -323,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – marihuana (trava, vutra, mara), što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -92,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – marihuana (trava, vutra, mara), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = -16,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – marihuana (trava, vutra, mara), što je bilo očekivano;
- Rang V: Zavisnik: $K_Z = +3,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – marihuana (trava, vutra, mara), što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – marihuana (trava, vutra, mara) između istraživačkih grupa. Napomena: Ovakav rezultat se može protumačiti i kao da je slučajan i da ga treba dodatno istražiti ukoliko za njega nemamo argumentovan odgovor koji je povezan sa istraživačkim hipotezama. Osnovno pitanje je povezanost ovih ishoda sa uzimanjem psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – marihuana (trava, vutra, mara);

Najveći procenat ispitanika po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – marihuana (trava, vutra, mara):

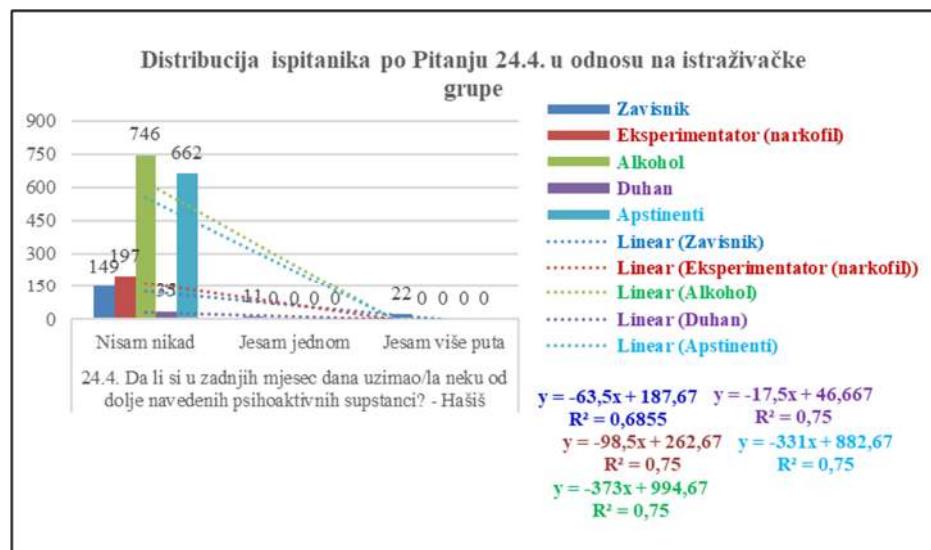
- „Nisam nikad“ imaju grupe Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a zatim slijedi Alkohol sa 99,86%, Eksperimentator (narkofil) sa 98,94%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 35,14%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 25,95%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 0,53%, Alkohol sa 0,14%, a najmanji procenat imaju grupe Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 38,92%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 0,53%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – marihuana (trava, vutra, mara) rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 93,08%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 4,11%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 2,81%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje pitanju 24.4: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Hašiš

Slika br 109: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.4: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Hašiš – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – hašiš sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -373$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – hašiš, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -331$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – hašiš, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -98,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – hašiš, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -63,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – hašiš, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -17,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – hašiš, što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – hašiš između istraživačkih grupa.

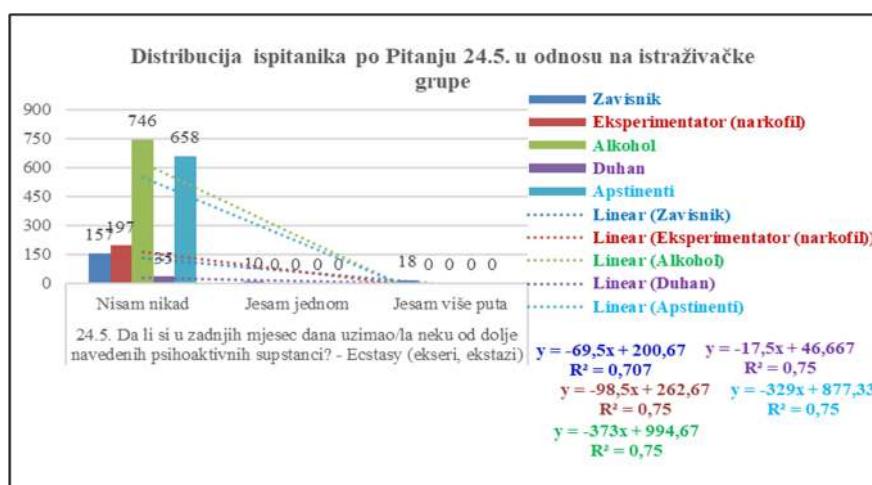
Najveći procenat ispitanika po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – hašiš:

- „Nisam nikad“ imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 100,00%, Alkohol sa 100,00%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 81,87%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 6,04%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 12,09%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – hašiš rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 98,19%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 1,21%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 0,60%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.1: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Ecstasy (ekseri, ekstazi)

Slika 110: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.5: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Ecstasy (ekseri, ekstazi) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – ecstasy (ekseri, ekstazi) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -373$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – ecstasy (ekseri, ekstazi), što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -329$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – ecstasy (ekseri, ekstazi), što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -98,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – ecstasy (ekseri, ekstazi), što je bilo očekivano;

- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -69,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – ecstasy (ekseri, ekstazi), što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -17,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – ecstasy (ekseri, ekstazi), što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – ecstasy (ekseri, ekstazi) između istraživačkih grupa

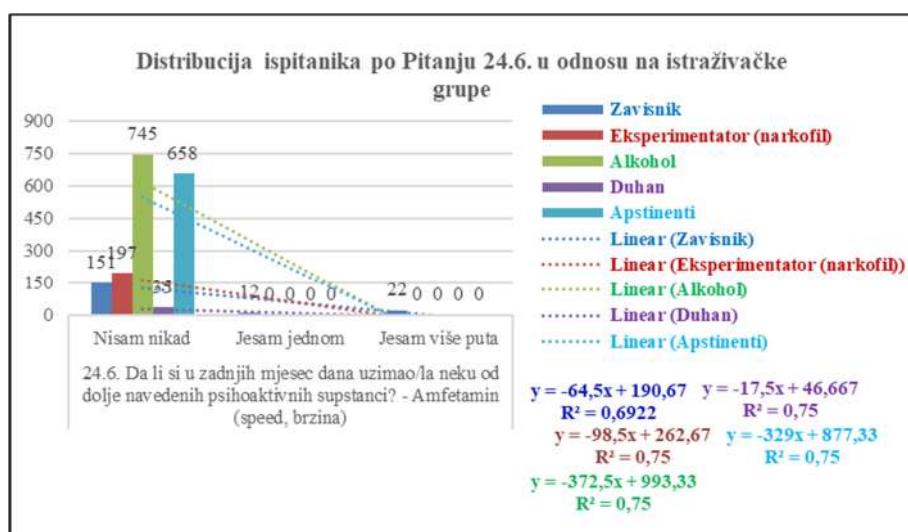
Najveći procenat ispitanika po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – ecstasy (ekseri, ekstazi):

- „Nisam nikad“ imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 100,00%, Alkohol sa 100,00%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 84,86%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 5,41%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 9,73%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – ecstasy (ekseri, ekstazi) rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 98,46%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 0,99%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 0,55%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.6: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Amfetamin (speed, brzina)

Slika br 111: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.6: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Amfetamin (speed, brzina) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih

mjesec dana – amfetamin (speed, brzina)sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -372,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – amfetamin (speed, brzina), što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -329$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – amfetamin (speed, brzina), što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -98,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – amfetamin (speed, brzina), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -64,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – amfetamin (speed, brzina), što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -17,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – amfetamin (speed, brzina), što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – amfetamin (speed, brzina)između istraživačkih grupa. Napomena: Ovakav rezultat se može protumačiti i kao da je slučajan i da ga treba dodatno istražiti ukoliko za njega nemamo argumentovan odgovor koji je povezan sa istraživačkim hipotezama. Osnovno pitanje je povezanost ovih ishoda sa uzimanjem psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – amfetamin (speed, brzina);

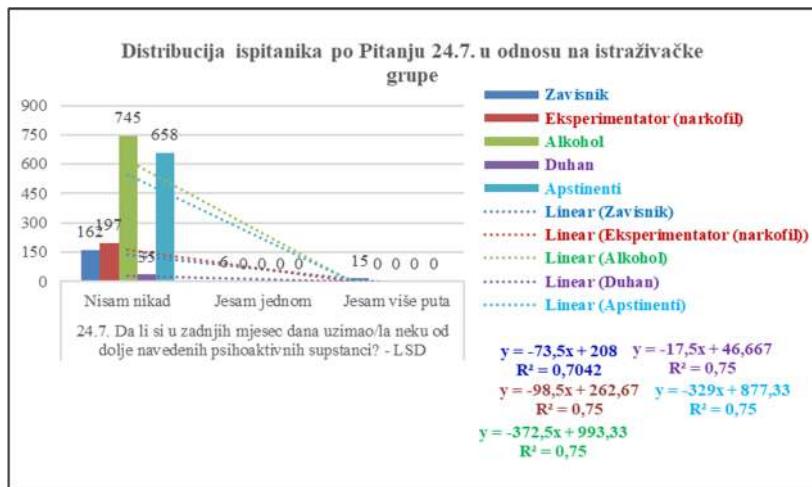
Najveći procenat ispitanika po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – amfetamin (speed, brzina):

- „Nisam nikad“ imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 100,00%, Alkohol sa 100,00%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 81,62%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 6,49%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 11,89%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – amfetamin (speed, brzina) rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 98,13%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 1,21%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 0,66%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.7: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – LSD

Slika br 112: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.7: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – LSD – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – LSD sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -372,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – LSD, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -329$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – LSD, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -98,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec LSD – hašiš, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -73,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – LSD, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -17,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – LSD, što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – LSD između istraživačkih grupa.

Najveći procenat ispitanika po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – LSD:

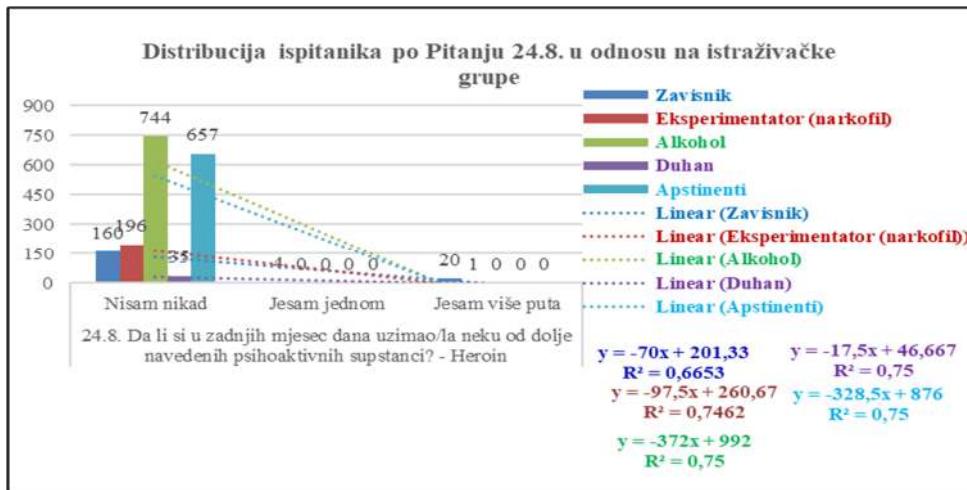
- „Nisam nikad“ imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 100,00%, Alkohol sa 99,86%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 88,52%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 3,28%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 8,20%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – LSD rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 98,84%;

- Rang II: „Jesam više puta“ sa 0,83%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 0,33%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.8: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Heroin

Slika br 113: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.8: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Heroin – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – heroin sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -372$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – heroin, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -328$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – heroin, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -97,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – heroin, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -70$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – heroin, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -17,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – heroin, što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – heroin između istraživačkih grupa.

Najveći procenat ispitanika po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – heroin:

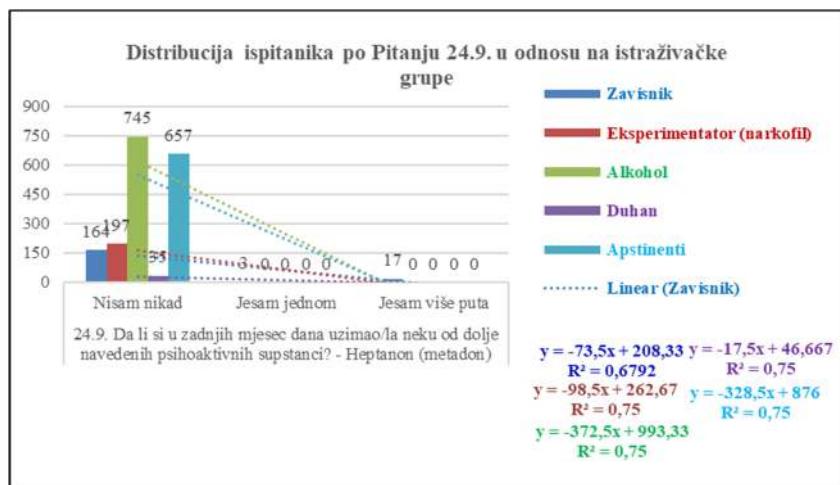
- „Nisam nikad“ imaju grupe Alkohol sa 99,86%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 99,49%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 86,96%;

- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 2,17%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 10,87%, a zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 0,51%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – heroin rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 98,62%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 1,16%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 0,22%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.9: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Heptanon (metadon)

Slika br 114: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.9: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Heptanon (metadon) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – heptanon (metadon) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -372,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – heptanon (metadon), što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -328,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – heptanon (metadon), što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -98,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – heptanon (metadon), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -73,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – heptanon (metadon), što je bilo očekivano;

- Rang V: Duhan: $K_D = -17,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – heptanon (metadon), što je je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – heptanon (metadon) između istraživačkih grupa.

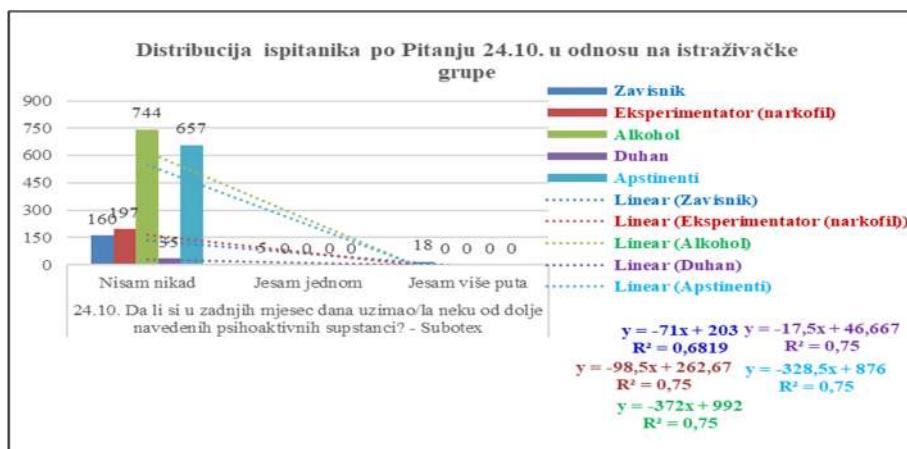
Najveći procenat ispitanika po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – heptanon (metadon):

- „Nisam nikad“ imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 100,00%, Alkohol sa 100,00%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 89,13%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 1,63%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 9,24%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – heptanon (metadon) rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 98,90%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 0,94%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 0,17%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.10: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Subotex

Slika br 115: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.10: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Subotex – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – subotex sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -372$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – subotex, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -328,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – subotex, što je bilo očekivano;

- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -98,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – subotex, što je je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -71$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – subotex, što je je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -17,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – subotex, što je je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – subotex između istraživačkih grupa.

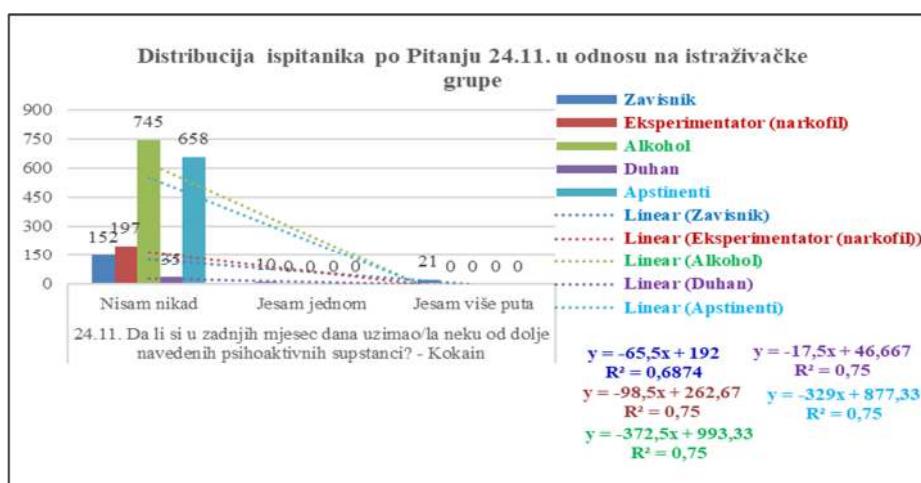
Najveći procenat ispitanika po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – subotex:

- „Nisam nikad“ imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 100,00%, Alkohol sa 100,00%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 87,43%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 2,73%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 9,84%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – subotex rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 98,73%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 0,99%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 0,28%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.11: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Kokain

Slika br 116: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.11: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Kokain – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – kokain sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 372$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – kokain, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = - 329$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – kokain, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 98,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – kokain, što je je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = - 65,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – kokain, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = - 17,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – kokain, što je je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – kokain između istraživačkih grupa.

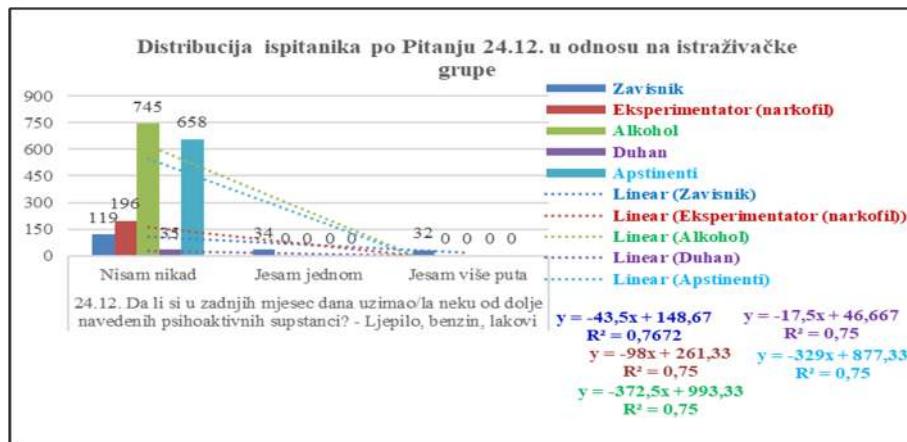
Najveći procenat ispitanika po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – kokain:

- „Nisam nikad“ imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 100,00%, Alkohol sa 100,00%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 83,06%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 5,46%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 11,48%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – kokain rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 98,29%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 1,16%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 0,55%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.12: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Ljepilo, benzin, lakovi

Slika br 117: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.12: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Ljepilo, benzin, lakovi – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – ljepilo, benzin, lakovi sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -372$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – ljepilo, benzin, lakovi, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -329$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – ljepilo, benzin, lakovi, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -98$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – ljepilo, benzin, lakovi, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -43,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – ljepilo, benzin, lakovi, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -17,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – ljepilo, benzin, lakovi, što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – ljepilo, benzin, lakovi između istraživačkih grupa.

Najveći procenat ispitanika po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – ljepilo, benzin, lakovi:

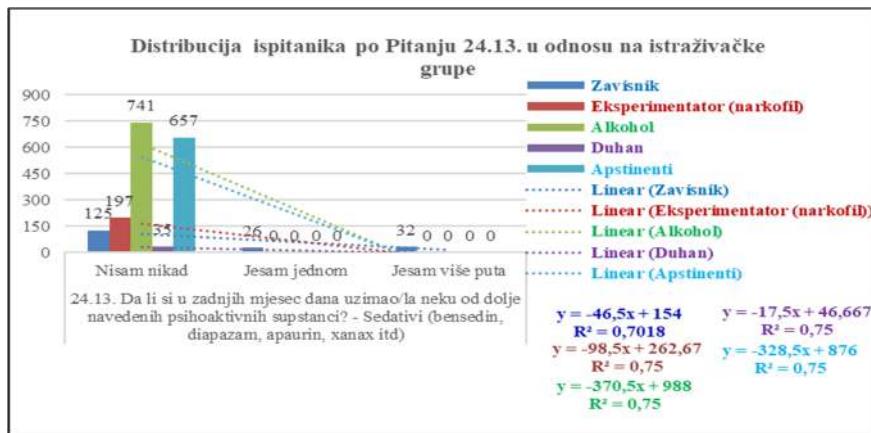
- „Nisam nikad“ imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 100,00%, Alkohol sa 100,00%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 64,32%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 18,38%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 17,30%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – ljepilo, benzin, lakovi rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 96,37%;

- Rang II; „Jesam jednom“ sa 1,87%;
- Rang III: „Jesam više puta“ sa 1,76%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.13: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd)

Slika br 118: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 24.13: Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dolje navedenih psihoaktivnih supstanci? – Sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd) – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -370$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd), što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -328$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd), što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -98,5$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -46,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd), što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -17,5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd), što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje ukupnog uzorka u odnosu na uzimanje psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd) između istraživačkih grupa.

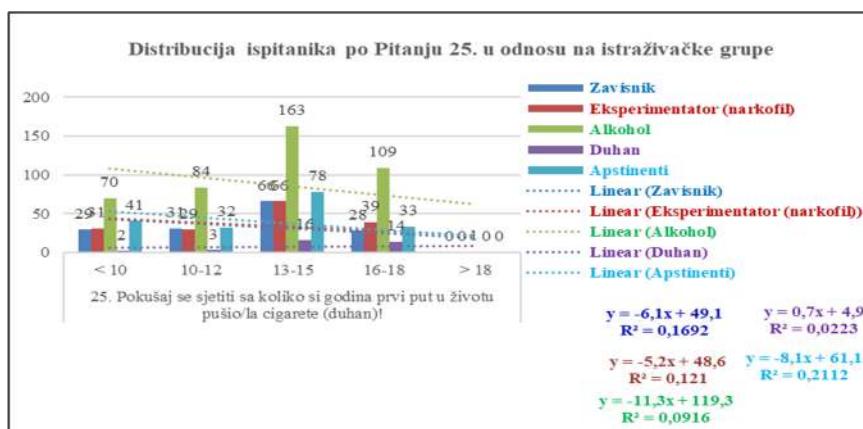
Najveći procenat ispitanika po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd):

- „Nisam nikad“ imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 100,00%, Alkohol sa 100,00%, Duhan sa 100,00%, Apstinenti sa 100,00%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 68,31%;
- „Jesam jednom“ ima grupa Zavisnik sa 14,21%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „Jesam više puta“ ima grupa Zavisnik sa 17,49%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po uzimanju psihoaktivnih supstanci u zadnjih mjesec dana – sedativi (bensedin, diapazam, apaurin, xanax itd) rangirane kategorije:

- Rang I: „Nisam nikad“ sa 96,80%;
- Rang II: „Jesam više puta“ sa 1,77%;
- Rang III; „Jesam jednom“ sa 1,43%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 25: Pokušaj se sjetiti sa koliko si godina prvi put u životu pušio/la cigarete (duhan)?

Slika br 119: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 25: Pokušaj se sjetiti sa koliko si godina prvi put u životu pušio/la cigarete (duhan)? – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na godine prvog pušenja cigareta (duhana) sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -11,3$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na godine prvog pušenja cigareta (duhana), što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -8,1$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na godine prvog pušenja cigareta (duhana), što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = -6,1$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na godine prvog pušenja cigareta (duhana), što je bilo očekivano;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -5,2$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na godine prvog pušenja cigareta (duhana), što je bilo očekivano;

- Rang V: Duhan: $K_D = + 0,7$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na godine prvog pušenja cigareta (duhana), što je je bilo očekivano;

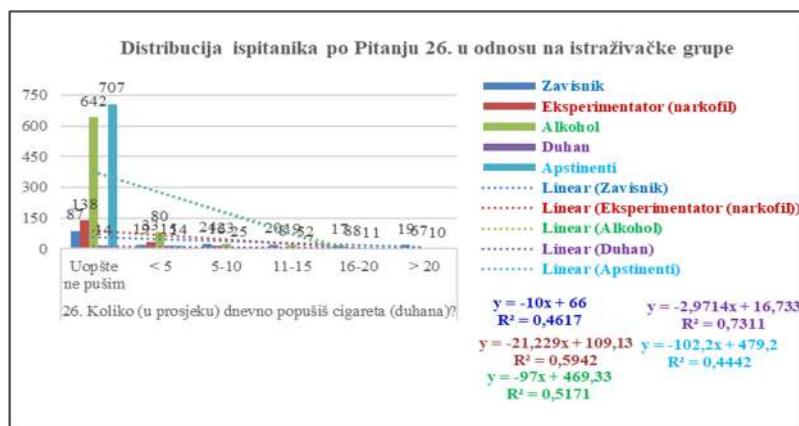
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu godine prvog pušenja cigareta (duhana) ($p=0,0161$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod četiri postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Duhan ($p=0,0051$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0463$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0361$); Duhan-Apstinenti ($p=0,0036$). Najveći procenat ispitanika po godinama prvog pušenja cigareta (duhana):

- „< 10 godina“ ima grupa Apstinenti sa 22,28%, zatim slijedi Zavisnik sa 18,83%, Eksperimentator (narkofil) sa 18,79%, Alkohol sa 16,39%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 5,71%,
- „10-12 godina“ ima grupa Zavisnik sa 20,13%, zatim slijedi Alkohol sa 19,67%, Eksperimentator (narkofil) sa 17,58%, Apstinenti sa 17,39%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 8,57%,
- „13-15 godina“ ima grupa Duhan sa 45,71%, zatim slijedi Zavisnik sa 42,86%, Apstinenti sa 42,39%, Eksperimentator (narkofil) sa 40,00%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 38,17%,
- „16-18 godina“ ima grupa Duhan sa 40,00%, zatim slijedi Alkohol sa 25,53%, Eksperimentator (narkofil) sa 23,64%, Zavisnik sa 18,18%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 17,93%;
- „> 18 godina“ ima grupa Alkohol sa 0,23%, a najmanji procenat imaju grupe Zavisnik sa 0,00%, Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po godinama prvog pušenja cigareta (duhana) rangirane kategorije:

- Rang I: „13-15 godina“ sa 40,31%;
- Rang II: „16-18 godina“ sa 23,11%;
- Rang III: „10-12 godina“ sa 18,55%;
- Rang IV: „< 10 godina“ sa 17,93%;
- Rang V: „> 18 godina“ sa 0,10%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 26: Koliko (u prosjeku) dnevno popušiš cigaretu (duhana)?

Slika br 120: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 26: Koliko (u prosjeku) dnevno popušiš cigaretu (duhana)? – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na prosječno dnevno pušenje cigareta sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -102,2$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na prosječno dnevno pušenje cigareta, što je bilo očekivano;
- Rang II: Alkohol: $K_{AL} = -97$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na prosječno dnevno pušenje cigareta, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -21,229$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na prosječno dnevno pušenje cigareta, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -10$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na prosječno dnevno pušenje cigareta, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -2,9714$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na prosječno dnevno pušenje cigareta, što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje zbog Apstinenti „11 i više cigareta“ = 3. Međutim ako se pretpostavi da je Apstinenti „11 i više cigareta“ = 5 tada pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički visoko značajna razlika broja ispitanika u odnosu na prosječno dnevno pušenje cigareta između istraživačkih grupa (ukupno) ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod svih deset postoje statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik- Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0000$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0209$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0030$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Duhan ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$); Duhan-Apstinenti ($p=0,0000$).

Najveći procenat ispitanika po prosječno dnevnom pušenju cigareta:

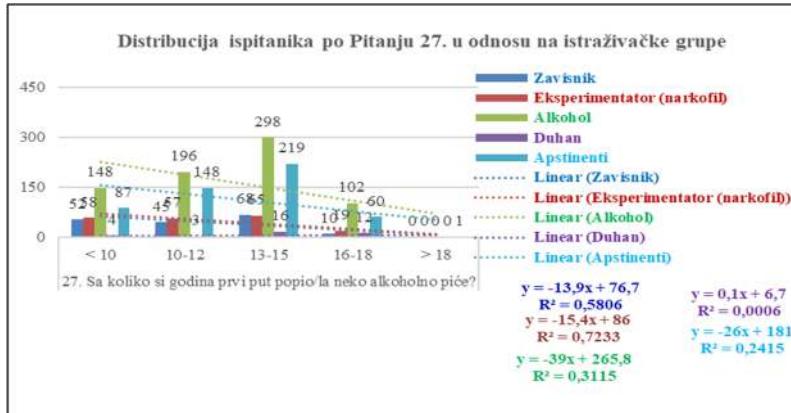
- „Ne pušim“ ima grupa Apstinenti sa 96,98%, zatim slijedi Alkohol sa 82,41%, Eksperimentator (narkofil) sa 66,03%, Zavisnik sa 46,77%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 36,84%;
- „< 5 cigareta“ ima grupa Duhan sa 39,47%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 15,79%, Alkohol sa 10,27%, Zavisnik sa 10,22%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 1,92%;
- „5-10 cigareta“ ima grupa Zavisnik sa 12,90%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 7,66%, Duhan sa 5,26%, Alkohol sa 2,85%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 0,69%;
- „11-15 cigareta“ ima grupa Duhan sa 13,16%, zatim slijedi Zavisnik sa 10,75%, Eksperimentator (narkofil) sa 3,83%, Alkohol sa 2,44%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 0,27%;
- „16-20 cigareta“ ima grupa Zavisnik sa 9,14%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 3,83%, Duhan sa 2,63%, Alkohol sa 1,03%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 0,14%;
- „> 20 cigareta“ ima grupa Zavisnik sa 10,22%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 2,87%, Duhan sa 2,63%, Alkohol sa 0,90%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po prosječno dnevnom pušenju cigareta rangirane kategorije:

- Rang I: „Ne pušim“ sa 81,81%;
- Rang II: „< 5 cigareta“ sa 8,29%;

- Rang III: „5-10 cigareta“ sa 3,61%;
- Rang IV: „11-15 cigareta“ sa 2,78%;
- Rang V: „16-20 cigareta“ sa 1,80%;
- Rang V: „> 20 cigareta“ sa 1,70%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 27: Sa koliko si godina prvi put popio/la neko alkoholno piće?

Slika br 121: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 27: Sa koliko si godina prvi put popio/la neko alkoholno piće? – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na godine prvog alkoholnog pića sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = - 39$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na godine prvog alkoholnog pića, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = - 26$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na godine prvog alkoholnog pića, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 15,4$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na godine alkoholnog pića, što je je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = - 13,9$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na godine prvog alkoholnog pića, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = + 0,1$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na godine prvog alkoholnog pića, što je je bilo očekivano;

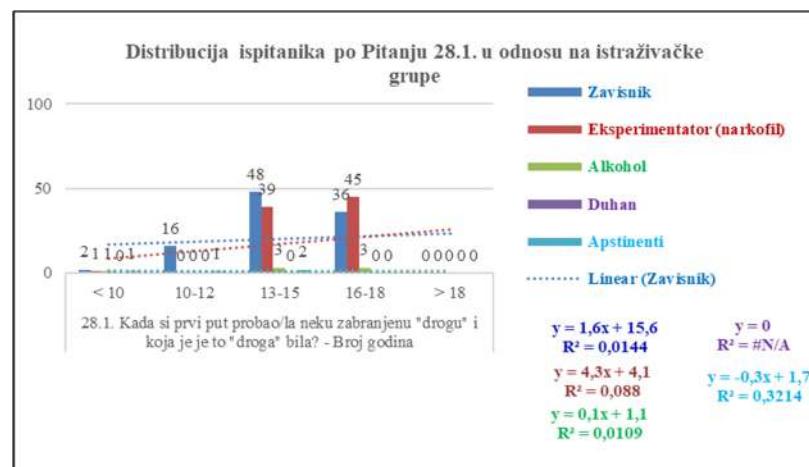
U ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), postoji statistički značajna razlika između broja ispitanika u odnosu godine prvog alkoholnog pića ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod šest postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0036$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0000$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0211$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0000$); Alkohol-Duhan ($p=0,0008$); Duhan-Apstinenti ($p=0,0002$). Napomena: Ovakav rezultat se može protumačiti i kao da je slučajan i da ga treba dodatno istražiti ukoliko za njega nemamo argumentovan odgovor koji je povezan sa istraživačkim hipotezama. Osnovno pitanje je povezanost ovih ishoda sa godinama prvog alkoholnog pića; Najveći procenat ispitanika po godinama prvog alkoholnog pića:

- „< 10 godina“ ima grupa Zavisnik sa 29,71%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 29,15%, Alkohol sa 19,89%, Apstinenti sa 16,89%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 11,43%;
- „10-12 godina“ ima grupa Apstinenti sa 28,74%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 28,64%, Alkohol sa 26,34%, Zavisnik sa 25,71%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 8,57%;
- „13-15 godina“ ima grupa Duhan sa 45,71%, zatim slijedi Apstinenti sa 42,52%, Alkohol sa 40,05%, Zavisnik sa 38,86%, a najmanji procenat ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 32,66%;
- „16-18 godina“ ima grupa Duhan sa 34,29%, zatim slijedi Alkohol sa 13,71%, Apstinenti sa 11,65%, Eksperimentator (narkofil) sa 9,55%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 5,71%;
- „> 18 godina“ ima grupa Apstinenti sa 0,19%, a najmanji procenat imaju grupe Zavisnik sa 0,00%, Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%;

Ukupno su po godinama prvog alkoholnog pića rangirane kategorije:

- Rang I: „13-15 godina“ sa 39,93%;
- Rang II: „10-12 godina“ sa 26,92%;
- Rang III: „< 10 godina“ sa 20,92%;
- Rang IV: „16-18 godina“ sa 12,17%;
- Rang V: „> 18 godina“ sa 0,06%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 28.1: Kada si prvi put probao/la neku zabranjenu „drogu“ i koja je je to „droga“ bila? – Broj godina

Slika br 122: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 28.1: Kada si prvi put probao/la neku zabranjenu „drogu“ i koja je je to „droga“ bila? – Broj godina – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na prvi put probanje zabranjene „droge“ – broj godina sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Eksperimentator (narkofil): $K_E = + 4,3$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na prvi put probanje zabranjene „droge“ – broj godina, što je je bilo očekivano;
- Rang II: Zavisnik: $K_Z = + 1,6$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na prvi put probanje zabranjene „droge“ – broj godina, što je je bilo očekivano;

- Rang III: Apstinenti: $K_{AP} = -0,3$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na prvi put probanje zabranjene „droge“ – broj godina, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Alkohol: $K_{AL} = +0,1$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na prvi put probanje zabranjene „droge“ – broj godina, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = 0$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na prvi put probanje zabranjene „droge“ – broj godina, što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje statističke značajnosti razlike u ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), između broja ispitanika u odnosu prvi put probanje zabranjene „droge“ – broj godina. Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod jedne postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik- Eksperimentator (narkofil) ($p=0,0153$).

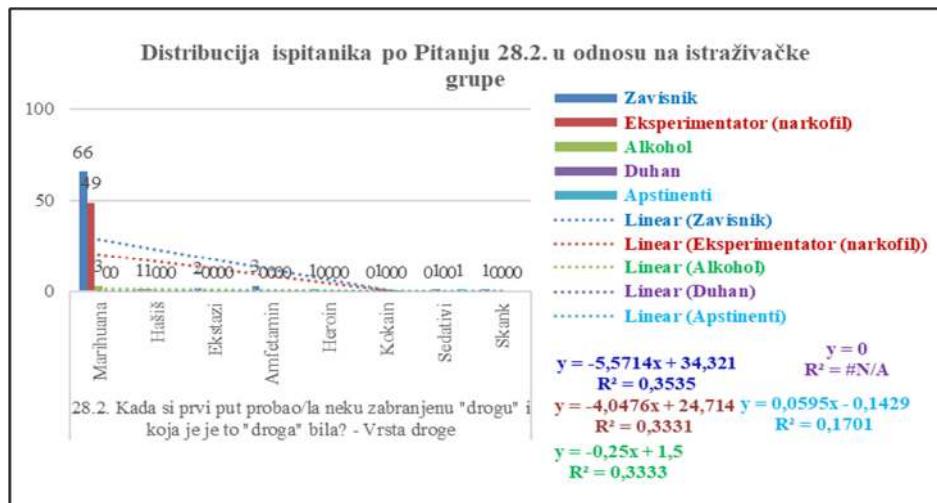
Najveći procenat ispitanika po prvi put probanje zabranjene „droge“ – broj godina:

- „< 10 godina“ ima grupa Apstinenti sa 25,00%, zatim slijedi Alkohol sa 14,29%, Zavisnik sa 1,96%, Eksperimentator (narkofil) sa 1,18%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%;
- „10-12 godina“ ima grupa Apstinenti sa 25,00%, zatim slijedi Zavisnik sa 15,69%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%;
- „13-15 godina“ ima grupa Apstinenti sa 50,00%, zatim slijedi Zavisnik sa 47,06%, Eksperimentator (narkofil) sa 45,88%; Alkohol sa 42,86%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%,
- „16-18 godina“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 52,94%, zatim slijedi Alkohol sa 42,86%, Zavisnik sa 35,29%, a najmanji procenat imaju grupe Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;
- „> 18 godina“ najmanji procenat imaju sve grupe i to: Zavisnik sa 0,00%, Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%, Apstinenti sa 0,00%;

Ukupno su po godinama prvi put probanje zabranjene „droge“ – broj godina rangirane kategorije:

- Rang I: „13-15 godina“ sa 46,42%;
- Rang II: „16-18 godina“ sa 42,42%;
- Rang III: „10-12 godina“ sa 8,59%;
- Rang IV: „< 10 godina“ sa 2,53%;
- Rang V: „> 18 godina“ sa 0,00%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 28.2: Kada si prvi put probao/la neku zabranjenu „drogu“ i koja je je to „droga“ bila? – Vrsta droge

Slika br 123: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 28.2: Kada si prvi put probao/la neku zabranjenu „drogu“ i koja je je to „droga“ bila? – Vrsta droge – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na prvi put probanje zabranjene „droge“ – vrsta droge sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

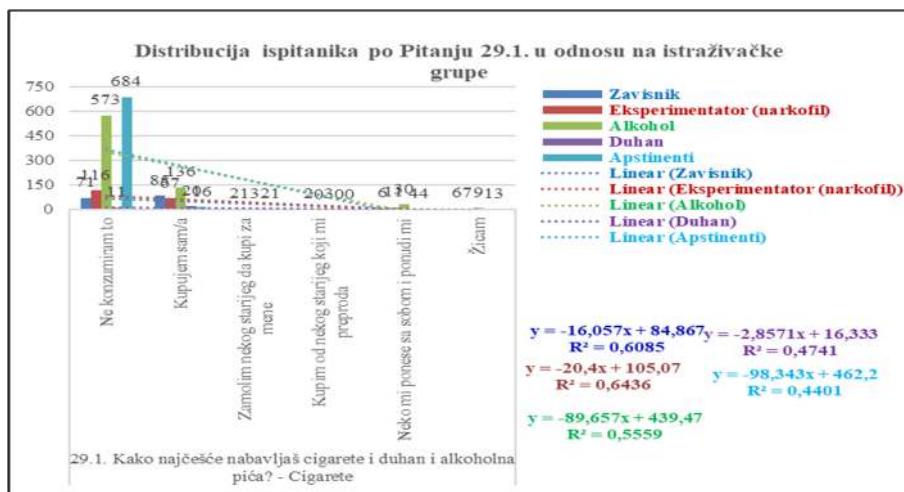
- Rang I: Zavisnik: $K_Z = -5,5714$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na prvi put probanje zabranjene „droge“ – vrsta droge, što je bilo očekivano;
- Rang II: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -4,0476$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na prvi put probanje zabranjene „droge“ – vrsta droge, što je bilo očekivano;
- Rang III Alkohol: $K_{AL} = -0,25$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na prvi put probanje zabranjene „droge“ – vrsta droge, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Apstinenti: $K_{AP} = -0,1701$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na prvi put probanje zabranjene „droge“ – vrsta droge, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = 0$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na prvi put probanje zabranjene „droge“ – vrsta droge, što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje statističke značajnosti razlike u ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), između broja ispitanika u odnosu prvi put probanje zabranjene „droge“ – vrsta droge. Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa niti kod jedne kod jedne ne postoji statistički značajna/visoko značajna razlika. Napomena: Ovakav rezultat se može protumačiti i kao da je slučajan i da ga treba dodatno istražiti ukoliko za njega nemamo argumentovan odgovor koji je povezan sa istraživačkim hipotezama. Osnovno pitanje je povezano ovih ishoda sa prvi put probanje zabranjene „droge“ – vrsta droge;

- Najveći procenat ispitanika po prvi put probanje zabranjene „droge“ – vrsta droge:
  - „Marihuana“ ima grupa Alkohol sa 100,00%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 94,23%, Zavisnik sa 89,19%, a najmanji procenat imaju grupe Duhan sa 0,00% i Apstinenti sa 0,00%,
  - „Hašiš“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 1,92%, zatim slijedi Zavisnik sa 1,35%, a najmanji procenat imaju grupe Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00% i Apstinenti sa 0,00%;

- „Ekstazi“ ima grupa Zavisnik sa 2,70%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00% i Apstinenti sa 0,00%;
- „Amfetamin“ ima grupa Zavisnik sa 4,05%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00% i Apstinenti sa 0,00%;
- „Heroin“ ima grupa Zavisnik sa 1,35%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00% i Apstinenti sa 0,00%;
- „Kokain“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 1,92%, a najmanji procenat imaju grupe Zavisnik sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00% i Apstinenti sa 0,00%;
- „Sedativi“ ima grupa Apstinenti sa 100,00%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 1,92%, a najmanji procenat imaju grupe Zavisnik sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00%;
- „Skank“ ima grupa Zavisnik sa 1,35%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Alkohol sa 0,00%, Duhan sa 0,00% i Apstinenti sa 0,00%;
- Ukupno su po prvi put probanje zabranjene „droge“ – vrsta droge rangirane kategorije:
  - Rang I: „Marihuana“ sa 90,77%;
  - Rang II: „Amfetamin“ sa 2,31%;
  - Rang III-V: „Hašiš“ sa 1,54%;
  - Rang III-V: „Ekstazi“ sa 1,54%;
  - Rang III-V: „Sedativi“ sa 1,54%;
  - Rang VI-VIII: „Heroin“ sa 0,77%;
  - Rang VI-VIII: „Kokain“ sa 0,77%;
  - Rang VI-VIII: „Skank“ sa 0,77%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 29.1: Kako najčešće nabavljaš cigarete i duhan i alkoholna pića? – Cigarete

Slika br 124: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 29.1: Kako najčešće nabavljaš cigarete i duhan i alkoholna pića? – Cigarete – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na najčešća nabavka cigareta i alkoholnih pića? – cigarete sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -98,343$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na najčešća nabavka cigareta i alkoholnih pića? – cigarete, što je bilo očekivano;
- Rang II Alkohol: $K_{AL} = -89,657$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na najčešća nabavka cigareta i alkoholnih pića? – cigarete, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -20,4$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na najčešća nabavka cigareta i alkoholnih pića? – cigarete, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -16,057$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na najčešća nabavka cigareta i alkoholnih pića? – cigarete, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -2,8571$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na najčešća nabavka cigareta i alkoholnih pića? – cigarete, što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje statističke značajnosti razlike u ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), između broja ispitanika u odnosu najčešća nabavka cigareta i alkoholnih pića? – cigarete. Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa niti kod jedne ne postoji statistički značajna/visoko značajna razlika.

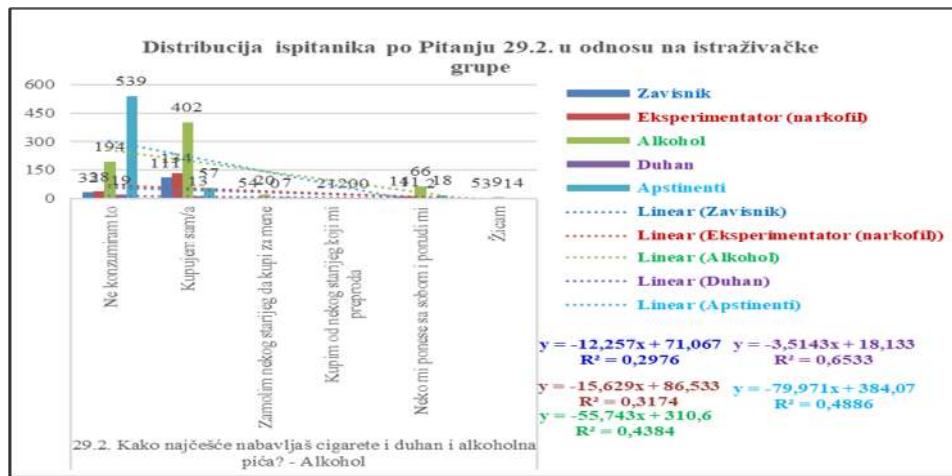
Najveći procenat ispitanika po najčešća nabavka cigareta i alkoholnih pića? – cigarete:

- „Ne konzumiram to“ ima grupa Apstinenti sa 96,61%, zatim slijedi Alkohol sa 75,99%, Eksperimentator (narkofil) sa 57,43%, Zavisnik sa 41,28%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 28,95%;
- „Kupujem sam/a“ ima grupa Duhan sa 52,63%, zatim slijedi Zavisnik sa 49,42%, Eksperimentator (narkofil) sa 33,17%, Alkohol sa 18,04%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 2,26%;
- „Zamolim nekog starijeg da kupi za mene“ ima grupa Duhan sa 5,26%, zatim slijedi Zavisnik sa 1,16%, Eksperimentator (narkofil) sa 0,50%, Alkohol sa 0,40%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 0,14%;
- „Kupim od nekog starijeg koji mi preprodaju“ ima grupa Zavisnik sa 1,16%, zatim slijedi Alkohol sa 0,40%, a najmanji procenat imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 0,00%, Duhan sa 0,00% i Apstinenti sa 00,00%;
- „Neko mi poneše sa sobom i ponudi mi“ ima grupa Duhan sa 10,53%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 5,45%, Alkohol sa 3,98%, Zavisnik sa 3,49%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 0,56%;
- „Žicam“ ima grupa Zavisnik sa 3,49%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 3,47%, Duhan sa 2,63%, Alkohol sa 1,19%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 0,42%;

Ukupno su po najčešća nabavka cigareta i alkoholnih pića? – cigarete rangirane kategorije:

- Rang I: „Ne konzumiram to“ sa 77,64%;
- Rang II: „Kupujem sam/a“ sa 17,29%;
- Rang III: „Neko mi poneše sa sobom i ponudi mi“ sa 2,93%;
- Rang IV: „Žicam“ sa 1,39%;
- Rang V: „Zamolim nekog starijeg da kupi za mene“ sa 0,48%;
- Rang VI: „Kupim od nekog starijeg koji mi preprodaju“ sa 0,27%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 29.2: Kako najčešće nabavljaš cigarete i duhan i alkoholna pića? – Alkohol

Slika br 125: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 29.2: Kako najčešće nabavljaš cigarete i duhan i alkoholna pića? – Alkohol – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na najčešća nabavka cigareta i alkoholnih pića? – alkohol sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -79,971$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na najčešća nabavka cigareta i alkoholnih pića? – alkohol, što je bilo očekivano;
- Rang II Alkohol: $K_{AL} = -55,743$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na najčešća nabavka cigareta i alkoholnih pića? – alkohol, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -15,629$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na najčešća nabavka cigareta i alkoholnih pića? – alkohol, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -12,257$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na najčešća nabavka cigareta i alkoholnih pića? – alkohol, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -2,5143$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na najčešća nabavka cigareta i alkoholnih pića? – alkohol, što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje statističke značajnosti razlike u ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test), između broja ispitanika u odnosu najčešća nabavka cigareta i alkoholnih pića? – alkohol. Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa niti kod jedne ne postoji statistički značajna/visoko značajna razlika.

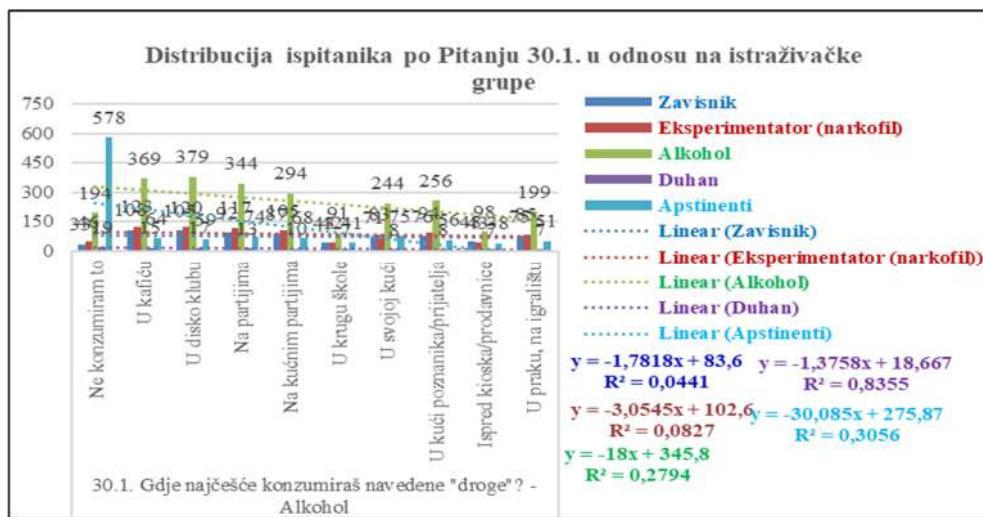
- Najveći procenat ispitanika po najčešća nabavka cigareta i alkoholnih pića? – alkohol:
- „Ne konzumiram to“ ima grupa Apstinenti sa 86,24%, zatim slijedi Duhan sa 54,29%; Alkohol sa 27,99%, Eksperimentator (narkofil) sa 19,90%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 18,93%;
- „Kupujem sam/a“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 70,16%, zatim slijedi Zavisnik sa 65,68%, Alkohol sa 58,01%, Duhan sa 37,14%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 9,12%;
- „Zamolim nekog starijeg da kupi za mene“ ima grupa Zavisnik sa 2,96%, zatim slijedi Alkohol sa 2,89%, Eksperimentator (narkofil) sa 2,09%, Apstinenti sa 1,12%; a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 0,00%,

- „Kupim od nekog starijeg koji mi preproda“ ima grupa Zavisnik sa 1,18%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 0,52%, Alkohol sa 0,29%, a najmanji procenat imaju grupe Duhan sa 0,00% i Apstinenti sa 00,00%;
- „Neko mi poneše sa sobom i ponudi mi“ ima grupa Alkohol sa 9,52%, zatim slijedi Zavisnik sa 8,28%, Eksperimentator (narkofil) sa 5,76%, Duhan sa 5,71%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 2,88%;
- „Žicam“ ima grupa Zavisnik sa 2,96%, zatim slijedi Duhan sa 2,86%, Eksperimentator (narkofil) sa 1,57%, Alkohol sa 1,30%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 0,64%;

Ukupno su po najčešća nabavka cigareta i alkoholnih pića? – alkohol rangirane kategorije:

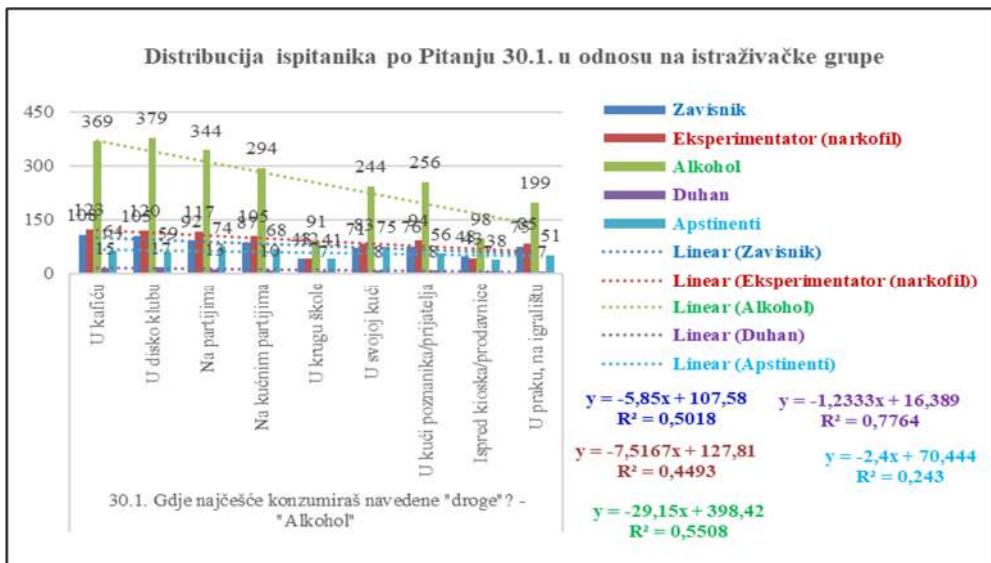
- Rang I: „Ne konzumiram to“ sa 47,99%;
- Rang II: „Kupujem sam/a“ sa 41,86%;
- Rang III: „Neko mi poneše sa sobom i ponudi mi“ sa 6,48%;
- Rang IV: „Zamolim nekog starijeg da kupi za mene“ sa 2,10%;
- Rang V: „Žicam“ sa 1,28%;
- Rang VI: „Kupim od nekog starijeg koji mi preproda“ sa 0,29%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 30.1: Gdje najčešće konzumiraš navedene „droge“? – Alkohol

Slika br 126: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 30.1: Gdje najčešće konzumiraš navedene „droge“? – Alkohol – funkcionalna zavisnost (trend)

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 30.1: Gdje najčešće konzumiraš navedene „droge“? – Alkohol, bez kategorije „Ne konzumiram to“

Slika br 127: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 30.1: Gdje najčešće konzumiraš navedene „droge“? – Alkohol – funkcionalna zavisnost (trend), bez kategorije „Ne konzumiram to“

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – alkohol sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -30,085$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – alkohol, što je bilo očekivano;
- Rang II Alkohol: $K_{AL} = -18$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – alkohol, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -3,0545$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – alkohol, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -1,7818$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – alkohol, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -1,3758$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – alkohol, što je bilo očekivano;

Ukoliko se iz funkcionalne analize isključi kategorija „Ne konzumiram to“ tada rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – alkohol sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I Alkohol: $K_{AL} = -29,15$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – alkohol, što je bilo očekivano;
- Rang II: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -7,5167$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – alkohol, što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = -5,85$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – alkohol, što je bilo očekivano;

- Rang IV: Apstinenti: $K_{AP} = -2,4$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – alkohol, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -1,2333$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – alkohol, što je bilo očekivano;

Testiranje statističke značajnosti razlike u ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test): Iz testiranja se isključuje kategorija „Ne konzumiram to“ jer je cilj testiranja utvrđivanje razlika između grupa u odnosu na mesta najčešće konzumacije „droge“ – alkohol i to ne uključuje kategoriju „Ne konzumiram to“. Ostalih devet kategorija svode se na čitiri i to:

- Kategorija „Kafić, disk, partiji“ objedinjava kategorije: „U kafiću“ + „U disku klubu“ + „Na partijima“ + „Na kućnim partijima“;
- Kategorija „U krugu škole“ je data samostalno;
- Kategorija „Kuća svoja/prijateljeva“ objedinjava kategorije: „U svojoj kući“ + „U kući poznanika/prijatelja“;
- Kategorija „Kiosk“ objedinjava kategorije: „Ispred kioska/prodavnice“ + „U parku, na igralištu“;

Pod tim uslovima testiranje statističke značajnosti razlike u ukupnom istraživačkom uzorku između broja ispitanika u odnosu gdje se najčešće konzumiraju droge – alkohol pokazuje da postoji statistički visoko značajna razlika ($p=0,0001$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa tri postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0014$); Eksperimentator-Apstinent ($p=0,0478$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

Uz isključenje kategorije „Ne konzumiram to“ najveći procenat ispitanika po gdje se najčešće konzumiraju droge – alkohol:

- „U kafiću“ ima grupa Duhan sa 16,30%, zatim slijedi Alkohol sa 16,23%, Zavisnik sa 15,32%, Eksperimentator (narkofil) sa 15,15%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 12,17%,
- „U disku klubu“ ima grupa Duhan sa 18,48%, zatim slijedi Alkohol sa 16,67%,
- Zavisnik sa 14,89%, Eksperimentator (narkofil) sa 14,78%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 11,22%,
- „Na partijima“ ima grupa Alkohol sa 15,13%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 14,41%, Duhan sa 14,13%, Apstinenti sa 14,07%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 13,05%;
- „Na kućnim partijima“ imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 12,93%, Alkohol sa 12,93%, Apstinenti sa 12,93%, zatim slijedi Zavisnik sa 12,34%;
- a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 10,87%;
- „U krugu škole“ ima grupa Apstinenti sa 7,79%, zatim slijedi Duhan sa 7,61%; Zavisnik sa 6,10%, Eksperimentator (narkofil) sa 5,17%, a najmanji procenat ima grupa Alkohol sa 4,00%;
- „U svojoj kući“ ima grupa Apstinenti sa 14,26%, zatim slijedi Alkohol sa 10,73%, Eksperimentator (narkofil) sa 10,22%, Zavisnik sa 10,07%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 8,70%;
- „U kući poznanika/prijatelja“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 11,58%, zatim slijedi Alkohol sa 11,26%, Zavisnik sa 10,78%, Apstinenti sa 10,65%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 8,70%;
- „Ispred kioska/prodavnice“ ima grupa Duhan sa 7,61%, zatim slijedi Apstinenti sa 7,22%, Zavisnik sa 6,81%, Eksperimentator (narkofil) sa 5,30%, a najmanji procenat ima grupa Alkohol sa 4,31%;

- „U parku, na igralištu“ ima grupa Zavisnik sa 10,64%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 10,47%, Apstinenti sa 9,70%, Alkohol sa 8,75%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 7,61%;

Ukupno su po gdje se najčešće konzumiraju droge – alkohol rangirane kategorije:

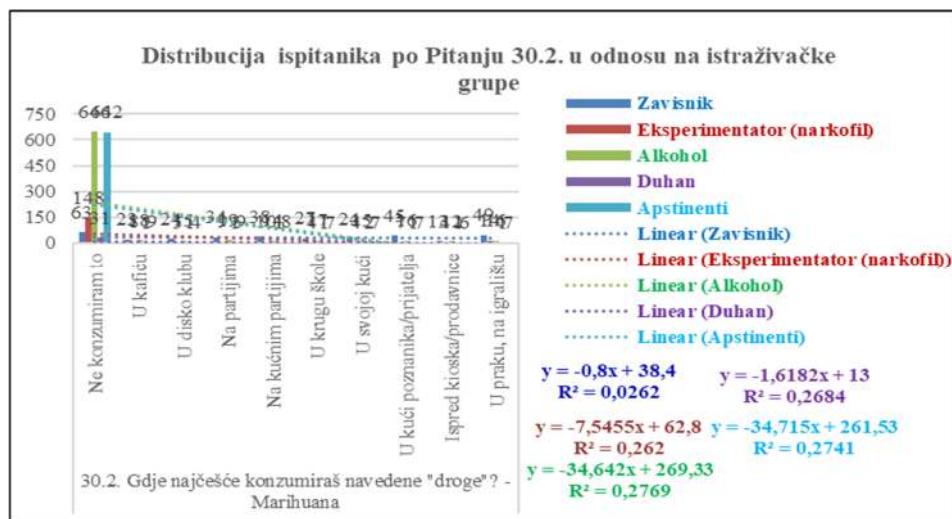
- Rang I: „U diskopu klubu“ sa 15,42%;
- Rang II: „U kafiću“ sa 15,40%;
- Rang III: „Na partijima“ sa 14,52%;
- Rang IV: „Na kućnim partijima“ 12,79%;
- Rang V: U kući poznanika/prijatelja“ sa 11,11%;
- Rang VI: „U svojoj kući“ sa 10,91%;
- Rang VII: „U parku, na igralištu“ sa 9,46%;
- Rang VIII: „Ispred kioska/prodavnice“ sa 5,31%;
- Rang IX: „U krugu škole“ sa 5,08%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 30.2: Gdje najčešće konzumiraš navedene „droge“?

Istraživačka grupa	30.2. Gdje najčešće konzumiraš navedene "droge"? - Marihuana											Ukupno
	Ne konzumiram to	U kafiću	U diskopu klubu	Na partijima	Na kućnim partijima	U krugu škole	U svojoj kući	U kući poznanika/prijatelja	Ispred kioska/prodavnice	U parku, na igralištu	Bez odgovora	
Zavisnik	63	23	24	34	38	27	24	45	13	49	46	386
Eksperimentator (narkofil)	148	8	5	9	10	4	4	7	4	14	43	256
Alkohol	646	18	15	19	14	17	15	16	12	16	135	923
Duhan	31	1	1	1	1	1	2	1	1	1	7	48
Apstinenti	642	9	4	9	8	7	7	7	6	7	98	804
Ukupno	1530	59	49	72	71	56	52	76	36	87	329	2417

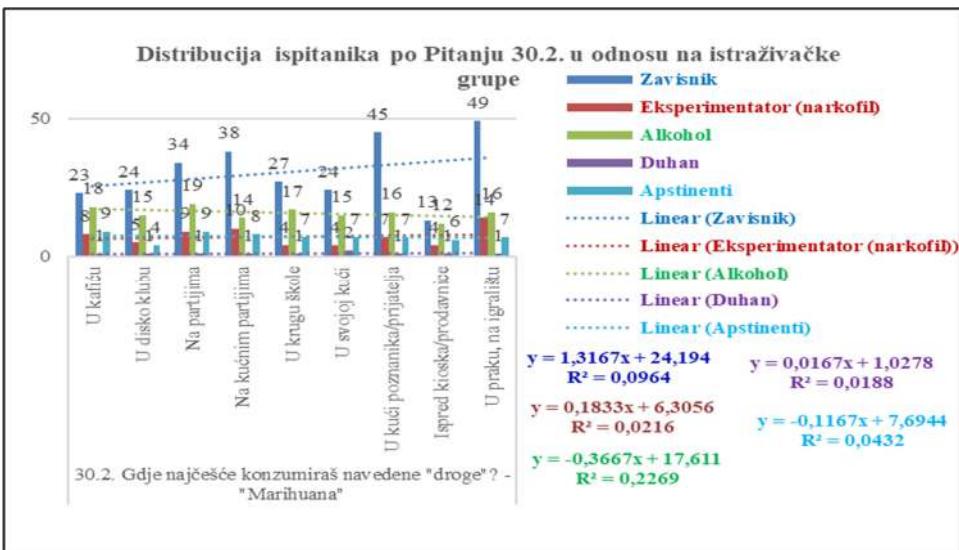
Tabela br 13: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 30.2: Gdje najčešće konzumiraš navedene „droge“? – Marihuana

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 30.2: Gdje najčešće konzumiraš navedene „droge“? – Marihuana

Slika br 128: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 30.2: Gdje najčešće konzumiraš navedene „droge“? – Marihuana – funkcionalna zavisnost (trend)

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 30.2: Gdje najčešće konzumiraš navedene „droge“? – Marihuana, bez kategorije „Ne konzumiram to“

Slika br 129: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 30.2: Gdje najčešće konzumiraš navedene „droge“? – Marihuana – funkcionalna zavisnost (trend), bez kategorije „Ne konzumiram to“

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – marihuana sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -34,715$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – marihuana, što je bilo očekivano;
- Rang II Alkohol: $K_{AL} = -34,642$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – marihuana, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -7,5455$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – marihuana, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = -1,6182$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – marihuana, što je bilo očekivano;
- Rang V: Zavisnik: $K_Z = -0,8$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – marihuana, što je bilo očekivano;

Ukoliko se iz funkcionalne analize isključi kategorija „Ne konzumiram to“ tada rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – marihuana sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Zavisnik: $K_Z = -1,3167$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – marihuana, što je bilo očekivano;
- Rang II Alkohol: $K_{AL} = -0,3667$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – marihuana, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -0,1833$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – marihuana, što je bilo očekivano;

- Rang IV: Apstinenti: $K_{AP} = -0,1167$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – marihuana, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -0,0167$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – marihuana, što je je bilo očekivano;

Testiranje statističke značajnosti razlika u ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test): Iz testiranja se isključuje kategorija „Ne konzumiram to“ jer je cilj testiranja utvrđivanje razlika između grupa u odnosu na mesta najčešće konzumacije „droge“ – marihuana i to ne uključuje kategoriju „Ne konzumiram to“. Ostalih devet kategorija svode se na čitiri i to:

- Kategorija „Kafić, disk, partiji“ objedinjava kategorije: „U kafiću“ + „U disk klubu“ + „Na partijima“ + „Na kućnim partijima“;
- Kategorija „U krugu škole“ je data samostalno;
- Kategorija „Kuća svoja/prijateljeva“ objedinjava kategorije: „U svojoj kući“ + „U kući poznanika/prijatelja“; Kategorija „Kiosk“ objedinjava kategorije: „Ispred kioska/prodavnice“ + „U parku, na igralištu“;

Pod tim uslovima testiranje statističke značajnosti razlike u ukupnom istraživačkom uzorku između broja ispitanika u odnosu gdje se najčešće konzumiraju droge – marihuana između istraživačkih grupa pokazuje da nema uslova za testiranje statistički značajna razlika kod šest grupa, dok kod tri nema statistički značajne razlike.

Uz isključenje kategorije „Ne konzumiram to“ najveći procenat ispitanika po gdje se najčešće konzumiraju droge – marihuana:

- „U kafiću“ ima grupa Apstinenti sa 14,06%, zatim slijedi Alkohol sa 12,68%, Eksperimentator (narkofil) sa 12,31%, Duhan sa 10,00%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 8,30%;
- „U disk klubu“ ima grupa Alkohol sa 10,56%, zatim slijedi Duhan sa 10,00%, Zavisnik sa 8,66%, Eksperimentator (narkofil) sa 7,69%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 6,25%;
- „Na partijima“ ima grupa Apstinenti sa 14,06%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 13,85%, Alkohol sa 13,38%, Zavisnik sa 12,27%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 10,00%;
- „Na kućnim partijima“ imaju grupe Eksperimentator (narkofil) sa 15,38%, zatim slijedi Zavisnik sa 13,72%, Apstinenti sa 12,50%, Duhan sa 10,00%, a najmanji procenat ima grupa Alkohol sa 9,86%;
- „U krugu škole“ ima grupa Alkohol sa 11,97%, zatim slijedi Apstinenti sa 10,94%, Duhan sa 10,00%, Zavisnik sa 9,75%, a najmanji procenat ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 6,15%;
- „U svojoj kući“ ima grupa Duhan sa 20,00%, zatim slijedi Apstinenti sa 10,94%, Alkohol sa 10,56%, Zavisnik sa 8,66%, a najmanji procenat ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 6,15%;
- „U kući poznanika/prijatelja“ ima grupa Zavisnik sa 16,25%, zatim slijedi Alkohol sa 11,27%, Apstinenti sa 10,94%, Eksperimentator (narkofil) sa 10,77%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 10,00%;
- „Ispred kioska/prodavnice“ ima grupa Duhan sa 10,00%, zatim slijedi Apstinenti sa 9,38%, Alkohol sa 8,45%, Eksperimentator (narkofil) sa 6,15%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 4,69%;
- „U parku, na igralištu“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 21,54%, zatim slijedi Zavisnik sa 11,69%, Alkohol sa 11,27%, Apstinenti sa 10,94%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 10,00%;

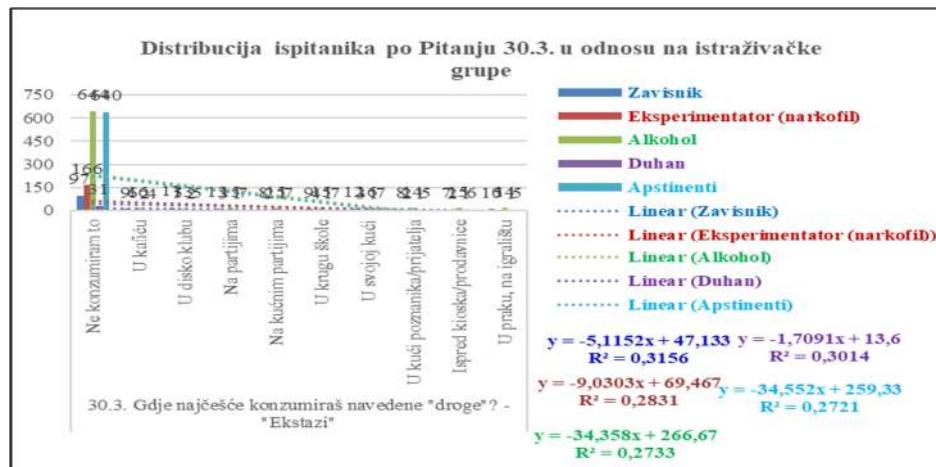
Ukupno su po gdje se najčešće konzumiraju droge – marihuana rangirane kategorije:

- Rang I: „U parku, na igralištu“ sa 15,59%;
- Rang II: U kući poznanika/prijatelja“ sa 13,62%;
- Rang III: „Na partijima“ sa 12,90%;
- Rang IV: „Na kućnim partijima“ 12,72%;
- Rang V: „U kafiću“ sa 10,57%;
- Rang VI: „U krugu škole“ sa 10,04%;
- Rang VII: „U svojoj kući“ sa 9,32%;
- Rang VIII: „U diskoporučniku“ sa 8,78%;
- Rang IX: „Ispred kioska/prodavnice“ sa 6,45%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 30.3: Gdje najčešće konzumiraš navedene „droge“? – „Ekstazi“

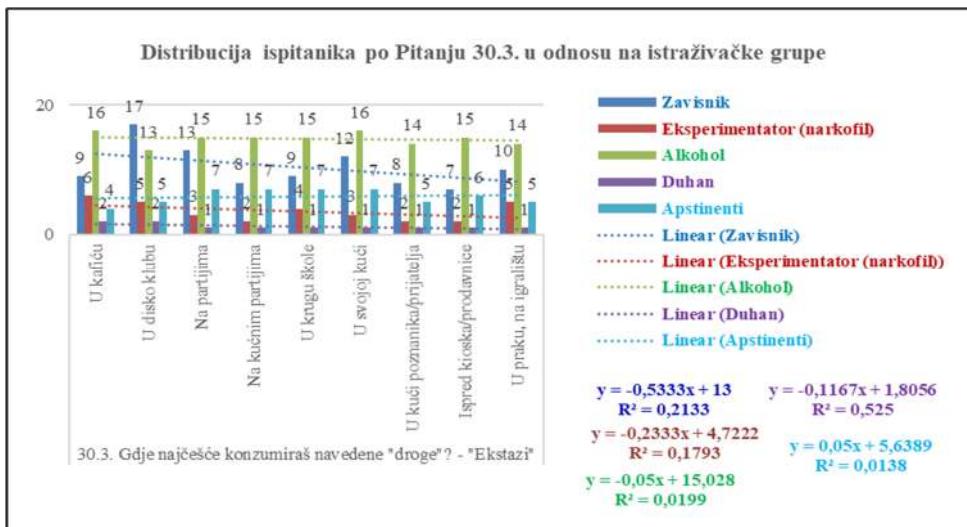
Istraživačka grupa	30.3. Gdje najčešće konzumiraš navedene "droge"? - "Ekstazi"											Ukupno
	Ne konzumiram to	U kafiću	U diskoporučniku	Na partijima	Na kućnim partijima	U krugu škole	U svojoj kući	U kući poznanika/prijatelja	Ispred kioska/prodavnice	U parku, na igralištu	Bez odgovora	
Zavisnik	97	9	17	13	8	9	12	8	7	10	71	261
Eksperimentator (narkofil)	166	6	5	3	2	4	3	2	2	5	43	241
Alkohol	644	16	13	15	15	15	16	14	15	14	138	915
Duhan	31	2	2	1	1	1	1	1	1	1	6	48
Apstinenti	640	4	5	7	7	7	7	5	6	5	101	794
Ukupno	1578	37	42	39	33	36	39	30	31	35	359	2259

Tabela br 14: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 30.3: Gdje najčešće konzumiraš navedene „droge“? – „Ekstazi“

Slika br 130: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 30.3: Gdje najčešće konzumiraš navedene „droge“? – „Ekstazi“ – funkcionalna zavisnost (trend)

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 30.3: Gdje najčešće konzumiraš navedene „droge“? – „Ekstazi“, bez kategorije „Ne konzumiram to“

Slika 131: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 30.3: Gdje najčešće konzumiraš navedene „droge“? – „Ekstazi“ – funkcionalna zavisnost (trend), bez kategorije „Ne konzumiram to“

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – ekstazi sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = -34,552$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – ekstazi, što je bilo očekivano;
- Rang II Alkohol: $K_{AL} = -34,358$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – ekstazi, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -9,0303$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – ekstazi, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -5,1152$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – ekstazi, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = -1,7091$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – ekstazi, što je bilo očekivano;

Ukoliko se iz funkcionalne analize isključi kategorija „Ne konzumiram to“ tada rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – ekstazi sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Zavisnik: $K_Z = -0,5333$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – ekstazi, što je bilo očekivano;
- Rang II: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -0,2333$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – ekstazi, što je bilo očekivano;
- Rang III: Duhan: $K_D = -0,1167$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – ekstazi, što je bilo očekivano;

- Rang IV/V Alkohol: $K_{AL} = -0,05$; Četvrti/Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – ekstazi, što je bilo očekivano;
- Rang IV/V: Apstinenti: $K_{AP} = -0,05$; Četvrti/Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na gdje se najčešće konzumiraju droge – ekstazi, što je bilo očekivano;

Testiranje statističke značajnosti razlika u ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje testiranje (χ^2 -test): Iz testiranja se isključuje kategorija „Ne konzumiram to“ jer je cilj testiranja utvrđivanje razlika između grupa u odnosu na mesta najčešće konzumacije „droge“ – ekstazi i to ne uključuje kategoriju „Ne konzumiram to“. Ostalih devet kategorija svode se na čitiri i to:

- Kategorija „Kafić, disk, partiji“ objedinjava kategorije: „U kafiću“ + „U disku klubu“ + „Na partijima“ + „Na kućnim partijima“;
- Kategorija „U krugu škole“ je data samostalno;
- Kategorija „Kuća svoja/prijateljeva“ objedinjava kategorije: „U svojoj kući“ + „U kući poznanika/prijatelja“;
- Kategorija „Kiosk“ objedinjava kategorije: „Ispred kioska/prodavnice“ + „U parku, na igralištu“;

Pod tim uslovima testiranje statističke značajnosti razlike u ukupnom istraživačkom uzorku između broja ispitanika u odnosu gdje se najčešće konzumiraju droge – ekstazi između istraživačkih grupa pokazuje da nema uslova za testiranje statistički značajne razlike kod šest grupa, dok kod tri nema statistički značajne razlike.

Uz isključenje kategorije „Ne konzumiram to“ najveći procenat ispitanika po gdje se najčešće konzumiraju droge – marihuana:

- „U kafiću“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 18,75%, zatim slijedi Duhan sa 18,18%, Alkohol sa 12,03%, Zavisnik sa 9,68%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 7,55%;
- „U disku klubu“ ima grupa Zavisnik sa 18,28%, zatim slijedi Duhan sa 18,18%, Eksperimentator (narkofil) sa 15,63%, Alkohol sa 9,77%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 9,43%;
- „Na partijima“ ima grupa Zavisnik sa 13,98%, zatim slijedi Apstinenti sa 13,21%, Alkohol sa 11,28%, Eksperimentator (narkofil) sa 9,38%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 9,09%;
- „Na kućnim partijima“ imaju grupe Apstinenti sa 13,21%, zatim slijedi Alkohol sa 11,28%, Duhan sa 9,09%, Zavisnik sa 8,60%, a najmanji procenat ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 6,25%;
- „U krugu škole“ ima grupa Apstinenti sa 13,21%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 12,50%, Alkohol sa 11,28%, Zavisnik sa 9,68%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 9,08%;
- „U svojoj kući“ ima grupa Apstinenti sa 13,21%, zatim slijedi Zavisnik sa 12,90%, Alkohol sa 12,03%, Eksperimentator (narkofil) sa 9,38%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 9,09%;
- „U kući poznanika/prijatelja“ ima grupa Alkohol sa 10,53%, zatim slijedi Apstinenti sa 9,43%, Duhan sa 9,09%, Zavisnik sa 8,60%, a najmanji procenat ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 6,25%;
- „Ispred kioska/prodavnice“ ima grupa Apstinenti sa 11,32%, zatim slijedi Alkohol sa 11,28%, Duhan sa 9,09%, Zavisnik sa 7,53%, a najmanji procenat ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 6,25%;

- „U parku, na igralištu“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 15,63%, zatim slijedi Zavisnik sa 10,75%, Alkohol sa 10,53%, Apstinenti sa 9,43%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 9,09%;

Ukupno su po gdje se najčešće konzumiraju droge – ekstazi rangirane kategorije:

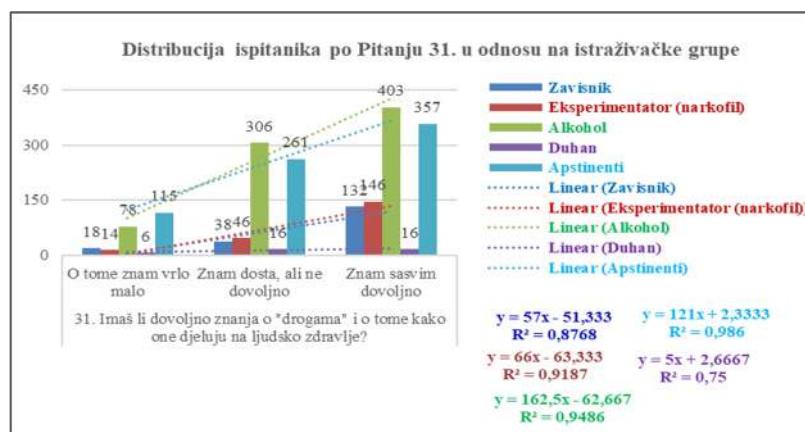
- Rang I: „U diskopu klubu“ sa 13,04%;
- Rang II/III: „Na partijima“ sa 12,11%;
- Rang II/III: „U svojoj kući“ sa 12,11%;
- Rang IV: „U kafiću“ sa 11,49%;
- Rang V: „U krugu škole“ sa 11,18%;
- Rang VI: „U parku, na igralištu“ sa 10,87%;
- Rang VII: „Na kućnim partijima“ 10,25%;
- Rang VIII: „Ispred kioska/prodavnice“ sa 9,63%;
- Rang IX: „U kući poznanika/prijatelja“ sa 9,32%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 31: Imaš li dovoljno znanja o „drogama“ i o tome kako one djeluju na ljudsko zdravlje?

Istraživačka grupa	31. Imaš li dovoljno znanja o "drogama" i o tome kako one djeluju na ljudsko zdravlje?				Ukupno
	O tome znam vrlo malo	Znam dosta, ali ne dovoljno	Znam sasvim dovoljno	Bez odgovora	
Zavisnik	18	38	132	5	193
Eksperimentator (narkofil)	14	46	146	6	212
Alkohol	78	306	403	1	788
Duhan	6	16	16	0	38
Apstinenti	115	261	357	14	747
Ukupno	231	667	1054	26	1978

Tabela br 15: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 31: Imaš li dovoljno znanja o „drogama“ i o tome kako one djeluju na ljudsko zdravlje?

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 31: Imaš li dovoljno znanja o „drogama“ i o tome kako one djeluju na ljudsko zdravlje?

Slika br 132: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 31: Imaš li dovoljno znanja o „drogama“ i o tome kako one djeluju na ljudsko zdravlje? – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na dovoljno znanje o drogama sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I Alkohol: $K_{AL} = + 34,358$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na dovoljno znanje o drogama, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = + 121$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na dovoljno znanje o drogama, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = + 66$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na dovoljno znanje o drogama, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = + 57$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na dovoljno znanje o drogama, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = + 5$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na dovoljno znanje o drogama, što je bilo očekivano;

Testiranje statističke značajnosti razlika u ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje između broja ispitanika u odnosu na dovoljno znanje o drogama između istraživačkih grupa postoji statistički visoko značajna razlika ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod sedam postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0035$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Duhan ($p=0,0024$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0031$).

Najveći procenat ispitanika po dovoljno znanje o drogama:

- „O tome znam vrlo malo“ ima grupa Duhan sa 15,79%, zatim slijedi Apstinenti sa 15,69%, Alkohol sa 9,91%, Zavisnik sa 9,57%, a najmanji procenat ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 6,80%;
- „Znam dosta, ali ne dovoljno“ ima grupa Duhan sa 42,11%, zatim slijedi Alkohol sa 38,88%, Apstinenti sa 35,61%, Eksperimentator (narkofil) sa 22,33%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 20,21%;
- „Znam sasvim dovoljno“ ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 70,87%, zatim slijedi Zavisnik sa 70,21%, Alkohol sa 51,21%, Apstinenti sa 48,70%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 42,11%;

Ukupno su po dovoljno znanje o drogama rangirane kategorije:

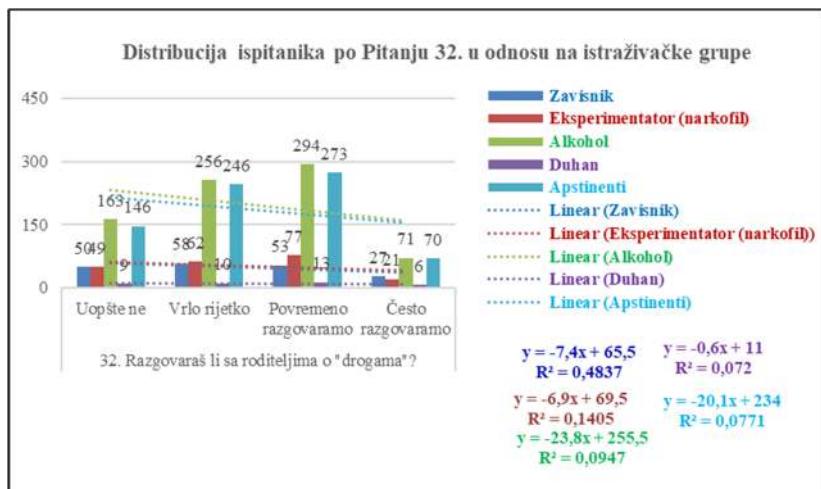
- Rang I: „Znam sasvim dovoljno“ sa 54,00%;
- Rang II: „Znam dosta, ali ne dovoljno“ sa 34,17%;
- Rang III: „O tome znam vrlo malo“ sa 11,83%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 32: Razgovaraš li sa roditeljima o „drogama“?

Istraživačka grupa	32. Razgovaraš li sa roditeljima o "drogama"?					Ukupno
	Uopšte ne	Vrlo rijetko	Povremeno razgovaramo	Često razgovaramo	Bez odgovora	
Zavisnik	50	58	53	27	5	193
Eksperimentator (narkofil)	49	62	77	21	4	213
Alkohol	163	256	294	71	3	787
Duhan	9	10	13	6	0	38
Apstinenti	146	246	273	70	12	747
Ukupno	417	632	710	195	24	1978

Tabela br 16: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 32: Razgovaraš li sa roditeljima o „drogama“?

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 32: Razgovaraš li sa roditeljima o „drogama“?

Slika br 133: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 32: Razgovaraš li sa roditeljima o „drogama“? – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na razgovor sa roditeljima o drogama sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I Alkohol: $K_{AL} = - 23,8$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na razgovor sa roditeljima o drogama, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = - 20,1$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na razgovor sa roditeljima o drogama, što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = - 7,4$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na razgovor sa roditeljima o drogama, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 6,9$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na razgovor sa roditeljima o drogama, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = - 0,6$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na razgovor sa roditeljima o drogama, što je bilo očekivano;

Testiranje statističke značajnosti razlika u ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje između broja ispitanika u odnosu na razgovor sa roditeljima o drogama između istraživačkih grupa ne postoji statistički značajna razlika ($p=0,2524$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod dvije postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0155$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$).

Najveći procenat ispitanika po razgovoru sa roditeljima o drogama:

- „Uopštete ne“ ima grupa Zavisnik sa 26,60%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 23,44%, Duhan sa 32,68%, Alkohol sa 20,79%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 19,86%;

- „Vrlo rijetko“ ima grupa Apstinenti sa 33,47%, zatim slijedi Alkohol sa 32,65%, Zavisnik sa 30,85%; Eksperimentator (narkofil) sa 29,67%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 26,32%;
- „Povremeno razgovaramo“ ima grupa Alkohol sa 37,50%, zatim slijedi Apstinenti sa 37,14%, Eksperimentator (narkofil) sa 36,84%, Duhan sa 34,21%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 28,19%;
- „Često razgovaramo“ ima grupa Duhan sa 15,79%, zatim slijedi Zavisnik sa 14,36%, Eksperimentator (narkofil) sa 10,05%, Apstinenti sa 10,52%, a najmanji procenat ima grupa Alkohol sa 9,06%;

Ukupno su po razgovoru sa roditeljima o drogama rangirane kategorije:

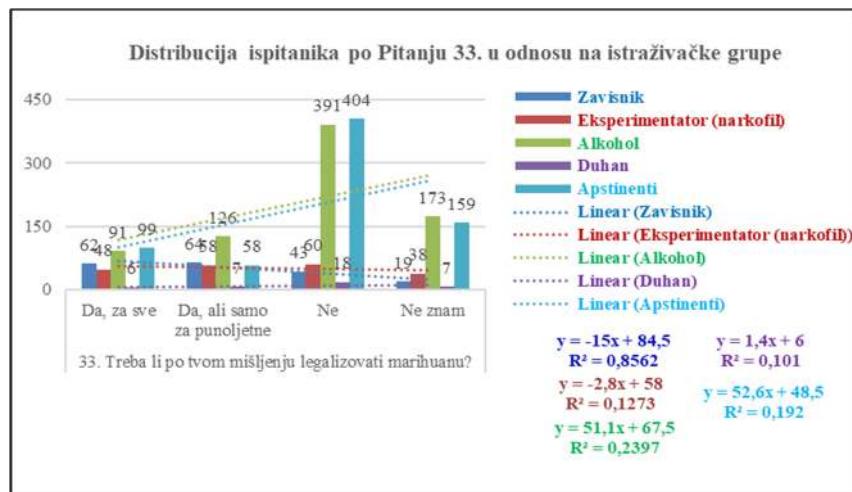
- Rang I: „Povremeno razgovaramo“ sa 36,34%;
- Rang II: „Vrlo rijetko“ sa 32,34%;
- Rang III: „Uopšte ne“ sa 21,34%;
- Rang IV: „Često razgovaramo“ sa 9,98%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 33: Treba li po tvom mišljenju legalizovati marihuanu?

Istraživačka grupa	33. Treba li po tvom mišljenju legalizovati marihuanu?					Ukupno
	Da, za sve	Da, ali samo za punoljetne	Ne	Ne znam	Bez odgovora	
Zavisnik	62	64	43	19	5	193
Eksperimentator (narkofil)	48	58	60	38	9	213
Alkohol	91	126	391	173	6	787
Duhan	6	7	18	7	0	38
Apstinenti	99	58	404	159	27	747
Ukupno	306	313	916	396	47	1978

Tabela br 17: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 33: Treba li po tvom mišljenju legalizovati marihuanu?

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 33: Treba li po tvom mišljenju legalizovati marihuanu?

Slika br 134: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 33: Treba li po tvom mišljenju legalizovati marihuanu? – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na legalizaciju marihuane sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Apstinenti: $K_{AP} = + 52,6$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na legalizaciju marihuane, što je bilo očekivano;
- Rang II Alkohol: $K_{AL} = + 51,1$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na legalizaciju marihuane, što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = - 15$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na legalizaciju marihuane, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = - 2,8$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na legalizaciju marihuane, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = + 1,4$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na legalizaciju marihuane, što je bilo očekivano;

Testiranje statističke značajnosti razlika u ukupnom istraživačkom uzorku, pokazuje između broja ispitanika u odnosu na legalizaciju marihuane između istraživačkih grupa postoji statistički visoko značajna razlika ($p=0,0000$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod šest postoji statistički značajna/visoko značajna razlika i to: Zavisnik-Eksperimentator (narkofil) ($p=0,042$); Zavisnik-Alkohol ($p=0,0000$); Zavisnik-Duhan ($p=0,0023$); Zavisnik-Apstinenti ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0000$); Eksperimentator (narkofil)-Apstinenti ($p=0,0000$); Alkohol-Apstinenti ($p=0,0000$).

Najveći procenat ispitanika po legalizaciji marihuane:

- „Da, za sve“ ima grupa Zavisnik sa 32,98%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 23,53%, Duhan sa 15,79%, Apstinenti sa 13,75%, a najmanji procenat ima grupa Alkohol sa 11,65%;
- „Da, ali samo za punoljetne“ ima grupa Zavisnik sa 34,04%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 28,43%, Duhan sa 18,42%, Alkohol sa 16,13%, a najmanji procenat ima grupa Apstinenti sa 8,06%;
- „Ne“ ima grupa Apstinenti sa 56,11%, zatim slijedi Alkohol sa 50,06%, Duhan sa 47,37%, Eksperimentator (narkofil) sa 29,41%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 22,87%;
- „Ne znam“ ima grupa Alkohol sa 22,15%, zatim slijedi Apstinenti sa 22,08%, Eksperimentator (narkofil) sa 18,63%, Duhan sa 18,42%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 10,11%;

Ukupno su po legalizaciji marihuane rangirane kategorije:

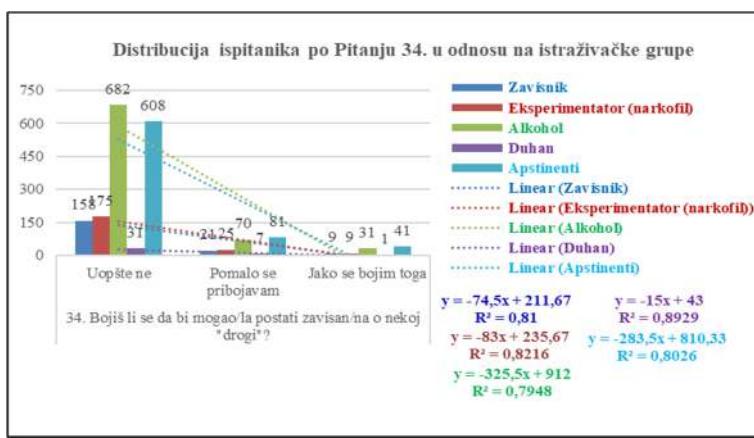
- Rang I: „Ne“ sa 47,44%;
- Rang II: „Ne znam“ sa 20,51%;
- Rang III: „Da, ali samo za punoljetne“ sa 16,21%;
- Rang IV: „Da, za sve“ sa 15,85%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 34: Bojiš li se da bi mogao/la postati zavisan/na o nekoj „drogi“?

Istraživačka grupa	34. Bojiš li se da bi mogao/la postati zavisan/na o nekoj „drogi“?				Ukupno
	Uopšte ne	Pomalo se pribjavam	Jako se bojam toga	Bez odgovora	
Zavisnik	158	21	9	5	193
Eksperimentator (narkofil)	175	25	9	5	214
Alkohol	682	70	31	3	786
Duhan	31	7	1	0	39
Apstinenti	608	81	41	16	746
Ukupno	1654	204	91	29	1978

Tabela br 18: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 34: Bojiš li se da bi mogao/la postati zavisan/na o nekoj „drogi“?

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 34: Bojiš li se da bi mogao/la postati zavisan/na o nekoj „drogi“?

Slika br 135: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 34: Bojiš li se da bi mogao/la postati zavisan/na o nekoj „drogi“? – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na „bojiš li se zavisnosti o nekoj drogi“ sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -325,5$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na „bojiš li se zavisnosti o nekoj drogi“, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -283,5$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na „bojiš li se zavisnosti o nekoj drogi“, što je bilo očekivano;
- Rang III: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -83$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na „bojiš li se zavisnosti o nekoj drogi“, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Zavisnik: $K_Z = -74,5$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na „bojiš li se zavisnosti o nekoj drogi“, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Duhan: $K_D = -15$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na „bojiš li se zavisnosti o nekoj drogi“, što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje zbog Duhan „Jako se bojam toga“ = 1. Međutim ako se pretpostavi da je Duhan „Jako se bojam toga“ = 5, tada ne postoji statistički značajna razlika broja ispitanika u odnosu na „bojiš li se zavisnosti o nekoj drogi“ između istraživačkih grupa

(ukupno) ($p=0,1584$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod jedne postoji statistički značajna/visoko značajna razlika broja ispitanika u odnosu na „bojiš li se zavisnosti o nekoj drogi“ između istraživačkih grupa i to: Alkohol-Duhan ($p=0,0116$).

Najveći procenat ispitanika po „bojiš li se zavisnosti o nekoj drogi“:

- „Uopšte ne“ ima grupa Alkohol sa 87,10%, zatim slijedi Zavisnik sa 84,04%, Eksperimentator (narkofil) sa 83,73%, Apstinenti sa 83,29%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 79,49%;
- „Pomalo se pribjavam“ ima grupa Duhan sa 17,95%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 11,96%, Zavisnik sa 11,17%, Apstinenti sa 11,10%, a najmanji procenat ima grupa a najmanji procenat ima grupa Alkohol sa 8,94%;
- Jako se bojim toga “ ima grupa Apstinenti sa 5,62%, zatim slijedi Zavisnik sa 4,79%, Eksperimentator (narkofil) sa 4,31%, Alkohol sa 3,96%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 2,56%;

Ukupno su po „bojiš li se zavisnosti o nekoj drogi“ rangirane kategorije:

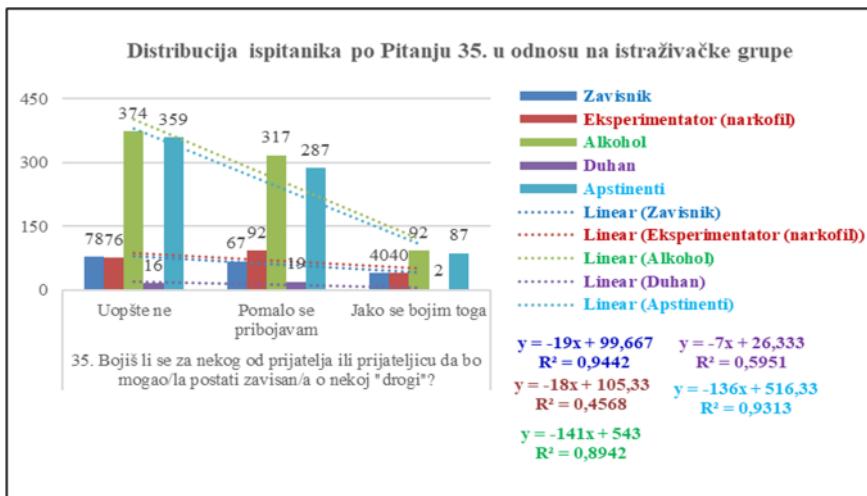
- Rang I: „Uopšte ne“ sa 84,86%;
- Rang II: „Pomalo se pribjavam“ sa 10,47%;
- Rang III: „Jako se bojim toga“ sa 4,67%;

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 35: Bojiš li se za nekog od prijatelja ili prijateljicu da bi mogao/la postati zavisan/na o nekoj „drogi“?

Istraživačka grupa	35. Bojiš li se za nekog od prijatelja ili prijateljicu da bi mogao/la postati zavisan/a o nekoj "drogi"?				Ukupno
	Uopšte ne	Pomalo se pribjavam	Jako se bojim toga	Bez odgovora	
Zavisnik	78	67	40	8	193
Eksperimentator (narkofil)	76	92	40	5	213
Alkohol	374	317	92	4	787
Duhan	16	19	2	1	38
Apstinenti	359	287	87	14	747
Ukupno	903	782	261	32	1978

Tabela br 18: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 35: Bojiš li se za nekog od prijatelja ili prijateljicu da bi mogao/la postati zavisan/na o nekoj „drogi“?

Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 35: Bojiš li se za nekog od prijatelja ili prijateljicu da bi mogao/la postati zavisan/na o nekoj „drogi“_

Slika br 136: Distribucija odgovora ispitanika po istraživačkim grupama u odnosu na pitanje 35: Bojiš li se za nekog od prijatelja ili prijateljicu da bi mogao/la postati zavisan/na o nekoj „drogi“? – funkcionalna zavisnost (trend)

Kako se i očekivalo, rezultati funkcionalne analize pokazuju da broj ispitanika u istraživačkim grupama pada/raste u odnosu na „bojiš li se zavisnosti prijatelja/ce o nekoj drogi“ sa koeficijentom pada/rasta K_i , po rangu brzine opadanja/porasta:

- Rang I: Alkohol: $K_{AL} = -141$; Prvi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Alkohol u odnosu na „bojiš li se zavisnosti prijatelja/ce o nekoj drogi“, što je bilo očekivano;
- Rang II: Apstinenti: $K_{AP} = -136$; Drugi po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Apstinenti u odnosu na „bojiš li se zavisnosti prijatelja/ce o nekoj drogi“, što je bilo očekivano;
- Rang III: Zavisnik: $K_Z = -19$; Treći po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika kod istraživačke grupe Zavisnik u odnosu na „bojiš li se zavisnosti prijatelja/ce o nekoj drogi“, što je bilo očekivano;
- Rang IV: Eksperimentator (narkofil): $K_E = -18$; Četvrti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Eksperimentator (narkofil) u odnosu na „bojiš li se zavisnosti prijatelja/ce o nekoj drogi“, što je bilo očekivano;
- Rang V: Duhan: $K_D = -7$; Peti po rangu brzine pada/rasta je broj ispitanika istraživačke grupe Duhan u odnosu na „bojiš li se zavisnosti prijatelja/ce o nekoj drogi“, što je bilo očekivano;

Nema uslova za testiranje zbog Duhan „Jako se bojim toga“ = 2. Međutim ako se prepostavi da je Duhan „Jako se bojim toga“ = 5, tada postoji statistički visoko značajna razlika broja ispitanika u odnosu na „bojiš li se zavisnosti prijatelja/ce o nekoj drogi“ između istraživačkih grupa (ukupno) ($p=0,0009$). Od ukupno deset mogućih veza između istraživačkih grupa kod četiri postoji statistički značajna/visoko značajna razlika broja ispitanika u odnosu na „bojiš li se zavisnosti prijatelja/ce o nekoj drogi“ između istraživačkih grupa i to: Zavisnik-Alkohol ($p=0,0020$); Zavisnik-Apstinent ($p=0,0026$); Eksperimentator (narkofil)-Alkohol ($p=0,0024$); Eksperimentator (narkofil)-Aptinenti ($p=0,0015$).

Najveći procenat ispitanika po „bojiš li se zavisnosti prijatelja/ce o nekoj drogi“:

- „Uopšte ne“ ima grupa Apstinenti sa 48,98%, zatim slijedi Alkohol sa 47,77%, Duhan sa 43,24%; Zavisnik sa 42,16%, a najmanji procenat ima grupa Eksperimentator (narkofil) sa 36,54%;
- „Pomalo se pribjavam“ ima grupa Duhan sa 51,35%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 44,23%, Alkohol sa 40,49%, Apstinenti sa 39,15%, a najmanji procenat ima grupa a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 36,22%;

- „Jako se bojim toga“ ima grupa Zavisnik sa 21,62%, zatim slijedi Eksperimentator (narkofil) sa 19,23%, Apstinenti sa 11,87%, Alkohol sa 11,75%, a najmanji procenat ima grupa Duhan sa 5,41%;

Ukupno su po „bojiš li se zavisnosti prijatelja/ce o nekoj drogi“ rangirane kategorije:

- Rang I: „Uopšte ne“ sa 46,40%;
- Rang II: „Pomalo se pribjavam“ sa 40,18%;
- Rang III: „Jako se bojim toga“ sa 13,41%;

Analiza rezultata istraživanja 36. pitanja po istraživačkim grupama u odnosu na grupne atribute: „Kognitivna zrelost“; „Planiranje“; „Socijalna zrelost“; „Osjećaj prihvaćenosti“; „Empatijska zrelost“; „Emocionalna zrelost“.

U okviru 36. pitanja: Koliko su po tvom mišljenju i kada je o tebi riječ, dolje navedene tvrdnje tačne? – postavljeno je ukupno 60 potpitanja u okviru 6 atributivnih karakteristika i to:

– Kognitivna zrelost sa četrnaest potpitanja i to:

- Pitanje 36-1: U životu obično bolje prođu oni koji ništa ne planiraju;
- Pitanje 36-4: Oni koji ne planiraju, otvoreniji su za nova iskustva i saznanja;
- Pitanje 36-5: Već sada znam šta ču (šta želim) nakon završene srednje škole;
- Pitanje 36-6: Već na početku škole odredim kako želim proći na kraju polugodišta i na kraju godine;
- Pitanje 36-7: Znam napamet svoj raspored u školi za cijelu sedmicu;
- Pitanje 36-10: Oni koji planiraju svoje slobodno vrijeme bolje ga iskoriste i bolje se zabave;
- Pitanje 36-17: Često štedim pare kako bih mogao/la kupiti šta želim ili otići na more;
- Pitanje 36-18: Već sad znam koliko ču para potrošiti idući mjesec na mobilni telefon (razgovori, poruke);
- Pitanje 36-19: Ako mobilni telefon kojeg želim kupiti nema u prodavnici, radije ču kupiti neki koji mi se manje sviđa nego čekati na isti;
- Pitanje 36-20: Ako mi je nešto merak (ćejf, gušt) napraviću to pa makar kasnije požalio/la;
- Pitanje 36-21: Uopšte nema smisla previše planirati u životu jer se planovi ionako ne ostvare;
- Pitanje 36-22: Moje ocjene i školski uspjeh zavise uglavnom o mom zalaganju (trudu) i ponašanju;
- Pitanje 36-34: Moje zdravlje uglavnom zavisi od načina na koji živim;
- Pitanje 36-35: Uglavnom o meni zavisi koliko ču biti sretan/na i uspješan/na u životu;

– Planiranje sa sedam potpitanja i to:

- Pitanje 36-2: Ujutro obično znam šta ču raditi taj dan;
- Pitanje 36-3: Čak i kada nešto isplaniram, lako odustanem od plana;
- Pitanje 36-8: Planiram bar 3-4 dana unaprijed šta, kada i kako ču učiti za školu;
- Pitanje 36-9: Pitanje Sklon/na sam odgađati učenje za školu i čekati zadnji čas;
- Pitanje 36-11: Barem mjesec dana unaprijed znam kada, gdje i sa kim ču ići na odmor;
- Pitanje 36-12: Obično već u četvrtak ili petak znam kako ču provesti vikend;
- Pitanje 36-13: Izlaske sa društvom najčešće ugovaram u zadnji čas;

– Socijalna zrelost sa sedam potpitanja i to:

- Pitanje 36-14: Porodica bolje funkcioniše ako se unaprijed zna ko, šta i kada radi;
- Pitanje 36-15: Unaprijed znam svoja zaduženja u stanu/kući;

- Pitanje 36-16: Džeparac dobijam za više dana unaprijed;
- Pitanje 36-23: Svojim ponašanjem u školi i na času mogu puno uticati na odnos nastavnika prema meni;
- Pitanje 36-25: Svojim idejama, prijedlozima i aktivnim učešćem mogu puno doprinjeti kvalitetu i zanimljivosti nastave u školi;
- Pitanje 36-30: Radije sam/a smišljam i planiram kako će provesti svoje slobodno vrijeme nego da to prepustim drugima;
- Pitanje 36-31: Više zavisi o meni nego o drugima hoću li se dobro zabaviti kad izidem vani;
- Osjećaj prihvaćenosti sa sedam potpitanja i to:
  - Pitanje 36-24: O mom ponašanju zavisi koliko će biti cijenjen/na i omiljen/na među drugim učenicima u razredu;
  - Pitanje 36-26: Moji roditelji cijene i uvažavaju moje mišljenje i moje želje;
  - Pitanje 36-27: O meni zavisi koliko će često dobiti pohvalu ili nagradu od roditelja;
  - Pitanje 36-28: Svojim ponašanjem mogu puno doprinjeti skladnim odnosima među članovima moje porodice;
  - Pitanje 36-29: Sam/a biram svoje prijatelje i prijateljice;
  - Pitanje 36-38 Često imam utisak da u ljubavnoj vezi više dajem nego što dobijam;
  - Pitanje 36-60: Normalno je da roditelji pokazuju više ljubavi prema djeci nego djeca prema roditeljima;
- Empatija sa četiri potpitanja i to:
  - Pitanje 36-32: Vjerujem da mogu puno pomoći svojim prijateljima/icama kad ih nešto muči;
  - Pitanje 36-33: Što sam ja bolji prijatelj/ica i sam/a će imati više dobrih prijatelja i prijateljica;
  - Pitanje 36-36: Mislim da mogu dosta doprinjeti kvaliteti života u sredini u kojoj živim;
  - Pitanje 36-37: Da bi se imala dobra ljubavna veza, mora se uložiti dosta truda;
- Emocionalna zrelost sa dvadesetjednim potpitanjem i to:
  - Pitanje 36-39: Moja cura/dečko nema pravo očekivati od mene da joj/mu se prilagodim i treba me prihvati onakvog/u kakav/va jesam;
  - Pitanje 36-40: Bolje je imati više kratkih veza nego jednu dužu;
  - Pitanje 36-41: Ljubavna veza sa jednim stalnim partnerom/icom ograničava dečka/curu u puno stvari;
  - Pitanje 36-42: U dobroj vezi ne smije biti nikakvih tajni između dečka i cure;
  - Pitanje 36-43: Od svoje cure/dečka očekujem da će mi biti na raspolaganju kad god ju/ga zatrebam;
  - Pitanje 36-44: Cura/dečko mi često prigovara jer je/ga "davim" i ograničavam;
  - Pitanje 36-45: Često sam u strahu da će me dečko/cura prevariti ili ostaviti;
  - Pitanje 36-46: Zabrinut/a sam da će ostati sam/a;
  - Pitanje 36-47: Curi/dečku ne bi trebalo vjerovati do kraja;
  - Pitanje 36-48: Trudim se izbjegići preveliku bliskost sa curama/dečkima;
  - Pitanje 36-49: Kad me nešto muči lakše mi je o tome razgovarati sa prijateljem/icom nego sa svojom/im curom/dečkom;
  - Pitanje 36-50: Teško mi je otvoreno priznati da mi se sviđa i da mi je stalo do nje/njega;
  - Pitanje 36-51: Kad me nešto muči uvijek to podijelim sa svojom curom/dečkom;
  - Pitanje 36-52: Za dobru ljubavnu vezu neophodno je da cura i dečko budu dobri jedan drugome;

- Pitanje 36-53: Događa se da postanem nervozan/na ili napet/a kad sam nasamo sa svojom/im curom/dečkom;
- Pitanje 36-54: Uživam nekada povrijediti curu/dečka sa kojim hodam;
- Pitanje 36-55: Kad nisam u vezi, osjećam se ponekad uzinemireno i nesigurno;
- Pitanje 36-56: Dogada se da se naljutim na curu/dečka kad provodi vrijeme odvojeno od mene;
- Pitanje 36-57: Kad sam u dužoj vezi poželim prevariti svoju/jeg curu/dečka;
- Pitanje 36-58: Ako dečko prevari svoju curu a ona to ne zna - to neće pokvariti njihovu vezu;
- Pitanje 36-59: Ako me cura/dečko prevari, pronađem načina da joj/mu se osvetim.

Grupne atributivne karakteristike ispitanika bile su osnova za analizu njihovog uticaja na istraživačke grupe. Polazeći od od već izračunatih skorova za svako potpitanje i za svaku istraživačku grupu, računaju se grupni atributivni skorovi za svih šest atributivnih grupa u odnosu na svaku istraživačku grupu. Grupni atributivni skorovi se računaju kao aritmetička sredina aritmetičkih sredina pojedinih skorova, a prema formuli:

$$S_{AK} = \frac{\sum_{i=1}^{i=n} S_i * N_i}{\sum_{i=1}^{i=n} N_i}$$

gdje je:

- S_{AK} : Skor artibutivne karakteristike;
- S_i : Pojedinačni skor i-tog potpitanja;
- N_i : Broj ispitanika i-tog potpitanja.

Svi grupni atributivni skorovi, na osnovu date formule, izračunati su na tri načina i to:

- Ukupno potpitanja: obuhvataju sva potpitanja u okviru atributivne grupe i to:
  - Kognitivna zrelost sa četrnaest potpitanja i to: 1, 4, 5, 6, 7, 10, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 34, 35
  - Planiranje sa sedam potpitanja i to: 2, 3, 8, 9, 11, 12, 13;
  - Socijalna zrelost sa sedam potpitanja i to: 14, 15, 16, 23, 25, 30, 31;
  - Osjećaj prihvaćenosti sa sedam potpitanja i to: 24, 26, 27, 28, 29, 38, 60;
  - Empatija sa četiri potpitanja i to: 32, 33, 36, 37;
  - Emocionalna zrelost sa dvadesetjednim potpitanjem i to: 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59.
- Pozitivna potpitanja: obuhvataju sva „pozitivna“ potpitanja u okviru atributivne grupe i to:
  - Kognitivna zrelost sa deset „pozitivnih“ potpitanja i to: 5, 6, 7, 10, 17, 18, 19; 22, 34, 35;
  - Planiranje sa četiri „pozitivna“ potpitanja i to: 2, 8, 11, 12,
  - Socijalna zrelost sa sedam „pozitivnih“ potpitanja i to: 14, 15, 16, 23, 25, 30, 31;
  - Osjećaj prihvaćenosti sa pet „pozitivnih“ potpitanja i to: 24, 26, 27, 28, 29;
  - Empatija sa četiri „pozitivna“ potpitanja i to: 32, 33, 36, 37;
  - Emocionalna zrelost sa jednim „pozitivnim“ potpitanjem i to: 52;
- Negativna potpitanja: obuhvataju sva „negativna“ potpitanja u okviru atributivne grupe i to:
  - Kognitivna zrelost sa četiri „negativna“ potpitanja i to: 1, 4, 20, 21;
  - Planiranje sa tri „negativna“ potpitanja i to: 3, 9, 13;

- Socijalna zrelost sa nula „negativnih“ potpitanja i to: nema „negativnih“ potpitanja;
- Osjećaj prihvaćenosti sa dva „negativna“ potpitanja i to: 38,60;
- Empatija sa nula „negativnih“ potpitanja i to: nema „negativnih“ potpitanja;
- Emocionalna zrelost sa dvadeset „negativnih“ potpitanja i to: 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59.

Rezultati analize uticaja grupnih atributivnih skorova:

Kognitivna zrelost sa četrnaest potpitanja – Skor kognitivne zrelosti (Skz):

- Rang skora kognitivne zrelosti „Ukupno“ (1, 4, 5, 6, 7, 10, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 34, 35) po istraživačkim grupama:
  - Apstinenti – Rang I: SKZ-APS = 60,10;
  - Alkohol – Rang II: SKZ-ALK = 56,33;
  - Duhan – Rang III: SKZ-DUH = 56,06;
  - Eksperimentator (narkofil) – Rang IV: SKZ-EKSP = 54,76;
  - Zavisnik Rang V: SKZ-Z = 51,48;
  - Sednji skor kognitivne zrelosti po svim istraživačkim grupama „Ukupno“: SKZ-Srednji = 57,10;
- Rang skora kognitivne zrelosti „Plus“ (5, 6, 7, 10, 17, 18, 19; 22, 34, 35) po istraživačkim grupama:
  - Duhan – Rang I: SKZ-DUH = 65,65;
  - Apstinenti – Rang II: SKZ-APS = 58,37;
  - Alkohol – Rang III: SKZ-ALK = 55,75;
  - Eksperimentator (narkofil) – Rang IV: SKZ-EKSP = 54,76;
  - Zavisnik Rang V: SKZ-Z = 52,64;
  - Sednji skor kognitivne zrelosti po svim istraživačkim grupama „Plus“: SKZ-Srednji = 55,88;
- Rang skora kognitivne zrelosti „Minus“ (1, 4, 20, 21) po istraživačkim grupama:
  - Apstinenti – Rang I: SKZ-APS = 50,48;
  - Alkohol – Rang II: SKZ-ALK = 44,56;
  - Eksperimentator (narkofil) – Rang III: SKZ-EKSP = 44,43;
  - Zavisnik Rang IV: SKZ-Z = 39,32;
  - Duhan – Rang V: SKZ-DUH = 37,66;
  - Sednji skor kognitivne zrelosti po svim istraživačkim grupama „Minus“: SKZ-Srednji = 46,12;
- Razlika između srednjeg skora kognitivne zrelosti i skorova kognitivne zrelosti istraživačkih grupa:
  - „Ukupno“ razlika skorova:
    - „Ukupno“ razlika skorova SKZ-Srednji - SKZ-Z = 5,62;
    - „Ukupno“ razlika SKZ-Srednji - SKZ-EKSP = 2,34;
    - „Ukupno“ razlika SKZ-Srednji - SKZ-ALK = 0,77;
    - „Ukupno“ razlika SKZ-Srednji - SKZ-DUH = 1,04;
    - „Ukupno“ razlika SKZ-Srednji - SKZ-APS = - 3,00;
  - „Plus“ razlika skorova:
    - „Plus“ razlika skorova SKZ-Srednji - SKZ-Z = 3,25;
    - „Plus“ razlika SKZ-Srednji - SKZ-EKSP = 1,12;
    - „Plus“ razlika SKZ-Srednji - SKZ-ALK = 0,13;

- „Plus“ razlika SKZ-Srednji - SKZ-DUH = - 9,76;
  - „Plus“ razlika SKZ-Srednji - SKZ-APS = - 2,49;
- „Minus“ razlika skorova:
  - „Minus“ razlika skorova SKZ-Srednji - SKZ-Z = 6,80;
  - „Minus“ razlika SKZ-Srednji - SKZ-EKSP = 1,69;
  - „Minus“ razlika SKZ-Srednji - SKZ-ALK = 1,56;
  - „Minus“ razlika SKZ-Srednji - SKZ-DUH = 8,46;
  - „Minus“ razlika SKZ-Srednji - SKZ-APS = - 4,36;

Planiranje sa sedam potpitanja – Skor planiranja (SPL):

- Rang skora planiranja „Ukupno“ (2, 3, 8, 9, 11, 12, 13;) po istraživačkim grupama:
  - Apstinenti – Rang I: SPL-APS = 55,30;
  - Alkohol – Rang II: SPL-ALK = 51,20;
  - Duhan – Rang III: SPL-DUH = 49,43;
  - Eksperimentator (narkofil) – Rang IV: SPL-EKSP = 48,51;
  - Zavisnik Rang V: SPL-Z = 48,13;
  - Sednji skor planiranja po svim istraživačkim grupama „Ukupno“: SPL-Srednji = 52,11;
- Rang skora planiranja „Plus“ (2, 8, 11, 12) po istraživačkim grupama:
  - Duhan – Rang I: SPL-DUH = 48,62;
  - Apstinenti – Rang II: SPL-APS = 42,27;
  - Eksperimentator (narkofil) – Rang III: SPL-EKSP = 41,60;
  - Zavisnik Rang IV: SPL-Z = 41,39;
  - Alkohol – Rang V: SPL-ALK = 41,13;
  - Sednji skor planiranja po svim istraživačkim grupama „Plus“: SPL-Srednji = 40,91;
- Rang skora planiranja „Minus“ (3, 9, 13) po istraživačkim grupama:
  - Apstinenti – Rang I: SPL-APS = 56,40;
  - Alkohol – Rang II: SPL-ALK = 50,39;
  - Duhan – Rang III: SPL-DUH = 49,34;
  - Zavisnik Rang IV: SPL-Z = 47,05;
  - Eksperimentator (narkofil) – Rang III: SPL-EKSP = 47,00;
  - Sednji skor planiranja po svim istraživačkim grupama „Minus“: SPL-Srednji = 51,91;
- Razlika između srednjeg skora planiranja i skorova planiranja istraživačkih grupa:
  - „Ukupno“ razlika skorova:
    - „Ukupno“ razlika skorova SPL-Srednji - SPL-Z = 3,98;
    - „Ukupno“ razlika SPL-Srednji - SPL-EKSP = 3,60;
    - „Ukupno“ razlika SPL-Srednji - SPL-ALK = 0,91;
    - „Ukupno“ razlika SPL-Srednji - SPL-DUH = 2,69;
    - „Ukupno“ razlika SPL-Srednji - SPL-APS = - 3,19;
  - „Plus“ razlika skorova:
    - „Plus“ razlika skorova SPL-Srednji - SPL-Z = - 0,48;
    - „Plus“ razlika SPL-Srednji - SPL-EKSP = - 0,69;
    - „Plus“ razlika SPL-Srednji - SPL-ALK = - 0,22;
    - „Plus“ razlika SPL-Srednji - SPL-DUH = - 7,72;
    - „Plus“ razlika SPL-Srednji - SPL-APS = - 1,37;
  - „Minus“ razlika skorova:

- „Minus“ razlika skorova SPL-Srednji - SPL-Z = 4,86;
- „Minus“ razlika SPL-Srednji - SPL-EKSP = 4,91;
- „Minus“ razlika SPL-Srednji - SPL-ALK = 1,52;
- „Minus“ razlika SPL-Srednji - SPL-DUH = 2,57;
- „Minus“ razlika SPL-Srednji - SPL-APS = - 4,49;

Socijalna zrelost sa sedam potpitanja – Skor socijalne zrelosti (Ssz):

- Rang skora socijalne zrelosti „Ukupno“ (14, 15, 16, 23, 25, 30, 31;) po istraživačkim grupama:
  - Duhan – Rang I: SSZ-DUH = 72,73;
  - Alkohol – Rang II: SSZ-ALK = 69,67;
  - Apstinenti – Rang III: SSZ-APS = 69,14;
  - Eksperimentator (narkofil) – Rang IV: SSZ-EKSP = 66,84;
  - Zavisnik Rang V: SSZ-Z = 62,97;
  - Sednji skor socijalne zrelosti po svim istraživačkim grupama „Ukupno“: SSZ-Srednji = 68,59;
- Rang skora socijalne zrelosti „Plus“ (14, 15, 16, 23, 25, 30, 31) po istraživačkim grupama:
  - Duhan – Rang I: SSZ-DUH = 72,73;
  - Alkohol – Rang II: SSZ-ALK = 69,67;
  - Apstinenti – Rang III: SSZ-APS = 69,14;
  - Eksperimentator (narkofil) – Rang IV: SSZ-EKSP = 66,84;
  - Zavisnik Rang V: SSZ-Z = 62,97;
  - Sednji skor socijalne zrelosti po svim istraživačkim grupama „Ukupno“: SSZ-Srednji = 68,59;
- Rang skora kognitivne zrelosti „Minus“ (nema „negativnih“ potpitanja) po istraživačkim grupama:
  - Apstinenti – Rang I: SSZ-APS = 0,00;
  - Alkohol – Rang II: SSZ-ALK = 0,00;
  - Eksperimentator (narkofil) – Rang III: SSZ-EKSP = 0,00;
  - Zavisnik Rang IV: SSZ-Z = 0,00;
  - Duhan – Rang V: SSZ-DUH = 0,00;
  - Sednji skor socijalne zrelosti po svim istraživačkim grupama „Minus“: SSZ-Srednji = 0,00;
- Razlika između srednjeg skora socijalne zrelosti i skorova socijalne zrelosti istraživačkih grupa:
  - „Ukupno“ razlika skorova:
    - „Ukupno“ razlika skorova SSZ-Srednji – SSZ-Z = 5,62;
    - „Ukupno“ razlika SSZ-Srednji – SSZ-EKSP = 1,75;
    - „Ukupno“ razlika SSZ-Srednji – SSZ-ALK = - 1,08;
    - „Ukupno“ razlika SSZ-Srednji – SSZ-DUH = - 4,14;
    - „Ukupno“ razlika SSZ-Srednji – SSZ-APS = - 0,55;
  - „Plus“ razlika skorova:
    - „Plus“ razlika skorova SSZ-Srednji - SPL-Z = 5,61;
    - „Plus“ razlika SSZ-Srednji – SSZ-EKSP = 1,75;
    - „Plus“ razlika SSZ-Srednji – SSZ-ALK = - 1,08;
    - „Plus“ razlika SSZ-Srednji – SSZ-DUH = - 4,14;
    - „Plus“ razlika SSZ-Srednji – SSZ-APS = - 0,55;

- „Minus“ razlika skorova:
  - „Minus“ razlika skorova $S_{SZ-Srednji} - S_{SZ-Z} = 0,00$;
  - „Minus“ razlika $S_{SZ-Srednji} - S_{SZ-EKSP} = 0,00$;
  - „Minus“ razlika $S_{SZ-Srednji} - S_{SZ-ALK} = 0,00$;
  - „Minus“ razlika $S_{SZ-Srednji} - S_{SZ-DUH} = 0,00$;
  - „Minus“ razlika $S_{SZ-Srednji} - S_{SZ-APS} = 0,00$;

Osjećaj prihvaćenosti sa sedam potpitanja – Skor osjećaja prihvaćenosti (Sop):

- Rang skora osjećaja prihvaćenosti „Ukupno“ (24, 26, 27, 28, 29, 38, 60) po istraživačkim grupama:
  - Apstinenti – Rang I: $S_{OP-APS} = 68,04$;
  - Alkohol – Rang II: $S_{OP-ALK} = 67,78$;
  - Duhan – Rang III: $S_{OP-DUH} = 66,67$;
  - Eksperimentator (narkofil) – Rang IV: $S_{OP-EKSP} = 64,64$;
  - Zavisnik Rang V: $S_{OP-Z} = 61,22$;
  - Sednji skor osjećaja prihvaćenosti po svim istraživačkim grupama „Ukupno“: $S_{OP-Ukupno} = 66,89$;
- Rang skora osjećaja prihvaćenosti „Plus“ (24, 26, 27, 28, 29) po istraživačkim grupama:
  - Duhan – Rang I: $S_{OP-DUH} = 95,59$;
  - Eksperimentator (narkofil) – Rang II: $S_{OP-EKSP} = 65,15$;
  - Alkohol – Rang III: $S_{OP-ALK} = 64,48$;
  - Apstinenti – Rang IV: $S_{OP-APS} = 63,54$;
  - Zavisnik – Rang V: $S_{OP-Z} = 61,52$;
  - Sednji skor osjećaja prihvaćenosti po svim istraživačkim grupama „Plus“: $S_{OP-Ukupno} = 62,15$;
- Rang skora osjećaja prihvaćenosti „Minus“ (38, 60) po istraživačkim grupama:
  - Apstinenti – Rang I: $S_{OP-APS} = 43,45$;
  - Alkohol – Rang II: $S_{OP-ALK} = 40,74$;
  - Eksperimentator (narkofil) – Rang III: $S_{OP-EKSP} = 39,51$;
  - Zavisnik – Rang IV: $S_{OP-Z} = 38,38$;
  - Duhan – Rang V: $S_{OP-DUH} = 35,00$;
  - Sednji skor osjećaja prihvaćenosti po svim istraživačkim grupama „Minus“: $S_{OP-Ukupno} = 41,26$;
- Razlika između srednjeg skora osjećaja prihvaćenosti i skorova osjećaja prihvaćenosti istraživačkih grupa:
  - „Ukupno“ razlika skorova:
    - „Ukupno“ razlika skorova $S_{OP-Srednji} - S_{OP-Z} = 5,67$;
    - „Ukupno“ razlika $S_{OP-Srednji} - S_{OP-EKSP} = 2,26$;
    - „Ukupno“ razlika $S_{OP-Srednji} - S_{OP-ALK} = - 0,89$;
    - „Ukupno“ razlika $S_{OP-Srednji} - S_{OP-DUH} = 0,23$;
    - „Ukupno“ razlika $S_{OP-Srednji} - S_{OP-APS} = - 1,15$;
  - „Plus“ razlika skorova:
    - „Plus“ razlika skorova $S_{OP-Srednji} - S_{OP-Z} = 0,63$;
    - „Plus“ razlika $S_{OP-Srednji} - S_{OP-EKSP} = - 3,00$;
    - „Plus“ razlika $S_{OP-Srednji} - S_{OP-ALK} = - 2,33$;
    - „Plus“ razlika $S_{OP-Srednji} - S_{OP-DUH} = - 33,44$;
    - „Plus“ razlika $S_{OP-Srednji} - S_{OP-APS} = - 1,40$;

- „Minus“ razlika skorova:
  - „Minus“ razlika skorova $S_{SOP-Srednji} - S_{SOP-Z} = 2,89$;
  - „Minus“ razlika $S_{SOP-Srednji} - S_{SOP-EKSP} = 1,75$;
  - „Minus“ razlika $S_{SOP-Srednji} - S_{SOP-ALK} = 0,53$;
  - „Minus“ razlika $S_{SOP-Srednji} - S_{SOP-DUH} = 6,26$;
  - „Minus“ razlika $S_{SOP-Srednji} - S_{SOP-APS} = - 2,19$;
- Empatija sa četiri potpitanja – Skor empatija (SEM):
  - Rang skora empatija „Ukupno“ (32, 33, 36, 37) po istraživačkim grupama:
    - Duhan – Rang I: $S_{SEM-DUH} = 77,67$;
    - Apstinenti – Rang II: $S_{SEM-APS} = 74,33$;
    - Alkohol – Rang III: $S_{SEM-ALK} = 73,08$;
    - Eksperimentator (narkofil) – Rang IV: $S_{SEM-EKSP} = 69,04$;
    - Zavisnik Rang V: $S_{SEM-Z} = 66,91$;
    - Sednji skor empatija po svim istraživačkim grupama „Ukupno“: $S_{SEM-Ukupno} = 72,61$;
  - Rang skora empatija „Plus“ (32, 33, 36, 37) po istraživačkim grupama:
    - Duhan – Rang I: $S_{SEM-DUH} = 77,67$;
    - Apstinenti – Rang II: $S_{SEM-APS} = 74,33$;
    - Alkohol – Rang III: $S_{SEM-ALK} = 73,08$;
    - Eksperimentator (narkofil) – Rang IV: $S_{SEM-EKSP} = 69,04$;
    - Zavisnik Rang V: $S_{SEM-Z} = 66,91$;
    - Sednji skor empatija po svim istraživačkim grupama „Ukupno“: $S_{SEM-Ukupno} = 72,61$;
  - Rang skora empatija „Minus“ (1, 4, 20, 21) po istraživačkim grupama:
    - Apstinenti – Rang I: $S_{SEM-APS} = 0,00$;
    - Alkohol – Rang II: $S_{SEM-ALK} = 0,00$;
    - Eksperimentator (narkofil) – Rang III: $S_{SEM-EKSP} = 0,00$;
    - Zavisnik Rang IV: $S_{SEM-Z} = 0,00$;
    - Duhan – Rang V: $S_{SEM-DUH} = 0,00$;
    - Sednji skor empatija po svim istraživačkim grupama „Minus“: $S_{SEM-Ukupno} = 0,00$;
  - Razlika između srednjeg skora empatija i skorova empatija istraživačkih grupa:
    - „Ukupno“ razlika skorova:
      - „Ukupno“ razlika skorova $S_{SEM-Srednji} - S_{SEM-Z} = 5,71$;
      - „Ukupno“ razlika $S_{SEM-Srednji} - S_{SEM-EKSP} = 3,57$;
      - „Ukupno“ razlika $S_{SEM-Srednji} - S_{SEM-ALK} = - 0,47$;
      - „Ukupno“ razlika $S_{SEM-Srednji} - S_{SEM-DUH} = - 5,05$;
      - „Ukupno“ razlika $S_{SEM-Srednji} - S_{SEM-APS} = - 1,71$;
    - „Plus“ razlika skorova:
      - „Ukupno“ razlika skorova $S_{SEM-Srednji} - S_{SEM-Z} = 5,71$;
      - „Ukupno“ razlika $S_{SEM-Srednji} - S_{SEM-EKSP} = 3,57$;
      - „Ukupno“ razlika $S_{SEM-Srednji} - S_{SEM-ALK} = - 0,47$;
      - „Ukupno“ razlika $S_{SEM-Srednji} - S_{SEM-DUH} = - 5,05$;
      - „Ukupno“ razlika $S_{SEM-Srednji} - S_{SEM-APS} = - 1,71$;
    - „Minus“ razlika skorova:
      - „Minus“ razlika skorova $S_{SEM-Srednji} - S_{SEM-Z} = 0,00$;

- „Minus“ razlika $S_{EM-Srednji} - S_{EM-EKSP} = 0,00$;
  - „Minus“ razlika $S_{EM-Srednji} - S_{EM-ALK} = 0,00$;
  - „Minus“ razlika $S_{EM-Srednji} - S_{EM-DUH} = 0,00$;
  - „Minus“ razlika $S_{EM-Srednji} - S_{EM-APS} = 0,00$;
- **Emocionalna zrelost sa dvadesetjednim potpitanjem – Skor emocionalne zrelosti zrelosti (SEZ):**
  - Rang skora emocionalne zrelosti „Ukupno“ (39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59) po istraživačkim grupama:
    - Apstinenti – Rang I: $S_{EZ-APS} = 58,23$;
    - Alkohol – Rang II: $S_{EZ-ALK} = 56,72$;
    - Eksperimentator (narkofil) – Rang III: $S_{EZ-EKSP} = 55,66$;
    - Zavisnik Rang IV: $S_{EZ-Z} = 54,68$;
    - Duhan – Rang V: $S_{EZ-DUH} = 52,74$;
    - Sednji skor emocionalne zrelosti po svim istraživačkim grupama „Ukupno“: $S_{EZ-Ukupno} = 56,88$;
  - Rang skora emocionalne zrelosti „Plus“ (39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59) po istraživačkim grupama:
    - Alkohol – Rang I: $S_{EZ-ALK} = 81,31$;
    - Apstinenti – Rang II: $S_{EZ-APS} = 80,27$;
    - Eksperimentator (narkofil) – Rang III: $S_{EZ-EKSP} = 79,23$;
    - Duhan – Rang IV: $S_{EZ-DUH} = 78,29$;
    - Zavisnik Rang V: $S_{EZ-Z} = 73,07$;
    - Sednji skor emocionalne zrelosti po svim istraživačkim grupama „Plus“: $S_{EZ-Ukupno} = 79,84$;
  - Rang skora emocionalne zrelosti „Minus“ (52) po istraživačkim grupama:
    - Apstinenti – Rang I: $S_{EZ-APS} = 57,12$;
    - Alkohol – Rang II: $S_{EZ-ALK} = 55,49$;
    - Eksperimentator (narkofil) – Rang III: $S_{EZ-EKSP} = 54,48$;
    - Zavisnik Rang IV: $S_{EZ-Z} = 53,75$;
    - Duhan – Rang V: $S_{EZ-DUH} = 51,44$;
    - Sednji skor emocionalne zrelosti po svim istraživačkim grupama „Minus“: $S_{EZ-Ukupno} = 55,73$;
  - Razlika između srednjeg skora emocionalne zrelosti i skorova emocionalne zrelosti istraživačkih grupa:
    - „Ukupno“ razlika skorova:
      - „Ukupno“ razlika skorova $S_{EZ-Srednji} - S_{EZ-Z} = 2,20$;
      - „Ukupno“ razlika $S_{EZ-Srednji} - S_{EZ-EKSP} = 1,22$;
      - „Ukupno“ razlika $S_{EZ-Srednji} - S_{EZ-ALK} = 0,16$;
      - „Ukupno“ razlika $S_{EZ-Srednji} - S_{EZ-DUH} = 4,15$;
      - „Ukupno“ razlika $S_{EZ-Srednji} - S_{EZ-APS} = - 1,34$;
    - „Plus“ razlika skorova:
      - „Plus“ razlika skorova $S_{EZ-Srednji} - S_{EZ-Z} = 6,77$;
      - „Plus“ razlika $S_{EZ-Srednji} - S_{EZ-EKSP} = 0,61$;
      - „Plus“ razlika $S_{EZ-Srednji} - S_{EZ-ALK} = - 1,47$;
      - „Plus“ razlika $S_{EZ-Srednji} - S_{EZ-DUH} = 1,55$;
      - „Plus“ razlika $S_{EZ-Srednji} - S_{EZ-APS} = - 0,43$;
    - „Minus“ razlika skorova:

- „Minus“ razlika skorova $S_{EZ-Srednji} - S_{EZ-Z} = 1,98$;
- „Minus“ razlika $S_{EZ-Srednji} - S_{EZ-EKSP} = 1,25$;
- „Minus“ razlika $S_{EZ-Srednji} - S_{EZ-ALK} = 0,24$;
- „Minus“ razlika $S_{EZ-Srednji} - S_{EZ-DUH} = 4,29$;
- „Minus“ razlika $S_{EZ-Srednji} - S_{EZ-APS} = - 1,39$;

6 DISKUSIJA

Domen zloupotrebe psihoaktivnih supstanci u adolescentskoj populaciji je oduvijek bio ispunjena nizom spekulacija, uvrježenih shvatanja i urbanih legendi. Do sada su nam predstavljana parcijalna istraživanja koja su obuhvatala bazične odgovore tipa rasporostranjeosti droga u Republici Srpskoj, dostupnosti iste školskoj populaciji, stavovima mladih prema zloupotrebi psihoaktivnih supstanci, zadovoljstvom života istih. U drugoj deceniji dvadeset prvog vijeka gdje psihoaktivne supstance imaju tendenciju širenja i poprimanja pandemijskih razmjera neophodne su sveobuhvatne epidemiološke studije koje bi dale smjernice za organizovanu i efikasnu prevenciju, koju bi trebalo sprovoditi kontinuirano i na svim nivoima.

Upravo zbog toga nam je bilo nophodno istraživanje koje će obuhvatiti reprezentativni uzorak osnovnoškolske i srednjoškolske populacije mladih Republike Srpske od 1.978 ispitanika životne dobi od 13. do 18. godina obuhvatajući raspon od kraja rane adolescencije, srednju adolescenciju i početke kasne adolescencije.

Jedan od prvih zadataka koji smo imali pred sobom su bili da utvrdimo dostupnost psihoaktivnih supstanci, broj ispitanika koji eksperimentišu sa psihoaktivnim supstancama (pitanje 23 multidimenzionalnog upitnika), broj potencijalnih zavisnika (pitanje 24. u kombinaciji sa pitanjem 23. upitnika), broj adolescenata koji konzumiraju alkohol, duhan te onih koje smo nazvali apstinentima (mladim ljudima koji ne upotrebljavaju psihoaktivne supstance).

Zabrinjavajući podatak je značajan broj adolescenata koji konzumira duhan i duhanske proizvode (legalnu psihoaktivnu supstancu) njih 11,22% i nalazimo se u svjetskom statističkom prosjeku po broju adolescenata pušača te da je prosječna godina probavanja prve cigarete već sa 12 godina, moramo imati u vidu da je pušenje duhana uvod u kasniju zloupotrebu kanabisa i njegovih proizvoda ovaj procenat zabrinjava i navodi na zaključak da su potrebne snažnije preventivne i edukativne mjere kako bi se ovaj trend smanjio a samim tim i rizik od eksperimentisanja sa kanabisom.

Alkohol je oduvijek bio dio kulturološkog aspekta stanovništva balkana do mjere ritualnog konzumiranja u različitim prilikama. U našem uzorku adolescenata pokazalo se da su adolescenti konzumirali jedanput alkoholna pića u 24,92%, dok konzumacija redovno i više puta iznosi 31,69% što nas dovodi do zaključka da je u populaciji adolescenata u Republici Srpskoj u kontakt sa alkoholnim pićima došlo frapantnih 56,61% mladih. Zabrinjavajuća je činjenica da mlađi dolaze u kontakt sa alkoholnim pićem u prosjeku vec sa 11 godina. Već odavno je empirijski dokazana uzročno posljedična veza konzumacije alkohola i psihoaktivnih supstanci, kao i dejstvo alkohola kao posrednika u razvoju zavisnosti [68, 69, 72, 73]. Ovako visok procenat prisutnosti alkohola u adolescentnoj populaciji zahtjeva razvoj sveobuhvatnih mjera prevencije u učeničkoj populaciji Republike Srpske.

Broj mladih ljudi koji eksperimentišu sa psihoaktivnim substancama (Eksperimentatori) koji su po svojoj tvrdnji probali jedanput psihoaktivnu supstancu 8,16% dok onih koji su probali više puta 10,66% što ukupno daje rezultat od značajnih 18,82% adolescenata koji su bili u kontaktu i eksperimentišu sa psihoaktivnim supstancama. Prosječno

vrijeme prve konzumacije je 14 godina. Od droga prednjače marihuana sa 58,13% te Amfetamin sa 1,48%. Ovaj procenat jasno pokazuje da je droga i te kako prisutna u svakodnevnom životu adolescenata te da je marihuana droga početka (prva konzumirana) i kada se to dovede u korelaciju sa konzumiranjem duhana kao najčešćeg preduslova konzumiranja marihuane jasno je da je potrebna snažna kampanja prevencije pušenja kod adolescenata [81].

Kada na ovaj podatak dodamo i da na pitanje da li si konzumirao psihoaktivnu supstancu u proteklih mjesec dana više puta njih 6,97% je odgovorilo pozitivno što nam nedvosmisleno pokazuje da na mjesečnom nivou imamo 11,03% redovnih konzumenata psihoaktivnih supstanci u populaciji adolescenata koju smo imenovali kao „Zavisnik“. Od droga prednjače marihuana (3,69%) zatim ljepilo-bezin-lakovi (1.62%) i sedativi (1.62%) praćeni sa hašišem i amfetaminom (po 1,11%) te frapantno sa heroinom i kokainom (po 1,06%). Sve ovo govori da imamo značajan procenat zavisnika među adolescentima ne samo sa standardnim rekreativnim drogama već i medikamentima u vidu sedativa do veoma opasnih droga u vidu kokaina i heroina. Kada smo statističke rezultate evaluirali kroz istraživačke grupe vidjeli smo da imamo značajnu statističku značajnu razliku između grupa „Duhan“ i „Eksperimentator“ kao i „Duhan“ i „Zavisnik“ što pokazuje da pušač duhana pokazuje veću sklonost zloupotrebi ostalih psihoaktivnih supstanci.

Posebna stavka sprovedenog istraživanja jeste dostupnost psihoaktivnih supstanci adolescentu u Republici Srbiji, pošto je prodaja duhanskih proizvoda i alkoholnih pića zabranjena maloljetnim licima u navedeno istraživanje smo uključili i alkohol i duhanske proizvode. Interesantna je činjenica da za konzumaciju duhana adolescenti navode da u čak 77,38% cigarete kupuju sami, dok u tek 13,10% „neko poneše sa sobom i ponudi mi“, alkohol samostalno kupuju adolescenti u čak 80,47%, a u 12,46% „neko poneše sa sobom i ponudi mi“ govori da su i alkohol i duhanski proizvodi veoma dostupni adolescentima, čak do te mjere da možemo tvrditi da su preplavljenim ovim oblikom psihoaktivnih supstanci i da konzumiranje istih predstavlja prihvatljivu (čak i poželjnu) formu ponašanja.

O dostupnost drugih psihoaktivnih supstanci u okruženju adolescenata sliku su nam davala pitanja da li je adolescent ikada došao u kontakt sa osobom koja uzima PAS, gdje smo dobili podatke da se najveći broj adolescenata kretao u okruženju konzumenata marihuane njih 783 ili 39,58% zatim sedativi (bensedin, diazepam, apaurin itd.) 341 ili 17.23% praćeno sa ljepilo, benzin lakovi sa 310 ili 15.67%, hašišom (261 ili 13,97%), amfetaminom (242 ili 12,23%) i ekstazijem. 220 ili 11,12%. Slično tome pitanje „može li se po tvom mišljenju u dole navedenim mjestima nabaviti droga“ nam na sličan način daje informacije o okruženju adolescente u svjetlu prisutnosti psihoaktivnih supstanci. Odgovori na navedeno pitanje nam pokazuju da je adolescentima droga najpristupačnija u mjestima gdje se adolescenti skupljaju i izlaze a to su „kafić“/diskoteka gdje su odgovori „može vrlo lako“ 64,76% zatim na ulici, komšiluku, „u kraju“ 52,88% dok nam podatak o mogućnosti nabavke droge u školskim ustanovama od 23,21% „može vrlo lako“ i „može ali teško“ sa 25,38% nam govori u prilog tezi da je droga i te kako prisutna u školskim ustanovama možda ne u mjeri u kojoj pišu mediji ali je ipak tu, i čini okruženje adolescente čak i u školskim klupama [88,89].

Jedna od čestih nedoumica vezana za prvo uzimanje droga jeste kako mladi ljudi dolaze po prvi put u kontakt sa drogama, odgovori naših adolescenata su da je to najčešće bliski

prijatelj ili prijateljica zatim stariji vršnjaci te ljubavni partner gdje se vidi sa jedne strane pritisak vrašnjaka („peer pressure“) a sa druge i specifičan način preprodaje droge nazvan „mravlja trgovina“ gdje veliki dileri uvjek koriste vršnjake da obavljaju preprodaju sa jedne strane jer su dio te populacije i lakše se kreću u njoj, a sa druge strane sami vršnjaci koji preprodaju postaju zavisnici koji u preprodaji više nevide novčanu zaradu već preprodaju kako bi zaradili svoju dozu psihoaktivne substance. Koristeći vršnjački pritisak na ovaj način se konzumiranje droga predstavlja kao prihvatljiva („in“) forma ponašanja i omogućuje se rasprodaja droge na sve šиру vršnjačku populaciju [69].

Mjesto konzumiranja droge nam uveliko govori i o dostupnosti i prisutnosti droge u okruženju te na pitanje gdje najčešće konzumiraš navedene droge naši adolescenti potvrđuju da je konzumacija uvjek praćena mjestima njihovog okupljanja i u najvećem procentu se odnosi na javna mjesta okupljanja („kafić“, diskoteka, partiji) čak 45,34% zatim dolaze kućno okruženje (kućni partiji, u svojoj ili kući prijatelja) 34,81% te sa najnižim procentom u krugu škole 5,08. Ako uzmememo u obzir da raniji iskaz o nabavci droge u školskim ustanovama od 23,21% „može vrlo lako“ i „može ali teško“ sa 25,38% škole sagledavamo više kao mjesta gdje od vršnjaka mogu nabaviti psihoaktivnu supstancu, nego mjesta na kojim ih zloupotrebljavaju.

Često postavljano pitanje je informisanost adolescenata vezano za psihoaktivne supstance i često smo svjedoci brojnih kampanja čiji je cilj jačanje znanja o drogama i na taj način preventivno djelovanje, adolescenti navode da su o tome šta su droge i kako djeluju na čovjeka saznali od roditelja (39,33%) zatim putem sredstava javnog informisanja kao što su TV, internet i časopisi (27,55%) dok su nastavnici na trećem mjestu sa 12,74%. Ono što nas ohrabruje da izvor informacija u velikom broju nisu drugi adolescenti (prijatelji, stariji momci i djevojke) u 11,12% jer na taj način su koliko toliko zaštićeni od vršnjačkog pritiska kao i uticaja pogrešnih shvatanja vezanih za psihoaktivne supstance. Ako usporedimo dobijene rezultate sa rezultatima sličnog ispitivanja ne teritoriji Republike Hrvatske, Galića i saradnika, dobijamo skoro slične podatke sa tim da roditelji ne igraju tako dominantnu ulogu (tek 17%) što ukazuje da u Republici Srpskoj za razliku od Republike Hrvatske još uvjek je prisutan tradicionalni tip porodice koja ukoliko gaji autoritativni stil roditeljstva, koji karakteriše ravnoteža emocionalnog prihvaćanja i jasno postavljene strukture, za rezultat ima najmanji broj problematičnih ishoda u adolescenciji [31, 50]. Ovakav nalaz nas snažno upućuje na potrebu sistemske edukacije mladih o štetnosti svih psihoaktivnih supstanci koja bi tebala biti inkorporirana u nastavne programe i sprovedena od strane kvalifikovanih i obučenih prosvjetnih radnika. Također iz iskustva predavača na brojnim tribinama za roditelje, svjedok sam veoma oskudnog znanja samih roditelja o psihoaktivnim supstancama tako da bi idealna edukacija uključivala adolescente kroz nastavni program kao i roditelje kroz tribine i roditeljske sastanke, sa posebnim naglaskom na individualnom radu ukoliko bi se kod određenog adolescenta identifikovalo rizično ponašanje ili predikatori zloupotrebe koje ćemo identifikovati u daljem tekstu diskusije.

Kada usporedimo prethodne rezultate od koga adolescenti dobijaju informacije o psihoaktivnim supstancama sa rezultatima dobijenim po pitanju da li adolescenti razgovaraju sa roditeljima o drogama dobijamo oprečne rezultate jer 21,08% smatra da uopšte ne razgovaraju o drogama sa roditeljima dok njih 31,95% razgovara veoma rijetko, povremeno razgovaraju njih 35,89% vidimo da iako su upravo roditelji ti od kojih adolescenti dobijaju informacije o drogama (39,33%) te razgovore oni doživljavaju kao rijetke i povremene.

Adolescenti svoje znanje o drogama i njihovom djelovanju na ljudsko zdravlje opisuju kao sasvim dovoljno u 53,29%, dok drugi smatraju da imaju znanje ali ne dovoljno 33,72% što ide u prilog psihološkog profila srednje adolescencije koja teži eksperimentisanju, testiranju autoriteta i specifičnoj narcisoidnosti. Ovakav odgovor nipošto se nemože tumačiti kao pokazatelj dovoljnog znanja ili informisanosti već odraz narcisoidnosti adolescencije i upućuje nas na potrebu povećanja znanja od strane osoba koje adolescenti smatraju autoritetima.

Jedno od pitanja, upućenog ispitanicima, je bilo da procjene koliko se boje za sebe i svoje bliske prijatelje da bi mogli postati zavisni o nekoj „drogi“ njih 83,62% se uopšte ne pribjava mogućnosti da postanu zavisnici nekih 10,31% se pomalo pribjava za razliku od toga njih 39,53% iskazuju zabrinutost za prijatelja dok njih 13,20% se jako pribjava da bi njihov prijatelj/ica mogli postati zavisni o nekoj „drogi“. Navedeni rezultati jasno pokazuju selektivnost (nekritičnost) karakterističnu za adolescente pri procjeni opasnosti od droge. Njih 52,73% izražava veću ili manju bojazan da bi neko od njihovih prijatelja mogao postati zavisnikom (što indirektno potvrđuje značajnu kontaminiranost životnog prostora mladih drogom). Sa druge strane, nepojmljivo im je da se zavisnost dogodi njima lično (83,62% ne osjeća nikakav strah u tom smislu!).

Jedan od zanimljivih rezultata ovog istraživanja jeste odnos adolescenta prema legalizaciji marihuane. Među adolescentima koji konzumiraju psihoaktivne supstance prednjači marihuana sa 3,69% u ukupnoj populaciji, međutim adolescenti se izjašnjavaju u procentu od 46,31% da marihanu uopšte netreba legalizovati, njih 15,81% su za legalizaciju za punoljetne osobe dok je 15,47% za legalizaciju za sve. Zanimljiv je broj neopredjeljenih adolescenata koji su odgovorili sa ne znam 20,02%, što nam ukazuje da stavovi adolescenata (bez obzira koliko bili fluidni u ovom stepenu razvoja) nisu u tolikom mjeri polarizovani kao što ih vidimo u drugim istraživanjima u susjednim državama.

Naše istraživanje je nastalo iz potrebe da se razumije odkud izvire interes mladih za psihoaktivne supstance. Zašto, u situaciji relativno lake dostupnosti različitih vrsta droga, neki adolescenti, a priori, odbacuju drogu, neki probaju pa prestanu, a neki nastave uprkos drastičnim oštećenjima koje trpe? Šta (ko) i kako utiče na odluke ove vrste? Mogućnost eksperimentalnog proučavanja i izravnog uvida u etiologiju zloupotrebe droga ograničena je prirodom problema i brojnim etičkim barijerama. Ali ostaje da pažljivo proučimo ukupan kontest drogiranja, te „rodbinske veze“ (statistički rečeno korelacije) sa različitim aspektima prilagođavanja, životnih navika, svakodnevnicu života adolescenta u Republici Srbiji i tako (indirektno) doći do upotrebljivih podataka.

U cilju identifikovanja predikatora zloupotrebe psihoaktivnih supstanci, cijeli uzorak od 1978 ispitanika podijeljen je u 5 istraživačkih grupa i to: „Zavisnik“ (adolescenti koji konzumiraju psihoaktivnu supstancu više puta tokom posljednjih mjeseci dana); „Eksperimentator“ (adolescenti koji su jedanput konzumirali jednu ili više različitih psihoaktivnih supstanci); „Alkohol“ (adolescenti koji konzumiraju redovno alkohol); „Duhan“ (adolescenti koji konzumiraju duhanske proizvode redovno); „Apstinent“ (adolescenti koji nisu konzumirali niti jednu od psihoaktivnih supstanci uključujući duhan i alkohol).

Dovodeći u korelaciju životne navike, stavove, ponašanje adolescenata i ustanovaljene grupe, kao i istražujući signifikantnost odnosa između svake od njih i grupa međusobno

pokušali smo da identifikujemo predikatore pojave zavisničkog životnog stila u adolescentskoj populaciji.

Ispitujući uzročno posljedičnu vezu između uspjeha u prethodnom razredu i analiziranih grupa dolazimo do podatka da ocjene u 6. i 7. razredu u periodu rane adolescencije pokazuju statistički značajne razlike istraživačkih grupa „Eksperimentator (narkofi)“-„Apstinent“ – $p=0,0350$ i „Alkohol“-„Apstinent“ – $p=0,0104$) u 6. razredu i 7. razredu grupa „Eksperimentator (narkofil)“-„Apstinent“ – $p=0,0350$ i „Alkohol“-„Apstinent“ – $p=0,0104$). Ovakav rezultat izdvaja veze ovih grupa kao specifične po tome što ovim ispitnicima radoznalost u odnosu na „nove“ izazove dozvoljava eksperimentisanje. Ovo nam govori da se rizične forme ponašanja već u ranoj adolescenciji (10 i 11 godina starosti) reflektuju na uspjeh u školi što može da bude pokazatelj prosvjetnom radniku ali i roditelju da se adolescent nalazi u periodu ranog experimentisanja, istraživanja nepobitno pokazuju da eksperimentisanje u ovako ranoj fazi razvoja dovode do pojave kasnije razvijenog alkoholizma ili bolesti zavisnosti (58). U ukupnom ispitivanom uzorku pored 6. i 7. razreda osnovne škole statističku signifikantnost vidimo u odgovorima na pitanje uspjeha u prethodnom razredu za 1. razred srednje škole koja predstavlja početak srednje adolescencije kada dominiraju traženje ravnoteže između nezavisnosti i odgovornosti, promjene u moralnom rasuđivanju, razvoj novih odnosa sa vršnjacima i upoznavanje sa seksualnošću.

U ovom razvojnog periodu ponašanje adolescenata često varira između nastojanja da samostalno donosi odluke do odbijanja preuzimanja odgovornosti, očekivanja da se roditelji brinu o njemu i snažnog izražavanja nezadovoljstva zbog roditeljskih zahtjeva. Razvija se snažna potreba pripadanja grupi koja nije porodica i ona se skoro uvijek nalazi u vršnjačkoj grupi gdje onda nastupa vršnjački pritisak i usvajanje stavova i ponašanja grupe kojoj pripadaju. Adolescent se nalazi u novoj sredini (prelazak iz osnovne u srednju škoju) u kojoj se mora dokazati i zauzeti neki status. Ranija istraživanja pokazuju da upravo u ovom periodu se razvijaju snažne uzročno-posljedične veze između eksperimentisanja koja vode ka razvoju zavisnosti, to podržavaju i naši nalazi u kome je prosječna godina probanja prve psihoaktivne supstance (marihuana u 90,77%) 14 godina [29, 31, 68, 70].

Kada pogledamo aspekt provođenja vremena dnevno na aktivnostima gledanja TV-a, „surfanja“ po Internetu i igranju kompjuterskih/PS igrica, ukupan broj ispitanika dnevno potroši 1-2 sata na gledanju TV-a njih 29,17% praćeno sa 30-60 minuta njih 27,10%; korišćenje interneta dnevno adolescentima uzima 1-2 sata u 26,69% praćeno sa 2-3 sata 22,30% i više od 3 sata 22,85% što predstavlja veliki dio dnevnih aktivnosti i pokazuje da adolescenti svoje informacije upravo dobijaju preko socijalnih grupa ili portala na Internetu. Zanimljivo je istaći da adolescenti u našem istraživanju navode da igranje kompjuterskih/PS igrica predstavlja veoma mali procenat dnevnog njih 46,41% provodi nimalo vremena u navedenoj aktivnosti praćeno sa 16,28% sa manje od 30 minuta i 12,74% sa rasponom 30 do 60 minuta. Ako navedene aktivnosti stavimo u kontekst istraživačkih grupa dobijamo da u gledanju TV-a imamo statistički značajnih/visoko značajnih razlika između istraživačkih grupa „Eksperimentator (narkofil)“-„Apstinenti“ – $p=0,0137$ i „Alkohol“-„Apstinent“ – $p=0,0084$. Kada poređimo naše grupe sa trošenjem dnenog vremena sa „surfanjem“ po Internetu statistički značajnih/visoko značajnih razlika između istraživačkih grupa: „Zavisnik“-„Alkohol“ – 0,0401; „Zavisnik“ – „Apstinent“ – $p=0,000$; „Eksperimentator (narkofil)“-„Apstinent“ – $p=0,000$ i „Alkohol“-„Apstinent“ – $p=0,0000$ govori nam da adolescenti u sva tri oblika

rizičnog ponašanja bilo da konzumiraju alkohol, PAS ili eksperimentišu sa njima daleko najveći dio dnevnog vremena posvećuju Internetu što ukazuje na potrebu jačeg roditeljskog nadzora korišćenja interneta kao i državne kontrole dostupnosti određenih sadržaja adolescentskoj populaciji. Odnos mlađih prema igranju kompjuterskih/PC igrica izdvaja grupe „Alkohol“, „Zavisnik“, „Eksperimentator (narkofil)“ i „Duhan“ naspram grupe „Apstinent“ u statistički signifikantnom odnosu.

U želji da utvrdimo kakvu vrstu muzike slušaju adolescenti te da li slušanje određenih vrsta muzike privlači/okuplja ispitivane grupe nakon analize prikupljenih podataka utvrdili smo da najslušanija muzika pokrivena odgovorima „slušam često“ i „vrlo često“ je domaći pop i domaći rok (sa po 39%) i strani pop (38%), turbofolk, (37%) Hip Hop (34%), Elektronska muzika (24%) dok najmanje slušana je Jazz (7%) te Regge (10%). Kada dobijene rezultate uporedimo sa istraživačkim grupama zaključujemo da postoji statistički značajna razlika broja ispitanika u odnosu na učestalost slušanja muzike Domaći pop kao i domaći rok između istraživačkih grupa „Alkohol“-„Duhan“ i „Duhan“-„Apstinenti“ što tumačimo da se ovaj vid muzike najčešće i sluša na mjestima okupljanja mlađih (kafići, diskopubovi) gdje i adolescenti po njihovom iskazu i najčešće nabavljaju alkohol i duhan. Procenat poželjnosti slušanja Turbo folk muzike pokazuje da najveći procenat ima istraživačka grupa „Duhan“ sa 57,14%, a zatim slijedi „Alkohol“ ($p=0,43,99$), „Eksperimentator (narkofil)“ sa 39,30%, „Zavisnik“ sa 37,16%, a najmanji procenat slušanja muzike Turbofolk (narodnjaci) ima grupa „Apstinent“ sa 32,57% i tu možemo ustanoviti povezanost između slušanja ovog vida muzike i pojave rizičnog ponašanja na prvom mjestu konzumiranja alkohola i duhanskih proizvoda. Zbog svoje specifičnosti elektronska muzika je oduvijek bila povezivana sa konzumacijom PAS i naši rezultati pokazuju da najveći procenat slušanja navedene muzike ima istraživačka grupa „Zavisnik“ sa 37,70%, a zatim slijedi „Eksperimentator (narkofil)“ sa 30,77%, „Alkohol“ sa 27,25%, „Duhan“ sa 26,47% sa 37,16%, a najmanji procenat slušanja ima grupa „Apstinent“ sa 18,42%.

Tokom istraživanja smo pokušali da utvrdimo kako adolescenti provode slobodno vrijeme kroz niz pitanja čime se isti bave tokom svog slobodnog vremena. Pitanja su obuhvatala čitav niz aktivnosti od izlazaka u kafiće, klubove, izlazaka do ranij jutarnjih sati, lutanja, sportskih aktivnosti, intelektualnih ktivnosti do boravka u prirodi i td. (Prilog 1. multidimenzionalni upitnik, pitanje 8.). Zanimljivo je istaći da mlađi ljudi ne provode puno vremena u okruženju u kome (po njihovom ranijem iskazu) se lako dolazi do psihoaktivnih supstanci i gdje najčešće konzumiraju iste, tako vrijeme provode u diskoteama i klubovima njih 26%, u kaficima 30%, dok najčešće kao i svi adolescenti vrijeme provode „slušajući muziku kod kuće“ 89%. Pored negativnih aktivnosti koje su u niskom procentu zastupljene kod adolescenata i često u procentima se poklapaju sa rezultatima korišćenja psihoaktivnih supstanci adolescenti u Republici Srpskoj druže sa rodbinom i roditeljima 80% što nam jasno ukazuje da je i dalje jaka institucija porodice te da u odosu na zemlje u okruženju još uvjek nevidimo pokazatelje raspada tradicionalne porodice, ovo može predstavljati snažan faktor u razvoju prevencije. Mlađi ljudi provode vrijeme u obavljanju kućnih poslova 62%, učenju 46%, ono što privlači pažnju jeste da druženje sa prijateljima/prijateljicama u komšiluku zauzima visokih 73% što pored svojih pozitivnih osobina može biti i faktor rizika ukoliko dio tog društva iz komšiluka konzumira psihoaktivne supstance te adolescent u želji da potvrdi pripadnost grupi ili uslijed vršnjačkog pritiska može da oproba psihoaktivne supstance. Boravak u prirodi čini slobodno vrijeme kod 41% dok bavljenjem sportom u organizovanim klubovima

ima tek 34% mlađih ljudi dok se njih 64% izjašnjava da se redovno bave rekreativno sportom pod čim najčešće podrazumjevaju odlaske u teretane i fitnes klubove i kada taj podatak izanaliziramo kroz istraživačke grupe dobijamo da je ovaj vid rekreacije pitanju procenata poželjnosti korištenja slobodnog vremena provodi istraživačka grupa „Zavisnik“ sa 37,23% vremena, a zatim slijedi „Eksperimentator (narkofil)“ sa 26,32% vremena, „Alkohol“ sa 17,20% vremena, „Duhan“ sa 13,89% vremena, a najmanje slobodnog vremena bavim se fizičkom rekreacijom (sportom) provodi grupa „Apstinent“ sa 4,03% vremena, ovakav rezultat tumačimo i time da određena grupa adolescenata prilikom odlaska u teretanu/fitness centar počinju sa konzumiranje različitih stimulansa mišićnog rasta od kojih mnogi i nelegalni (steroidi, anabolici, hormoni), nažalost zloupotreba takvih sredstava nije bila predmet našeg istraživanja ali ovi podaci govore da bi se sa istim trebalo pozabaviti u nekim daljim istraživanima. Kada smo dobijene rezultate sagledavali u svjetlu istraživačkih grupa bilo je evidentno da grupe „Zavisnik“ i „Eksperimentator (narkofil)“ najviše slobodnog vremena provode u okruženju gdje po ranijem iskazu je lako nabaviti psihoaktivne supstance kao što su kafići, diskoteke, klubovi, izlazak do jutarnjih sati, za razliku od toga „Apstinent“ najviše vremena provodi u porodičnom okruženju, okruženju svojih vršnjaka, u aktivnosti kakve su organizovani sport, boravak u prirodi, obavljanju kućnih poslova, učenju, te sudjelovanju u školskim van nastavnim aktivnostima. Zanimljivo je da prilikom obrade podataka našli smo na veoma nisku zastupljenost u slobodnom vremenu adolescenta učešće u planinarskim udruženjima, izviđačima i sl. koji organizovano provode vrijeme u prirodi i zdravo okruženju ni to samo 6% što nam govori da navedene organizacije koje su prije igrale važnu ulogu u oblikovanju mladog čovjeka sigurno se gase i gube značaj u skukobu sa elektronikom i „cyber“ prostorom. Možda reaktviranje i omasovljavanje sličnih organizacija može pomoći adolescentima u izboru zdravog načina života.

Jedna od rizičnih formi ponašanja adolescenata i predstavlja jednu vrstu legalizovane zavisnosti iako nelegalna za adolescente jeste kocka i igre na sreću. Imajući u vidu značaj ove forme ponašanja u populaciji adolescenata dosli smo do podatka da u nagradnim igrama učestvuje 33,73% mlađih, igrama na sreću njih 22,25% dok se klađenjem zanima 25,23% adolescenata, posebno zabrinjava činjenica da čak 11,43% (226 adolescenata u uzoru) se kocka „više puta mjesечно“. Ovo predstavlja značajan broj imajući u vidu da je klađenje i kockanje kod maloljetnih lica zabranjeno u Republici Srbiji. Ovim vidom aktivnosti kao rizičnom najviše uzimaju učešća slijedeće istraživačke grupe „Zavisnik“ sa 39,04%, a zatim slijedi „Eksperimentator (narkofil)“ sa 37,02%, „Alkohol“ sa 24,06%, „Apstinent“ sa 10,82%. Dobijeni rezultati pokazuju u da adolescenti koji ili redovno uzimaju PAS ili eksperimentišu sa istim u visokom broju učestvuju u rizičnom ponašanju vezanom za kockanje/klađenje i igre na sreću.

Od svih bihevioralnih parametara, obuhvaćenih istraživanjem, socijalno devijantno ponašanje definitivno je najbolji predikator zloupotrebe droga među adolescentima (uostalom, sama zloupotreba droga spada u ovu kategoriju). Teško je uopšte naći na nivou populacije neki obrazac devijantnog ponašanja koji nema veze sa sklonošću PAS. Većina obrazaca pokazuju približno linearnu i uvjek pozitivnu povezanost sa zlouprebom svih vrsta droga po principu veći stepen devijantnosti više droge. U našem uzorku adolescenata prednjače opijanje sa značajnim 41,66%, tuča sa jednako visokim 36,65% adolescenata, narušavanje javnog reda i mira sa 26,79% praćeno jurnjavom automobilima ili motorima 26,54%, uništavanjem tuđe (javne) imovine 18,15%, kockanje 16,38%, „šverc“ ukradenom robom 7,13 te bježanje od kuće

na više dana koje se pojavljuje u 4,71%, ispitivanog uzorka. Kada dobijene rezultate stavimo u kontekst istraživačkih grupa dobijamo potvrdu da u svim pobrojanim socijalno devijantnim ponašanjima prednjači grupa „Zavisnik“ praćena „Eksperimentatorom“ sa tim da najveće procente dobijamo kod grupe „Zavisnik“ na ponašanju opijanje 76,32% zatim jurnjavom automobilima ili motorima 72,75%, narušavanje javnog reda i mira sa 60,32%. Sve nam ovo govori da pojava bilo kakvog socijalno devijantnog ponašanja predstavlja jasan signal da pored ispada u ponašanju istog skoro uvjek prati i zloupotreba psihoaktivnih supstanci.

Povezanost zloupotrebe psihoaktivnih supstanci sa ranom seksualnom aktivnošću navode mnogi autori i tokom ovog istraživačkog projekta pokušali smo da osvjetlimo ovu problematiku kod adolescenata u Republici Srpskoj. Većina naših ispitanika (73%) negira dosadašnja seksualna iskustva i skoro svi pripadaju istraživačkog grupe „Apstinenti“. Postoji statistički visoko značajna razlika broja ispitanika u odnosu na učestalost seksualnih odnosa između istraživačkih grupa „Zavisnik“-„Apstinenti“, „Eksperimentator (narkofil)“-„Apstinenti“ ($p=0,0000$), „Alkohol“-„Apstinenti“ te „Duhan“-„Apstinenti“, što potvrđuje ranije uspostavljenu tezu o povezanosti zloupotrebe PAS sa ranom seksualnom aktivnošću. Među seksualno aktivnim adolescentima, konzumacija svih vrsta PAS najniža je kod onih koji do sada nisu mjenjali partnera. Dobijeni podaci nam govore da mladi u Republici Srpskoj, među seksualno aktivnim adolescentima, ulaze u prve seksualne odnose u prosjeku sa 15 godina starosti, te da je sama rana seksualna aktivnost povezana sa eksperimentisanjem sa PAS. Rane seksualne odnose prati i seksualno rizično ponašanje iako podaci govore da adolescenti koriste zaštitu u vidu prezervativa (71,37%) dok se u rizične seksualne odnose upuštaju u 39,73% [79, 80].

Svjesno rizikujući nesporazume oko pojma religioznosti htjeli smo provjeriti postoje li razlike u sklonosti PAS između adolescenata koje se deklarišu kao vjernici i onih koji se ne smatraju takvima. Posebno ovo ima značaj u Republici Srpskoj gdje adolescenti u osnovnoškolskoj nastavi imaju predmet vjeronauke već par decenija. Većina adolescenata se deklariše kao uvjereni vjernik/ca koji prihvata sve što uči njegova vjera i to 66,73% (1320 ispitanika) dok se religioznim izjašnjava iako ne prihvata sve što uči njegova vjera njih 14,66% kao ateisti se izjašnjava 8,29% dok neodlučnih ima 7,84%. Procenat poželjnosti stava prema vjeri/religiji pokazuje da najveći procenat stava Vjernik ima istraživačka grupe Apstinent sa 89,53%, a zatim slijedi Duhan sa 89,19%, Alkohol sa 82,32%, Eksperimentator (narkofil) sa 75,85%, a najmanji procenat ima grupa Zavisnik sa 71,74%. Između istraživačkih grupa Postoji statistički visoko značajna razlika broja ispitanika u odnosu na stav prema vjeri/religiji između istraživačkih grupa „Zavisnik“-„Apstinenti“, „Eksperimentator (narkofil)“-„Apstinenti“ te „Alkohol“-„Apstinenti“. Religiozni adolescenti imaju nešto nižu stopu konzumacije PAS u poređenju sa drugim kategorijama. Dok kod „Duhana“ i „Alkohola“ te razlike su na granici statističke značajnosti.

Kada sagledamo adolescenta iz ugla porodičnog okruženja dobijamo podatak da samo 3,54% njih živi u krnjoj porodici (bez jednog roditelja, 70 ispitanika). Analizom dobijenih podataka testiranjem kroz istraživačke grupe dolazimo do zaključka da bračni status bioloških roditelja to jest cjelevitost primarne porodice ne pokazuje se relevantnim faktorom zloupotrebe psihoaktivnih supstanci, alkohola i duhanskih proizvoda kod adolescenata. Tokom istraživanja ne pronalazimo statistički značajne odnose između grupe alkohol, duhan, eksperimentatori, zavisnik i cjelevita ili krnja porodica. Druga istraživanja u regionu su istakla da je među

adolescentima bez oba roditelja registrovana povećana konzumacija svih vrsta psihoaktivnih supstanci u odnosu na druge kategorije ali je zbog rijetke prisutnosti odsustva oba roditelja nije statistički značajna ali to ni u kakvom slučaju ne znači da ne postoji na nivou populacije [31].

Iako duboko svjesni da upravo adolescencija predstavlja period odrastanja kao na tjelesnom tako i na nivou ličnosti ipak smo htjeli da istražimo da li postoje kvantifikovane razlike u sazrjevanju ličnosti između konzumenata psihoaktivnih supstanci i apstinenata. U svom istraživanju smo uzeli neke od najmarkantnijih faktora sazrjevanja ličnosti i kroz niz pitanja vezana za stavove i odgovora na njih dobili smo vrijednosti za slijedeće faktore: kognitivna zrelosti, odlaganje (prokrestinacija), socijalna zrelosti, osjećajem prihvaćenosti, empatija i emocionalna zrelosti. Kada smo navedene faktore izanalizirali kroz istraživačke grupe dobili smo sljedeće rezultate: Kognitivnu zrelost iskazuju u najvećem procentu grupa „Apstinenata“ i to u 60,10% praćeni grupom „Alkohol“ i „Duhan“ sa približnih 56% u obe grupe. Organizovanost nasuprot prokrestinaciji koju smo identifikovali kao dominantnu crtu zavisnika u magistarskoj tezi (41) najviše skorove imaju „Apstineti“ njih 55,30% dok sklonost ka prokrestinaciji nesumljivo ima grupa „Zavisnik“ sa 48,13 praćena sa grupom „Eksperimentator“ 48,51%. Iznenađujući su rezultati za socijalnu zrelost gdje najviši skor imamo kod grupe „Duhan“ 72,73, „Alkohol“ 69,67% dok je na trećem mjestu grupa „Apstinet“ 69,14, umanjenu socijalnu zrelost iskazuju grupe „Eksperimentator“ i „Zavisnik“ na negativnoj strani sa 62,97%. Dobijene rezultate za socijalnu zrelost tumačimo činjenicom da je samo pijenje i konzumiranje duhana socijalna aktivnost (u iskazu adolescenti navodi da najčešće kozumiraju ove psihoaktivne supstance su kafići, diskoteke, party-ji) i ako tome dodamo da je prosjek konzumiranja prvog alkoholnog pića 11 godina kao i prve cigarete sa 12 godina govori nam u prilog da je sama zloupotreba ovih psihoaktivnih supstanci primorala adolescenta na brže socijalno sazrjevanje. Osjećaj prihvaćenosti, empatija i emocionalna zrelost u našim istraživačkim grupama najviše skorove imaju Apstinenti praćeni legalnim drogama dok deficite u ovim faktorima imaju grupe „Zavisnik“ i „Eksperimentator“.

6.1 REZIME DISKUSIJE

Prikazani rezultati istraživanja nedvosmisleno upućuju na izrazitu kontaminiranost životnog okruženja mladih različitim vrstama psihoaktivnih supstanci ali i na visoku prijemčljivost današnjeg adolescenta na „sirenski“ zov droge. Prema svjedočenju adolescenta ponuda je droga obilna, raznovrsna i „distributvna mreža“ koristeći „mravlju trgovinu“ nudi istu na svim mjestima okupljanja mladih, uključujući i školu. Sa sigurnošću možemo tvrditi da će današnji adolescent- prije ili kasnije- čuti o drogi, vidjeti je, doći u kontakt sa vršnjacima koji je konzumiraju i imati priliku da istu uzme, ako želi. I dok većina još zazire od tzv. „teških“ droga, duhan, alkohol i marihuana snažno su inkorporirani u društvene rituale adolescenta i percipirani kao „cool“ kod mnogih adolescenta. Psihoaktivne supstance su postale poželjne u svijetu zabave gdje su postale „condicio sine qua non“ dobrog provoda. Maturant srednje škole koji nije eksperimentisao sa „lakim“ drogama danas ima status čudaka i rijetko će vidjeti divljenje u očima vršnjaka, a mnogo češće podsmjeh i sumljičavost.

Čini se da strah od droge slabi iz generacije u generaciju i prva iskustva sa psihoaktivnim supstancama uključujući i duhan i alkohol adolescenti stiču sve ranije, često već u osnovnoj školi. Kakve posljedice će to imati na njihov trajni odnos prema psihoaktivnim supstancama, nemožemo sa sigurnošću reći, ali nemamo osnove za optimizam.

Sve su manje polne razlike u zanimanju za droge i na nivou „eksperimentisanja“ djevojke drže korak sa mladićima iako u svakodnevnoj zloupotrebi mladići još uvjek prednjače.

Droga danas ne pita za materijalni i socijalni status, ne mari u kojem kraju adolescent živi, u koju školu ide i kojoj subkulturi pripada. Nudi se na svakom koraku, zavodi, obećava i nagovara ali ne uskače sama u usta i traži bljesak u očima i ruku koja će je prihvatići.

Jedan od vrednijih nalaza ovog istraživanja nesumljivo je onaj o međusobnoj povezanosti zloupotrebe različitih psihoaktivnih substanci, te povezanost drogiranja i ostalih oblika socijalno devijantnog ponašanja. Vidjeli smo da pušači duhana pokazuju veću sklonost konzumiraju ostalih droga u poređenju sa vršnjacima nepušačima, među ljubiteljima alkohola nalazimo znatno više pušača (duhan, marihuana) i pobornika teških droga nego među adolescentima koji ne piju i tako u krug. Međusobne veze ne pokazuju se samo na kvalitativnom nivou (konzumira- ne konzumira) nego obuhvataju i kvantitativne aspekte. Tako među teškim pušačima duhana (ili marihuane) nalazimo višu stopu konzumacije ostalih droga nego među umjerenim pušačima, umjereni prednjače u odnosu na one koji „samo pučkaju“ i ne „uvlače“ dim [84, 85].

Također smo utvrdili poprilično čvrst hronološki tok u zloupotrebi različitih vrsta droga. Drogriranju skloni adolescenti, gotovo u pravilu, ulaze u svijet opojnih droga kroz alkohol i duhan, međutim ono što je bilo iznenađenje za nas tokom istraživanja visoka zloupotreba Sedativa u adolescentskoj populaciji, nakon toga slijedi marihuana (90,77%), a tek onda ostale ilegalne droge. Oni koji ne pokazuju interesovanje za duhan i alkohol vrlo će rijetko posegnuti za ilegalnim drogama (posebno za onim teže kategorije) [74, 75].

Veza droga- socijalno devijantno ponašanje (u koje smo uvrstili ne samo antisocijalno ponašanje već i svaki oblik devijantnog ponašanja adolescenata po mnogim segmentima) funkcioniše vrlo slično vezi droga-droga: adolescenti skloni zloupotrebi psihoaktivnih supstanci češće praktikuju devijantne forme ponašanja (prilagođavanja) od apstinencije, unutar populacije konzumenata devijantniji su oni sa većim stepenom konzumacije [76].

Konačno postoji i uska povezanost različitih formi devijantnog ponašanja (prilagođavanja).

Kako objasniti opisane i skoro uvijek visoke kovarijacije? Već smo se ranije pomirili sa činjenicom da nam korelace analize nemogu dati nedvosmislene odgovore o uzrocima povezanosti pojave o kojima se bavimo. Ali pokušajmo nešto učiniti sa informacijama kojima raspolažemo. Pouzdano znamo da je sklonost zloupotrebi psihoaktivnih supstanci kao i sklonost socijalno devijantnom ponašanju potiče dijelom iz istog izvora. U principu je moguće da izvor zajedničkog varijabiliteta bude pozicioniran unutar posmatranih varijabli. U tom slučaju korelacija je rezultat interakcija (kauzalnog odnosa) varijabli i ostaje sumnja o smjeru kauzalnosti (utiče li pušenje duhana na sklonost alkoholu ili suprotno, povećava li drogiranje sklonost delikvenciji, da li adolescenti koji zloupotrebjavaju droge imaju deficit u razvoju ličnosti ili obrnuto). Druga je mogućnost da sklonost pojedinim drogama i devijantnom ponašanju je proizvod zajedničkog vanjskog faktora. Tada nema interakcije između varijabli i njihove su interkorelacije sekundarnog karaktera (posljedica zajedničke „vanjske“ veze). Da stvari budu komplikovanije, jedna mogućnost ne isključuje drugu, a i kauzalnost može biti dvosmjerna (sklonosti pojedinim drogama mogu se međusobno osnaživati, a isto tako drogiranje i delinkvencija) [77, 82, 83].

Kako god bilo, utvrđene kovarijacije daju nam za pravo da zaključimo o **opštoj sklonosti zloupotrebi droga** ili još bolje o **opštoj sklonosti devijantnom ponašanju** (uključujući drogiranje). Statistički ćemo je definisati kao zajedničku varijaciju odgovarajućih manifestnih varijabli (zloupotreba droga, devijantno ponašanje). Preostali manifestni varijabilitet pripisaćemo specifičnim faktorima (specifičnim sklonostima). Sada možemo vidjeti svaku pojedinačnu sklonost (npr. pušenje marihuane) kao sintezu opštih i specifičnih tendencija. Prema tome opšta sklonost određuje suštinu drogiranja (devijantnog ponašanja), dok su specifične sklonosti odgovorne za razlike i jedinstvenost svakog pojedinačnog obrasca devijantnog ponašanja.

Kakve implikacije opisani model ima u prevenciji zloupotrebe psihoaktivnih supstanci i socijalno devijantnog ponašanja?

Kao prvo parcijalni preventivni programi, usko fokusirani na pojedinu drogu ili određeni obrazac devijantnog ponašanja, postaju krajnje neracionalni, ako ne i besmisleni. Tretirajući izolirano srodne fenomene, takvi programi zahtjevaju ogromne količine vremena i energije, rijetko se dotaknu suštine problema (koja je upravo u srodnosti) i maksimalni im je domet u suzbijanju specifičnih sklonosti.

U uskoj vezi sa prethodnim jeste i pitanje „dubine“ preventivnih akcija. Programi koji operišu na manifestnom (simptomatskom) nivou problema teško će dati dobre rezultate iako obuhvataju širi spektar devijacija. Takvi programi suzbijaju ekspresiju devijantne sklonosti, ali ne ukidaju samo sklonost i ona će prije ili kasnije buknuti na nekom drugom mjestu. Naime srodnost devijantnih obrazaca prilagođavanja otvara brojne mogućnosti „premještanja“ opšte sklonosti, odnosno kompenzacije jednog devijantnog obrasca sa drugim. U praksi često i vidimo kako metadon uspješno zamjenjuje heroin; u nedostatku oba dobro dođu sedativi i alkohol; alkoholizam se ponekat obrne u antialkoholizam ili socijalnu zavisnost, pušenje u prekomjerno jedenje itd. [86, 87].

Ponuđeni model favorizuje jedinstveni program prevencije devijantnog ponašanja (uključujući i droge) koji će koristiti činjenicu o srodnosti i djelovati na izvore devijacija (opštu sklonost). Suzbijanjem opšte sklonosti blagotvorno i trajno utičemo na sva ponašanja u kojima se ona manifestuje. Pristup kauzaliteta omogućuje suzbijanje određenog devijantnog ponašanja i prije nego što se ono manifestuje čak ako se ne bavimo njime direktno. Dovoljno je je npr. „sasjeći u korjenu“ sklonost zloupotrebi jedne droge da se to odrazi u smanjenoj sklonosti ostalim drogama [78, 90, 92].

Činjenica o srodnosti ne poništava razlike između pojedinih devijacija i pogodan program prevencije, osim jedinstvene jezgre, uključuje i „kolaterale“ (podprograme) koje će se baviti specifičnim okolnostima.

Naravno, sve izrečeno ostaje „šuplja priča“ dok ne poznajemo sadržaj onoga što smo nazvali „sklonošću“ zloupotrebe psihoaktivnih supstanci, odnosno devijantnom ponašanju.

U želji da pronađemo uzroke morali smo se pozabavti sekundarnim razlikama na relaciji konzument-apstinent. Područja u kojima nismo našli razlike progalsićemo etiološki irelevantnim, a motive zloupotrebe droga pokušaćemo, bar djelimično, „isčitati“ iz posmatranih razlika. Već smo u diskusiji dokazali jasnu povezanost nepotpune porodice sa pojavom zloupotrebe psihoaktivnih supstanci. Adolescenti koji konzumiraju droge daleko više vremena provode „surfajući“ po Internetu, te da slobodno vrijeme provode ispunjavajući svoje

hedonističke prohtjeve sa daleko značajnijom pojavom socijalno devijantnog ponašanja nego njihovi vršnjaci.

Specifičnost sistema vrijednosti adolescenata sklonih drogi smatramo plodom vaspitanja i ranih emocionalnih iskustava, a sam sistem vrijednosti posredujućim mehanizmom u etilogiji zloupotrebe droga, zbog propusta u vaspitanju, razumljiva je svojevrsna odbojnost prosocijalnim i porodičnim vrijednostima, te adolescentovu egocentričnost i zaokupljenost hedonizmom. Ovakvom podjelom funkcija ne odričemo mogućnost (povratnog) djelovanja drogiranja na sistem vrijednosti. Mi samo vjerujemo da su opisane specifičnosti postojale prije kontakta adolescenta sa drogom i da su ga usmjerile prema drogi.

Logično je pretpostaviti da će niska percepcija štetnosti i pozitivan stav prema drogi potaknuti adolescenta da uzme drogu i u tom smislu pripada im uloga poređujućih varijabli, slična ulozi sistema vrijednosti, smanjene kognitivne zrelosti, istaknute potrebe za odlaganjem (prokrestinacija), smanjenjem socijalne zrelosti, smanjenim osjećajem prihvaćenosti, smanjenom empatijom te smanjenom emocionalnom zrelosti. Ali važno je znati u kojem trenutku dolazi do distorzija u percepciji i stavovima kao i razvoju ličnosti- prije ili nakon prvih iskustava sa drogom? Ne vidimo nikakve razloge da adolescent „glorifikuje“ drogu prije nego što ima dobit od nje (osjećaj lagodnosti, smanjenje nelagodnosti i napetosti). Vjerujemo da sklonost zloupotrebi droga, u prvo vrijeme, egzistira u obliku latentnog nagona bez svjesnih asocijacija sa drogom i bez artikulisanog interesa za nju. Droga dobija psihološku vrijednost tek u fazi „eksperimentisanja“, kada se instrumentalno povezuje sa unutrašnjim potrebama. Tek tad adolescent ima motiv da bude tendenciozan i da negira štetnost droge, u svrhu opravdanja vlastitog ponašanja. Dakle naša je pretpostavka da su stavovi i nekritičnost konzumenata prema psihoaktivnim supstancama istovremeno i proizvod i katalizator drogiranja.

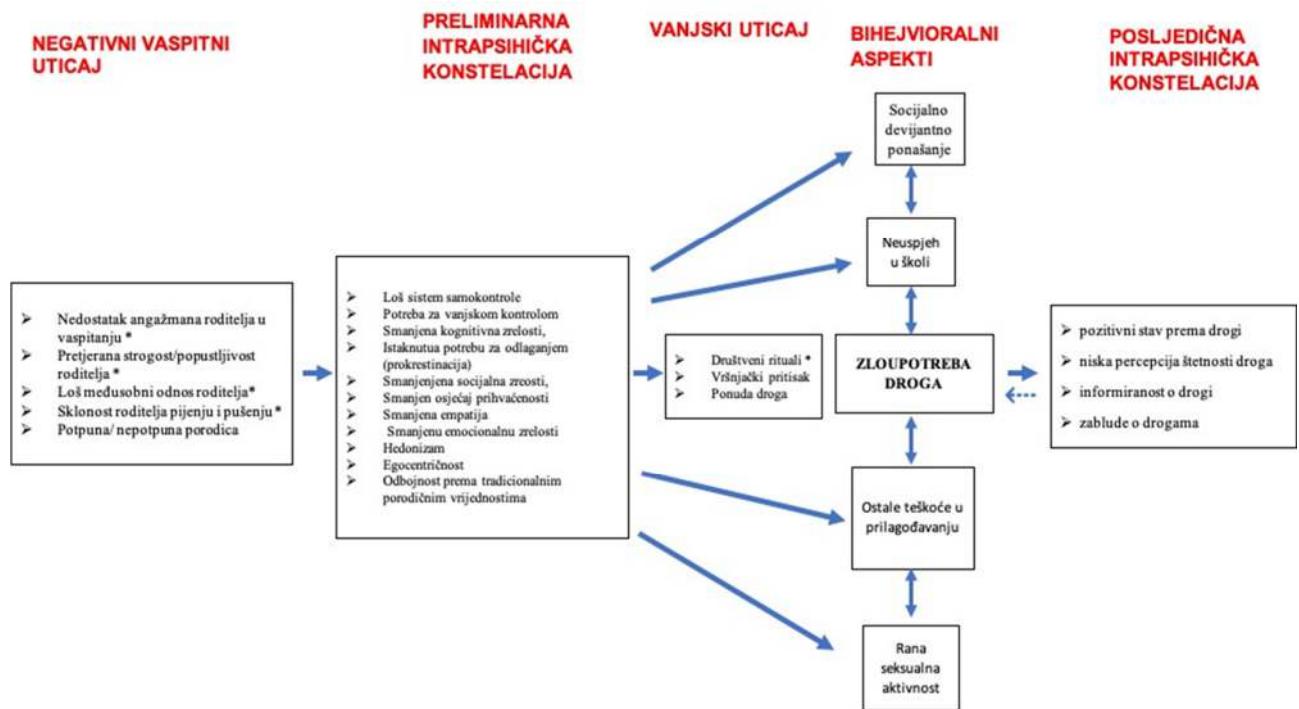
Kada sagledamo koliko informisanost o drogama utiče na odluku adolescenta da istu uzme ili ne, čini nam se da je taj uticaj, u oba slučaja minimalan. Mislimo da „drug free“ period (period prije droge) karakteriše opšta nezainteresovanost adolescenata za informacije, te nizak nivo znanja o drogama. Pojačani interes za informacije pojavljuje se u fazi eksperimentisanja ili redovne zloupotrebe droga (iz potrebe opravdanja vlastitog čina, ali i zbog straha od droge). Rezultat je veći fond znanja (i zabluda o drogama) kod konzumenata, u odnosu prema apstinencima.

Ako su apstinenti neznalice, onda se moramo vratiti nazad i pitati se iz čega se rodio njihov negativan stav prema drogi. Podstrek najvjerovalnije dolazi od roditelja i njima sličnih autoriteta, a intrinzički motiv je podrška u apstinenciji. Drugim riječima, ne odustaje apstinent od droge zato što vjeruje da je loša i opasna, već vjeruje da je loša i opasna zato što je ne uzima. Takvu logiku smatraćemo iracionalnom, a iracionalnost uzeti kao opšte obilježje emocionalnog odnosa prema drogi.

Jesmo li, odričući im važnost u stvaranju odluke o drogiranju/apstinenciji od droge, proglašili znanje i stavove irelevantnim u primarnoj prevenciji? Ne neophodno. Vjerujemo da pravovremenskom intervencijom možemo promjeniti opisanu konstelaciju i učiniti znanje i na njemu utvrđene stavove važnim motivima apstinencije od droga. Ta se intervencija sastoji u „umjetnom“ izazivanju interesa za droge i u sistemskoj edukaciji adolescenata tokom „drug free“ perioda. U to vrijeme droga nije lični problem i adolescent je prijemčiv za racionalne uticaje.

Ranije smo socijalno devijantno ponašanje stavili „rame uz rame“ sa zloupotrebom droga ovdje ćemo im pridružiti **ranu seksualnu aktivnost**, **neuspjeh u školi**, **smanjenu kognitivnu zrelosti**, **istaknuto potrebu za odlaganjem (prokrestinacija)**, **smanjenju socijalnu zrelosti**, **smanjenim osjećajem prihvaćenosti**, **smanjenu empatiju te smanjenu emocionalnu zrelosti** te pretpostaviti da taj splet ima (djelom) isti korjen i razvojni put. Osim toga pretpostavljamo i da se međusobno podstiču i podupiru u ekspresiji.

Preostalo nam je posložiti naše nalaze i kognitivne konstrukte u građevinu zvanu opšti model uslovljenosti zloupotrebe droge među adolescentima (hipotetički, naravno). U njega ćemo uključiti i neke varijable koje nisu obuhvaćene istraživanjem (označene zvjezdicom)

Slažući hipotetički model uslovljenosti zloupotrebe droga, mi smo pretpostavili da konzumiranje jedne psihoaktivne supstance samo po sebi podstiče konzumaciju ostalih supstanci (naravno uz druge etiološke faktore). Čak i da se ta predpostavka pokaže pogrešnom, ostaje nam spoznaja o visokim međusobnim korelacijama različitih obrazaca drogiranja i o nečem što smo nazvali “opštom sklonosću” za zloupotrebu droga. Za opštu sklonost smo utvrdili da je osnov (izvor) interesa za pojedine vrste droga- od duhana do heroina.

Ranije smo vidjeli da postoji poprilično čvrsta hronologija u zloupotrebi droga. Gotovo uvjek počinje sa alkoholom i duhanom, a ilegalne droge dolaze poslije njih. Tamo gdje nema alkohola i duhana, obično nema ni ilegalnih droga. Saznali smo i da intenzitet redovne zloupotrebe droga korelira sa dobi prvih iskustava sa drogom. Najviše zloupotrebe smo pronašli kod adolescenata koji su se ranije upustili u “eksperimentisanje”.

Dakle, alkohol i duhan su, istovremeno ulaznica u svijet droga i stanica na putu droge koju prođe većina konzumenata od “rekreativaca” do zavisnika o “teškim” drogama.

Opisani nalazi daju ranoj konzumaciji alkohola i duhana izuzetnu važnost u razvoju zavisničkih obrazaca ponašanja, a time i u prevenciji zloupotrebe psihoaktivnih supstanci. Naime sklonost drogama (bez obzira na intenzitet) artikulira i premijerno iskazuje u pijenju, opijanju i pušenju, logičnim se čini težište prevencije staviti na te dvije droge. Kao pravo vrijeme za primarnu prevenciju nameće se rana adolescencija (“drug free”) period. Tada je moguće sklonost drogi “uhvatiti na spavanju” i suzbiti je u začetku, prije nego što se “razmaše”.

Nakon svega izrečenog postavlja se pitanje kako operacionalizovati primarnu prevenciju? Vidjeli smo da se pod pojmom “sklonost drogi”, zapravo, krije niz deficitu u prilagođavanju i psihičkom razvoju adolescenta, udruženih sa nerazumnim zahtjevima i pritiscima okoline. Suzbiti interes za drogu neznači ništa drugo nego pomoći adolescentu da u povoljnem okruženju unaprijedi i afirmiše svoju kompetentnost za prilagođavanjem. Apstinencija od droga indikator je uspješne prevencije, ali ne i njen smisao. Isto tako, rana konzumacija alkohola i duhana znak je neuspjeha primarne prevencije i signal za akciju onima koji se bave sekundarnom prevencijom.

Postavlja se pitanje šta se događa ako kasnimo sa prevencijom? Vjerovatno isto ono što se dogodi kada mladić odgađa da priđe djevojci- odvede je drugi. Rana prevencija i rana zloupotreba droga su ljuti neprijatelji i konkurenti, koji nesigurnom i infantilnom adolescentu nude istu uslugu- pomoći u prilagođavanju. Tu je i pitanje prvenstva od presudnog značaja. Nakon što alkohol i duhan izbore pozicije i poprime funkcionalnu (prilagodnu) vrijednost u glavi adolescenta, manevarski prostor za prevenciju je sužen. Ranim drogiranjem adolescent propušta usvojiti (u pravilu zahtjevnije) konstruktivne obrasce prilagođavanja i ostaje insuficijentan u aspektima koje „pokriva“ droga. A marihuana i društvo čekaju. I vrebaju žrtvu.

O prevenciji zloupotrebe psihoaktivnih supstanci nema se šta mnogo reći. Vjerujemo da se borba protiv droge dobija ili gubi u području alkohola i duhana. U situaciji kada gotovo polovina adolescenata redovno ili povremeno puši i pije, suzbijanje težih oblika drogiranja postaje „Sizifov posao“, slično sjeći korova a da se ne dira korjenje.

Raspravljujući o zaključcima našeg istraživanja dobili smo kakvu-takvu sliku o sadržaju sklonosti ka drogama i faktorima koji pogoduju njenom nastanku. Propustili smo da se izjasnimo iz čega i kada nastaje potreba za drogom. Hipoteza o toj temi glasi: **zavisnost o psihoaktivnim supstancama nastavak je dječije zavisnosti o roditeljima**. Podsećamo da se dijete rađa potpuno bespomoćno i nemože opstati bez pomoći okoline. U svojoj zavisnosti o roditeljima ono nalazi sigurnost i zaštitu, emocionalne gratifikacije, rješenje za probleme i frustracije sa kojima se susreće u životu (zanemarimo ovog časa materijalne aspekte zavisnosti). Odrastajući, dijete postupno preuzima upravljanje i kontrolu nad svojim životom, raskida zavisnički odnos sa roditeljima i započinje samostalno zadovoljavati lične potrebe. Međutim ne ide sve uvjek glatko. Dijete često ode od roditelja i uđe u svijet odraslih a da se nije potpuno osamostalilo. U tom slučaju, prisiljeno je naći zamjenu za roditelje, tj. premjestiti svoju zavisnost na drugi objekat. Prema zamjenskom objektu dijete ima slična očekivanja kao prema roditeljima. Danas je ponuda zamjenskih objekata, zaista, bogata i šarenolika. „mame“ i „tate“ nude se na sve strane- od pseudopolitičara, raznih totalitarnih sekti, učitelja, pokreta i „gurua“, preko kvaziterapeuta, supružnika kompatibilne patologije, pa sve do droge.

Postavlja se pitanje kako to droga može zamjeniti roditelje? Odgovor je tako da ukloni strah (osećaj ugroženosti), da izazove osjećaj ugodnosti (sličnu onom u majčinom krilu), stvoriti

osjećaj samopoštovanja i prijateljskog (porodičnog) okruženja, „poništi“ sve probleme i frustracije, ... Postoji i cijeli niz sekundarnih pokazatelja infantilnog karaktera zloupotrebe psihoaktivnih supstanci. Zavisnik bez droge reaguje vrlo slično djetetu bez majke- trese se, osjeća strah, nesigurnost, nervozu i žudnju (farmakološka objašnjenja apstinencijalne krize ne spriječava nas da u njoj vidimo psihološki smisao). Nadalje, i zavisnik o drogi i dijete zaokupljeni su sadašnjicom, a manje ih zabrinjava šta će biti sutra. Isto tako, obojica favorizuju emocionalno (iracionalno) na račun racionalnog. Teško se usuđuju prigovoriti drogi, odnosno roditeljima itd.

Granicu između „prirodne“ zavisnosti (o roditeljima) i njezinih patoloških verzija je lako odrediti. Ona je tamo gdje zavisnost gubi vaspitnu, tačnije razvojnu funkciju. Ono što karakteriše (i čini jedinstvenim) odnos dijete-roditelj jeste potpuna posvećenost roditelja interesima djeteta. Realnim zadovoljenjem djetetovih potreba roditelj stvara povoljno okruženje i podstiče dijete na izgradnju sopstvenih kapaciteta za prilagođavanje. Prema tome, prirodna zavisnost teži poništiti samu sebe. Patološka zavisnost djeluje upravo suprotno- blokira dijete u razvoju, a zaštitu i milovanje (uz obilje iluzije) uslovjava trajnom podložnošću objektu zavisnosti.

Ne treba posebno objašnjavati kako se priroda zavisnosti lako (i često) izrodi u patološku unutar odnosa dijete-roditelj, bez uključivanja zamjenskih objekata.

*
* *

Na kraju ćemo još jednom istaknuti važnost i osjetljivost životnog doba adolescencije. Odluke koje čovjek donosi u to vrijeme često ga obilježe i odrede za cijeli život. Jedna je od njih posebno značajna: **preuzeti kontrolu i odgovornost za sopstveni život ili to prepustiti drugima.** Vidjeli smo da droga napada adolescenta vrlo rano i pretenduje upravo na kontrolne i upravljačke funkcije. U skladu sa tim, štetnost droge u adolescenciji ne može se i ne smije mjeriti istim aršinom kao u odraslih. Spriječiti kontakt dijeteta sa drogom, ili, ga barem maksimalno odgoditi i prorjediti, imperativ je savremenog vaspitanja i neophodan preuslov psihosocijalnog razvoja.

U diskusiji smo namjerno „prekršili zakon“- stavljajući legalne droge (duhan i alkohol) u isti “koš“ sa njihovim ilegalnim rođacima. To ćemo činiti i dalje, sve dok- u reakcijama mozga na drogu- ne vidimo neku osnovu za razlikovanje.

Završavamo zaključak svjesni da smo pojam zavisnosti rastegli dobro izvan granica zloupotre droga. Čak i da smo pretjerali sa ekstenzijama, zadržaćemo uvjerenje da se problem droge u savremenom društvu ne može razumjeti ostajući u okvirima biohemije, psihijatrije i kliničke prakse. Nauka koja se bavi vaspitanjem i obrazovanjem ima štošta reći. I učiniti.

7 ZAKLJUČCI

- Prikazani rezultati istraživanja nedvosmisleno upućuju na izrazitu kontaminiranost životnog okruženja mladih različitim vrstama psihoaktivnih supstanci. Prosječno vrijeme prve konzumacije je 14 godina što uvodi konzumaciju psihoaktivnih supstanci u osnovnoškolsko okruženje.
- Najzastupljenija droga kod adelescenata je marihuana (90,77%), međutim ono što je bilo iznenadenje za nas tokom istraživanja visoka zloupotreba sedativa u adolescentskoj populaciji (1.62%)
- Tokom istraživanja smo izveli zaključak da postoji opšta sklonosti prema zloupotrebi droga ili još bolje opšta sklonost prema devijantnom ponašanju (uključujući drogiranje). Prema tome opšta sklonost određuje suštinu drogiranja (devijantnog ponašanja), dok su specifične sklonosti odgovorne za razlike i jedinstvenost svakog pojedinačnog obrasca devijantnog ponašanja. Socijalno devijantno ponašanje smo stavili „rame uz rame“ sa zlouprebom droga ovdje ćemo im pridružiti ranu seksualnu aktivnost, neuspjeh u školi, smanjenu kognitivnu zrelosti, istaknutu potrebu za odlaganjem (prokrestinacija), smanjenjenu socijalnu zrelosti, smanjenim osjećajem prihvaćenosti, smanjenu empatiju te smanjenu emocionalnu zrelosti te pretpostaviti da taj splet ima (djelom) isti korjen i razvojni put. Osim toga dokazali smo da se međusobno podstiču i podupiru u ekspresiji.
- Ustanovili smo da postoji poprilično čvrsta hronologija u zloupotrebi droga. Gotovo uvjek počinje sa alkoholom i duhanom, a ilegalne droge dolaze posle njih. Tamo gdje nema alkohola i duhana, obično nema ni ilegalnih droga. Saznali smo i da intenzitet redovne zloupotrebe droga korelira sa dobi prvih iskustava sa drogom. Najviše zloupotrebe smo pronašli kod adolescenata koji su se ranije upustili u „eksperimentisanje“
- Potvrdili smo uzročno posljedičnu vezu između uspjeha u prethodnom razredu i izičnih forma ponašanja već u ranoj adolescenciji 6. i 7. razred (10 i 11 godina starosti) reflektuju na uspjeh u školi što može da bude pokazatelj prosvjetnom radniku ali i roditelju da se adolescent nalazi u perioudu ranog experimentisanja, istraživanja nepobitno pokazuju da eksperimentisanje u ovako ranoj fazi razvoja dovode do pojave kasnije razvijenog alkoholizma ili bolesti zavisnosti, kao druga prekretnica u razvoju pojavljuje se 1. razred srednje škole koja predstavlja početak srednje adolescencije kada dominiraju traženje ravnoteže između nezavisnosti i

odgovornosti, promjene u moralnom rasuđivanju, razvoj novih odnosa sa vršnjacima i upoznavanje sa seksualnošću.

- Informacije o drogama na prvom mjestu adolescenti dobijaju od roditelja, zatim sredstava javnog informisanja uključujući i internet, nastavnici su tek na trećem mjestu sa 12,74%. Sa druge strane adolescenti navode da od roditelja dobijaju veoma oskudne informacije. Ovakav nalaz nas snažno upućuje na potrebu sistemske edukacije mladih o štetnosti svih psihoaktivnih supstanci koja bi trebala biti inkorporirana u nastavne programe i sprovedena od strane kvalifikovanih i obučenih prosvjetnih radnika.
- Alkohol i duhanski proizvodi su veoma dostupni adolescentima do te mjere da adolescenti navode da kupuju cigarete samostalno (77,38%), a alkohol njih čak 80,47%.
- Istraživanjem smo utvrdili da pušači duhana pokazuju veću sklonost konzumiranju ostalih droga u poređenju sa vršnjacima nepušačima, među ljubiteljima alkohola nalazimo znatno više pušača (duhan, marihuana) i pobornika teških droga nego među adolescentima koji ne piju. Imajući u vidu kulturološke osnove i kultne osnove zloupotrebe prije svega alkohola, sa kojim adolescenti dolaze u kontakt već sa 11 godina, a naravno i duhana (12 godina), dobijamo zabrinjavajući podatak da je preko polovine ispitanika probalo ili redovno konzumira alkoholna pića dok njih 11,22% redovno konzumira duhanske proizvode. Kada to dovedemo u odnos sa već potvrđenim stavom da zloupotreba alkohola i duhana značajno utiče na eksperimentisanje sa psihoaktivnim supstancama. Dakle, alkohol i duhan su, istovremeno ulaznica u svijet droga i stanica na putu droge koju prođe većina konzumenata od "rekreativaca" do zavisnika o "teškim" drogama.
- Grupe ispitanika koje smo imenovali „Zavisnici“ i „Eksperimentatori“ najviše slobodnog vremena provode u kafićima, diskotekama, klubovima ili izlazak do jutarnjih sati koje su samo označili kao mesta gdje najčešće nabavljaju i konzumiraju psihoaktivne supstance. Isti pokazuju socijalno devijantna ponašanja u vidu opijanja, tučama, narušavanje javnog reda i mira kao i jurnjava automobilima i motorima, sve ovo bi trebalo biti jasan signal kako roditeljima tako i nastavnicima da se nešto dešava sa adolescentom.
- Jedan od vrednijih nalaza ovog istraživanja nesumljivo je onaj o međusobnoj povezanosti zloupotrebe različitih psihoaktivnih substanci, te povezanost

drogiranja i ostalih oblika socijalno devijantnog ponašanja. Jedan od zaključaka je da se pod pojmom "sklonost drogi", zapravo, krije niz deficita u prilagođavanju i psihičkom razvoju adolescenta, udruženih sa nerazumnim zahtjevima i pritiscima okoline. Suzbiti interes za drogu neznači ništa drugo nego pomoći adolescentu da u povoljnem okruženju unaprijedi i afirmiše svoju kompetentnost za prilagođavanjem.

- Kao pravo vrijeme za primarnu prevenciju nameće se rana adolescencija ("drug free") period. Borba protiv droge dobija ili gubi u području alkohola i duhana. U situaciji kada gotovo polovina adolescenata redovno ili povremeno puši i pije, suzbijanje težih oblika drogiranja postaje „Sizifov posao“, slično sjeći korova a da se ne dira korjenje

8 LITERATURA

1. Davison GC, Neale JM. Psihologija abnormalnog doživljavanja i ponašanja, 6. prerađeno izdanje, Naklada Slap, 1999.
2. Bukelić J. Socijalna psihijatrija, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2000.
3. Davidson J. Drinking in Ancient Greece, University of Warwick, <https://warwick.ac.uk/newsandevents/knowledgecentre/arts/classics-ancient-history/drinking-greece> (pristup 09.04.2020.)
4. Stanović Z, Begović D. Alkoholizam od prve do poslednje čaše, Kreativni Centar Beograd, 1995.
5. SANU. Zakonik cara Stefana Dušana, izdao i preveo Radojčić N, Naučno delo, Beograd, 1960.
6. Pfanner p. F. Pisma iz doline Vrbasa, izdao i preveo župni ured Navještenja BDM u Velikoj Gorici, 2011.
7. Cashman J. The LSD story, Greenwich, Conn. : Fawcett, 1966.
8. Kornarakis J. Psihologija: pogled iz pustinje, Obraz Svetički, Beograd 2002.
9. Rang H, et al. Rang & Dale's Pharmacology, 8th Edition, Churchill Livingstone, 2015.
10. World Drug Report. Unated Nations International Drug Control Programme, New York: Oxford University Press, 1997.
11. O'Brien CP. Drug addiction and drug abuse. In, Goodman&Gilman's The Pharmacological Basis of Therapeutics, 10th edition. (Hardman, J.G.,Limbird,L.E. and Goodman Gilman, A.,eds.) McGraw-Hill (Medical Publishing Division), New York, Chicago, San Francisco, Lisbon, London, Madrid, Mexico City, Milan, New Delhi, San Juan, Seol, Singapore, Sydney, Toronto, 2001; 621-642.
12. Cambell EJM, Scadding JG, Roberts RS. The concept of disease, British Medical Jurnal, 1979; 1,2:757-762
13. Varagić VM, Milošević MP. Farmakologija, sedamnaesto izdanje, Elit-Medica, Beograd, 2002.
14. O'Brien CP. Drug addiction and drug abuse. In, Goodman&Gilman's The Pharmacological Basis of Therapeutics, 10th edition. (Hardman, J.G.,Limbird,L.E. and Goodman Gilman, A.,eds.) McGraw-Hill (Medical Publishing Division), New York,

Chicago, San Francisco, Lisbon, London, Madrid, Mexico City, Milan, New Delhi, San Juan, Seol, Singapore, Sydney, Toronto, 2001; 621-642.

15. Prostran MŠ, Kažić T, Zdravković M. Neželjena dejstva i interakcije kardiovaskularnih lijekova, Klinička kardiovaskularna farmakologija, treće izdanje, Integra, Beograd, 1997; 103-122
16. Kaplan HI, Sadock JB. Substance- related disorders, Kaplan and Sadocks: Synopsis of Psychiatry, Bihevioral Sciences, Clinical psychiatry, 9th edition, Williams & Wilkins, Baltimore, 2003.
17. WHO. The ICD-o clasification of mental and behaviour disorders, Clinical descriptions and diagnostic gudelines, 1992.
18. American Psychiatric Association. Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-IV), Washington DC, American Psychiatric Press, 1994.
19. Zimmerman M. Interview Guide for Evaluating DSM-IV Psychiatric Disorders and the Mental Status Examination, Psychiatric Products Press, 1994.
20. Kessler R, Crum RM, Warner LA, et al. Lifetime co-occurrence of DSM-II-R alcohol abuse and depedence with other psychiatric disorders in the National Comorbidity Study, Arch GEn Pscychiatry, 1997; 54: 313-321
21. Farrel M, Meltzer H, et.al. Nicotine, alcohol and drug depedence and psychiatric comorbidity, British Jurnal of Psychiatry, 2001; 179: 432-437
22. The 1999 ESPAD Report: Alcohol and Other Drug Use Among Students in 30 European Countries, Stockholm, December 2000.
23. Falkowski C. Dangerous Drugs: An easy-to.Use reference for Parents and Professionals, Center City, Hazelden, 2000.
24. United Nations. World Drug Report 2019, United Nations publication, ISBN: 978-92-1-148314-7, eISBN: 978-92-1-004174-4, June 2019
25. Levy SJ, Piece JP. Prolictors of Marijuana use and uptake among teenagers in Sydney, Int-J-Addict, 1990; 25/10: 1179-1193
26. Kaplan HI, Sadock BJ. Comprehensive Textbook of Psychiatry, 5th edition, Baltimore: Williams & Wilkins, 1989; 674-675
27. Shalala ED. Release of the 1994 Household Survey on Drug Abuse, Woodrow Wilson High School, Washinton, D.C; 1995.

28. Bloom FE, Hardman JG, Limbird LE, Goodman Gilman A. Neurotransmition and central nervous system. In, Goodman&Gilman's The Pharmacological Basis of Therapeutics, 10th edition. (McGraw-Hill (Medical Publishing Division), New York, Chicago, San Francisco, Lisbon, London, Madrid, Mexico City, Milan, New Delhi, San Juan, Seol, Singapore, Sydney, Toronto, 2001; 293-320
29. Dimitrijević I, i saradnici. Upotreba supstanci među učenicima osnovnih i srednjih škola u Republici Srbiji: pilot studija Komisije za prevenciju bolesti zavisnosti među omladinom Vlade Republike Srbije, Beograd, 2002.
30. Dimitrijević I. Alkoholizam mladih, Nina Press, Beograd 1992.
31. Galić J. Zlouporaba droge među adolescentima, Medicinska naklada Zagreb, 2002.
32. Dimitrijević I. Program prevencije bolesti zavisnosti, u Đukanović B Et al. Ured; Iluzija stvarnosti: alkohol i droge, CID i SOCEN, Podgorica 2001; 411-428
33. U.S. Department of Health and Human Services. Youth Risk Behavior Surveillance — United States, 2017, Centers for Disease Control and Prevention, United States, 2017.
34. ESPAD Group. ESPAD Report 2015, Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs, Publications Office of the European Union, Luxembourg 2016.
35. UNODC. Early Warning Advisory on New Psychoactive Substances, <https://www.unodc.org/LSS/Page/NPS>, 2020. (pristup 5.11.2020.)
36. Public Health Service, HHS. Healty People 2000: National Health Promotion and Diseases Prevention Objectives, Washington D.C; 1990.
37. Mandel W. Youthful alcoholism: Sources, dynamics and treatment, Alcohol Technical Reports, 1990; 12-22
38. Levy SJ, Piece JP. Prolicitors of Marijuana use and uptake among teenagers in Sydney, Int-J-Addict, 1990; 25/10: 1179-1193
39. Shalal E. Donna. Release of the 1994 Household Survey on drug abuse, Woodrow Wilson High School, Washington D.C; 1995.
40. Nenadović M. Narkomanije i alkoholizam, Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 1995.

41. Danelišen T. Samopotvrđivanje i Samopouzdanje kao pokazatelji uspješnosti terapijskog procesa kod zavisnika o narkotičkim sredstvima, Magistarska teza, Medicinski fakultet, Univerzitet u Banjoj Luci, januar 2009.
42. Društvo Psihologa Republike Srpske, Gradska uprava Banja Luka. Mladi i Toksikomanije, Banja Luka, 2004.
43. Kohlberg L. The Philosophy of Moral Development: Moral Stages and the Idea of Justice- Essays on Moral Development, Volume 1, Harper & Row Limited, 1981.
44. Petrović PS. Droga i ljudsko ponašanje, Dečije novine, G. Milanovac, 1983.
45. Buchanan CM, Holmbeck GN. Measuring beliefs about adolescent personality and behavior, Journal of Youth and Adolescence, 1998; 27 (5): 607–627
46. Coleman J. The Nature of Adolescence, fourth edition, Psychology Press, London, UK Routledge, 2011.
47. Crocket LJ, Raffaelli M, Moilanen KL. Adolescent Sexuality: Behavior and Meaning, Blackwell Handbook of Adolescence, Malden, MA: Blackwell Publishing, 2003.
48. Steinberg L. Risk Taking in Adolescence, New Perspectives From Brain and Behavioral Science, Current Directions in Psychological Science, 2007.
49. Micucci JA. The Adolescent in Family Therapy: Breaking the Cycle of Conflict and Control, New York: The Guilford Press, 1998.
50. Buljan Flander G. Adolescencija- izazovi odrastanja, Lađa br 3, Glas Koncila, Zagreb 2013.
51. Marić J. Klinička psihijatrija, 11. izdanje, Naša knjiga, 2005.
52. Bukelić J. Droga samoubistvo sa predumišljajem, časopis, Večiti fenomeni, Beograd, 1988; 6
53. Republički Zavod za Statistiku Republike Srpske. Procjene stanovništva, Statistika stanovništva, Godišnje saopštenje, broj 163/19, 2019.
54. Tanjga R. Primjenjena statistika, Prirodno matematički fakultet, Banja Luka, 2004.
55. Tanjga R. Metodologija naučno-istraživačkog rada, ISA, Banja Luka, 2010.
56. Erić-Marinković J, i dr. Statistika za istraživače u oblasti medicinskih nauka, Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu, 2001.

57. Stanišić VD, Rančić VB. Praktikum i repetitorijum statističke metodologije za medicinare, Medicinski fakultet Univerziteta u Nišu, Niš, 1996.
58. ISO 10576-1: Statistical methods – Guidelines for the evaluation of conformity with specified requirements – Part 1: General principles; ISO TS 21747: Statistical methods – Process performance and capability for measured quality characteristics; ISO 11453: Statistical interpretation of data – Tests and confidence intervals relating to proportions; ASQ Z1.4 : Sampling procedures and tables for inspection by attributes
59. Microsoft Office: Excel 2010, www.microsoft.com/Office365
60. Tanjga R. Statistika u medicini, Medicinski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, Banja Luka, 2004; 351-389
61. Kovačević ZJ. Miltivariaciona analiza, Univerzitet u Beogradu, Ekonomski fakultet, Beograd, 1994.
62. Han-Fu, Chen. Recursive estimation and control for stochastic systems, John Wiley & Sons, Inc, 1985; 258
63. Tanjga R. Prilog stohastičkoj sintezi zakona vođenja samovođenih raketa, doktorska disertacija, Univerzitet VJ, Beograd, 1992; 138
64. Erić-Marinković J, i drugi. Statistika za istraživače u oblasti medicinskih nauka, Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu, 2001; 301.
65. Arthur RJ. Galton's legacy to research on intelligence, Journal of Biosocial Science, 2002; 34:145-172. http://journals.cambridge.org/abstract_S0021932002001451; (pristup 13.05.2021.)
66. Spearman C. General intelligence objectively determined and measured, American Journal of Psychology, 1904; 15:201-293
67. a) Momirski M. Inverzno projektovanje u vazduhoplovstvu, Vojnotehnički fakultet, Zagreb, 1983; 34–36;
- b) Bronštajn IN, et al. Matematički priručnik, Soho-Graf, Beograd, 2004.
- c) Garuti C, Sandoval M. Comparison AHP and ANP shiftwork models: Hierarchy simplicity v/s network connectivity, Proceedings of the 8th International Symposium on the Analytic Hierarchy Process, University of Hawaii, Honolulu, 2005; ISSN 1556-8296

- d) Čupić ME, Tummala VMR. Savremeno odlučivanje: metode i primena, Fakultet organizacionih nauka, Beograd, 1997.
68. Aarons GA, Brown SA, Coe MT, Myers MG. Adolescent alcohol and drug abuse and health, *Journal of Adolescent Health*, June 1999; 24 (6):412-421
  69. Sadock BJ, Sadock VA, Kaplan HI. *Synopsis of Psychiatry: Adolescent Substance Abuse*, Ninth edition, Lipincott Williams&Wilkins, 2003; 1286-1289
  70. Reed MD, Pamela Wilcox Rountree P. Peer pressure and adolescent substance use, *Journal of Quantitative Criminology*, 1997; 13: 143–180
  71. Stimmel B, Brook J, Lettieri DJ, Brook DW. *Alcohol and Substance Abuse in Adolescence*, 1st Edition, Routledge, 1985.
  72. Satchell LP, Johnson HL, Hudson CA, Harper CA. Dispositional Disinhibition and Alcohol Use Disorders: Personality, Risk Appraisal and Problematic Alcohol Consumption, *Subst Use Misuse*, 2020; 55(2): 209-217
  73. Lees B, Meredith LR, Kirkland AE, Bryant BE, Squeglia LM. Effect of alcohol use on the adolescent brain and behavior, *Pharmacol Biochem Behav*, 2020 May; 192:172906
  74. Kelly BC, Vuolo M. Cognitive aptitude, peers, and trajectories of marijuana use from adolescence through young adulthood, *PLoS One*, 2019. Oct 25; 14(10)
  75. Miech R. Marijuana Legalization and Marijuana Prevalence Among Adolescents, *Am J Public Health*, 2020 Sep; 110(9): 1268-1269
  76. Jurk S, Mennigen E, Goschke T, Smolka MN. Low-level alcohol consumption during adolescence and its impact on cognitive control development, *Addict Biol*, 2018 Jan; 23(1): 313-326
  77. Larsen B, Luna B. Adolescence as a neurobiological critical period for the development of higher-order cognition, *Neurosci Biobehav Rev*. 2018 Nov; 94: 179-195
  78. Dahl RE, Allen NB, Wilbrecht L, Suleiman AB. Importance of investing in adolescence from a developmental science perspective, *Nature*, 2018 Feb 21; 554(7693): 441-450
  79. Leavitt CE, Allsop DB, Busby DM, Driggs SM, Johnson HM, Saxe MT. Associations of mindfulness with adolescent outcomes and sexuality, *J Adolesc*. 2020 Jun; 81: 73-86
  80. Efrati Y, Dannon P. Normative and Clinical Self-Perceptions of Sexuality and Their Links to Psychopathology among Adolescents, *Psychopathology*, 2018; 51(6): 380-389
  81. Wilson J, Freeman TP, Mackie CJ. Effects of increasing cannabis potency on adolescent health, *Lancet Child Adolesc Health*. 2019 Feb; 3(2): 121-128

82. Garofoli M. Adolescent Substance Abuse, Prim Care, 2020 Jun; 47(2):3 83-394
83. Wang GS, Hoyte C. Common Substances of Abuse, Pediatr Rev, 2018 Aug; 39(8): 403-414
84. Griffin KW, Lowe SR, Botvin C, Acevedo BP. Patterns of adolescent tobacco and alcohol use as predictors of illicit and prescription drug abuse in minority young adults, J Prev Interv Community, 2019 Jul-Sep; 47(3): 228-242
85. Ferrin SN, Ott MA. 50 Years Ago in The Journal of Pediatrics: The Role of Marihuana in Patterns of Drug Abuse by Adolescents, J Pediatr, 2019 Feb; 205:69
86. Cheung YW, Cheung NWT. Adolescent Drug Abuse in Hong Kong: Prevalence, Psychosocial Correlates, and Prevention, J Adolesc Health, 2019 Jun; 64(6S): S28-S33
87. Gray KM, Squeglia LM. Research Review: What have we learned about adolescent substance use? J Child Psychol Psychiatry, 2018 Jun; 59(6): 618-627
88. Votaw VR, Witkiewitz K, Valeri L, Bogunovic O, McHugh RK. Nonmedical prescription sedative/tranquilizer use in alcohol and opioid use disorders, Addict Behav, 2019 Jan;88: 48-55
89. Pike JR, Fadardi JS, Stacy AW, Xie B. The prospective association between illicit drug use and nonprescription opioid use among vulnerable adolescents, Prev Med. 2021 Feb; 143:106383
90. Debenham J, Newton N, Birrell L, Askovic M. Alcohol and other drug prevention for older adolescents: It's a no brainer, Drug Alcohol Rev, 2019 May; 38(4): 327-330.
91. Jongenelis M, Pettigrew S, Lawrence D, Rikkers W. Factors Associated with Poly Drug Use in Adolescents, Prev Sci, 2019 Jul; 20(5): 695-704
92. AbiNader MA, Salas-Wright CP, Vaughn MG, Oh S, Jackson DB. Trends and Correlates of Youth Violence-Prevention Program Participation, 2002-2016; Am J Prev Med, 2019 May; 56(5):680-688

PRILOG 01 Multidimenzionalni upitnik

UPUTSTVO ZA RAD

Pred Vama je upitnik pomoću kojeg zelimo ispitati kako žive, tazmišljaju i sa kakvim se problemima susreću mladi ljudi u Republici Srpskoj. U tome nam možete puno pomoći ispunjavanjem ovog upitnika.

ISPITIVANJE JE POTPUNO ANONIMNO I NE POSTOJI NIKAKAV NAČIN DA VAŠI NASTAVNICI/POFESORI, RODITELJI, PRIJATELJI ILI NEKO DRUGI SAZNAJU ŠTA STE NAPISALI U UPITNIKU.

Pitanja ima dosta i molimo Vas da budete strpljivi i pažljivi. Slobodno pitajte sve što vam nije jasno. Pokušajte ISKRENO odgovoriti na SVA pitanja u upitniku jer time pomažete svojim vršnjacima koji imaju problem sa drogom i drugim opojnim sredstvima.

U UPITNIK NEMOJTE PISATI SVOJE IME I PREZIME, NI BILO KAKAV DRUGI ZNAK PO KOJEM BI VAS NEKO MOGAO PREPOZNATI !

1. DIO

1. Kojeg si pola (u odgovarajuću kućicu upiši znak X)

MUŠKI	ŽENSKI
☐	☐

2.

- a. Koliko imаш godina? Upiši na liniju broj godina: _____
 b. Koje si težine i visine (otprilike)? Visina: _____ cm; težina: _____ kg

3. U koji razred ideš?

1. razred s.s.	2. razred s.s.	3. razred s.s.	4. razred s.s.
☐	☐	☐	☐

4. Koju vrstu škole pohađaš?

Osnovna	3-godišnja stručna	4-godišnja stručna	gimnazija
☐	☐	☐	☐

5. Sa kakvim si uspjehom završio/la prethodne razrede? (ako si ponavljao/la neki razred, upiši samo ocjenu sa kojom si USPJEŠNO završio/la taj razred)

osnovna škola				srednja škola		
6. r.	7. r.	8. r.	9. r.	1. r	2. r.	3. r.

6. Koliko u prosjeku provedeš vremena dnevno u dole navedenim aktivnostima?

	nimalo	manje od 30 min	30-60 min	1-2 sata	2-3 sata	više od 3 sata
gledanje TV-a	☐					
surfanje po Internetu	☐					
igranje kompjuterskih/video/PS igrica	☐					

7. Šta slušaš od navedenih vrsta muzike? (odgovori za svaku ponuđenu mogućnost)

	nikad	rijetko	često	vrlo često
domaći pop	☐	☐	☐	☐
domaći rok	☐	☐	☐	☐
strani pop	☐	☐	☐	☐
narodnu muziku (etno)	☐	☐	☐	☐
turbofolk (narodnjaci)	☐	☐	☐	☐
elektronska muzika	☐	☐	☐	☐
metal	☐	☐	☐	☐

R&B	☐	☐	☐	☐
RAP and HIP-HOP	☐	☐	☐	☐
raggee	☐	☐	☐	☐
jazz	☐	☐	☐	☐
klasična muzika (ozbiljna muzika)	☐	☐	☐	☐

8. šta obično radiš u slobodno vrijeme?

	nikad	rijetko	često	vrlo često
vrijeme provodim u klubovima (disco i sl.)	☐	☐	☐	☐
izlazim do ranih jutarnjih sati	☐	☐	☐	☐
vrijeme provodim u kafiću	☐	☐	☐	☐
odlazim na rock-koncerте, rave partie i sl	☐	☐	☐	☐
izlazim sa dečkom/djevojkom	☐	☐	☐	☐
odlazim na tulume	☐	☐	☐	☐
radnim danom izlazim naveče	☐	☐	☐	☐
uključen/a sam u planinare, izviđače, skaute i sl.	☐	☐	☐	☐
pohadam kurs stranog jezika	☐	☐	☐	☐
vikende provodim u prirodi	☐	☐	☐	☐
brinem o kućnom ljubimcu	☐	☐	☐	☐
čitam knjige (beletristiku)	☐	☐	☐	☐
bavim se fizičkom rekreativjom (sportom)	☐	☐	☐	☐
treniram u nekom sportskom klubu	☐	☐	☐	☐
učestvujem u aktivnostima navijačkih grupa	☐	☐	☐	☐
zaradujem džeparac	☐	☐	☐	☐
čitam časopise za mlade	☐	☐	☐	☐
družim se sa rodbinom (braća, sestre, roditelji)	☐	☐	☐	☐
obavljam kućne poslove	☐	☐	☐	☐
vrijeme provodim u učenju	☐	☐	☐	☐
слушаš muziku kod kuće	☐	☐	☐	☐
družim se sa prijateljima/prijateljicama u komšiluku	☐	☐	☐	☐
sa društvom odlazim na skrivena mesta (park i sl.)	☐	☐	☐	☐
sa prijateljima/prijateljicama lutam, „istražujem“ okolo	☐	☐	☐	☐
uglavnom se dosadujem	☐	☐	☐	☐
sviram neki instrument	☐	☐	☐	☐
bavim se društveno korisnim radom (u nekoj organizaciji i sl.)	☐	☐	☐	☐
bavim se nekim hobijem	☐	☐	☐	☐
u školi sudjelujem u slobodnim aktivnostima	☐	☐	☐	☐
posjećujem kulturna događanja (izložbe, pozorište, bioskop i sl.)	☐	☐	☐	☐

9. Koliko često igraš nagradne igre?

ne bavim se time	jednom godišnje	2-3 puta godišnje	jednom mjesечно	više puta mjesечно
☐				

10. Koliko često igraš bingo/loto i kladiš se?

Ne bavim se time	jednom godišnje	2-3 puta godišnje	jednom mjesечно	više puta mjesечно
loto	☐	☐	☐	☐
kladionice	☐	☐	☐	☐

NEKA OD SLIJEDEĆIH PITANJA ODNOSE SE NA TVOJA VRLO LIČNA (INTIMNA) RAZMIŠLJANJA, ISKUSTVA I DOŽIVLJAJE. PODSJEĆAMO TE DA JE ISPITIVANJE ANONIMNO I DA NEMAS NIKAKAV RAZLOG DA SE BOJIŠ DA ĆE NEKO SAZNATI ŠTA SI NAPISAO/LA. MOLIMO TE DA ISKRENO ODGOVORIŠ NA SVA PITANJA.

11. Koja od navedenih tvrdnji najbolje opisuje tvoj odnos prema vjeri/religiji? (odaberite JEDAN od ponuđenih odgovora)

uvjereni sam vijernik/ca i prihvatom sve što uči moja vjera	☐
religiozan/na sam, iako ne prihvatom sve što uči moja vjera	☐
dosta razmišljam o tome, ali nisam načisto vjerujem li ili ne	☐
nisam religiozan/na iako nemam ništa protiv religije	☐
nisam religiozan/na i protivnik/ca sam religije	☐

12. Sa kojim od roditelja si više blizak/ska (sa kojim se bolje razumiješ)?
(ako nemaš oba roditelja, preskoči ovo pitanje)

sa majkom	sa ocem	podjednako	ni sa jednim
☐	☐	☐	☐

13. Ko je po tvom mišljenju bolji prijatelj?

djevojke	dječaci	podjednako	ni jedni ni drugi
☐	☐	☐	☐

14. Jesi li ikad imao/la seksualne odnose?

nisam nikad	jesam jednom	jesam više puta	jesam često
☐	☐	☐	☐

15. Koliko si imao/la godina kada si prvi put stupio u seksualni odnos?

Upiši na liniju broj godina, a ako nisi imao/la seksualne odnose upiši nulu:

16. Sa koliko partnerica/partnera do sada si imao seksualne odnose?

ni sa jednom/im	sa jednom/im	sa dvije/dva	tri i više
☐	☐	☐	☐

17 Koji način zaštite i kontracepcije koristite (ili ste koristili) ti i tvoja partnerica /partner tokom seksualnog odnosa? (možeš označiti više ponuđenih odgovora)

Nikad nisam imao/la seksualne odnose	☐
prekinuti odnos	☐
prezervativ (kondom)	☐
neko drugo mehaničko sredstvo zaštite (spirala i sl.)	☐
tablete za kontracepciju	☐
vodimo računa o plodnim/neplodnim danima	☐
ne koristimo nikakvu zaštitu ni kontracepciju	☐

18 Jesi li ikada učestvovao/la u nekom od dole navedenih događaja? (odgovor za SVAKI od navedenih dogadaja)

	nisam nikad	jesam jednom	jesam više puta
bježanje od kuće na više dana	☐	☐	☐
narušavanje javnog reda i mira	☐	☐	☐
uništavanje javne (tude) imovine	☐	☐	☐
„šverc“ (ukradenom robom i sl.)	☐	☐	☐
tuča	☐	☐	☐
kockanje	☐	☐	☐
opijanje	☐	☐	☐
jurnjava automobilima ili motorima	☐	☐	☐

19. Jesi li ikada došao/la u kontakt (susreo/la se) sa sa osobom za koju sigurno znaš da uzima neku od dole pobrojanih droga? (odgovori za svaku od dole pobrojanih droga)

	nisam	jesam jednom	jesam nekoliko puta	često kontaktiram
marihuana (trava, vutra, mara)	☐	☐	☐	☐
hašiš	☐	☐	☐	☐
ecstasy (ekseri, ekstazi)	☐	☐	☐	☐
amfetamin (speed, brzina)	☐	☐	☐	☐
LSD	☐	☐	☐	☐
heroin	☐	☐	☐	☐
heptanon (metadon)	☐	☐	☐	☐
subotex	☐	☐	☐	☐
kokain	☐	☐	☐	☐
ljepilo, benzin, lakovi	☐	☐	☐	☐
sedativi (bensedin, diazepam, apaurin, xanax itd.)	☐	☐	☐	☐

20. Ko ti je prvi put ponudio drogu ili te nagovarao da je uzmeš? (odaberi samo JEDAN odgovor)

blizak prijatelj/prijateljica	☐
ljubavni partner (decko/cura)	☐
stariji momci i djevojke	☐
„diler“	☐

neko drugi (napiši ko: _____)	☐
sam/a sam odlučio/la probati	☐
niko me nije nagovarao niti nudio drogu	☐

21. Može li se, po tvom mišljenju u dole navedenim mjestima nabaviti droga?

	ne može	može ali teško	može vrlo lako	ne znam
u školi	☐	☐	☐	☐
na ulici (komšiluku, kvartu)	☐	☐	☐	☐
u kafiću/disku/partiju	☐	☐	☐	☐

22. Od koga si najviše doznao/la šta su droge i kako djeluju na čovjeka? (odaberi samo JEDAN odgovor)

roditelji	☐
nastavnici	☐
prijatelji	☐
stariji momci i cure	☐
TV, internet, časopisi	☐
stručne knjige	☐
neko drugi (napiši ko: _____)	☐
,„dileri“	☐

23. Da li si ikada u životu probao/la (barem jednu) od dole navedenih psihoaktivnih supstanci?

	nisam nikad	jesam jednom	jesam više puta
duhan (cigaretе)	☐	☐	☐
alkohol	☐	☐	☐
marihuana (trava, vutra, mara)	☐	☐	☐
hašiš	☐	☐	☐
ecstasy (ekseri, ekstazi)	☐	☐	☐
amfetamin (speed, brzina)	☐	☐	☐
LSD	☐	☐	☐
heroin	☐	☐	☐
heptanon (metadon)	☐	☐	☐
subotex	☐	☐	☐
kokain	☐	☐	☐
ljepilo, benzin, lakovi	☐	☐	☐
sedativi (bensedin, diazepam, apaurin, xanax itd.)	☐	☐	☐

24. Da li si u zadnjih mjesec dana uzimao/la neku od dole navedenih psihoaktivnih supstanci?

duhan (cigaretе)	☐	☐	☐
alkohol	☐	☐	☐
marihuana (trava, vutra, mara)	☐	☐	☐

hašiš	☐	☐	☐
ecstasy (ekseri, ekstazi)	☐	☐	☐
amfetamin (speed, brzina)	☐	☐	☐
LSD	☐	☐	☐
heroin	☐	☐	☐
heptanon (metadon)	☐	☐	☐
subotex	☐	☐	☐
kokain	☐	☐	☐
ljepilo, benzin, lakovi	☐	☐	☐
sedativi (bensedin, diazepam, apaurin, xanax itd.)	☐	☐	☐

25. Pokušaj se sjetiti sa koliko si godina prvi put u životu pušio/la cigarete (duhan)
Upiši na crtu BROJ GODINA, a ako nikada nisi popušio/la cigaretu, napiši nula:

26. Koliko (u prosjeku) dnevno popušiš cigareta (duhana)?

uopšte ne pušim	manje od 5	5-10	10-15	15-20	više od 20
☐					

27. Sa koliko godina si prvi put popio/la neko alkoholno piće?
Upiši na crtu BROJ GODINA, a ako nikada nisi popio/la alkohol, napiši nula:

28. Kad si prvi put probao/la neku zabranjenu „drogu“ i koja je to d“droga“ bila?

Upiši na crtu BROJ GODINA i „DROGU“ koju si probao/la, a ako nikada nisi probao/la „drogu“, napiši nula:

29. kako najčešće nabavljas cigarete (duhan) i alkoholna pića? (označi JEDAN odgovor za svaku vrstu)

	cigaretе	alkohol
ne konzumiram to	☐	☐
kupujem sam/a	☐	☐
zamolim nekog starijeg da kupi za mene	☐	☐
kupim od nekog starijeg koji mi preprodava	☐	☐
neko mi poneše sa sobom i ponudi mi	☐	☐
žicam	☐	☐

30. Gdje najčešće konzumiraš navedene „droge“? (za SVAKU od navedenih droga označi jedan ili više odgovora)

	alkohol	marihuana	„ekstazi“
ne konzumiram to	☐	☐	☐
u kafiću	☐	☐	☐
u diskopu	☐	☐	☐

na partijima	☐	☐	☐
na kućnim partijima	☐	☐	☐
u krugu škole	☐	☐	☐
u svojoj kući	☐	☐	☐
u kući poznanika/prijatelja	☐	☐	☐
ispred kioska/prodavnice	☐	☐	☐
u parku, na igralištu	☐	☐	☐

31. Imaći dovoljno znanja o „drogama“ i o tome kako one djeluju na ljudsko zdravlje?

o tome znam vrlo malo   znam dosta ali ne dovoljno   znam sasvim dovoljno

□ □ □

32. Razgovaras li sa roditeljima o „drogama“?

<u>uopšte ne</u>	<u>vrlo rijetko</u>	<u>povremeno razgovaramo</u>	<u>često razgovaramo</u>
☐	☐	☐	☐

33. Treba li po tvom mišljenju legalizovati marihuanu?

da za sve	da, ali samo za punoljetne	ne	ne znam
☐	☐	☐	☐

34. Bojiš li se da bi sam mogao postati zavisan/na o nekoj „drogi“?

35. Bojiš li se za nekog od prijatelja ili prijateljica da bi mogao postati zavisni o nekoj „drogi“?

2. dio

36. Koliko su po tvom mišljenju i kada je o tebi riječ, dole navedene tvrdnje tačne? (za svaku tvrdnju zaokruži JEDAN od ponuđenih odgovora)

	potpuno netačno	uglavnom netačno	uglavnom tačno	potpuno tačno
U životu obično bolje prođu oni koji ništa ne planiraju	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Ujutro obično znam šta će raditi taj dan	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Čak i kada nešto isplaniram, lako odustanem od plana	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Oni koji ne planiraju, otvoreniji su za nova iskustva i saznanja	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Već sada znam šta ću (šta želim) nakon završene srednje škole	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Već na početku škole odredim kako želim proći na kraju polugodištu i na kraju godine	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Znam napamet svoj raspored u školi za cijelu sedmicu	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Planiram bar 3-4 dana unaprijed šta, kada i kako ću učiti za školu	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Sklon/na sam odgadati učenje za školu i čekati zadnji čas	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Oni koji planiraju slike slobodno vrijeme bolje ga iskoriste i bolje se zabave	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Barem mjesec dana unaprijed znam kada, gdje i sa kim ću ići na odmor	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Obično već u četvrtak ili petak znam kako ću provesti vikend	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Izlaske sa društvo najčešće ugovaram u zadnji čas	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Porodica bolje funkcioniše ako se unaprijed zna ko, šta i kada radi	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Unaprijed znam svoja zaduženja u stanu/kući	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Džeparac dobijam za više dana unaprijed	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Često štedim pare kako bih mogao/la kupiti šta želim ili otići na more	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Već sad znam koliko ću para potrošiti idući mjesec na mobilni telefon (razgovori, poruke)	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Ako mobilni telefon kojeg želim kupiti nema u prodavnici radije ću kupiti neko koji mi se manje sviđa nego čekati na isti	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Ako mi je nešto merak (ćejf, gušt- napraviću to pa makar kasnije požalio/la	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Uopšte nema smisla previše planirati u životu jer se planovi ionako ne ostvare	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Moje ocjene i školski uspjeh zavise uglavnom o mom zalaganju (trudu) i ponašanju	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗
Svojim ponašanjem u školi i na času mogu puno uticati na odnos nastavnika prema meni	↖ ↘	↖	↗	↗ ↗

O mom ponašanju zavisi koliko će biti cijenjen/na i omiljen/na među drugim učenicima u razredu	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Svojim idejama, prijedlozima i aktivnim učešćem mogu puno doprinjeti kvalitetu i zanimljivosti nastave u školi	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Moji roditelji cijene i uvažavaju moje mišljenje i moje želje	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
O meni zavisi koliko će često dobiti pohvalu ili nagradu od roditelja	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Svojim ponašanjem mogu puno doprinjeti skladnim odnosima među članovima moje porodice	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Sam/a biram svoje prijatelje i prijateljice	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Radije sam/a smičljam i planiram kako će provesti slobodno vrijeme nego da to prepustim drugima	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Više zavisi o meni nego o drugima hoću li se dobro zabaviti kad iziđem vani	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Vjerujem da mogu puno pomoći svojim prijateljima/icama kad ih nešto muči	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Što sam ja bolji prijatelj/ica i sam/a ću imati više dobrih prijatelja i prijateljica	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Moje zdravlje uglavnom zavisi od načina na koji živim	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Uglavnom o meni zavisi koliko ću biti sretan/a i uspješan/na u životu	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Mislim da mogu dosta doprinjeti kvaliteti života u sredini u kojoj živim	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Da bi se imala dobra ljubavna veza, mora se uložiti dosta truda	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Često imam utisak da u ljubavnoj vezi više dajem nego što dobijam	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Moja cura/dečko nema pravo očekivati od mene da joj/mu se prilagodim i treba me prihvati onakvog/u kakav/va jesam	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Bolje je imati više kratkih veza nego jednu dužu	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Ljubavna veza sa jednim stalnim partnerom/icom ograničava dečka/curu u puno stvari	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
U dobroj vezi ne smije biti nikakvih tajni između dečka i cure	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Od svoje cure/dečka očekujem da će mi biti na raspolaganju kad god ju/ga zatrebam	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Cura/dečko mi često prigovara jer je/ga „davim“ i ograničavam	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Često sam u strahu da će me dečko/cura prevariti ili ostaviti	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒
Zabrinut/a sam da ću ostati sam/a	☐ ☒	☐	☒	☒ ☒

Curi/dečku ne bi trebalo vjerovati do kraja	↖ ↘	↖	↗	↙ ↗
Trudim se izbjegći preveliku bliskost sa curama/dečkima	↖ ↘	↖	↗	↙ ↗
Kad me nešto muči lakše mi je o tome razgovarati sa prijateljem/icom nego sa svojom/im curom/dečkom	↖ ↘	↖	↗	↙ ↗
Teško mi je otvoreno priznati da mi se sviđa i da mi je stalo do nje/njega	↖ ↘	↖	↗	↙ ↗
Kad me nešto muči, uvijek to podjelim sa svojom curom/dečkom	↖ ↘	↖	↗	↙ ↗
Za dobru ljubavnu vezu neophodno je da jcura i dečko budu dobri jedan drugome	↖ ↘	↖	↗	↙ ↗
Dogada se da postanem nervozan/na ili napet/a kad sam nasamo sa svojom/om curom/dečkom	↖ ↘	↖	↗	↙ ↗
Uživam nekada povrijediti curu/dečka sa kojima hodam	↖ ↘	↖	↗	↙ ↗
Kad nisam u vezi, osjećam se ponekad uznenimoreno i nesigurno	↖ ↘	↖	↗	↙ ↗
Dogada se da se naljutim na curu/dečka kad provodi vrijeme odvojeno od mene	↖ ↘	↖	↗	↙ ↗
Kad sam u dužoj vezi poželim prevariti svoju/jeg curu/dečka	↖ ↘	↖	↗	↙ ↗
Ako dečko prevari svoju curu a ona to ne zna-to neće pokvariti njihovu vezu	↖ ↘	↖	↗	↙ ↗
Ako me cura/dečko prevari, pronađem načina da joj/mu se osvetim	↖ ↘	↖	↗	↙ ↗
Normalno je da roditelji pokazuju više ljubavi prema djeci nego djeca prema roditeljima	↖ ↘	↖	↗	↙ ↗

Šta je još Važno za tebe i tvoje vršnjake, a nismo te pitali? U navedenom polju možeš komentarisati ili napisati sve što želiš

HVALA TI NA UČEŠĆU I POMOĆI!

Izjava 1

IZJAVA O AUTORSTVU

**Izjavljujem
da je doktorska disertacija**

**" STEPEN RAŠIRENOSTI I RELEVANTNI PREDIKATORI PRISUSTVA DROGA U
POPULACIJI ADOLESCENATA U REPUBLICI SRPSKOJ "**

**" DISTRIBUTION AND RELEVANT PREDICTORS OF DRUG ABUSE IN
ADOLESCENT POPULATION IN REPUBLIC OF SRPSKA"**

- rezultat sopstvenog istraživačkog rada,
- da doktorska disertacija, u cjelini ili u dijelovima, nije bila predložena za dobijanje bilo koje diplome prema studijskim programima drugih visokoškolskih ustanova,
- da su rezultati korektno navedeni i
- da nisam kršila autorska prava i koristila intelektualnu svojinu drugih lica.

U Banjoj Luci, maj 2021.

Potpis doktoranta

Izjava 2

Izjava kojom se ovlašćuje Univerzitet u Banjoj Luci da doktorsku disertaciju učini javno dostupnom

Ovlašćujem Univerzitet u Banjoj Luci da moju doktorsku disertaciju pod naslovom

" STEPEN RAŠIRENOSTI I RELEVANTNI PREDIKATORI PRISUSTVA DROGA U POPULACIJI ADOLESCENATA U REPUBLICI SRPSKOJ"

koja je moje autorsko djelo, učini javno dostupnom.

Doktorsku disertaciju sa svim prilozima predala sam u elektronskom formatu pogodnom za trajno arhiviranje.

Moju doktorsku disertaciju pohranjenu u digitalni repozitorijum Univerziteta u Banjoj Luci mogu da koriste svi koji poštuju odredbe sadržane u odabranom tipu licence Kreativne zajednice (Creative Commons) za koju sam se odlučila.

1. Autorstvo
2. Autorstvo-nekomercijalno
3. Autorstvo - nekomercijalno - bez prerade
4. Autorstvo - nekomercijalno - dijeliti pod istim uslovima
5. Autorstvo - bez prerade
6. Autorstvo - dijeliti pod istim uslovima

U Banjoj Luci, maj 2021.

Potpis doktoranta

Izjava 3

Izjava o identičnosti štampane i elektronske verzije doktorske disertacije

Ime i prezime autora   Tibor D. Danelišen
Naslov rada   STEPEN RAŠIRENOSTI I RELEVANTNI PREDIKATORI
    PRISUSTVA DROGA U POPULACIJI ADOLESCENATA
    U REPUBLICI SRPSKOJ
Mentor   Prof.dr Milan Stojaković

Izjavljujem da je štampana verzija moje doktorske disertacije identična elektronskoj verziji koju sam predala za digitalni repozitorijum Univerziteta u Banjoj Luci.

U Banjoj Luci, maj 2021. godine

Potpis doktoranta

BIOGRAFIJA

Dr Tibor Dragana Danelišen je rođen 09.11.1973. godine u Banjoj Luci gdje završava Osmogodišnju školu i Gimnaziju. Medicinski fakultet u Banjoj Luci upisuje 1992. godine. Iste godine upisuje i Bogoslovski Fakultet Srpske Pravoslavne Crkve u Beogradu. Na Medicinskom fakultetu u Banjoj Luci diplomira 2001. godine braneći diplomski rad: "Pušenje kao rizik faktor u nastanku akutnog infarkta miokarda u mlađih muškaraca".

Po položenom državnom ispitu zapošljava se u Kliničkom Centru Banja Luka u Klinici za Psihijatriju kao ljekar sekundarac. 2002. dobija specijalizaciju iz Psihijatrije koju završava polaganjem specijalističkog ispita 2006. godine sa odličnom ocjenom. U periodu od 2002. do 2004. pohađa postdiplomsku nastavu na Medicinskom fakultetu, Univerziteta u Banja Luci. Od 2006.-2007. godine zaposlen je kao saradnik u kliničkim istraživanjima u kompaniji INC Research u grupi za istraživanje centralnog nervnog sistema za Evropu. Januara 2007. polaze ispit iz Dobre kliničke prakse (GCP) od strane Evropske Agencije za lijekove i medicinska sredstva, EMEA. Od 2007. do danas je zaposlen na poziciji Direktora kliničkih operacija za Jugoistočnu Evropu, Altiora d.o.o.

2002. godine osniva UG „Viktorija“ u okviru koga radi Savjetovalište za prevenciju i tretman zavisnosti u Banja Luka. Do danas UG Viktorija ima 3 savjetovališta u Banja Luci, Doboju i Bjeljini kao i dvije Terapijske zajednice sa 50 štićenika. Trenutno je predsjednik UG „Viktorija“ i šef terapijskog sektora. Aktivno je učestvovao u izradi nacionalne strategije za borbu protiv bolesti zavisnosti Republike Srpske i Bosne i Hercegovine. Jedan je od osnivača koalicije nevladinih organizacija Bosne i Hercegovine „Zajedno“.

Od 2006.- 2008. bio je član komisije za zdravlje grada Banja Luka. Od 2006. je član Komisije za Klinička Ispitivanja pri Agenciji za lijekove i medicinska sredstva Republike Srpske.

Od 2002.-2004. pohađa studijsku grupu „Psihoterapija Psihoza“ u organizaciji Prof dr Johan Cullberg, Karolinški univerzitet, Švedska. Od 2002.-2004. završava edukaciju iz kognitivno-bihevioralne psihoterapije, Albert Ellis Institut, New York. U periodu od 2001.-2002. završava edukaciju iz bihevioralne terapije anksioznih poremećaja i socijalnih fobija u organizaciji Prof dr Jezdimira Zdravkovića. 2001. pohađa postiplomsku školu Evropskog centra za mir i razvoj, Univerziteta za mir, Ujedinjenih Naroda, u Beogradu pod nazivom "Primarna prevencija bolesti zavisnosti".

2009. godine na Medicinskom Fakultetu, Univerziteta u Banjoj Luci brani Magistarsku tezu pod naslovom: "Samopotvrđivanje i samopouzdanje kao pokazatelji uspješnosti terapijskog procesa kod zavisnika o narkotičkim sredstvima" pod mentorstvom Prof dr Marka Munjize, Institut za mentalno zdravlje Beograd.

Do sada je publikovao 9 stručnih radova, 5 publikacija te je bio koautor u knjizi "Psihijatrija na pragu 21 vijeka". Održao je i 6 serija predavanja i edukativnih seminara na razne teme, trenutno je uključen u redovnu edukaciju zaposlenih u Altiora d.o.o. iz oblasti Dobre Kliničke Prakse, kao i sproveđenja kliničkih ispitivanja.

Aktivno je uključen u preko 30 međunarodnih, multicentričnih kliničkih ispitivanja do sada, koja su obuhvatala oblasti od psihiatije, neurologije, onkologije, kardiologije,

pulmologije do oftalmologije i analgezije. Posebno se ističe pionirski projekat u oblasti aplikacije autolognih stem ćelija u terapiji hronične srčane insuficijencije.

Član je asocijacija profesionalaca u kliničkim istraživanjima, ACRP; Ljekarske komore Republike Srpske; Udruženja ljekara Republike Srpske; Asocijacije Kognitivno-bihevioralnih psihoterapeuta Bosne i Hercegovine; Međunarodne asocijacije za psihoterapijski tretman shizofrenije i drugih psihoz, IPSP; Udruženje evropskih centara za tretman bolesti zavisnosti, EURO TC.